

The Project Gutenberg EBook of Arbetets Herraväde, by Andrew Carnegie

Copyright laws are changing all over the world. Be sure to check the copyright laws for your country before downloading or redistributing this or any other Project Gutenberg eBook.

This header should be the first thing seen when viewing this Project Gutenberg file. Please do not remove it. Do not change or edit the header without written permission.

Please read the "legal small print," and other information about the eBook and Project Gutenberg at the bottom of this file. Included is important information about your specific rights and restrictions in how the file may be used. You can also find out about how to make a donation to Project Gutenberg, and how to get involved.

Welcome To The World of Free Plain Vanilla Electronic Texts

eBooks Readable By Both Humans and By Computers, Since 1971

*****These eBooks Were Prepared By Thousands of Volunteers!*****

Title: Arbetets Herraväde

Author: Andrew Carnegie

Release Date: February, 2006 [EBook #9951]
[Yes, we are more than one year ahead of schedule]
[This file was first posted on November 4, 2003]

Edition: 10

Language: Swedish

Character set encoding: ISO Latin-1

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK ARBETETS HERRAVÄDE ***

This e-text was produced for Project Gutenberg from Project Runeberg's digital facsimile edition.

"Arbetets Herraväde" is the Swedish translation of Andrew Carnegie's (1835--1919) "The Empire of Business". This translation was first published in 1902, with a 2nd edition in 1910. The translator's name is not mentioned in print, but is believed to be Ms. Frigga Carlberg

(1851--1925).

This e-text was produced for Project Gutenberg from Project Runeberg's digital facsimile edition, which is based on the 2nd edition (1910), available at <http://runeberg.org/arbherra/>

This is a plain text file using the ISO 8859-1 (Latin-1) character set (ÉË = E,e-acute; Å, å = A,a-ring; Ä, ä = A,a-umlaut; Ö, ö = O,o-umlaut).

Project Runeberg publishes free digital editions of Nordic literature. We need more volunteers like you. Learn more at <http://runeberg.org/>

Arbetetes Herraväde
af
Andrew Carnegie

Översättning
Andra genomsedda upplagan

Gädeborg 1910
Wald. Zachrissons förlag

Gädeborg 1910
Wald. Zachrissons boktryckeri A.-B.

VÄGEN TILL FRAMGÅNG
ETT TAL TILL UNGA MÄNN

Ur ett tal till studerande vid Curry handelsinstitut i Pittsburg, den 23 Juni 1885.

Erfarenheter från en lång affärsbana

Det är bra att unga män få börja från början och utföra de mest underordnade sysslor. Många af Pittsburgs framstående affärsmän erhöle ett mycket ansvarsfullt kall just på sjäfvä tröskeln till sin bana. De fingo sig kvasten anförtrodd och använde de första timmarna af sitt affärsliif med att sopa rent kontoret. Nu märker jag att vi ha särskilda vaktmästare och städskor för kontoren, och våra unga män gåolyckligtvis miste om denna nyttiga gren af en yrkesuppfostran. Men om den ordinarie soparen händelsevis skulle vara borta en morgon, så skall den gosse, som inom sig bär fröet till en blifvande chef, icke tveka att pröva på arbetet med kvasten.--Häromdagen tillspordes en ung man af en öm mamma i Michigan, om han någonsin sett en ung dam så elegant och graciöst sopa golvet med sitt släp som hennes Priscilla. Nej, svarade han, det hade han aldrig. Modern kände sig utomordentligt smickrad; men så tillade han efter en kort tystnad: »Jag skulle hellre vilja se henne sopa golvet med en kvast.»--Det skadar icke alls nykomlingen att, om så behövs, sopa affärslokalen. Jag har sjäfvä varit

en sådan sopare och hvilka tror ni voro mina kamrater? David Mc Cargo, nuvarande överdirektören vid Alleghany Valley-järnvägen, Robert Pitcairn, överdirektören vid Pennsylvaniajärnvägen, och Mr. Moreland, stadsadvokaten.

Vi turade om, tvåhvarje morgon, med sopningen. Och nu minns jag att David var såstolt över sitt rena, hvita skjortbröst och hängde en gammal sidenduk över det. Vi andra pojkar tyckte att han var värdigt förnäm. Och det var han. Ingen af oss hade en sidenduk.

Under förutsättning, att ni alla fåt någon anställning och kommit i gång med ert arbete, lyder mitt råd till er: »Sikta högt!»--Jag ger icke ett öre för den unge man, som icke redan ser sig som blifvande delägare i eller chef för en framstående affär. Haf ständigt i edra tankar platsen som förste bokhållare, arbetsförman eller direktör i arbetsföretaget, huru omfattande det än må vara. Hvar och en af eder skall säga till sig själf: »Min plats är i toppen». Var kung i edra drömmar. Svär att nådenna ställning och att nåden med ofläckadt rykte. Aflägg ingen annan ed, som kunde splittra er sträfvan, med undantag af den mycket berömvärda att, när ni blifvit delägare i affären eller befordrad ett par gånger, ingå kompaniskap med den äskligaste af sitt kön--ett kompaniskap, påhvilket vår nya bolagsordning icke har någon tillämpning. Där är ansvarsskyldigheten obegränsad.

Tillå mig att påpeka två eller tre hufvudvillkor för framgång. Frukta icke att jag skall plåga er med en moralpredikan. Jag talar om ämnet från den världserfarnes synpunkt, med liflig önskan att hjälpa er att vinna framgång i det yrke ni valt. Ni vet alla att det finns ingen verklig, berömvärd framgång i lifvet, om ni icke är hederlig, påttlig och redbar i handel och vandel. Jag antar att ni är och fortfarande vill vara allt detta; likaså att ni är fast beslutet att föra ett rent och anständigt lif utan ödeläggande eller tvetydiga förbindelser med vare sig det ena eller andra könet. Eljes finns ingen aktningvärd framgång för er. Edra kunskaper och företälen gagna icke till något, utom att starkare framhåva ert fall och er förnedring. Jag hoppas att ni icke misstycker, om jag varnar er för tre af de allvarligaste faror, hvilka må er påvägen till framgång.

Den första och mest lockande, de flesta unga mäns förstörare, är dryckenskapen. Jag är ingen förklädd nykterhetspredikant, utan en man, som vet och som säger er hvad iakttagelsen lät honom; och jag säger er, att i de flesta fall, då en ung man misslyckats på sin bana, har orsaken varit, att han vant sig vid förändring af starka drycker. De andra frestelserna, som må, äro icke på långt när såfarliga. Ni kan ge vika för någon af dem och resa er igen och, om icke återvinna förlorad grund, så dock hejdas på vägen utför och vinna en aktningvärd ställning. Men att undfly den sjukliga törsten efter stimulerande drycker är nästan omöjligt. Jag känner mycket få undantag från denna regel. Först, således: ni få icke begagna spirituosa till överdrift. Bäst att icke smaka den alls, men om detta är alltför strängt, så fastslå en gräns. Besluta att aldrig smaka spirituosa utom vid måtiderna. Ett glas till middagen hindrar icke er framgång i

lifvet eller fönedrar er karaktär, men jag ber er allvarligt att anse tönmandet af ett glas vid en »bar» oförenligt med en gentlemans värdighet och själfaktning, med hvad ni anser er skyldig er nuvarande och blifvande stälning. Var alltför mycket en gentleman för att sätta er fot i ett barrum. Ni kommer säkert icke fram påer bana, om ni icke håller fast hävid. Ståfast vid detta, och er delligaste fiende ä besegrad.

Den näst största faran för en ung affärsman i detta samhälle är, tror jag, spekulation. När jag arbetade vid telegrafens hä, hade vi ingen växelbörs, men de personer och firmor, som spekulerade i de östra staternas växelpapper, voro naturligtvis kända af oss telegrafister. De kunde räknas påen hands fingrar. Dessa män voro icke första klassens medborgare och betraktades med misstankar. Jag har lefvat, tills jag sett alla dessa spekulanter ohjälpligt ruinerade, både ekonomiskt och moraliskt. Det gifves knappast ett enda exempel påen man, som vunnit förmögenhet genom spekulation och sedan behållit den. Spelare döfattiga, och det finns icke en spekulant, som fört ett aktningvärdt lif eller varit till nytta för samhället. Den man, som rycker till sig morgontidningen för att allra först se efter huru hans djäfvva spekulationer ställa sig efter börsnoteringarna, gör sig oduglig för den lugna besinningsfullhet, som senare pådagen erfordras vid lösningen af affärsproblem. Han uttorkar den lifskåla, ur hvilken ihärdighet och koncentrerad energi skulle flöda och hvarpåhans hufvudaffärs hela framgång beror.

Spekulantens och affärsmannens vägar gåå olika håll. Den föres framgång beror påen svängning af Fortunans hjul, han är millionär i dag, bankrutt i morgon. Men affärsmannen vet, att endast genom åratals tålig, outtröttlig uppmärksamhet påsitt företaget kan han fåsin belöning, som icke är föjden af en slump utan af vä beräknade medel för att nåmålet. Under alla dessa år styrkes han af den uppmuntrande tanken, att han omöjligt kan tillgodose sig själf utan att även bringa västånd å andra. Hvad är spekulanten angår, såhade det varit bättre att han aldrig hade lefvat; han har hvarken gagnat sig själf, sina medmänniskor eller samhället. För icke lång tid sedan grepos hundratals unga män här i staden af frestelsen att spekulera i olja, och många ruinerades. Alla togo de skada, antingen de vunno eller förlorade. Ni blir kanske, nej säkert, frestad påsamma sätt; men dåhoppas jag ni skall minnas mitt råd. Säg till frestaren, som vill förmåer att riskera edra småbesparingar, att om ni någonsin beslutar er för att spekulera, såär ni fast bestämd att vända er till en ordentligt ordnad inrättning, där ni vet att de öppet bedraga. Ni har öppet spel och lika stor utsikt pårött och svart påett såtant ställe--påbörsen har ni intetdera. Ni kunde lika gärna pröva er lycka med en falskspelare. ~nnu en sak är att beakta vid spekulationen. Ingenting är viktigare för en ung affärsman än obestridd kredit, kredit framkallad af förtroende till hans försiktighet, grundsatser och fasthet i karaktär. Tro mig, intet dödar såsnabbt krediten hos en bankdirektion som kännedom om att firmor eller personer äo invecklade i spekulationer. Det är icke af den ringaste betydelse, om det tillfälliga resultatet af dessa spekulationer är vinst eller förlust. I samma ögonblick en man blir

känd som spekulant, står hans kredit påspel och är snart förstörd. Hur kan man ge kredit åt en man, vars tillgångar en panik bland spelare strö för alla vindar på en timme? Hvem kan beräkna hans ställning bland dem? Endast detta är säkert: att han nä som helst kan vara ruinerad och att de, som gett honom kredit, ha sig själva att skylla. Blif affärsman, men spekulera aldrig!

Den tredje och sista faran, för hvilken jag vill varna er, har gjort mången vacker farkost, som gaf löfte om en lyckosam färd, till vrak. Det är den farliga vanan att »gå borgen»--ännu farligare, därför att den såofta anfaller en i vänskapens dräkt. Den väntar till edra ädelmodiga instinkter, och ni säger: »Hur kan jag neka att låna mitt namn för att hjälpa en vän?» Lå mig försöka att ställa er på säker, hederlig grund i denna sak. Jag uppmanar er till att fatta beslutet: att aldrig gå borgen. Men det liknar för mycket »aldrig smaka vin», »aldrig röka» eller andra »aldrig», som vanligen resultera i undantag. Som affärsman kommer ni antagligen att ibland ikläda er ansvarighet för vänner. Men här är gränsen, där hänsynen för vännernas framgång upphör och hänsynen för er egen heder börjar.

Om ni har skulder, så är hela ert kapital och alla edra tillhörigheter en okränkbar säkerhet för dem, som litat på er. Ni kan icke med heder företaga något, som sätter dessa första kraf på er påspel. När en man med skulder går i borgen för en annan, är det icke sin egen kredit eller sitt eget kapital han riskerar, det är sina egna kreditorers. Han kränker ett förtroende. Kom därför ihåg: Gå aldrig i borgen, förän ni har pengar, som icke behövas för edra egna skulder, och ikläd er aldrig förbindelser utöver dessa medel.

Innan ni alls ikläder er någon ansvarsförbindelse, så betrakta den rent af som en gåva och fråga er själf, om ni vill ge er vän denna gåva och om ni har rätt att föfoga öfver penningarna utan föfång för edra kreditorer.

Endast denna ståndpunkt kan en hederlig affärsman intaga.

Jag besvä er att undvika spirituosa, spekulation och borgensförbindelser. Tag er i akt för alla tre, ty spirituosa och spekulation äro för den unge mannen Scylla och Charybdis på affärlifvets haf och borgen är »skä förut».

Förutsatt att ni är säkra för dessa, de största farorna, blir det fråga om hur ni skall höja er från den underlägsna ställning, vi antaga, att ni nu innehar, till den, som ni, enligt min åsikt och, som jag hoppas, även er egen, bör intaga. Jag skall skänka er hemligheten. Den ligger hufvudsakligen i detta. I stället för frågan: »Hvad måste jag göra för min arbetsgifvare» sät: »Hvad kan jag göra?» Troget och samvetsgrant uppfyllande af åagda plikter är visserligen godt och vä, men följden i sådana fall blir vanligen, att dåni så vä uppfyller edra nuvarande plikter det är bäst att ni få fortsätta att uppfylla dem. Men, mina unga herrar, det duger icke. Det duger icke för blifvande chefer. Det måste vara något mer. Vi göra bokhållare, kassörer och siffergranskare af den sorten, och de få bli

dä, tills visan är slut. Mannen, som vill framå, måste göra något särskildt, något utom sitt speciella fack. Han måste tillvinna sig uppmärksamhet. En befraktningskontorist kan upptäcka ett misstag i en faktura, hvarmed han icke har att skaffa, men som undgått vederbörande. Den, som har med vägnings att göra, kan spara åt firman genom att betvivla vikternas riktighet och få dem justerade, även om detta tillkommer en annan person. Till och med springpojken kan påskynda sin befordran genom att göra mer, än hans instruktioner, strängt taget, åtgå honom. Det finns ingen plats såringa och anspråkslös, icke heller någon såhöj, påhvilken en duglig och villig ung man icke dagligen kan visa sig värdig större förtroende och användning samt, hvad som är ännu bättre, visa sitt okufliga beslut att komma fram. En dag kan ni, i er egen afdelning, bli åagad att göra eller säga något, som ni vet vara oförenligt med firmans intresse. Här har ni det gynnsamma tillfället. Res er upp som en man och tala ut. Säg det modigt och gif edra skäl och visa påsåsät er arbetsgifvare, att under det hans tankar varit påannat håll, har ni, i stället för att sofva, som han trodde, satt er in i bästa sätet att befordra firmans fördel. Ni kan ha rätt eller orätt men i hvarje fall har ni vunnit framgångens första villkor. Ni har väckt uppmärksamhet. Er principal har upptäckt, att han icke blott har en daglönare i sin tjänst, utan en man, icke en person, som nöjer sig med att gifva så och såmånga timmars arbete för såoch såmånga dollars ersättning, utan en, som ägnar sin lediga tid och sin omtanke åt affären. Ett sådant biträde måste man tänka påmed vävilja. Det skall icke dröja länge, innan hans mening i en eller annan fråga infordras, och om rådet är klokt, kommer det säkert att begäras oftare och i långt viktigare fall. Detta betyder delägarskap, om icke med nuvarande arbetsgifvare såmed andra. Ni har fått foten påstegen--hur högt ni kan klättra beror helt och hållet påer själf.

Ett falskt axiom, som ni ofta få höra, vill jag varna er för: »Lyd befallningen, även om den skadar den, som gett den». Det skall ni icke göra. Det är ingen regel att följa. Bryt en befallning för att rädda den, som gett den. Det har aldrig funnits någon person med utpräglad karaktär, som icke någon gång brutit mot sedvänja och regel och skapat sig sina egna. Uttrycket passar endast för sådana, som icke ha någon högre strävan, och ni är beständ att bli chef och att gifva föreskrifter och bryta föreskrifter. Tveka icke att göra det, om ni är övertygad om att er arbetsgifvares intresse befordras därigenom, och om ni är såsäker påresultatet, att ni vill taga ansvaret. Ni blir aldrig delägare, förrän ni känner till er egen säskilda afdelning långt bättre, än hufvudmännen själfva möjligen göra. När ni blir ställd till ansvar för er sjäfrådiga handling, såvisa påresultatet af ert skarpsinne och säg, att ni visste hur det skulle bli; visa hur oriktiga befallningarna voro. Uppträd som bas gent emot er bas, så snart ni kan. ~r han af det rätta slaget, såtycker han om det; är han det icke, såär han ingen man ni bö stanna kvar hos, lämna honom när som helst och försök att fåtag i en som bättre förstå sig påatt bedöma intelligens. Våra unga delägare i firman Carnegie ha vunnit sina sporrar genom att visa, att vi icke förstodo hvad som behöfdes häften såbra som de. Några af dem ha vid ett par tillfällen uppträtt mot mig, som om de ägde affären och jag varit någon odåga från New

York, som lade mig i hvad jag inte begrep. Nå, numera händer det sålan att någon lägger sig i deras förhållanden. De voro räta »basarna»--just de män vi sökte efter.

Det finns ett säkert kännetecken på den blifvande delägaren, den framtida millionären: hans inkomster överstiga alltid hans utgifter. Han börjar tidigt att spara, nästan lika tidigt som han börjar att förtjäna. Det betyder intet hur litet det är, men spara detta lilla. Placera det säkert, i något företag, som ni tror är fördelaktigt, men intet vågspel--kom ihåg det.

Ett godt tillfälle till placering skall snart erbjuda sig. Det lilla ni sparar samman skall visa sig vara grunden till en så stor kredit, att ni kommer att häpnas därefter. Kapitalisterna hysa förtroende till den unge man som kan spara. För hvarje hundratal dollars ni kan framvisa som resultatet af hårdt förtjänade besparingar skall Midas i sitt sökande efter en kompanjon låna eller kreditera er ett tusental; för hvarje tusental, femtio tusen. Det är icke kapitalet edra förmän fästa sig vid, utan vid mannen, som visat, att han har just de affärsvanor, som skapa kapital och skapa det påmöjligast bästa sätt--genom själfdisciplinen att rätta sina vanor efter sina tillgångar. Mina herrar, det är det första hundratalet sammansparade dollars det gäller. Börja genast att samla. Biets samlareinstinkt är förhäskande hos den blifvande millionären.

Det finns naturligtvis bättre och högre syften än att spara. Som ett mål i och för sig är förvärfvandet af rikedom ytterst lumpet. Jag förutsätter att ni sparar och strävar efter rikedom endast för att bli bättre i stånd att gagna mäskligheten och den tid ni lefver i. Anteckna denna hufvudregel: Utgifter alltid mindre än inkomster.

Ni kan bli otålig eller modfäld, om ni år efter år sitter kvar på samma underordnade plats. Det är utan tvifvel, att det blir svårare och svårare, eftersom affärsföretag fåen större och större utsträckning, för en ung man utan förmögenhet att komma i gång för egen räkning; och särskildt i denna stad, där stort kapital är det väsentligaste, är det ovanligt svårt. Men lå mig till er uppmuntran fåtala om, att det finns intet land i världen, där dugliga och energiska män kunna så hastigt komma fram som här och ingen stad, där det är så godt om plats i toppen. Det har varit omöjligt att tillmötesgå alla förfrågningar efter dugliga, förstklassiga bokhållare (gif akt på adjektiven!); tillgången har aldrig svarat mot efterfrågan. Unge män gifva ofta alla möjliga slags skäl, hvar för i deras fall misslyckandet kunde tillskrivas ett eller annat undantag, som omöjliggjorde framgång. Några hade aldrig ett gynnsamt tillfälle, enligt deras egen utsägo. Det är helt enkelt nonsens. Det har aldrig funnits en ung man, som icke har haft ett tillfälle och till på köpet ett utmärkt tillfälle, om han verkligen fått en plats. Han prövas i sin närmaste förmäns sinne från den dag han börjar sitt arbete, och efter en tid, om han duger till något, prövas han i firmans rådkammare. Hans förmåga, redbarhet, vanor, förbindelser, lynne, anlag--allt detta väges och analyseras. Den unge mannen, som aldrig hade ett tillfälle, är samme unge man, som af sina förmän upprepade gånger

blifvit sålad och siktad, men som befanns sakna vissa kvalifikationer eller dömdes ovärdig befordran på grund af någon ofördelaktig handling, vana eller förbindelse, som han trodde att principalerna voro okunniga om.

En annan klass af unga män tillskrifver bristen på framgång arbetsgifvarnas vana att orätvist gynna anhängiga och favoriter. De antyda även att deras förmän ogillade skarpare hufvuden än sina egna, gärna modfälde det uppåsträvande geniet och gladdes å att hindra unga män att komma fram. Detta är meningslöst. Tvärtom, det är ingen som lider så mycket af bristen på den rätte mannen på den rätta platsen, eller så ängsligt söker efter honom som principalen. Det finns icke i denna dag en firma i Pittsburg, som icke ständigt är på upptäckt efter affärsduglighet, och hvar och en af dem kan tala om för er att i marknaden är ingen artikel så sällsynt som den. Hjärna är något, som lånar sig att odla; för den sortens gröda är här en god marknad, och det kan aldrig bli tal om överproduktion, och ju mer hjärna ni har att säga, dess högre pris kan ni betinga. Det är kanske en icke fullt så säker skörd som vildhafre, hvilken aldrig föfelar att ge riklig afkastning, men den har i stället fördelen att alltid vara en eftersökt vara. Tveka icke att inlåa er i hvilket som helst hederligt affärsföretag, ty det finns ingen affär i Amerika, som icke lämnar en vacker profit, om den får den oafslåliga, ytterliga noggrannheten och hela det kapital, som ligger i duglighet och flit. Hvarje affär har sin tid af tryck--tider då maskineriet måste hållas i gång, icke med vinst utan med förlust. Men å andra sidan måste hvarje rättmätig affär, som producerar eller handlar med nödvändighetsartiklar, snart åter blifva vinstgivande, om den sködes på rätt sätt.

Och här ligger framgångens första villkor, den stora hemligheten: koncentrera er energi, tanke och kapital uteslutande på den affär ni är sysselsatt i. Har ni börjat i ett yrke, så bestäm er för att hålla ut i det, tills ni nåt toppen. Tillägna er hvarje förbättring, skaffa er de bästa maskiner och haf reda på allt, som gäller ert arbete.

De affärsmän, som misslyckas, äro sådana, som ha splittrat sitt kapital, hvilket vill säga, att de också ha splittrat sitt förstånd. De ha aktier i detta och detta, här och där och överallt. »Lägg inte alla dina ägg i en korg», är dumt sagt. Jag säger er: »Lägg alla edra ägg i en korg och passa sen noga på korgen». Om ni ser er omkring, så märker ni nog, att män, som handla så misslyckas sällan. Det är lätt att bära den ena korgen och passa på den. Det är försöket att bära tre korgar, som krossar de flesta äggen här i landet. Den som bär tre korgar är tvungen att sätta den ena på hufvudet, där den lätt tar en överhalning och bringar sin ägare på fall. Ett fel hos den amerikanske affärsmannen är bristen på koncentration.

Låt mig summera ihop hvad jag sagt: Sikta högt; sätt aldrig er fot i en »bar»; smaka icke spirituosa, åminstone icke utom vid måtiderna; spekulera aldrig; gå aldrig i borgen, om ni icke har kontanta medel att vara af med; bryt order, om ni dämed tjäna den som gett dem; koncentrera; lägg alla edra ägg i en korg och passa väl på denna korg;

utgifter alltid mindre än inkomster; till sist, var icke otålig, ty såsom Emerson säger: »Ingen kan beröva er er slutliga framgång utom ni sjäfvä».

Jag lyckönskar fattiga unga män att vara födda i den gamla hederliga ställning, som nödgar dem till strängt arbete. En korg full med obligationer är den tyngsta korg en ung man kan få att bära. Han vacklar ofta under den. Vi ha i denna stad aktningsvärda exempel på sådana unga män, som trängt sig fram i fränsta ledet bland våra bästa och nyttigaste medborgare. De förtjäna allt erkännande. Men flertalet af rike mäns söner förmå icke att motstå de frestelser, som rikedomens medför, och förfaller till ett ovärdigt lif. Jag skulle lika gärna vilja testamentera en man en förbannelse, som att belasta honom med bördan af den allsmåttige dollarn. Från den klassen har ni ingen tälän att frukta. Principalens söner skola icke besvära er mycket, men akta er för några pojkar, som äro fattigare, mycket fattigare än ni, hvilkas förädrar icke ha råd att låa dem gåigenom en kurs vid detta institut, hvarigenom ni erhåler ett stort försprång i tälningen. Gif akt på att sådana pojkar icke görä er platsen stridig och hinna före er till mået. Gif akt på pojken, som direkt från folkskolan måste kasta sig in i arbetet och som börjar med att sopa kontoret. Han är en kapplöpningshäst af det slag, som ni få se upp för.

ARBETETS OCH KAPITALETS GEMENSAMMA INTRESSEN ETT FÖREDRAG FÖR ARBETARE

(Vid överlämnandet af Carnegies bibliotek i Braddock, Pa.)

Arbetsgifvare och arbetstagare beroende af livarandra. Födelarna af önsesidig tillit. Arbetsgifvaren, som hjälper sina arbetare att erhåla uppfostran, rekreation och social lyftning, hjälper sig sjäfv.

En stor tänkare har sagt, att den högsta belöning kunna erhåla här i lifvet är förvärfvandet af tillfredsställelse. Jag har förvärfvat en stor tillfredsställelse--en af de största jag någonsin haft. Jag har haft glädjen att kunna hjälpa mina medarbetare att hjälpa sig sjäfv. Detta bibliotek (Braddock, Pa.) skall gifva dem tillfälle att blifva ännu ovärdigare för arbetsgifvaren och att förvärfva sig ett intellektuellt kapital, som är af bestående värde.

Vår tids olycksaliga benägenhet att indraga all industri i oerhördt stora företag, som kräva tusentals personer, gör det omöjligt för arbetsgifvaren att komma i det förtroliga förhållande till sina arbetare, som under det gamla systemet gjorde ställningen mellan husbonde och underlydande behagligare för båda parter.

När artiklar tillverkades i småverkstäder af arbetsgifvare, som endast behöfde ett par män och ett par lärlingar till hjälp, hade arbetsgifvaren tillfälle att känna alla, att bli bekant med hvar och

en och lära känna hans förtjänster både som människa och arbetare. Arbetaren åsin sida kom i närmare beröring med sin arbetsgivare, läde känna mera af hans affär, hans bekymmer och omtanke, hans ansträngningar att vinna framgång och--det viktigaste af allt--de läde känna mannen som personlighet. Allt detta är förändradt.

Arbetarna likna alltmera mänskliga maskiner, tyckes det, för arbetsgivaren, och denne blir en myt för sitt folk. Från alla synpunkter sedt är detta ett mycket beklagligt resultat, och ett för hvilket jag icke kan se något botemedel. De ekonomiska lagarnas fria spelrum tvingar tillverkningen af alla vanliga nödenhetsartiklar mer och mer in i ett fåtal jätteföretag, såatt priset måstålla sig billigare för förbrukaren.

Det är icke längre möjligt att tillverka sådana artiklar i liten skala. Dyrbara arbetslokaler och maskiner, som kosta millioner, erfordras, och summan per ton eller per meter af hvad vi kalla »fixerade omkostnader» är en såstor faktor i totalkostnaden, att om ett affärsföretag går med vinst eller förlust beror i många fall på om det dividerar dessa »fixerade omkostnader»--hvilka i praktiken äro desamma i större eller mindre etablissemang--med tusen tons produktion om dagen eller femhundra tons. Här ligger skälet till den årligen ökade produktionen i edra fabriker; icke därför att fabrikanterna önskar att öka sitt fabrikat, utan därför att konkurrensens lag tvingar honom till ytterligheter, såatt han kan reducera mer och mer per ton eller yard af dessa fixerade omkostnader, hvarpå hans kapitalas säkerhet beror.

Allidestund det är omöjligt för arbetsgivarna att bli personligen bekanta med sina tusentals arbetare, måste de, om vi icke skola förlora all känsla af samhällighet, söka deras bekantskap på annat sätt; genom att säga för deras välbefinnande, genom att anslå en del af arbetsförtjänsten till institutioner, sådana som detta bibliotek, och besparingsinrättningar, sådana som de kooperativa butikerna, hvilka upptaga källarvåningen i denna byggnad; och jag hoppas att arbetarna genom sitt bruk af dessa förmåner visa, att de åsin sida värdera arbetsgivarnas tillmödesgående. Genom sådana medel som dessa kunna vi i någon mån hoppas att underhålla den gamla känslan af vänlighet, önsesidigt förtroende, vördnad och aktning, som för utmärkte förhållandet mellan arbetsgivaren och hans arbetare. Vi äro yngre än Europa och hafva ännu något i detta fall att lägga märke till från det äldre landet. Men det gläder mig att se, huru många af våra fabriksidkare vakna upp till insikt af sin plikt mot sina arbetare. Och af ännu större betydelse äro de många exempel vi se på våra arbetares önskan att stifta föreningar, hvilka endast kunna vara dem själfva till fördel. Det är godt och väl att folk hjälper andra, men det bästa resultatet är nådt, när människor visa att de kunna hjälpa sig själfva.

En annan viktig punkt, som här bör vidröras, är att i Pittsburg betalas i allmänhet arbetet såväl, att arbetaren kan spara något hvarje månad, om han bara vill göra ett försök. Intet är så viktigt för honom som att spara en del af sina inkomster. Arbetaren, som har

ett eget hem, har redan en säker grund, hvarpåhan kan bygga den bågning, som pågamla dagar skall gifva honom trefnad och oberoende.

Jag har påpekat önskvärdheten af att vi, med hvarje medel, som står oss till buds, skulle söka framkalla en känsla af samhörighet och medarbetarskap mellan arbetsgivare och arbetstagare. Tro mig, kapitalets och arbetets intressen äro ett. Den, som försöker att uppvigla arbetet mot kapitalet, är en fiende till arbetet. Den, som försöker att uppvigla kapitalet mot arbetet, är en fiende till kapitalet.

Under många år har jag uppmärksam studerat frågan om kapital och arbete, och jag skulle gärna vilja anföra ett par utdrag ur en artikel, som jag för flera år sedan publicerade:

»Förnämsta orsaken till den slitning, som råder mellan kapital och arbete, svårighetens verkliga art, och det botemedel jag föreslagit mot denna olyckliga slitning:

Svårigheten kommer af att personer aldrig någonsin erhålla den ersättning, som just den tiden skulle tillkomma dem. Alla stora affärsföretag äro nödvändigtvis överhopade med order, lå oss säga sex månader i förväg, och för dessa order gåla naturligtvis de pris, som gälde när de bokfördes. Detta års affärsrörelse uppvisar kanske den bästa illustrationen till svårigheten. Ståräs vid slutet af förra året för leverans detta år stodo i 29 dollars pr ton i järnverken. Naturligtvis emottogo fabrikerna villigt order till detta pris och fortsatte att emottaga nya, tills den stigande efterfrågan oväntadt höjde priset till 35 dollars pr ton. Nu äro de olika fabrikerna i Amerika tvungna att under de närmaste sex månaderna, eller ännu längre, utföra de order, som icke överstiga 31 dollars pr ton, vid kusten och Pittsburg och, lå oss säga, 34 dollars i Chicago. Pris påfrakt, järnmalm och andra saker hade under tiden stigit och de måste därför under största delen af året drifva affären med en högst obetydlig profit. Men arbetarna, som läste i tidningarna om »den stora rusningen i ståräs», begärde helt naturligt sin andel af vinsten, och tillförd af vår bristfälliga lagstiftning mellan kapital och arbete fingo de den också Arbetsgifvarna ha motvilligt gifvit hvad de under ordentligt ordnade förhållanden aldrig kunde ha blifvit åagda att gifva. Fördjen har blifvit slitning och fortfarande missbeläenhet bland arbetsgifvarna. Vänd om taflan. Ståräspriserna falla. Fabrikerna ha ännu sex månaders arbete till högre pris än marknadens och kunna ha råd att lämna bättre löner, än marknadens ställning skulle kunna förmoda. Men de ha just blifvit åagda att betala extra för arbete, som de icke skulle ha betalt, och försöka helt naturligt att reducera lönerna, dåpriset pårås faller. Bland arbetarna utbryter missnöje, och vi ha ett upprepande af de underhandlingar och sträcker, som ha karakteriserat början af detta år. Med andra ord, när arbetsgifvaren går ned, envisas arbetstagaren att gåupp, och tvätom. Hvad vi måste söka efter är en plan, hvarigenom arbetarna skulle fåhöga löner, när arbetsgifvarna fåhöga priser för sina produkter; och tvätom, när arbetsgifvarna fålåga priser för sina produkter, skola arbetarna fålåga löner. Om denna plan kan bli

funnen, skola arbetsgivare och arbetstagare segla i samma båt, glädjas med hvarandra i medgången och, om olyckan kommer, ståtroget vid hvarandras sida. De skola icke ha någon anledning till tvist, och i stället för en känsla af fientlighet skall en känsla af samhörighet råda mellan arbetsgivare och arbetare. Det finns ett enkelt medel för att framkalla detta resultat och påhvars allmänna genomförande alla borde sätta in hela sin energi. Löner skulle baseras på en »rörlig skala», i proportion till produkternas nettopriser månad efter månad. Det är omöjligt för kapitalet att undanhålla arbetet något på en rörlig skala.»

En fördel, som ni få af detta bibliotek (Carnegies bibliotek i Braddock, Pennsylvanien) är, att ni få tillfälle se alla platstidningar och alla yrkestidskrifter, och jag ber er alla att noggrant studera dem. Ni skall finna många oriktiga uppgifter, många misstag. De äro oskiljaktiga från tidningspressen, som måste arbeta fort och rapportera t. o. m. alla rykten. Men genom läsning af de förnämsta tidningarna kan man tydligt se affärernas tendenser. Tidningarna skola icke ge er en korrekt uppgift på varupriser. Fabrikanter äro benägna att förglämma situationen en smula för att uppehålla priserna och förmå kunder att köpa. De tala icke om hur lågt de varit tvungna att säga för konkurrensens skull och för att hålla maskineriet i gång. Men ett omsorgsfullt studium af tidningar och fackskrifter skall, som jag sagt, sätta er i stånd att bilda er en allmän mening om händelsernas riktning i den kommersiella världen. Om ni läser tidningarna i dag, såskall ni finna att af tretton fabriker i detta land, sysselsatta med tillverkning af stjärns, icke fler än tre hafva tillräckligt arbete. Endast en fabrik i hela Västern (North Chicago) tillverkar rås, och det ser tyvärr ut som om även den icke skulle kunna vara i gång utan afbrott.

Det sorgligaste i hela denna strid mellan arbete och kapital är, att det nästan aldrig är kapitalet, som slår ned priset för arbetet, utan arbete som dräper arbete. Blicka omkring er och se arbete utföras för 10, 20 till och med 30 procent lägre pris i några fabriker och i Johnstown och Harrisburg för mindre än hälften af hvad vi i detta distrikt betala för skickligt arbete. Fördöm då icke i edra hjärtan kapitalet, utan tänk på arbetsgivare, hvilka beklaga dessa lönesänkningar, hvilka kämpa emot dem och under årtal uppehålla högre priser som arbetets bästa vänner, även om de till slut måste öppet tillstå att, om de skola ge sina arbetare stadig sysselsättning och rädda fabriken, äro de nödsakade att begära deras arbete till samma löner, som konkurrenterna betala. Den förste arbetsgivare, som reducerar arbetet, är arbetets fiende, men den arbetsgivare, som sist reducerar arbetet, kan vara arbetets pålitligaste vän. Arbetets farligaste fiende är arbetet, icke kapitalet.

Den största karaktären i Britanniens offentliga lif och republikens trognaste vän i nödens stund, radikalen John Bright, svarade på tillfrågan om hvilken af sina förväfvade egenskaper han mest värderade: »Lusten för läsning». Jag kan sanningsenligt säga af egen erfarenhet, att jag instämmer i den store mannens ord. Det bästa råd, som det står i min makt att ge er, är att odla er lust för läsning.

Nä jag som pojke i ton-åren bodde i Allegheny City, förklarade överste Anderson [1], hvars minne jag alltid skall värda, att han hvarje lördags afton ville låna ut sina böcker--han ägde ett par hundra--till gossar och ynglingar. Ni kan icke föreställa er med hvilken ifver några af oss grepo detta tillfälle att förvärfva kunskap och huru vi längtade efter lördags afton, dåvi skulle fåutbyta den låta boken mot en annan. Min kompanjon i vår affär, Mr. Phipps, hade, liksom jag, erhålit tillträde till kunskapens skattkammare genom denne väggörare. Det är af personlig erfarenhet jag vet, att ingen mänsklig anordning är mera väsignelserik, ingen vägning mot samhället större än att lämna tillträde till hela världens skatter, som ligga förvarade i böcker.

[1] Björn Rasmus Anderson, nordamerikansk författare och universitetsprofessor, son till en norsk utvandrare. Föränta staternas ministerresident och generalkonsul i Köpenhamn åren 1885-89.--Öa.

~fven i våra dagar träffa vi stundom påkvarläningar af den gamla fördomen mot den stora mängdens bildning. Jag undrar icke påatt den funnits, nä jag tänker påhvad som fått namn af bildning. Människor ha slösat bort dyrbara år under försök att draga ut bildning ur ett okunnigt föflutet, hvars förnämsta uppgift borde vara att lära oss, icke hvad vi skola göra, utan hvad vi skola akta oss för att göra. Förädrar ha skickat sina söner till universitet för att slösa all sin energi påsådana språk som grekiska och latin, hvilka icke äro af mera praktisk nytta för dem än choctawspråket. Jag har känt fåakademiskt bildade, som känt till Shakespeare eller Milton. De kunna kanske berätta för er allt som rör Ulysses eller Agamemnon eller Hector, men hvad ha våra dessa för betydelse i jämförelse med våra egna klassiker? En tjänst har Russel Lowell gjort oss och den skall han ha tack för--han har sagt rent ut, att vi ha i Shakespeare ensam en långt större skatt än i alla forntidens klassiker. Våra barn ha blifvit proptrade med detaljer i små oviktiga slagsmå mellan vildar och lärda att upphöja ett rövarband till hjätar, och såkalla vi dem »bildade». De ha blifvit »bildade», som om de voro ännade att lefva påen annan planet än vår. De ha i ingen ordets mening fått uppfostran. Tvätom, hvad de ha fått har ingifvit dem falska föreställningar och afsmak för praktiskt lif. Jag undrar icke alls påatt fördom uppstått och fortfarande existerar mot en sådan bildning. Af egen erfarenhet kan jag säga, att jag känner fåunga män bestända för affärlifvet, som icke haft ondt af sin universitetsbildning. Om de hade ägnat sig åt praktisk verksamhet under de år de tillbragt vid universitetet, skulle de varit mera bildade i detta uttrycks rätta betydelse. Elden och energien har förkväts, och hur de skola kunna lefva sitt lif i lätja och icke i nyttig verksamhet är deras högsta sträfvan. Men vi ha nu fått ett nytt uppslag i uppfostran.

Vi ha börjat inse att kunskap i kemi, till exempel, är värd kunskapen i alla döda språk, som någonsin talats påjorden; kunskap i mekanik är nyttigare än all den klassiska lärdom, som vid universitetet proppas i unga män. Hvad för utvägar har i vår tid den unge man, som kan grekiska mot den, som kan stenografi, eller telegrafi, till exempel,

eller bokföring, eller kemi, eller känner till mekanikens lagar? Icke så att någon gren af vetande bör föraktas. All kunskap är, i en mening, nyttig. Hvad jag vill påpeka är detta, att, med undantag af de få som ha en särskild antikvarisk smak och som tro att deras lifsuppgift är att rota i föflutna tiders gamla dammhöjda krönikor, och de få som ägna sig å fackstudier, är den uppfostran, som i våra dagar erhåles vid universitet, till stor skada.

Bristen på bildning, i detta ords sanna betydelse, har gjort mer än alla andra orsaker tillsammans att hindra den rätta uppskattningen af arbete. Jag kommer ihåg att den store presidenten, den förnämste bland alla järnvägsdirektörer, Edgar Thomson, som gifvit järnverken här sitt namn, en gång frågade mig om jag ville lämna Pittsburg för att bli maskinmästare vid Peunsylvaniajärnvägen. Ja, ni må gärna le. Och jag svarade Mr. Thomson: »Ni slå mig med häpnad, Mr. Thomson. Jag förstår mig inte det minsta på maskineri.» »Just därför vill jag att ni skall ta hand om det», svarade han. »Jag har bara känt en enda mekaniker med omdöme och förstånd.» Detta var före kapten Jones tid, så att uttalandet kunde icke gälla honom. Denna brist på omdöme hos mekanici kom sig af, att vid den tiden erhöles här i landet icke en omfattande bildning. Jag menar den sanna bildningen och kunskapen om saker och ting, som omgifva oss och med hvilka vi hafva att göra. Den oväntade framgång, som Bessemerverken röt i detta land, härö framför allt af den orsak att deras utveckling, i motsats till järnhandteringens, råkat i händerna på dugliga, vetenskapligt utbildade män. Dessa mäns skicklighet erkännes af hela världen och genom dem har mekaniskt arbete stigit till en hittills oanad höjd. »Mekanikern», »maskiningeniören», »ståfabriksdirektören» äro numera hederstitlar. Om ni vill göra arbetet till hvad det skall vara, så sök att förvärfva er nyttig kunskap. Det är den moral jag särskildt vill ge eftertryck å. Skaffa er vetande. Odlå smaken för läsnings, så att ni få veta hvad världen har gjort och gör och hur affärer bedrifvas.

Värdet af den uppfostran, som nu står unga män till buds, kan icke skattas för högt, och det är denna uppfostran, sådan den meddelas i våra tekniska skolor, som jag gärna ville yttra några ord om. Det har funnits tider då människor visste så litet, att det var lätt för en man att omfatta allt, och kurserna vid våra universitet bära ännu i dag ett sorgligt vittne härom. Nu är vetande så rikt, så omfattande, så minutiöst, att det är omöjligt för någon att grundligt känna till mer än en enda liten gren. Detta tidevarf är specialistens, därför bör ni, som skall förtjäna ert uppehälle här i världen, besluta att lära i grund och botten känna det arbete ni skall lefva af. Om ni är mekaniker, så studera i detta bibliotek hvarenda bok, som handlar om mekanik. Är ni kemist, så läs alla arbeten i kemi. Är ni anställd vid masugn, så läs alla arbeten om masugnar. I grufvor, så studera alla arbeten om grufvdrift. Lå ingen veta mer om ert fack, än hvad ni själf vet. Detta må vara idealet ni efterstråfar. Sedan kan det vara af vikt, för att ge lifvet glädje och ljus, att läsa hvarjehanda, så att ni lä känna så mycket, som ni har tid att läsa om. Alldeles som en farmare på sin farm; först får han skå sin potatis, sitt korn och sitt hvete, hvaraf han får sitt uppehälle, och sedan frödar han sin sjä på lediga stunder med att skå om blommorna, som omgifva hans

hem. Det ena området är ert arbete, det andra er rekreation.

I dessa övergångstider, då kamp så ofta föreligger mellan arbete och kapital, gör ni ett godt bruk af eder lediga tid, om ni använder något af den till studium af ekonomiska frågor. Det finns vissa stora lagar, som kräva lydnad: lagen om tillgång och efterfrågan, lagen om konkurrens och lagen om löner och om vinst. Alla dessa skall ni flitigt studera och lära er, att det är lika omöjligt att omintetgöra dessa lagar som att omintetgöra naturlagarna, hvilka bestämma atmosfärens fuktighet och jordens vridning kring sin axel.

Strängt studium af vetenskapliga arbeten får icke utesluta den viktiga plikten att läsa litteraturens stormän--först och fränst skönlitteratur. Den ovilja, som på några håll förefinnes mot skönlitteratur är, enligt min mening, bara en fördom. Jag vet att många, ja de flesta af våra utmärktaste män finna en god roman vara det bästa medel till förströelse och hvila. När de äro trötta till kropp och själ, är intet mera vägrande än läsningen af en god roman. Det är intet nedsätande för de fria biblioteken, att de flesta böcker, som läsas där, tillhöra skönlitteraturen. Tvärtom, det är tvifvelaktigt att någon annan sorts litteratur såväl skulle kunna tjäna afsikten att lyfta strängt arbetande människor från lifvets prosaiska och hvardagliga plikter. Arbeten af Scott, Thackeray, Eliot, Dickens, Hawthorne och andra af samma klass behöva icke sättas lägre än något annat slags litteratur för arbetare. Vi veta alla i hur stor skuld den industriella vetenskapen står till arbetaren för uppfinningar och förbättringar. Lägga märke till denna viktiga omständighet. Dessa uppfinningar och förbättringar gjordes alltid af den bildade--bildad i ordets rätta betydelse--och aldrig af den okunnige arbetaren. De måste göras, och de göras af män, som på sitt särskilda område äga mera kunskap än kamraterna. Om de icke ha läst, såha de iakttagit, hvilket är bästa sortens uppfostran. Hufvudsaken är att de veta--hur kunskapen förvärfvats betyder intet. Den omständigheten att de veta mera om en plan, än deras kamrater, och äro i stånd att föreslå botemedel eller förbättring, är det som är af värde för dem och deras principaler. Det finns intet medel, som säkrare sätter en arbetare i stånd att stiga till förmansskap, direktörsskap och slutligen delägarskap, än kunskapen om allt, som har gjorts och som i dag göres i världen i det särskilda fack, hvori han arbetar. Från den högste till den lägste lämnas ett bättre arbete af den intelligente än af den okunnige. Hans vetande gör sig alltid gällande; antingen det är direktören, som bestämmer, eller mannen, som bara skäder en skyffel, såhar ni i honom en värderad medhjälpare. Under loppet af min erfarenhet som affärsledare har jag sett vår firma göra många misstag genom att försumma en enkel regel: »Börja intet nytt företag, förän edra direktörer haft tillfälle att pröva allt, som i hela världen blifvit gjordt i denna sak». Försummelse här af har kostat vår firma hundra tusentals dollars, och vi ha blifvit kloka. Här, säger jag nu till den vetgirige, som kanske grubblar på någon uppfinning eller förbättring, här i dessa lärum finns, eller skall snart finnas, hoppas jag, hela världens erfarenhet till den dag i dag är i det ämne ni vill lära känna. Om det gäller mekanik, kemi eller masugn, såskall ni finna hvad världen har att förtälja om dessa

ting. Om ni är påorätt spår, såskola bäckerna säga er det; om ni är pårätt spår, skola de säga er det och skänka er uppmuntran. Ni kan gå igenom hall efter hall i Washingtons patentbyrå och se på tusentals modeller till uppfinningar, omfattande alla grenar af mänsklig industri, och nittionio af hundra skulle aldrig ha kommit dit, om den okunnige uppfinnaren haft sådana hjälpkälor, som ni ha i detta bibliotek.

Jag har hört arbetsgivare säga, att om arbetarna finge för stor bildning, skulle de icke finna sig i nyttiga och nödvändiga sysselsättningar. Det har varit med ansträngning af allt mitt tålamod jag lyssnat till detta tal. Det är fullkomligt orätt. Jag förnekar det på det bestämdaste. Svårigheten mellan kapital och arbete står i proportion till arbetsgivarens okunnighet och hans arbetares okunnighet. Ju intelligentare arbetsgivaren är, dess bättre; och ju intelligentare arbetstagaren är, dess bättre. Det är aldrig kunskap, som framkallar kollision. Det är alltid okunnighet hos den ena eller den andra af de stridande parterna. Jag grundar mitt påstående på icke obetydlig erfarenhet. Kapitalet är okunnigt om arbetets behof och berättigade anspråk, och arbetet är okunnigt om kapitalets behof och faror. Detta är den verkliga orsaken till sammandrabbningarna mellan dem. Om kapitalet kände bättre till de goda egenskaperna hos sina medhjälpare, och om de senare kände bättre till de ekonomiska lagarna, som såskoningslöst hålla kapitalisterna i sitt våd, såskulle många svårigheter undvikas mellan de två makter, som omöjligt kunna undvara hvarandra. Jag hoppas att de bland våra arbetare, som äga den ovärderliga skatten: lusten för läring, omsorgsfullt ville studera några af de grundlagar, från hvilka ingen undanflykt gifves, hvarken å kapitalets eller arbetets sida. Om detta bibliotek i ringaste mån kan sprida upplysning i denna sak, har det väl fyllt sitt syfte.

Jag hoppas ni icke skola glömma huru viktiga förströelser äro. Lifvet får icke tagas alltför allvarligt. Det är ett stort misstag att tro att den, som alltid arbetar, hinner längst. Roa er gärna. Lä er att spela ett parti whist eller biljard och lä er att spela det väl. Intressera er för fotboll, cricket eller hästar, hvad som helst, som kan skänka er oskyldigt nöje och förströer efter ansträngande arbete. Det finnes ingenting såvägfarande som ett godt skratt. Mesta framgången i mitt lif tillskrifver jag den omständigheten, att bekymmer, som mina kompanjoner brukade säga, inte bekomma mig mer än vatten på gåsen. Ett poetiskt citat ur Shakespeare kan tillämpas här: Bä edra bekymmer--till det yttre--som ni bä edra kläder, ledigt och omedvetet.

Vi må ofta i lifvet möta män, som skulle ha intagit en hög stälning, om världen insett deras värde lika bra som de själfva. Detta slags människor äro offer för en sjuklig inbillning. Ingen i världen vill undertrycka duglighet. Hvarenda människa i världen räcker ut sina händer efter den. Hvarje arbetsgivare studerar de unga männen omkring sig, ifrig att finna någon med mer än vanlig duglighet. Ingenting i världen är så önskvärdt för honom som att finna en sådan man. Hvarje arbetsföreståndare står färdig att gripa tag i och få fördelen af mannen, som kan göra något som duger. Hvarje förman är angelägen att i

sin afdelning ha kunniga män, på hvilka han kan lita, och hvilkas goda egenskaper räknas honom till förtjänst, ty det som först och främst kräves af en arbetsledare och utgör största beviset på hans kompetens som sådan, är hans förmåga att omgifva sig med dugliga arbetare. Dessa böcker påhyllorna här skola berätta er många mäns historia, hvilka ur våra egna leder höjt sig till storhet och utmärkelse. Det är icke den bildade, eller s. k. klassiskt bildade mannen, det är icke aristokraterna, det är icke monarkerna, som ha styrt världens öden, hvarken påslagfåtet, i rådkammaren, laboratoriet eller verkstaden. De stora uppfinningarna, förbättringarna, de vetenskapliga upptäckterna och de stora litterära arbetena ha uppstått i de fattigas leder. Ni kan knappast nämna en stor uppfinning eller en stor upptäckt, ni kan knappast nämna en stor tafla eller en stor staty, en stor dikt eller något annat stort, som icke frambragts af män, hvilka, liksom ni, börjat sin bana med att ärligt försörja sig genom ärligt arbete.

Och, tro mig, arbetaren, som förmannen icke värderar, förmannen, som direktören icke värderar, och direktören, som firman icke värderar, böra icke därför klandra firman, eller direktören, eller förmannen utan endast sig själfva. De kunna icke motsvara de berättigade anspråk, som ställts på dem. Det finns ingen man, som icke kan höja sig till den högsta stälning, lika litet som det icke finns någon man, som af brist på förmåga eller vilja att bruka den han har, icke kan sjunka till det lägsta djup. Arbetare ha utsikt att stiga till högre sysslor, till fömän, till direktörer, till och med att bli delägare, ja, ordförande i vår styrelse, om de äga de erforderliga egenskaperna. De behöva aldrig befara att bli afskedade. Det är vi, som befara att gå miste om dessa mäns förmåga.

Det är mycket glädjande att arbetstiden håller på att förkortas överallt i landet--åtta timmars arbete, åtta timmars förströelse och åtta timmars sömn är ju en idealisk indelning. Det vore önskvärdt, att vi erhöle en lag, som stadgade, att fabriker, som äro i gång dygnet om, skulle ha tre arbetslag. Ni vet att vi för flera år sedan, med en kostnad af några hundra tusen dollars, försökte ställa oss så men slutligen tvingades af våra konkurrenter att uppgifva försöket. Den bästa planen är kanske att så småningom nå målet genom statslagar. En enda firma kan ingenting uträtta. Alla dess konkurrenter i de olika staterna måste förmås att göra på samma sätt, ty i våra dagar kan ingen affär gå med profit, som icke arbetar under samma förhållanden som dess medtälare. Därför borde vi ha lagar bindande för oss alla. Vi skulle med glädje understödja en sådan lag. Men även under nuvarande förhållanden, om arbetarna ville vä använda den tid de äro lediga, så skulle de snart kunna stiga till högre platser. Ni behöfver icke mycket längre arbeta tolf timmar; de flesta af oss ha i vår ungdom arbetat mer än tolf timmar.

Arbetaren har många fördelar nu mot sina föregångare. En rörlig skala för hans arbete höjer honom både som människa och som medborgare [2]. Den del, som arbetet erhåler af kapitalets och arbetets gemensamma förtjänst, har aldrig varit så stor som nu och ökas ständigt, under det att kapitalets inkomster aldrig varit så låga.

Lefnadsomkostnaderna hafva aldrig varit så låga som på senaste tiden.

[2] Den föreslagna »rörliga skalan» infördes af Mr. Carnegie för tio år sedan och tillämpas fortfarande. Mr Carnegie anser detta sätt vara det bästa af alla.

Jag hoppas att framtiden skall hafva ännu flera förmåner att erbjuda och att den tunga väg arbetet haft att trampa från trädomen, dåvåa förfädel köptes och sådes med fabriker eller grufvorna de arbetade i, till deras nuvarande stälning, är icke ännu slut, utan bestämd att vidare leda fram till arbetets välsignelse och storhet.

SKÖSAMHET SOM EN PLIKT RIKEDOMENS FÖRPLIKTELSE

(Ur »The Youth's Companion», September 1900)

Skösamhet ett bevis på civilisationen. Sparsamhet en af medborgarens högsta plikter. Sträfvandet efter nödortförlig bågning en plikt; förvärfvandet af stor rikedom icke en dygd, men ett stort ansvar.

En af grund olikheterna mellan vildt och civiliseradt lefnadssätt ligger i skösamhet i det senare fallet och frånvaro af skösamhet i det förra. Nä hvar och en af millioner människor sparar något af sina dagliga inkomster, bilda dessa småbesparingar tillsammans en ofantlig summa, som kallas kapital, hvarom så mycket är skrivet. Om människor hvarje dag i hvarje vecka förbrukade allt, som de förtjänade, som vilden gör, såskulle intet kapital finnas--det vill säga, inga besparingar för framtida bruk.

Lå oss nu se hvad kapitalet gör i världen. Vi vilja se hvad skeppsbyggarna göra, när de skola bygga stora skepp. Dessa företagsamma bolag erbjuda sig att bygga en »ocean-greyhound» för, lå oss säga femhundra tusen pund, att betalas sedan skeppet levererats efter flera tillfredsställande profurer. Hvar eller påhvad sätt få skeppsbyggmästarna denna penningssumma, som erfordras för att aflöna arbetarna, timmerhandlanden, ståfabrikanten och alla andra, som lämna material till skeppsbygget? De fåden från civiliserade människors besparingar. Det är en del af de penniugar, som milliontals flitiga människor inbesparat å sig. Hvarje människa sparar genom skösamhet något, sätter in pengarna på en bank, och banken lånar dem till skeppsbyggarna, hvilka betala ränta för deras användande. Det är ju på samma sätt med uppförandet af en fabrik, anläggningen af en järnväg, en kanal eller något annat dyrbart. Hade vi icke haft skösamhet, så hade vi icke haft mera, än vilden har.

SKÖSAMHET DEN FÖRSTA PLIKTEN

All utveckling till det bättre hvilat hufvudsakligen på skösamhet som grund. Utan skösamhet inga järnvägar, inga kanaler, inga skepp, inga

telegrafer, inga kyrkor, inga universitet, inga skolor, inga tidningar, intet stort eller dyrbart skulle vi kunna få. Människan måste vara skänsam och sparsam, innan hon kan frambringa något värdefullt material. Så länge människan var en skänslös vilde, blefvo inga byggnader uppförda eller några andra framsteg gjorda. Den civiliserade människan har från sitt tidigaste lif ingen klarare plikt för ögonen än nödvändigheten att sörja för sin egen och de sinas framtid. Det finnes fåsådåsomliga regler som den, hvilken de flesta goda och kloka människor ha följt, nämligen: »Utgifter fåaldrig överskrida inkomster». Med andra ord: Man bör vara en civiliserad människa, som sparar något, och icke en vilde, som hvarje dag förstör det han förtjänar.

Den skotske poeten Burns säger i »Råd till en ung man»:

»Att vinna Lyckans gunst är lätt,
om blott du henne troget tjänar:
Och samlar guld påhvarje sätt,
som hederns lag dig ej förmenar.

Ej för att gömma i ett schakt,
och ej för fläd och präleri,
men för den ärofulla makt
att vara stolt och fri.»

Det är ett förståndigt råd, så tillvida, och jag hoppas att läsaren skall lägga det på hjärtat och rätta sig därefter. Ingen människa med aktning för sig själf kan känna sig lycklig, eller ens nöjd, om hon för sitt lifsuppehälle skall bero af andra. Den, som är beroende, kan icke räknas som en värdig medborgare i republiken. Vårt lands styrka och framåskridande bero icke på de fåhögt bildade, icke heller på de fåmillionärerna och icke heller på det stora antalet mycket fattiga, utan på massan af nyktra, intelligenta, flitiga och sparsamma arbetare, som hvarken äro mycket rika eller fattiga.

SKÄNSAMHETENS PLIKT HAR SIN GRÄNS

Som regel skall ni finna, att mannen, som sparar, är en måttlig man, en god make och fader, en fredlig, laglydig medborgare. Skänsamheten behöver icke drivas vidt. Det är märkvärdigt så litet, som behövs för lifvets verkliga nödortf. Anskaffandet af ett litet hem och ett par hundra pund--bara ett par--är allt som behövs. Dessa förvärfvas lättare af enkla, tarfliga människor, än man skulle kunna tro. Stor rikedom är något helt annat och mycket mindre önskvärd. Det är hvarken skänsamhetens ändamål eller människors plikt att förvärfva millioner. Det är i intet afseende berömvärdt att föresätta oss detta som ett mål. Plikten att spara upphör, när en tillräcklig summa blifvit afsatt åt dem, som bero af oss. Att lägga millioner påhöj är girighet, icke skänsamhet.

Under våra industriella förhållanden är det naturligtvis oundvikligt, att några få några mycket fåmän få långt mera pengar, än de behöva. Förvärfvandet af millioner är vanligen resultatet af företagsamhet och

omdöme samt en ovanlig organisationsförmåga. Genom att spara, i ordets vanliga mening, får man inga millioner. Människor, som pååderdomen sträva för att äka sina redan stora skatter äro vanligen från ungdomen slafvar af vanan att samla och lägga i hög. Först äga de pengarna, som de förtjänat och sparat. Sedan blir det pengarna, som äga dem, och de kunna icke hjälpa det, såöfvervädigande ä vanans makt, vare sig i godt eller ondt. Det ä missbruket af den civiliserades sparareinstinkt och icke bruket, som skapar detta slags människor.

Ingen behöfver vara rädd för detta missbruk af vanan, om han alltid kommer ihåg, att det överskott af rikedom, han har, ä ett heligt pund han fåt att förvalta till sina medmänniskors bästa. Människan skall alltid vara husbonden och penningen den nyttige tjäaren.

En mans första plikt ä att förväfva sig en nättorftig bægning och blifva oberoende. Men hans plikt slutar icke härmed. Det ä hans plikt att göra något för sin fattiga nästa, som ä mindre lyckligt lottad än han. Det ä hans plikt att bidra till det samhåles bästa, hvori han lefver. Han har blifvit skyddad af dess lagar. Därför att han haft skydd i sina olika företag, har han varit istånd att förväfva tillräckligt för sig och sin familjs underhåll. Allt däöver tillhör med rätta den beskyddande makt, som befordrat hans ekonomiska framgång. Försöket att göra världen pånågot sät en smula bättre ä ett ädelt lifsmål. Er öfverflödiga rikedom skulle bidra till utvecklingen af er egen karaktä och ståla er leden bland naturens adelsmän.

Det ä en plikt att ni lä er förstå hur viktigt det ä att äga skåsamhetens vana. När ni börjar att förtjäna, såspara något af edra inkomster, som en civiliserad människa, i stålet för att slåa bort allt, som den stackars vilden gör.

PENNINGENS ABC

Bytesbandel = direkt utbyte af varor. Behofvet och bruket af penningar. Jämförelse mellan de tvåstandarder--guld och silfver. Huru myntstandarder inverkar påen nations kredit.

Jag förmodar att hvar och en, som talat till eller skrivit för allmänheten, ibland har önskat, att alla skulle lämna hvad de hade för händer och ett par minuter höra påhonom. Jag har en sådan förnimmelse denna morgon, därför att jag tror att en allvarlig fara hotar vårt lands folk och framåskridande endast pågrund däraf att den stora massan--bönderna och löntagarna--icke förstå penningfrågan. Jag önskar därför att förklara begreppet »penningar» påett såenkelt sät, att alla kunna förstådet.

Kanske någon i det stora auditorium, som jag inbillar mig ha lyckats fångsla, utbrister: »Hvem ä ni--en »goldbug», en millionä, en järnbaron, en som gynnas af Mc Kinleybillen?» Innan jag börjar mitt anförande, sålå mig svara den inbillade gentlemannen, att jag inte

påmånga å sett tusen dollars i guld. Hvad Mc Kinleybillen angår, så ä jag kanske den man i Förenta staterna, som har största rättigheten att klaga öfver den, emedan den nedsatt tullen påjären och stå med 20, 25 och 30 procent; och jag hoppas min angripare icke misstycker, att jag ber fåunderrätta honom om att jag icke precis ogillar denna nedsättning, att som amerikansk fabrikant ännar jag fortfarande strida mot utläningen för den inhemska marknaden, även med de lägre tullar, som billen fixerar för vår produkt, och att jag icke ä vän af tullskydd utöfver den punkt, som tillåter amerikanerna att påsin egen marknad täla med utläningen.

Det betyder intet hvem mannen ä, eller hvad han gör--han måarbete i grufva, fabrik eller pååkern, vara farmare, köpman, handtverkare eller millionär--såbör han vara djupt intresserad af att förstå myntfrågan och af att fåden räta blicken påden. Därför ber jag att alla skola höra påhvad jag har att säga, ty hvad som ä godt för en arbetare, måste vara godt för alla, och hvad som skadar en, måste skada alla, fattiga eller rika.

För att komma till ännets rot, såmåste ni först veta, hvarför penningar finnas till, och för det andra hvad som menas med penningar. Lå mig försöka att förklara er penningens tillkomst genom exempel från ett nytt distrikt i vårt eget land. I forna tider, dåfolk endast plöjde jorden, och handel och handverk ännu lågo i linda, hade människorna fåbehof och redde sig utan penningar genom utbyte af varor, dåde behöde något, som de sjäfvä icke hade. Farmaren, som behöde ett par skor, gaf såoch såmånga skäppor säd för dem, och hans hustru köpte sin hatt för ett par skäppor potatis; all försäljning och alla köp skedde genom att byta varor--genom byteshandel.

Men dåbefolkningen tillväxte och behofven ökades, blef detta sätt mycket olänpligt. En man i distriktet uppsatte därför en bod och tillhandahöl en stor del af de saker, hvilka mest användes, och emottog i stället några af de artiklar, som farmaren kunde lämna i utbyte. Detta var ett stort steg framå, ty farmaren, som behöde ett halft dussin olika saker, dåhan gick till byn, slapp att söka upp ett halft dussin olika personer, som behöde en eller flera af de artiklar han hade att lämna i utbyte. Han kunde gådirekt till en man, bodinnehafvaren, och för en af sina landbruksprodukter fåde saker han önskade. Det gjorde bodägaren detsamma, om han gaf farmaren te eller kaffe, filter eller en höäsa; icke heller gjorde det honom något hvilka artiklar han emottog af farmaren, hvete eller korn eller potatis, bara han kunde skicka dem till staden och fåannat i stället. Farmaren kunde även aflöna sina tjänare genom anvisningar på saker i boden. Ännu finnas inga penningar hä, som ni ser--allt ä byteshandel. Sättet ä mycket obekvänt och mycket kostsamt, emedan landbruksprodukterna, som gävos i utbyte, måste släpas omkring och alltid ändrade värde.

En dag kunde bodägaren vara villig att taga, lå oss säga en skäppa hvete för såmånga skäppund socker, men vid farmarens nästa besök var det honom kanske omöjligt. Han var tvungen att begära mera hvete för

samma kvantitet socker. Men om priset för hvete hade stigit och icke fallit, så kan man vara tämligen säker på att bodägaren icke tog mindre hvete lika ifrigt som han begärde mer. På samma sätt med alla artiklar farmaren hade att afyttra. Dessa stego och fölo i värde. Så gjorde även te och kaffe, socker och kläder, stölar och skor, som bodägaren hade att byta bort.

Det är onödigt att påpeka bodägarens fördel framför farmaren i detta slags handel. Han kände prisernas fall och stegring långt före farmaren och kunde bättre iakttaga tidstecknen än hans kunder. Den sluge bodägaren hade alltid övertaget. Ni bör särskildt lägga märke till att bodägaren föredrog en af farmarens artiklar framför andra, den artikel naturligtvis, som var mest efterfrågad. I Virginia var det tobak och i en stor del af vårt land hvete--därför uttrycket »sågodt som hvete». Det emottogs överallt, därför att det sålåt afyttrades mot annat. En egendomlig illustration till hvetets historia har jag träffat på min väns, domaren Mellon i Pittsburg, lefnadsteckning--en af de bäst skrifna biografier i världen, därför att den är så enkel. När domarens far köpte sin farm nära Pittsburg beständes att han skulle betala, icke i dollars, utan i »säckar hvete» såoch så många säckar hvarje år. Detta är icke sålänge sedan.

Hvad vi nu kalla penningar användes icke mycket i Västern eller Södern, men ni ser, att erfarenheten hade drifvit människor att i stället välja någon lämplig artikel som bytesvara, och det blef hvete i Pennsylvania och tobak i Virginia. Detta skedde icke genom någon lagstiftning, utan helt enkelt därför att erfarenheten påpekat nödvändigheten af att låta en sak tjäna som »pengar», hvilken visat sig vara bäst som betalning för en farm eller vid varubyte; och vidare att olika artiklar tjänade bäst ändamålet i olika trakter. Hvete var »sågodt som hvete» för att brukas som »pengar», oberoende af någon lag. Folket hade röstat för hvete och gjort det till sina »pengar»; och därför att tobak var den förnämsta skörden i Virginia, fann befolkningen där att tobak passade bäst som »pengar» i den staten.

Gif akt på att till »pengar» alltid det väljes, som minst fluktuerar i pris, det som är mest användt och efterfrågadt, och som har värde i sig sjäft. »Pengar» är endast ett ord, som betecknar den artikel, hvilken användes som grundartikel vid utbyte mot andra artiklar. Lagen kan icke först värdesätta en artikel och sedan utvälja den att bli »pengar». Artikeln visar sig först värdefull och passande för ändamålet och blir såaf sig sjäft och i sig sjäft grundartikeln --pengar. Den väljer sig sjäft. Hvete och tobak voro lika sjäftklart pengar, då de brukades som grundartikel, som guld och silfver nu äro »pengar».

Vi gåett steg vidare. Landet blir mer och mer befolkadt, folkets behof bli större och större. Användningen af såskrymmande artiklar som tobak och hvete, värlande i värde, utsatta för att taga skada och af olika kvalitet, befanns snart vara besvärlig och olämplig för det alltjämt värlande varuutbytet. Ni ser genast, att vi nu icke skulle kunna reda oss med söl som »pengar». Dåvisade metallerna sin överlägsenhet. De förstöras icke, värla icke hastigt värde och ha

samma hufvudförtjänst som hvete och tobak, att de duga till andra ändamål än som grund för utbyte. Folk behöver dem till personlig prydnad, i handverk och konst--pååtusen sätt. Och det är denna omständighet, som gör dem lämpliga att brukas som »pengar». Försök bara att räkna efter påhuru många sätt guld användes, därför att det bäst passar för dessa ändamål. Vi måla det överallt. Vi kunna inte ens bli gifta utan guldringen.

Därför att metaller hafva ett värde i den öppna marknaden, eftersökt för andra ändamål än som pengar, och emedan tillgången är begränsad och icke sålät kan ökas som hvete och tobak, äro dessa metaller mindre utsatta för fluktuation i värde än någon artikel, förut använd som pengar. Detta är af utomordentlig vikt, ty den väsentligaste egenskap, som fordras af den artikel, hvilken skall vara grunden till allt varuutbyte, är ett fixerat värde. Släktet har instinktivt alltid sökt efter det enda föremål i världen, som mest liknar nordstjärnan bland andra himmelens stjärnor, och använt det som »pengar»--den artikel, som minst väklar i värde, likasom nordstjärnan är den, som minst förändrar sin ställning i rymden. Och hvad nordstjärnan är bland stjärnorna, det är den artikel folk valt som »pengar» bland andra artiklar. Alla andra föremål röra sig omkring den som alla andra stjärnor röra sig omkring nordstjärnan.

Vi ha nu kommit så långt, att vi lämnat alla förgängliga ting och utvalt metall som »pengar», eller rätare, metallerna ha visat sig vara bättre än något annat som värdestandard »mynt». Men ännu ett stort steg måste tagas. Då jag var i Kina erhöi jag som växel små silfverbitar, som klipptes af en stång och vägdes inför mina ögon på köpmannens väg, ty kineserna äga icke präglade mynt. I Siam begagnas »cowries», ett slags småvackra snäckor, hvilka infödingarna använda som prydnader. Tolf sådana representera värdet af en cent. Men ni inser nog hur omöjligt det var för mig att hindra den kinesiske köpmannen från att ge mig mindre silfver, än jag hade rätt till, eller köpmannen i Siam att ge mig dåliga snäckor, då jag icke begrep deras värde. Civiliserade nationer insågo snart nödvändigheten af att regeringen bestående vissa kvantiteter metall, på hvilka deras vikt, äkthet och verkliga värde funnos präglade. Såunda blef den präglade metallen till »pengar»--ett stort framsteg. Folk kände nu det exakta värdet af hvarje sådant metallstycke och lä icke längre narra sig. Läggnärke till att regeringens stämpel icke ökade penningens värde. Regeringen försökte icke att »göra pengar» af ingenting. Den endast underrättade folket om gälande värdet af metallen i hvarje mynt, hvad metallen--råmaterialet--kunde säjas för som metall och icke som penningar.

Men även efter detta skedde mycket bedrägeri. Skämar skuro af kanterna och hamrade sedan ut mynten, såatt många af dem blefvo mycket låta. En intelligent fransman fann dåpåatt randa kanterna på mynten, hvarigenom detta bedrägeri hindrades, och civiliserade nationer hade slutligen det mynt, som ännu består och är det fullkomligaste hittills kända, därför att det är af högt värde i sig sjäft och är underkastadt minst förändring. Det mest idealiskt fullkomliga föremål att använda som »pengar» är ett, som icke

förändras. Det är af väsentlig vikt för alla arbetare, såsom farmare, handverkare och andra som lefva af sina händers verk, ty intet underlåtar såspekulationen vid varuutbyte som »pengar» med värlande värde, och den stora massan af folket blir alltid ett offer för de få som spekulera i pengar och bäst förstaspelet.

Intet är såofördelaktigt för farmaren och löntagaren som att i utbyte för produkter eller arbete erhålla pengar, som ändra värde. De äro i samma stälning som farmaren till bodägaren, såsom nyss omtalats.

Ni vet alla att fisken icke stiger upp till flugan i lugnt väder. Det är nä vinden blåser och ytan är grumlad, som det stackars offret tar lockhetet för en verklig fluga. Påsamma sätt är det inom affärsvärlden. Det är under oroliga tider, dåpriserna stiga och falla, dåvärdet af den artikel, hvilken användes som pengar, dansar omkring--upp i dag och ned i morgon--och ytan är grumlad, som den skicklige spekulanten fångar sina fiskar och fyller sin korg med offren. Därför äro farmaren, handverkaren och alla löntagare mest intresserade af att den artikel de erhålla som pengar har ett fixerat värde.

När bruket af metall somn pengar infördes, befanns att mer än två metaller voro nödvändiga. Man kunde icke göra ett guldmynt för en mindre summa än en dollar, emedan myntet skulle bli för litet; och vi kunde icke bruka ett silfvermynt för mer än en dollar, emedan myntet skulle bli för stort. Såunda måste vi använda en mindre värdefull metall för småsummor, och vi togo silfver. Men vi kommo snart underfund med att vi icke kunde använda silfver för mindre än tio-centsmynt och voro tvungna att välja någon annan metall för mindre mynt. Vi måste ha en mindre värdefull än silfver och togo en blandning af nickel och koppar till fem-centsmynt, men för ett- och tvåcentsmynt var till och med nickel för dyrbart, och vi måste taga enbart koppar till dessa--vikten lades såatt metallen i hvarje mynt motsvarade det värde regeringens stämpel ådetsamma utvisade.

Ett kopparmynt på en cent skulle såedes innehålla koppar för en cent, och femcentsmynten motsvara värdet i nickel och koppar; men enär nickel och koppar värla i värde från dag till dag, ännu mera än silfver, är det omöjligt att i hvarje mynt fådet exakta värdet. Om det vore exakt den ena dagen och priset pånickel och koppar som metaller steg i marknaden, skulle mynten med stor profit smätas ned af män, som gjorde affärer i dessa metaller, och ni skulle icke ha några mynt kvar. Därför måste vi beräkna prutmån och alltid taga litet mindre metall i dessa mynt än för det värde de representera. Därför kallas dessa småmynt i penningens historia för »mynttecken». Det är ett »tecken» för såoch såmycket guld. Den som har ett visst antal nickelslantar måste för dem fåen god gulddollar, såatt de säkert fylla syftet som pengar. De respektive nationerna bestämma i allmänhet en gräns för bruket af »mynttecken» och göra dem till lagligt betalningsmedel för en obetydlig summa. I Britannien, till exempel, kan ingen förmåen person att taga »mynttecken» för mer än tio dollars, och alla silfvermynt bli dä klassificerade som »mynttecken».

Jag kan icke föra er längre in i penningens historia, emedan vi i de myntpräglade metallerna kommit till punkt; men jag har dock något att ytterligare säga er om denna sak.

Ehuru man kunde tro att vi i präglade metallmynt nåt fullkomligheten och att därigenom den stora massan af folket icke skulle kunna bli bedragen påhvad som är af såstor vikt för dess väbefinnande--»äkta penningar»--fanns likväl ett sätt att lura folk även dåsådana mynt användes. Myntens värde har ibland blifvit »föfalskadt» af nödställda regeringar efter utarmande krig eller farsoter, dåländerna varit alltför fattiga och svaga för att hänta sig efter olyckorna. Ett sådant »föfalskadt» mynt äger icke nog metall för den summa, som regeringens stämpel angifver. Det finns intet nytt i denna praktik, hvilken alltid narrar massan. Den är mycket, mycket gammal. Femhundra- och sextiofyra år före Kristi födelse använde grekerna »föfalskade» mynt. Likaså romerska kejsarna dåde voro i ekonomiskt trångmål. England använde »föfalskade» mynt år 1300. Skottlands mynt var en gång sånedsatt i värde, att en dollar gälde endast tolf cents. Irländska, franska, tyska och spanska regeringarna ha alla försökt att »föfalska» mynt, dåde icke kunde påvinga folket ytterligare direkta påagor. Det var alltid sista resursen att tillgripa »föfalskade» mynt. Dessa händelser inträffade för länge sedan. Nationer af första rang falla icke sådjupt i våra dagar. Jag måste stanna för att göra ett undantag från detta påstående. Jag böjer mitt huvud i blygsel då jag nedskrifver namnet--Förenta staternas republik. Hvar och en af dess silfverdollars är ett »föfalskadt mynt». När en regering släpper ut »föfalskade mynt», tar hon afstånd från allt, somn erfarenheten visat vara sundt, i fråga om penningar. Sund finans kräver att regeringen endast bestyrker det verkliga värdet af hvarje mynt, som utsläppes från myntverket, såatt folket icke blir bedraget. Hvarje gång regeringen stämplar ordet »En dollar» på 371 1-4 gran silfver stämplar hon en lögn--silfret i den är i dag icke värdt en dollar, utan endast sjuttioåtta cents.

En annan missuppfattning i penningfrågan, som ofta bragt nationer i svårigheter, är föreställningen att en regering kan »göra pengar» endast genom att stämpla vissa ord på papperslappar, liksom man kan »göra pengar» genom att skriva en anvisning att betala hundra dollars vid anfordran. Men ni vet att om ni gör det, sågör ni icke »pengar», utan ni gör »en skuld». På samma sätt handlar den regering, som ger sitt löfte att betala. Och det går för regeringen som för den enskilde, om sådana anvisningar utsläppas i för stor skala: De betalas sällan. Fransmännen gjorde så under revolutionen, och nyligen funno Sydstaterna på att »göra pengar» i såriklig mängd, att de utsläppta sedlarna knappt äro värda papperet de äro tryckta på. Hvarje erfarenhet af detta slag har bevisat att pengar icke kunna »göras» utan att bakom dem står värde. Vårt eget land släppte ut sedlar, och andra nationers folk köpte dem för fyrtyo cents för dollarn, oaktadt de betingade sex procent ränta i guld, såstor var fruktan att även detta lands sedlar skulle visa sig icke vara ett undantag från det öde, som drabbar sådana säkerheter utsläppta under bekymmersamma tider. Endast därför att regeringen strängt höll sitt ord, betalade räntan och summan i guld och aldrig i silfver eller till nedsatt kurs,

har värdet af dess bonds stigit och Förenta staternas kredit står högst i hela världen, högre till och med än Storbritanniens. Det har aldrig funnits en mera träffande illustration till den gamla sanningen att i penningfrågor, som i alla andra, är »honesty the best policy» = ärlighet varar längst. Vår regering släppte äfven ut några sedlar, bekanta under namnet »greenbacks» (= grönyggar). Men de visa män, som gjorde detta, sände för att anskaffa en fond af etthundra millioner dollars i guld för att inlösa dem, såatt hvem som helst som har en greenback kan gå till banken och utbyta den mot en dollar i guld.

Men jag skall nu tala om för er en annan egenskap, som denna metallbasis visat sig äga och som ni skall finna det svårt att tro på. Hela världen har ett sådant förtroende till dess oföränderlighet i värde, att därpå uppförts, som på en klippfast grund, ett torn af »kredit», så högt, så vidsträckt, att allt silfver och guld i Förenta staterna och alla greenbacks och sedlar, utsläppta af regeringen, endast utgöra åtta procent af landets penningomsättning. Gå in på en bank, i en fabrik, i en verkstad, butik eller kontor, och ni skall finna att för en affärstransaktion på ett hundra tusen dollars endast åtta tusen dollars i pengar behövs, och detta endast för obetydliga inköp och betalningar. Nittioåtta procent af affärer uppgöras med små papperslappar--checker eller växlar. På denna basis hvila således alla regeringens bonds, statens, provinsens och stadens bonds samt de tusen millioner bonds, hvilkas försäljning möjliggjort byggandet af vårt stora järnvägssystem därtill komma äfven tusentals millioner besparingar, som af den stora massan insatts åsparbanker och af dessa banker utlånats till olika företag och hvilka måste återbetalas med »äkta pengar», eljes skulle den, som å banken anförtrott sina besparingar, bli lidande.

Landets affärer och penningomsättningar förmedlas såunda numera icke med pengar--med själfva artikeln. Alldeles som i forna dagar, då varorna icke längre utbyttes mot hvarandra, utan en metall, kallad »pengar», förmedlade bytet, så användes nu icke metallen--»pengar». Köparens check eller växeln på en bank--en liten bit papper--är allt som behövs mellan säljaren och köparen. Hvarför tages denna bit papper af säljaren eller den som har en fordran? Därför att emottagaren är säker på att om han behöfde den artikel som papperet representerar--guld--så skulle han få den. Han är också säker på att han icke behöfver detta guld och hvarför? Därför att hvad han önskar köpa, kan han betala med en check, en likadan liten papperslapp, i stället för guld; och sedan--det viktigaste af allt--litar hvar och en på basisartikeln konstanta värde. Kom ihåg att en stegring i värde vore lika olycksbringande som ett fall; konstant värde är för massan af folket hufvudegenskapen hos »pengar».

När därför folk begär att mer »pengar» skall släppas ut i allmänna rörelsen--det vill säga mer af den artikel vi bruka som förmedling vid varuutbyte--inser ni att det icke egentligen är »pengar» som behövs. Ingen, som har haft hvete eller tobak eller något annat att sälja, har någonsin haft obehag af att köparen saknat pengar vid uppgörelsen. Vi hade nyligen här i landet en mycket svår rubbning i våra finansiella förhållanden. »Pengar», sades det, funnos icke att

tillgå för affärsändamål; men det var icke själfva metallen som fattades, utan »kredit», förtroende, ty däri genom, som ni har sett, ske alla affärer, utom mindre köp och betalningar, hvilka icke kunna få namn af »affär». I dag kan affärs mannen icke visa sig ute på gatan, utan att bli antastad af folk, som ber honom taga denna »kredit» för mycket låg ränta; för 2 procent kan »kredit» dagligen erhållas. Det har icke varit någon skillnad på penningtillgången i landet; den var lika stor i Januari som i Mars. Det var således icke brist på pengar som orsakade rubbningen. Själva grundvalen, hvar på de nittio tusen af hvarje ett hundra tusen dollars hvila, var hotad. Verkliga »pengar» --mynt och sedlar-- hänföres, som vi ha sett, till de åttatusen dollars. Här kommer den allvarligaste faran af att krångla med basisartikeln. Ni rubbar den grundval, hvar på nittio tusen af landets affärs företag hvilat--förtroende, kredit--och indirekt de åtta procent, hvar med affärer uppgöras i metall eller sedlar; ty myntstandarden är grunden för all affärs rörelse, både för de nittio tusen och de åttatusen dollars. Så att ni inser att om denna grund blir underminerad, så vacklar hela den stora byggnaden, hvar på allt affärlif hvilat.

Jag har nu kommit till slutet på mitt tal om »pengar». Vi skola nu tillämpa fakta på den nuvarande situationen och komma genast in på silfverfrågan, den viktigaste af alla och hvilken kräver hela er uppmärksamhet. Ni har sett att människor användt olika föremål som »pengar» och förkastat dem, då bättre erbjudit sig, samt att de slutligen nått till stänplade mynt af värdefull metall såsom det fullkomligaste. Af civiliserade nationer brukas endast två slags metall som myntstandard--guld i några länder och silfver i några. Intet land kan ha mer än en myntstandard. Thundraden tillbaka antogs silfver som mynt i Kina, Indien och Japan samt nyligen i Syd-Amerikas republiker; det bibehåles fortfarande i dessa länder. Under dåvarande förhållanden var det ett klokt val; silfver stod i dubbelt så högt pris som nu och motsvarade en landlig befolknings behof.

Europas förnämsta nationer och vårt eget land, med dess starkt utvecklade affärlif, insågo nödvändigheten af att använda en värdefullare metall som standard och valde guld. Men då silfver i många delar af världen användes som standard och som skiljemynt i guldbasis länderna, befanns lämpligt att nationerna kommo överens om att fastslå ett värdeförhållande mellan guld och silfver, sånunda att femton och ett halft uns silfver skulle motsvara ett uns guld. Nationerna försökte icke att gifva silfret något konstligt värde utöver dess verkliga och kommo dessutom överens om att inlösa alla silfvermynt, som blifvit utsläppta, mot guld till det fixerade värdet. Allt gick bra med detta system under en lång tid. De mera framstående nationerna på guldbasis, de mindre framstående på silfverbasis, och alla parter funno sig belåna med förhållandena.

Hvad har då framkallat denna silfverfråga, som alla diskutera? Just detta faktum, att medan tillgången och därför värdet af guld blef oförändradt upptäcktes stora silfvergrufvor, märkliga förbättringar gjordes i grufdriften och ännu märkligare vid bearbetningen af

silfvermalmen. Och dåmer och mer silfver producerades med mindre kostnad, föl det naturligtvis i värde; ett uns, som 1872 var värdt 1 dollar 33, kostar i dag bara 1 dollar 04. Det har dansat upp och ned; det har förlorat fastställt värde. I alla länder med silfverstandard ha följaktligen uppstått oro och svårigheter. I Indien, med dess tvåhundraåttiofem millioner människor, är frågan mycket allvarsam, och ni vet hurdan ställningen är i Syd-Amerikas republiker genom detta prisfall på deras basisartikel. Även Europas nationer, hvilka äga guldstandard, beröras störande af denna silfverfråga, ty under överenskommelsen att beräkna femton och ett halft uns silfver värdt lika mycket som ett uns guld blefvo några af dessa nationer överhopade med enorma kvantiteter silfver. Många af dem sågo för flera år sedan hvad som skulle komma och togo sig till vara för silfver, andra gjorde sig af med hvad de hade och hölo sig strängt på guldstandard; men ännu finnas i Europa elfvahundra millioner silfverdollars, oberäknadt förrådet af småmynt i silfver. Man kan utan risk att narras våga säga, att tjugofem uns silfver skulle i handeln motsvara ett uns guld, i stället för den femton-och-ett-halft-unsbasis som överenskommelsen stadgat.

Europa har allvarligt kämpat för att bli kvitt silfret. 1878 stängde den s. k. latinska myntkonventionen--Frankrike, Belgien, Italien, Schweiz och Grekland--hvilken fixerat priset på silfver, sina myntverk för silfver som lagligt betalningsmedel. 1873 och 1875 räddade sig Sverige, Norge och Danmark undan silfverstörfloden och stånå på säker guldbasis. Holland tog också 1875 sin standard i guld. Österrike-Ungern har icke myntat silfver sedan 1879, med undantag af ett litet förråd af »silfverthaler», afsedt för den levantinska handeln. Även det halfciviliserade Ryssland greps af oro, skyndade sig undan den hotande silfverfaran och inställde år 1870 all vidare myntning af den farliga metallen, utom några småmynt för Kinas räkning. Ni ser nu, att alla dessa länder, som ha försökt silfver och erfärit hur mycket ondt det medför, af all makt sträva efter att bli det kvitt. För tretton år sedan har silfver blifvit drifvet ur deras myntverk, ty under denna långa tid ha inga silfvermynt som fullt lagligt betalningsmedel blifvit utsläppta i Europa. Det är endast vår republik, som djärf stötar sig djupare in i silfvermyntningens faror. När vi ha haft de äldre nationernas erfarenhet, skola vi, liksom de, önska att kunna stanna på vägen utför, om det icke är för sent. Silfver bringar alltid oro. Hvad de skola göra med sitt silfver, som har fallit så mycket i värde, är ett allvarsamt problem i alla dessa länder; det hänger som ett mörkt moln över ländernas framtid.

Flera konferenser, till hvilka Förenta staterna skickat delegerade, ha hållits under de senaste åren för att utröna, om icke de förnämsta handelsnationerna skulle kunna enas om ett nytt guldvärde för silfver. Men slutet har alltid varit, att faran var för stor, tillgången och värdet kunde icke beräknas.

Måhända kunde det falla så mycket att tjugufem eller trettio uns icke skulle vara värda mera än ett uns guld; det är omöjligt att veta. Då vårt land redan gått så långt på den farliga strånen, att det har fyrahundraåttiofem millioner dollars i silfver som fallit i värde,

hade vi att rådgöra med våra kamrater olyckan och närvara såsom kreditorer vid sammanträden, där man sökt upphjåpa en stackars gädenäs affärer.

Måhända frågar ni er sjäfvä, hvarför jag icke, då jag talar om Europas länder i förhållande till silfver, nämner den summa, som vår förnämste rival, Storbritannien, håler i reserv? Lyssna ett ögonblick och tänk sedan allvarligt på svaret. Icke en dollar. Frankrike har icke mindre än sexhundra femtio millioner silfverdollars i sin bank; men hvarje dollar Britannien äger är i den enda oföränderliga, konstanta grundartikeln--guld. Som en vis gammal fågel sitter det kära morderlandet på sin pinne och hvisslar munutert å alla dessa silfverbekymmer. Det har gjort London till världshandelns medelpunkt. Om något köpes eller säljes i främmande länder, begäres en växel på London, därför att hvar och en vet att den blir betald med guld. Kloka män vilja icke veta af en växel på Paris eller Wien eller New York. Hvarför? Därför att nationerna, som dessa städer representera, ha blifvit utsatta för stor risk genom sina silfverföråd och skola måhända genom lagstiftningen söka få växlarna betalbara i denna metall, som fluktuerar så betydligt i värde.

Jag önskar att folket i Förenta staterna ville ge noga akt på Storbritannien. Det skäder sig sjäft. Det behandlar de silfverlastade nationerna med kall höflighet på dessa konferenser, som det nådigt nedläer sig att bevista, endast därför att Indien, öfver hvilket det regerar, olyckligtvis har silfverstandard; eljes skulle det troligen afslå inbjudningen. När de andra tala om att fixera ett guldvärde på silfver, säger det, att det verkligen inte vet hvad det skall bestänna sig för i denna sak. Hvad det af hela sin sjä åstundar, är att Förenta staterna skall sjunka allt djupare ned i sitt silfver, tills åergång är omöjlig, och så behåler Storbritannien sin gamla politik, som ställt det fränst i finansvärlden. Dess enda möjliga rival finns icke i Europa, utan här i Förenta staterna. Hvilken stolthet för Britannien, om vårt land kunde bringas ned till en silfverbasis--tvingadt att afstå från den enda standard, som kan ge en nation plats i första ledet inom affärsvärlden. Silfver å republiken, guld å monarkien--det är hvad Storbritannien hoppas det skall komma till, men som hvarje amerikanare bör besluta sig för att så icke skall ske. Regeringar kunna utfärda hvilka lagar de behaga rörande silfver--världen bryr sig icke om dem. Hvarje affärsransaktion mellan nationer fortsätter att uteslutande baseras på guld--ingenting annat än guld--och upphör icke dämed. Detta vet Britannien och handlar därefter.

Jag tycker att jag hör er förtrytsamt fråga: »Hur kom vårt land att ha trehundra tolf millioner silfverdollars i sina kassahvalf, liksom Frankrike, i stället för att ha reservfonden i säkert guld, som vår rival, Britannien, dåvi liksom Britannien ha guld till vår myntstandard?» Det är en fråga, som hvarje farmare, hvarje arbetsträ skulle göra och fordra ett svar af sin representant i kongressen. Svaret är lätt gifvet. Här har ni historien. Silfver hade, som vi ha sett, fallit i värde och syntes ytterligare falla. Europas nationer voro belastade med många hundra millioner dollars och ängsliga att bli

af med dem; ägare af silfver och silfvergrufvor blefvo oroliga och alla sporde hvad som skulle göras för att hålla uppe den fallande metallen. Regeringen var tydligen den enda makt, som kunde gripa in; och i detta syfte insatte silfverintressenterna hela sitt inflytande och alla sina resurser med tyvärr alltför lysande framgång. Massan af folket framställdes såsom gynnsamt stånd för silfver. Om det är sant, såhandlade hon, föledd af spekulanter, rakt emot sina egna fördelar.

Första lagen om silfvervärdet utfärdades af lagstiftningen å 1878. Den åade vår regering att köpa åminstone tvåmillioner uns silfver hvarje månad, under det alla andra regeringar hade upphört att mynta silfver, af fruktan för dess snabba värling i värde. Silfvermännen påstodo att dessa köp skulle stegra metallens värde; men hade de rätt? Nej. Det ökade icke priset. Hvad var nu att göra? »Ah!» sade dessa silfvertungade spekulanter, »orsaken är att regeringen icke gått långt nog--öka bara summan. Låt regeringen köpa fyra och en half million uns i månaden af vårt silfver, i stället för tvåmillioner i månaden; det skall taga allt som landets grufvor kunna lämna och mera till, och såmåte silfver stiga i värde». De hade rätt i sitt påstående att fyra och en half million i månaden är mer än totalafkastningen af Förenta staternas silfvergrufvor; och dååta åtio millioner silfver hvarje år användes till andra ändamål än myntning till »pengar», återståicke mer än, lå oss säga, fyra millioner i månaden till myntning. Många trodde att om regeringen köpte såmycket silfver, så skulle priset stiga. Och såskedde åven, därför att många af de missledda köpte silfver påspekulation innan billen utfärdades. Silfver steg från 90 till 121--nästan till sitt gamla värde i guld.

Men hvad blef resultatet af den nya lagen? Att silfver åer sjönk från 121 till 97, och där ståvi igen. I stället för att vara kvitt silfverbekymren, som Britannien är och vi skulle ha varit, ha dessa män lyckats att redan betunga regeringen med trehundraåttio millioner dollars af sitt silfver, och vi åro lika illa därån som Frankrike, men med denna skillnad:

Frankrike och andra nationer slutade visligen för tretton år sedan att öka sin silfverbörda, medan vår regering ökar sitt förål hvarje månad med fyra och en half million uns, litet mer än denna siffra i dollars. Förenta staterna gör sitt bästa att ignorera silfrets förändrade kurs och likställa det med guld, i motsats till uppfattningen hos alla andra nationer af första rang. Vi skulle såedes vara tvungna att köpa icke endast hvad våra egna grufvor producera, utan åven en stor del af hvad hela världens grufvor producera och silfverproduktionen är stor nog att göra ett hundra sextioåta millioner af våra silfverdollars per år; och därtill måste vi vara beredda att köpa de elfva hundra millioner dollars, som Europas regeringar åro betungade med och åro såifriga att fåsāja.

Långt ifrån att regeringens inköp af silfver har ökat värdet, skulle regeringen icke i dag kunna säja de trehundraåttio millioner dollars, som ligga förvarade i hennes kassahalf, utan att förlora några millioner pådet pris silfverägarna erhålit. Ni skall knappast kunna tro, att skattkammarens räkenskaper utvisa, att regeringen gjort

en profit af sextiosju millioner påsina silfverköp. Detta beror därpå att silfret i en dollar icke kostat mer än åttio cents. All denna »profit» är endast skenbar. Ni ser att nationen har blifvit inledd i okloka silfverköp. Fyra och en half million af edra förtjänster betalas hvarje månad i skatter, icke för regeringens konstitutionella ändamål, utan för att hjälpa upp en metall, genom att betala högre priser för den än den eljes skulle betinga. Er regering brukas som verktyg för att rikta silfverägare och silfvergrufvor. Detta är visserligen illa, men knappast värdt att nämna i jämförelse med faran af den panik och olycka, som skulle bli följden af att bannlysa den stabila guldstandardens och införa den föänderliga silfverstandardens.

Republiken hade slafveriets vanära, men afskaffade det. Tills i år hade hon vanäran, att ingen lag skyddade andras än hennes egna medborgares litterära skapelser. Denna skam är också utplånad, men stället har hon fått »förfalskadt mynt». Den stora republiken släpper ut ohederligt mynt och är den enda nation i världen, som gör det, utom Mexiko, som ännu myntar litet silfver. Men medan skammen är öfver oss, ha vi ännu i väntan det »förfalskade myntets» finansiella olyckor. Fastän regeringen släpper ut »förfalskadt mynt», emottager hon det som värdt en dollar i skatter och tullar och gör det till lagligt betalningsmedel; såunda går det för närvarande från hand till hand som dollars värde. Påså sätt har regeringen varit i stånd att hindra vädenedsättningen. Huru länge hon kan fortsätta att släppa ut dessa fyra och en half millioner hvarje månad och hålla dem i guldvärdet, kan ingen säga. Men en sak är klar: slutligen måste bördan bli för tung och, såvida silfver icke stiger i värde eller dollarn innehåller nog för att representera värdet i guld eller regeringens inköp af silfver hejdas, så måste vi för eller senare sjunka från guldstandardens ned till Argentinas och andra sydamerikanska republikers ståndpunkt.

Detta bli ovillkorligen följden, när världen börjar förlora tron på regeringens förmåga att vid anfordran inlösa de utsläppta mynten med guld. Förestäl er, att några af er beslutit att frakta en stor timmerstock från skogen och togo, med böda nackar, bördan påedra skuldor, och någon såuttalade tvifvel på att ni skulle orka framn under tyngden; förestäl er vidare att två eller tre ibland er började kasta tveksamma blickar påhvarandra och till sist beslö att smita undan--hvad skulle följden bli? Bristen på förtroende skulle troligen resultera i att de, som voro nog dåraktiga att fortfarande söka släpa på bördan, krossades under den. Det förhåller sig på samma sätt med den ömtåliga frågan om värdeberäkning. Ett par spekulanter eller »goldbugs» besluta att, komma hvad som vill, skola de sätta sig och sitt i säkerhet.

Äfven hos de vågsammaste insmyger sig ett tvifvel på huruvida Förenta staterna ensam kan taga världens böda påsina skuldor och bära den, när alla de andra nationerna äro rädda att försöka det och dåingen nation i världens historia någonsin har lyckats att ge permanent värde som myntstandard å en metall, som icke i sig själf har detta värde. Märk detta: Vår regering har endast kunnat göra detta med sina silfverdollars, därför att endast ett begränsadt antal blifvit

utsläppt och hon har varit i stånd att inlösa dem med guld--aldeles som ni kunde taga ett stycke papper och skriva pådet: »Detta gäller för en dollar och jag förbinder mig att betala den». Frågan ä: Huru länge skulle ni fåfolk att ta emot dessa lappar i stället för dollars? En misstänksam person kunde snart undra, om ni inte släppte ut för många. Och papperslapparna skulle förlora anseende; folk skulle börja tvifla påatt ni kunde vid anfordran betala alla dessa utlofvade dollars. Från detta ögonblick skulle ni icke kunna utlämna flera. Just såär det med regeringar: alla kunna håla sitt skiljemynt i omlopp, ehuru det icke innehåler metall till det åatta värdet; och det ä en ömklig regering som icke kan gålitet längre och förmåvårlden att emottaga något i form af »pengar», som endast delvis ä det. Men kom ihåg, att hvilken regering som helst skall snart uttömma sin kredit, om hon fortfar att utsläppa som »pengar» något, som icke har verkligt värde som metall hela världen över. Hvarje nation har eventuellt måst mynta om »föfalskade mynt» eller förkasta sina obligationer och gå igenom farorna och skammen som åföja förlorad kredit och stålning. I många fall inlöstes aldrig de »föfalskade» mynten, de stackars människorna som innehade dem voro tvungna att taga förlusten.

Det finns likvä en förtjänstfull punkt hos den nuvarande silfverlagen som, om den icke förändras, kan hejda utsläppandet af ännu flera »föfalskade silfverdollars». Den föeskrifver att tvåmillioner af de fyra och en half millioner uns silfver, som inköpas hvarje månad, skola inyntas till pengar för ett å. Enligt detta skulle endast den summan myntas, som befanns nölvändig för att inlösa de utsläppta sedlarna. Men dåpersoner föedraga sedlar framför silfver, blir liten eller ingen myntning af silfverdollars behölig och endast sedlar, som inlösas med silfver, skola utsläppas. När regeringen slutar att mynta silfverdollars, skall hon ståinför folket i sin råta karaktä: en vidlyftig spekulant i silfver eller, råtare, ett verktyg för silfverspekulanter, som hvarje månad staplar upp i sina kassahalf fyra och en half millioner uns, icke i form af »pengar», utan i tackor. Helt säkert kan detta icke undgåatt väcka folket till insikt af sakernas verkliga stålning och framtvinga en fordran påatt den vågsamma spekulationen måste fåett slut.

Men det ä i hvarje hänseende mindre farligt att låa silfret ligga i tackor än att mynta det till »föfalskade dollars», därför att det i framtiden underlåtar mnyntningen af ärliga silfverdollars det vill säga mnynt, som innehåla såmycket silfver att det motsvarar myntets nominella värde. I stället för 371 gran silfver skulle 450 eller 460 bli användt. Det ä just den summa regeringen får för hvarje dollar. Ingen lagstiftningsmakt kunde vara till större väsignelse för den stora massan af landets befolkning. Men frånsedt det materiella intresset stå något mycket högre påspel--republikens heder. Regeringens stämpel skulle endast bestyrka kvad som ä sant.

Jag tror icke att det finns många män i Förenta staterna, med undantag af silfverägare, som skulle rösta för silfver i stället för guld som värdestandard. Om folk förstod att frågan gäller hvilken af dessa metaller--guld eller silfver--som skall väljas till myntstandard, såskulle röstningen nästan enhåligen vara till guldets förmån, så

tydlig är dess överlägsenhet. Silfrets försvarare påstått de icke alls hafva för afsikt att rubba guldstandard, de vilja endast upphäva silfret och gifva det den stälning guld har som pengar. Men ni kunde lika gärna tänka er tvåhästar komma in som »den förste» i en kapplöpning eller att ha två »bäste» af något. Ni kan lika gärna söka införa tvånationalflaggor i ett land. Lika beständt som en medborgare måste väja det banör under hvilket han står eller faller, lika beständt måste han väja guld eller silfver som sin finansiella standard. Standardartikeln kan icke dela sin tron med något annat, lika litet som stjärbaneret kan dela sitt herraväde med någon annan flagga i sitt eget land. I fråga om pengar gäller denna lag: Den sänste drifver den bäste påflykten. Skälet hertill är ganska klart.

Antag att ni få en femdollar i guld och fem dollars silfver, och tvekan uppstår om ett kongressbeslut verkligen har kraft att alltid uppehålla silfret till samma värde som guld, såskola kanske nittionio af hundra tänka att lagen kan ge permanent värde å silfret, hvilket det icke äger i sig sjäft. Men en man af de hundra har sina tvifvel om saken. Ju mer en person vet om »pengar», dess mera tvifvel hyser han; och fastän ni icke har några tvifvel, kan dock den omständigheten att jag har sådana föränleda er att säga: »Kanske han har rätt; det är möjligt att jag har orät. Jag tror att jag i morgon skall ge Smith detta silfver för mina specerier och ge min hustru detta vackra guldmynt att gömma. Det behöfver ingen kongressakt-- alla kongressakter i världen förmåicke minska dess värde; metallen i det är värd fem dollars överallt i världen, oberoende af regeringens stämpel; dessa fem silfvermynt äro endast värda tre dollars och sjuttiofem cents som metall. Ja, jag skall ge Smith silfret--guld är godt nog å mig».

Och ni kan vara säker påatt Smith skyndar sig att överflytta silfret på Jones. Många skola handla pådetta sätt och guld i landet skall försvinna ur handeln och endast silfver skall cirkulera; hvarje person, som emottagit det, skyndar sig såfort som möjligt att ge det å en annan, och såunda håles det i ständigt omlopp. Men hvarje person, som får ett guldmynt, behåler det och hindrar det såunda från att cirkulera. I stället för att fåmera pengar genom en lag, som skulle gifva silfver ett artificiellt värde, ha vi i sjäfva verket mindre pengar i omlopp. De sjuhundra millioner i guld, som nu äro i omlopp ute och hvilka utgöra basis för allting, skola snart försvinna, --kreditbyggnaden, som uppfores därpå rubbas, och massan af folket tvingas att emottaga silfverdollars, värda endast sjuttioåta cents, i stället för att som nu kunna inlösas med guld och alltid värda etthundra cents. Kom ihåg att jag sagt er, att nittiotvåprocent af alla penningaffärer bero påatt personer ha absolut tro påatt pengarna ha konstant värde.

Släpp ut af »förfalskadt» mynt etthundra dollars mer än hvad alla människor äro säkra påå af samma oföränderliga värde som guld, och ni har panik och finansiell revolution över er. Dessa pengar, som endast kunna brukas i åta procent af våra obetydligaste affärstransaktioner, kunna lät översvänma landets viktigaste affärsföretag genom att rubba krediten, hvarpåde nittiotvåprocenten

hvila. Att alltid vara trygg från fara är att endast släppa ut sådana pengar, hvilka verkligen ha det värde, som är stämplat på dem. Så noggrant fasthåller Britannien, vår enda rival, vid denna princip, att hon just nu ger ut tvåmillioner dollars för att mynta om guldmynt, som genom slitning förlorat ett par cents värde. Regeringens stämpel måste alltid tala sanning. Republiken borde icke vara mindre noggrann om sin heder.

Som vi ha sett, blefvo silfvermännen besvikna i sitt hopp att kongressbesluten skulle hjälpa upp silfvervärdet. Tvågångar har regeringen förmåts att gå in på deras begäran, i förlitande på deras försäkran att landet därigenom skulle komma ur det farliga läget-- tvågångar har hon blifvit bedragen. Ni skulle kunna tro att silfverägarna nu medgifva sitt misstag och vilja hjälpa regeringen att återvinna fast mark med så liten förlust som möjligt. Långt därifrån. De ha i stället tagit ett mycket djäft steg och sökt förmå kongressen till den åtgärd ni såmycket hört talas om: »fri myntning af silfver». Hvad betyder nu detta? Det betyder att vår regering skulle af lagen tvingas att öppna sitt myntverk och taga allt det silfver, hvarunder Europas regeringar digna, och en del af allt silfver, som produceras i världen, och gifva för hvarje sjuttioåta cents värde däraf ett af dessa mynt, som ni tvingas att emottaga som en fullgiltig dollar för ert arbete eller edra produkter. Det betyder att den europeiske köpmannen skall skicka silfver hitöver, få det myntadt i våra myntverk eller erhålla en silfverdollarsedel för det och sedan köpa en hel dollars värde af ert hvete eller korn, eller något annat han vill ha, för det silfver som endast skulle gälla sjuttioåta cents i Europa eller på andra ställen i världen. Europa gör detta dagligen just nu i Indien, Argentina och andra länder med silfverbasis. Den engelske köpmannen köper hvete i Indien på nedsett silfverbasis, tar det till Europa och säljer det på guldbasis. Han betalar såunda så lågt för indiskt hvete, att det i Europa blifvit en farlig konkurrent till vårt, hvilket beror därpå att genom silfrets sjunkande i värde får den indiske farmaren liten betalning för sina produkter.

Det är endast några få månader sedan silfverlagen, som ägges regeringen att mer än fördubbla sina inköp, utfärdades, och redan ha åta millioner dollars i silfver mer än vi ha exporterat skickats oss från utlandet; något okänt för oss, som alltid exporterat mera silfver än vi ha importerat. Nu köpa vi allt som våra grufvor åstadkomma och betungas med en hel del från Europa, där vi i stället skulle haft guld. Under aderton dagar i april månad ha vi skickat till utlandet nio millioner dollars i guld: så att under vår nuvarande silfverlag har Europa redan börjat skicka oss sitt depresserade silfver och beröva oss vårt rena guld--ett för vårt land farligt utbyte, som borde fylla våra lagstiftare med blygsel. Var god och förstå att hittills--huru skadliga de tvålagstadgandena om silfverinköp än voro--hade regeringen dock fått silfret till gällande pris, nu omkring sjuttioåta cents för 371 1-4 gran; och endast denna mängd hade regeringen låtit den s. k. dollarn innehålla. Under »fri myntning » kommer allt detta att ändras. Silfverägaren skall då få dollarn för sjuttioåta cents silfvervärde. I fråga om

ren, oföfalskad fräckhet har denna proposition slagit rekord. Och ändå nä »the Farmers' Alliance» ropar påfri myntning, ä det just detta förbundet understödjer: en plan att taga från folket tjugotvå cents af hvarje dollar och stoppa dem i silfverägarnas fickor. Säkert skall ni alla instänma i att om regeringen gör sjuttioåta cents silfvervärde till en dollar, såä det regeringen och inte silfverägarna, som skall ha de extra tjugotvåcentens profit påhvarje dollar, ifall saken lyckas. Regeringen behöfver det alltsamman; ty, som jag redan sagt er, silfver som regeringen köper till gällande pris skulle icke kunna säjas i dag utan med förlust af millioner.

Omn fri silfvermyntning blir lag, skola våra farmare befinna sig i sammna ställning som den indiske farmaren; och likvä säges det, att de gynna silfver. Om det ä sant, sågifves endast ett skä--de förståicke sitt eget bästa. Ingen klass af vårt folk ä sådjupt beroende af guldstandardens bibehållande och af utrotandet af silfverinköp och föfalskad myntning som farmaren, ty många af hans produkter säjas i länder, som ha guldbasis. Om den amerikanske farmaren går in påatt taga silfver i stället för guld, såskall han däri genom säta Liverpoolköpmannen i stånd att köpa påen låg silfverbasis, för nävarande sjuttioåta cents för dollarn; och för alla varor, som farmaren köper från utlandet, måste han betala på guldbasis. Han måste såedes säja billigt och köpa dyrt. Detta ä just hvad som välar bekymmer i Indien och i Syd-Amerikas republiker. Priserna för detta årets skörd lofva att bli högre, än de varit under flera å. Se till att ni få dem påguldbasis.

Öpna våra myntverk för fri silfvermyntning och erbjud såhvarje människa i världen, som har silfver att säja, ett en-dollar-mynt, stämpladt af regeringen och dess värde--sjuttioåta cents--godkändt, och hvarenda silfvergrufva i världen skall bearbetas natt och dag och hvarje kilogram silfver skyndsamt sändas till våra hamnar. Europas nationer, med elfvahundra millioner depresseradt silfver i sina händer, skola strax öfverflytta det påoss. De vilja ha guld för allt hvad vi köpa af dem och beröva oss vårt guld, under det vi taga emot deras silfver. Med »fri myntning» i utsikt skola vi sjunka från guld- till silfverbasis, innan lagen hinner utfärdas. Aflidne sekreterare Windoms sista ord skola besannas:

» Antagligen förän den snabbaste oceanvindhund kunde lossa sin silfverlast i New York, skulle den sista gulddollarn man kunde fåfatt i vara i säkerhet i enskilda gömmor, eller i bankernas förvaringshvalf och skulle komma i dagen endast om högt premium erbjödes för export».

Det ä en farlig sjövi gifvit oss ut på Ni borde fråga er sjäfva, hvarför ni skulle utsäta er guldbasis för fara från silfret. Påstå någon att silfverbasis skulle vara bättre för er eller för landet? Omöjligt. Sålänge vägar ingen gå Allt hvad den vildaste försvarare af förändringen vägar säja ä, att han tror att silfver kunde bli lika godt som guld. Hvar och en vet att intet kunde bli bättre. Lå oss fråga, hvarför någon annan än en ägare af silfver skulle önska att denna metall finge ett konstladt värde, som det icke har i sig

själf. Hvarför icke låa metallen silfver behåla den stålning, som naturliga orsaker gifvit den, liksom metallerna koppar och nickel? Hvarför skall den skattas högre, än den förtjänar? Ingen hade någon fördom mot silfver. Det hade full rätt att tåla med guld. Fåtet står alltid öppet för det, eller för hvilken som helst annan metall att bevisa sig bättre passa som värdebasis. Om silfver finge högre värde i handeln och visade ett stadigare pris än guld, såskulle det snart uttränga guld. Hvarför icke ge metallen den stålning, som den kan vinna i ärlig täflan? Guldets behöfver icke »blåsas upp» af lagstiftningen--det talar för sig själf. Hvarje guldmynt är värdt just hvad det gäller för i alla delar af världen. Det tviflar ingen på Ingen förlust är möjlig, och--hvad som är lika viktigt--ingen spekulation heller. Dess värde kan icke höjas eller sänkas. Spekulant, som icke har någon utsikt att förtjäna något på dess prisväxling, är ingen vän af det. Men detta är just skälet, hvarför ni skulle hålla på guld, som är den mest absoluta värdebevarare. Edra intressen och spekulantens intressen äro icke desamma. Er förlust är hans vinst.

Ett af de framställda skälen, hvarför silfver skulle inköpas och myntas, är, att landet icke har nog »pengar», och att fri silfvermyntning skulle fylla bristen. Men om vi behöva mer »pengar», så är guld den enda metall det är klokt att köpa. Hvarför släppa ut edra sedlar för silfver, som faller i värde och invecklar er i okända svårigheter, dåni för dessa samma sedlar kan fåden rena, oförfalskade artikeln själf, verkliga pengar--guld, hvilket omöjligt kan ådraga landet förlust? Men är det sant att landet icke har nog »pengar», d. v. s. den myntade artikel, som förmedlar utbytet af andra artiklar? Om det är så så är det en ny upptäckt? Vi ha icke lidit af brist påmyntade pengar under den förlutna tiden, och dock finnes det för hvarje man, kvinna och barn fem dollars mera pengar i omlopp, än det varit för. Vi ha mera cirkulerande medel-- d. v. s. pengar--per person än något land i Europa, med undantag af Frankrike, där folk icke använder checker eller växlar i såstor myckenhet som likställda land--ett förhållande, som nödvändiggör ett långt större föråld myntade pengar, än hvad vi behöva. Att få så mycket myntade pengar, som behövs mår intet hinder, förutsatt att de icke äro förfalskade, utan äkta; och säkraste sätet är att köpa guld och mynta det till pengar. Icke silfver, hvars blifvande värde är så tvifvelaktigt och som visat sig vara en sådålig spekulation för köpare. Fråga den, som yrkar påmer pengar, hvarför icke guld vore den bästa metallen för regeringens inköp för myntning af pengar, och hör hvad han svarar. Guld är lika mycket en amerikansk produkt som silfver; våra grufvor förse oss med mer än tvåmillioner dollars af det hvarje månad. Han skulle icke kunna göra någon annan invändning, än att detta skulle sänka priset påhans produkt: silfver. Han skulle icke kunna förneka, att guld ger säkrare pengar å folket.

Det finns ett annat försvar för silfver. Många offentliga män säga oss, att silfvermyntning »ligger i luften», att folk vill ha det, därför att det gör pengar billiga och att, dåsilfver är af mindre värde än guld, skulle folk lättare betala sina skulder. Lå mig här göra er uppmärksamma påen sak. Folks besparingar och egendom kunde endast pådetta sätt reduceras i värde, om guldstandarden föl. Så

länge som regeringens sedlar motsvara guld, som nu, är ingen förändring möjlig, hur stort silfverföråd regeringen än köper och myntar. Först när den finansiella krisen kommer och guldstandarden dragits med i fördelsen och hvarje gulddollar var indragen och hålen i mycket högt pris, kunde någon förändring inträffa till förmån för den ena eller andra klassen. Om en person skulle inbilla sig, att han kunde förtjäna något på att regeringen blef invecklad i svårigheter på grund af sina förfalskade silfvermynt, så lå honom erinra sig att, innan denna fångliga förhoppning kan realiseras, måste hans regering ha förlorat förmågan att uppehålla silfret vid sidan af guld.

En klok sekreterare i finansdepartemanget har förutsagt resultatet:

»Denna plösliga indragning af sexhundra millioner dollars i guld, med åfördjande panik, skulle försaka en rubbning och finansiell olycka, hvartill världen ännu aldrig sett maken; och vårt land skulle med en gång sjunka ned till silfverstandarden, när det inte längre fanns någon anledning till »myntning, och silfverdollars skulle sjunka till deras råvärde».

Mannen, som söker framkalla denna olycka i hopp att få någon fördel däraf, är tvillingbror till den, som begår ett attentat mot expresståget för att få tillfälle att plundra, eller säter statsskeppet på grund för att försäkra sig om en andel i strandvraket. Han är en svindlare och en vrakplundrare. Hans intressen äro rakt motsatta de arbetande massornas intressen.

Man framhåller beständigt för oss, att massan af folket håler på »fri silfvermyntning» eller äminstone på de nuvarande silfverlagarna, emedan hon på något sätt fått det intryck, att ju mer silfver som myntas, dess mer skall hon få på sin lott. Låt oss se litet närmare på den saken. När regeringen köper silfvertackor, ger hon sina egna sedlar eller silfverdollars för dem. Hvem får dem? Själarna af silfvertackorna. Hur kunna de tagas ur deras fickor och stoppas i folkets? Af hvad vi veta om silfvermännen, kunna vi icke vänta att de skola skänka bort sina dollars till någon. Det är endast när de köpa folkets arbete eller produkter, som de därför lämna dessa dollars till hundra cents värde, men som kostat dem endast sjuttioåta. Vilja de gifva flera af dessa sjuttioåta centsdollars, än de skulle ha gifvit af hundracentdollars för samma arbete och produkter? Nej, icke för än regeringens försök att gifva silfver ett artificiellt värde går om inte och våra pengar fallit i värde, då en dollar kanske icke gäller för en half; beräknadt efter guldvärde, skulle de alltid gälla mindre än förut. Huru kan då arbetarnas eller farmarnas fördel tillgodose? Det är silfverägarna, som få hela fördelen. Detta är ju solklart. Hittills är dollarn, som farmaren eller arbetaren emottager, ännu värd en dollar därför att regeringen genom kraftig ansträngning varit i stånd att uppehålla värdet. Men då »fri silfvermyntning» inträder, måste silfverdollarn sjunka ned till sitt verkliga värde--sjuttioåta cents--och farmaren och arbetaren bli skändligt bedragna. Fördelen för farmaren, handverkaren, arbetaren och alla löntagare är, att de pengar de erhålla skola vara af högsta värde och icke billiga--guld och icke silfver.

Hittills ha vi hålit fast vid guld som standard. Allting i Förenta staterna ä i dag baserad påguld, alla sedlar och silfvermynt motsvarande guld. Har detta varit en klok eller oklok taktik? Skulle det nu vara bäst att kasta över bord guldstandarden, som de mest framstående nationerna såifrigt håla fast vid, i synnerhet Britannien, och antaga våra sydamerikanska grannars silfverstandard? Påden solida guldklippan som vå grund ha vi uppbyggt det rikaste land i världen och det land, som nåt den största utveckling i landbruk, industri, gruvedrift och handelsföretag. Vi ha blifvit rikligare väsignade än någon nation solen ännu lyst över. I intet annat land äro arbetslöfverna såhöga eller massan af folket i så burgna omständigheter. Skola vi nu afskaffa guldstandarden eller ens röra vid den? Det ä den fråga, som i dag riktas till Förenta staternas folk.

New Yorks Evening Post ä ett frihandelsorgan, men tidningen har nyligen sagt, att den hellre ville vara med om att utfärda tio Mc Kinleybillar än en sådan silfverbill som begärdes. Och jag, en republikan och ifrig protektionist, säger er, att jag för skulle afståfrån Mc Kinleybillen och utfärda faktorilagen, om jag i utbyte kunde fåden nuvarande silfverbillen upphärd och silfver behandladt som andra metaller.

Vid nästa presidentval, ifall jag har att välja mellan en person, som gynnar silfver och tullskydd, och en, som gynnar guldstandarden och frihandel, såskall jag rösta påden senare, därför att mitt förstånd säger mig, att till och med tulltariffen ä icke häften såviktig för landet som bibehållandet af den högsta standard för folkets pengar.

Skulle det icke vara nyttigt för er att lyssna till män, som ha ert förtroende och som af den stälning de intagit varit tvungna att sätta sig in i och pröva denna silfverfråga? President Harrison ä känd som en mycket samvetsgrann man. Han ä icke rik--han ä fattig. Hvad som mest ligger honom om hjätat ä att söka gagna den fattigare arbetsklassen i hans fosterland. Han har studerat denna sak och han säger er, att det första en föfalskad silfverdollar kommer att göra blir att bedraga en fattig arbetare, som mottager den som betalning för produkter eller arbete. Expresidenten Cleveland ä, liksom Harrison, en fattig karl. Hans sympatier tillhöra arbetsklassen--massorna. Han måste studera frågan för att kunna behandla den, och fastän många af hans parti hade blifvit dragna in i detta korståg för silfret--tillfälligt, fåvi hoppas (ty till demokratpartiets beröm måste jag säga, att det hittills i denna sak visat sig som en trofast vän af de bästa pengar å folket)--Mr. Cleveland kände, att han måste säga sanningen och fördöma frisilfvermyntningsidöen, emedan han ansåg att den skulle skada nationens arbetare. Hans nyligen utsända bref ger ett annat bevis påatt naturen bildat honom till att gåi spetsen--en modig man och icke en pultron. Han väger icke sina personliga fördelar mot deras bästa, som en gång valde honom till president. Vi kunna nämna ännu flera: Ingen dugligare, prätigare och mera äkta demokrat än Mr. Manning och ingen dugligare, prätigare och mera äkta republikan än Mr. Windom har någonsin handhaft nationens

finanser. Dessa män voro folkets verkliga vänner. Båda måste undersöka silfverfrågan för att veta hvad som var bäst och handla så att det lände till folkets välfärd. Båda blefvo djupt bekymrade öfver den hotande faran af »förfalskade mynt» och använde all sin makt för att hindra kongressledamöterna från att tvinga regeringen att blottställa arbetarnas intressen och göra dem till ett offer för spekulanter. Två af dessa stora män ha af eder upphöjts till den högsta politiska värdighet på jorden, och de hade och hafva framför allt hjerta för de mångas välfärd. Att de, ehuru politiska motståndare, likvä enades i denna fråga måste för hvarje farmare, handtverkare och arbetare i Förenta staterna vara ett mycket talande bevis för att de, och icke silfrets försvarare, äro hans klokaste rådgifvare.

Jag slutar med ett råd till folket. Om icke regeringen upphör att månad efter månad belasta sig med mera silfver, eller om fri silfvermyntning uppmuntras, såundvik silfver. Om ni lägger af något, sålåt det vara guld. Om ni deponerar något i en bank, sålåt det vara guld. Det är onödigt att den fattige utsätter sig för någon risk. Om ni icke skyndar er, såskall ni finna att intet guld finns kvar å er. Spekulanter och försiktiga och initierade affärsmän skola bemäktiga sig allt. Det bör vara ett varnande faktum, att i dag kunde inga värdepapper säjas som icke voro betalbara i guld. Faran står för dören. Hvad som än händer, såkan ni sofva tryggt på guld. Silfver skall ge visa män onda drömmar. Vår regering kan göra mycket; hon är ganska mäktig. Men det finns två saker hon icke kan göra: Hon kan icke af sig själf, emot hela världen, gifva silfver ett högre värde, än det öfverallt i världen äger i sig själf som metall; och hon kan icke minska guldets värde. En dag skall ni kanske tacka mig för rådet, fast jag hoppas ni icke skall fåanledning att följa det.

Tro dock icke att jag förtviflar öfver republiken--aldrig. ~fven om hon blir indragen i de svårigheter, som följa med silfver, och vi få det lika illa stäldt som Argentinska republiken, hvarest en gulddollar är värd tvåoch en half silfverdollars, finns ingen anledning att frukta för den slutliga utgången. Folkets sunda förstånd skall snart åter införa guldbasis, och republiken skall trädla fram i första ledet bland nationerna. Men silfverexperimentet kommer att kosta oss mycket, och det är bättre att den direkta förlusten drabbar de fåpenningstarka än massan af folket. ~fven i bästa fall kommer den senare att lida mest, män med pengar veta bättre, än andra kunna det, huru de skola skydda sig. Jag är säker påatt folket skulle kunna hindra all denna förlust, om det endast kunde lära sig förståfrågan, ty dess intressen, ännu mer än de rikas, ligga att fåårliga pengar och det behöfde endast uttala sin önskan till sina representanter för att den hotande krisen skall bli afvänd.

Silfver har, pågrund af dess växlande pris, blifvit spekulantens verktyg. Stadigt, rent, oföränderligt guld har alltid varit, och mera nu än någonsin, det bästa medlet för att skydda den stora massan af folket.

Jag har skrivit förgäves, om mina ord icke i någon mån göra klart hvarför det är så och om de icke kunna förmåfolket att låa sina

representanter i kongressen tydligt förstått, komma hvad som vill, måste republikens stämpel vara sann, amerikanska folkets pengar de värdeskraste af alla pengar i världen, öfver tvifvel och misstankar, och dess standard i framtiden, som det föflutna, icke väklade silfver, utan evigt bestående guld.

HURU FÖRMÖGENHET VINNES

(Ur »New York Tribune», den 13 April 1890)

Fördelarna af att börja i god tid. Universitetsbildning icke erforderlig för ekonomisk framgång. Fattiga pojkar framtidsmännen. Män med affäsduglighet säkra om erkännande.

Arbetsvärlden kan indelas i två stora läger--jordbruk och industri. I dessa göra motsatta principer sig gällande: i det föra en utsträckt fördelning af jord ibland många, och i det senare sträfvan efter att koncentrera affärsföretagen å de få. Ett af de två stora misstag, hvarpå »Fattigdom och framåskridande»--Henry George's bok--hvilat, är att jorden kommer mer och mer i händerna på ett fåtal. Den enda källa hvarifrån Mr. George kunde erhåla tillförlitliga upplysningar i saken är statistiken; och denna säger oss att å 1850 var medelstorleken af farmar i Förenta staterna 203 acres; 1860, 199 acres; 1870, 153 och 1880 reducerad ända till 139 acres. Till denna snabba fördelning af jord ligger orsaken nära till hands. Farmaren, som med egen arbetskraft odlar en liten farm, är i stånd att fördrifva ur tälningen kapitalisten, som försöker att med hjälp af andra drifva landtbruket i stor skala. Det är ett ganska egendomligt förhållande, att i Storbritannien ha de småjordbrukarna lättare gått igenom de för jordbruket ogynnsamma konjunkturen än de större egendomsägarna. Såunda hafva vi från båda länderna bevis på att under lika lagars fria spelrum blir jorden mer och mer fördelad bland de många. Bland alla sociala frågor är ingen af större vikt än denna, och intet skänker samhällsvännen större tillfredsställelse. Den lille jordägarens seger öfver den store betryggar tillväxten och beståndet af det element i samhället, hvarpå civilisationen mest hvilat, ty ingen klass i nationen är så angelägen att behålla det, som är godt, vackert och förtjänstfullt som den, hvilken plöjer egen mark. Till lycka för människosläktet visar erfarenheten, att en person icke med vinst kan odla mer jord, än han kan sköta själf med hjälp af sin familj.

När vi vända oss till det andra arbetslägret--det industriella--så nödgas vi erkänna, att det behäskas af en motsatt lag, hvilken söker att koncentrera yrkesföretag till några få stora etablissemang. Prisfallet på manufakturartiklar har varit häfnadsväckande. Det låga priset på vanliga nödvändighetsartiklar har endast möjliggjorts genom koncentration. Vi ha ett bolag, som sänder ut 1,700 klockor dagligen, och klockor säjas nu för ett par dollars stycket. Vi ha fabriker, som tillverka många tusen meter kalikåom dagen, och denna nödvändighetsartikel kan säjas för några få cents pr meter. Ståfabrikanter tillverka dagligen 2,500 tons, och fyra skåpund

färdigt stå kostar 5 cents. På samma sätt i all industri. Dela de stora fabriks-etablissemangen i småaffärsföretag, och det skall snart visa sig vara omöjligt att åstadkomma något alls, emedan framgången ofta beror på att tillverkningen sker i stor skala; i små etablissemang skulle artiklarna bli två eller tre gånger dyrare. Denna koncentrationslag inom den industriella världen synes icke måda något hinder. Tvärtom, den kraft, som här gör sig gällande, tyckes ställa större och större kraf på hvarje affärsföretag för att uppnå minimipriset. Här af kommner den hastiga, alltjämt pågående kapitalökningen i industri- och handelsföretag--fem, tio, femton till och med tjugo millioner hopade i ett enda.

HAR VÅR TIDS UNGE MAN NÅGRA UTSIKTER?

Det ofvannämnda förhållandet inom affärslivet har framkallat en ofta upprepad klagan, som jag dock hoppas saknar grund. Den unge praktiske mannen säger till sig själf: »Det är icke längre möjligt för vår klass att utan kapital höja sig över en löntagares ställning. Det finnes ett lejon på stigen, som leder till oberoende befattningar och delägareskap, och detta lejon är jäte-etablissemangen, som obevekligt hindra vår framgång». Mannen, som ägnar sig åt jordbruk, har intet att frukta af kapitalet. Med en liten summa, som han utan stor svårighet kan sammanspara eller låna, börjar han odla jorden, utan besvärlig konkurrens, enär hans medtäljare äro alla i samma ställning. Det ställer sig naturligtvis svårare för en yrkesidkare att etablera en ny affär eller vinna delägareskap i en redan existerande, än det är för den unge farmnaren, men svårigheterna äro icke oöverstigliga eller större än för. De äro icke sådana att de kunna förkväva ärelystnaden; och det är värdt att taga med i räkningen, att om täljan inom industrien och affärsvärlden är hårdare, så är priset såoändligt mycket större.

Innan vi sysselsätta oss med yrkesidkarens framtidsutsikter i den industriella eller bokhållarens i den merkantila och finansiella världen, så lå mig få visa att inga andra klasser än dessa båda ha haft mycket att göra med etablerandet af de bäst kända fabriker, affärs-hus och finansiella institutioner, som vi i dag äga i Förenta staterna. Jag börjar med yrkesutbildade handtverkare och väjer de bäst kända industrietablissemangen i hvarje fack; Baldwin Works för lokomotiv, Sellers & Co, Bement & Dougherty för mekaniska verktyg; Disston's Works för sågar; Dobsons och Thomas Dolans fabriker i Filadelfia och Garys i Baltimore för textiltillverkning; Fairbanks för vågar; Studebakers för vagnar; Pullman i Chicago, Allison i Filadelfia, vagnar; Washburn & Moen och Cleveland Rolling Mills för ståtråd etc., Bartletts jängjuteri i Baltimore; Sloanes--även Higgins--mattor; Westinghouse, elektriska apparater; Peter Henderson & Co och Landreth & Co, fräffä; Harper Brothers, bokförläggare; Babbitts, »Babbitt's metall»; Otis Works, Cleveland, ångpannor; Remington Works and Colt's Works, skjutvapen; Singer Company, Howe och Grover, symaskiner; Mc Cormick Works i Chicago, Balls i Canton och Walter A. Woods, jordbruksredskap; skeppsbyggeri, Roach, Crampton och Neafie för Atlanten; Scott för Stilla hafvet; Pankhurst, Wheeler, Kirby, Mc Dugall, Craig, Coffinberry och Wallace, hufvudmännen för

skeppsbyggeribolagen för våra stora insjörer; Burdens, hästskor; Atterbury Works, glas; Groetsingers, garfveri; Ames Works, skyfflar; Steinway, Chickering och Knabe, pianofabrik.

Hvartenda af dessa stora affärsföretag grundades och skötes af yrkesmässigt utbildade män, som börjat från början. Listan kunde bli mycket längre, om vi räknade även dem, som skapats af personer, hvilka började sin bana som springpojkar eller kontorister. Edison, till exempel, var telegraftjänsteman, Corliss, innehafvare af Corliss' maskinfabrik; Cheney, »Cheneysilke» Roebling, ståtråd; Spreckels, sockerraffinaderi--alla dessa och ännu många flera arbetets häförare--voro fattiga gossar med naturlig begåning, för hvilka en regelbunden yrkesutbildning knappt är behöflig.

Pådet merkantila och finansiella området intager den fattige kontoristen samma plats, som den fackbildade yrkesmannen pådet industriella. Claflins, Jaffrays, Sloans, Lords, Taylors, Phelps, Dodges, Jordan & Marshs jäteaffär i Boston, Fields i Chicago; Barrs i St. Louis; Wanamaker i Filadelfia; Meldrum & Anderson i Buffalo; Newcomb, Endicott & C:o i Detroit; Taylor i Cleveland; Daniels & Fishers i Denver; Home och Campbell & Dick i Pittsburg--alla dessa hafva, så långt »mina forskningar nåt, samma historia att förtäja. Wanamaker, Claflin, Jordan, Lord, Field, Barr och de öfriga ha varit fattiga springpojkar, och Phelps och Dodges voro båda tvåfattiga kontorister.

Inom bank- och finansvärlden är det ett känt förhållande, att våra Stanfords, Rockefeller, Goulds, Sages, Fields, Dillons, Seligmamms, Wilsons och Huntingtons stigit fram ur de djupa leden. Millionärerna startade som fattiga gossar, tränade i den strängaste, men nyttigaste af alla skolor--fattigdomen.

HVAR ÄR DEN UNIVERSITETSBILDADE MANNEN?

Jag bad en börsbankir ge mig några namn på högre banktjänstemän i Newyork, hvilka börjat som springgossar eller bokhållare. Han skickade mig trettiosex namn och skref att han skulle skicka mig flera dagen därpå. Jag kan icke upptaga läsarens tid med att räkna upp hela listan, utan får nöja mig med att anföra de mest kända: Williams, direktör för Chemical Bank; Watson & Lang för Montrealbauken; Tappen, direktör för Gallatin National; Brinkerhoff, direktör för Butchers' and Droversbanken; Clark, vicedirektör för American Exchange; Jewitt, direktör för Irving National; Harris, direktör för Nassaubanken; Crane, direktör för Shoe-and-Leatherbanken; Nash, direktör för Corn Exchangebanken; Cannon, direktör för Chase National; Cannon, vicedirektör för Fourth National; Montagne, direktör för Second National; Baker, direktör för First National; Hamilton, vicedirektör för Bowerybanken o. s. v.

Frånvaron på denna lista af den akademiskt bildade bör nog begrundas. Jag har gjort efterforskningar på alla möjliga håll, men kan icke spåra honom som affärsledare, ehuru han icke sällan innehar förtroendeposter i finansiella institutioner. Detta är mycket

föklarligt. Segrarna ha många års försprång före den studerande. De ha redan i tonåren beträtt tällingsbanan--den bästa ådern för att inhänta kunskap är mellan fjorton och tjugo år. Under det studeranden har lät sig litet om gamla barbariska skämytslingar eller sökt tillägna sig kunskap i några längesedan döda språk, något som synes lämpligt för tillvaron på någon annan planet än vår och är af ringa värde i praktiska lifvet, har den blifvande affärsmannen uppfostrats i erfarenhetens skola och fått just den utbildning, som betingar framgång.

Jag talar icke om verkan af universitetsbildning på sådana unga mäns framtid, som bestämt sig för den läda banan, där den i viss mån är så godt som oundviklig, men den nästan totala frånvaron af akademiskt bildade män på de förnämsta platserna inom affärsvärlden synes nästan leda till den konklusion, att universitetsbildning i dess nuvarande form rent af hindrar framgången på detta område. Det bör anmärkas att aflönade tjänstemän icke äro i egentlig bemärkelse affärsmän--icke sådana, som sätta in hela sitt intresse och sin energi i affärsföretaget och bero af dess framgång. Det är på detta fått den tjugoårige studenten har ringa utsikt mot gossen, som vid fjorton års ålder började med att sopa kontoret eller skriva fakturor. Verkligheten bevisar detta. Det finns några exempel på söner till affärsmän, hvilka, efter aflagda universitetsexamina, ägnat sig åt affärsverksamhet och lyckats sköda ett redan ordnad företag, men de äro få i jämförelse med dem, som misslyckas i att uppehålla den ärfda förmögenheten.

Men på de senaste åren ha uppstått tekniska skolor, hvilka börja att bära god frukt inom olika yrkesgrenar. Den i yrket uppfostrade, som hittills alltid afgått med segern i våra industriaffärer, kommer nu att möta en farlig rival i den vetenskapligt bildade ynglingen. Tre af de största ståfabriker i världen stå under ledning af tre unga, bildade män--studerande från dessa skolor, som lämnade teorien i skolan för praktiken i fabriken, medan de ännu voro i tonåren. Walker, Illinois Steel Company, Chicago; Schwab, Edgar Thomson Works; Potter, Homestead Steel Works, Pittsburg, äro typiska för den nya rasen--ingen af dem ännu öfver trettioåret. De flesta af afdelningscheferna, som lyda under dem, tillhöra samma klass. Sådana bildade unga män hafva en viktig fördel öfver den endast yrkesbildade--de äro tillgängliga och fördomsfria. Den uppfostran de fått i sökandet efter sanning gör dem mottagliga för nya ideer. Huru stor och outhärlig arbetaren-yrkesmannen än har varit, är och fortfarande skall vara, så är han dock benägen att ha trånga affässynpunkter, ty han är vanligen till åren, innan han får någon maktstälning. Det är helt olika för den vetenskapligt bildade gossen: han har ingen fördom och är genast med om den sista uppfinningen eller nyaste metoden, även om en annan har upptäckt den. Han antager den plan, som han finner har bästa utsikten och förkastar sina egna påund och idöer, hvilket arbetaren-förmannen mycket sällan kan förmå till. Underskatta därför icke fördelen af bildning; men det skall vara en bildning, som passar ens syfte och gör en bättre skickad för det lefnadsyrke man valt.

Det är på samma sätt inom den merkantila och finansiella världen, som

inom den industriella, att vi bora fråga, icke hvilka platser dessa tvåtyper--den teoretiskt och den praktiskt bildade yrkesmannen--intaga, utan hvilka de lämnat kvar å andra inom affärlifvet. Mycket litet återstå, i sanning.

Pådet industriella området är den tränade yrkesmannen grundaren och ledaren af framstående affärsföretag. Pådet merkantila, handels- och finansområdet är det den fattige kontorspojken, som visat sig vara den förklädde prinsen, som icke gå miste om sin arfvedel. Dessa äro de vinnande partierna. Det är den fattige kontoristen och arbetaren-yrkesmannen, som till sist råda inom hvarje affärgren, utan kapital, utan relationer och utan universitetsbildning. Det är de, som ha stigit till toppen och tagit ledningen, som ha lämnat aflönade platser och modigt riskerat allt i grundandet af en affär.

Universitetsbildade finner man vanligen bland löntagarna, sködade underlägsna förtroendeposter. Hvarken kapital eller inflytande eller akademisk lärdom eller alla förenade ha visat sig vara i stånd att täla med den energi och okufliga vilja, som framväka ur den alltbeseegrade fattigdomen. För att icke något af det jag nu säger må missförstås och uttydas såsom ett föringande af universitetsbildning, såber jag att fåförklara, att jag talar här till de lyckliga fattiga unga män, som äro hänvisade till arbete för sitt uppehälle. Sådana, som hafva råd att skaffa sig en akademisk titel och ha tillräckligt att lefva af, vill jag visst icke fömena denna förmån--i jämförelse dämed är mångmillionärens pekuniära vinst bara agnar--men för en fattig yngling är arbetet för uppehållet en plikt--och en uppfylld plikt är mer värd än universitetsbildning--hur dyrbar denna än är. Grundlig bildning ger en man, som förståt att tillägna sig den, ädlare smak och högre syften än förvärfvandet af rikedom, och han har en hel värld att njuta af, dit den, som endast är millionär, icke har tillträde. Sann bildning kan förvärfvas utanför skolan; snille odlas icke uteslutande i de akademiska lunderna--en vildblomma, funnen ensam i skogen behöver ingen hjälp af samhället--men genomsnittsmannen behöver universiteten.

HALLA BOLAG PÅ ATT FÖRSVINNA?

Vår tids praktiske unge man, som arbetar vid hyfvelbänken eller disken och som Fortuna ännu icke hugnat med sitt leende, känner sig kanske hågad att påstå att det är omöjligt att i våra dagar starta ett affärsföretag. Det ligger någon sanning här. Det är naturligtvis oändligt mycket svårare att börja ett nytt affärsföretag nu än för. Men det är bara en skillnad i sät, icke i hufvudinnehåll. Det är oändligt mycket lättare för en ung praktisk man, som duger till något, att komma in i en ordentlig firma, än det någonsin varit. Dörarna äro icke stängda för duglighet; tvätom, de ståalltid påglänt. Kapital fordras icke--lika litet som relationer. Verklig duglighet har aldrig varit såeftersökt eller blifvit såhögt uppskattad som nu.

Koncentrationslagen, som samlar alla merkantila och industriella företag i ett par stora fabriker eller firmor, innehåller i sig en annan, lika viktig lag. Dessa vidsträcktta företag kunna icke med

utsikt till framgång styras af aflönade biträden. Ingen stor affär af hvad slag som helst kan räknas på en lysande och varaktig framgång, om den icke är i händerna på praktiska personer, ekonomiskt intresserade af dess stälning. I den industriella världen ser det ut, som om bolagens dagar voro räknade. Jag har under största delen af mitt lif varit nödsakad att följa noga med verksamheten inom en mängd stora affärsföretag, hvilka ägdes af ett hundratal aflägsna kapitalister och skötes af aflönade biträden. Jag tror att delägarskap mellan lifligt intresserade män, som känna sig äga affären, skall visa sig mera tillfredsställande och kunna lämna större utdelning, dåman däremot i ett bolag knappast vet hur balansen ställer sig vid årets slut. De stora manufakturhusen, som gifva sina dugligaste biträden andel i deras respektive afdelningars vinst, arbeta med framgång, medan de, som försöka drifva affären endast med aflönade biträden, gå under. Äfven vid ledningen af våra stora hotell har det befunnits vara en klok åtgärd att låta de förnästa biträdena bli delägare i affären.

Inom hvarje affärsgren verkar denna lag, och affärernas framgång står i proportion till mängden af dugliga delägare bland dem, som handhafva förvaltningen. Kooperation i denna form tränger mer och mer in i alla affärsföretag. En manufakturaffär, som icke har praktiska, i sitt arbete fullt hemmastadda delägare, bör strax rätta denna försummelse och skall antagligen finna den eftersökta hjälpen bland de vakna, unga yrkesarbetarna, som utmärkte sig, då de arbetade för ett par dollars om dagen, eller bland ynglingarna från polytekniska skolan. Det är en ofta upprepad erfarenhet, att ett bolag, som är ovilligt att som delägare antaga en praktisk, duglig man, gå miste om hans tjänst och ser att han erhåller del i en firma, där man är klok nog att ständigt ligga på utkik efter nödvändighetsartikeln: duglighet. Hittills har det icke ingått i bolagens praktik att efter förtjänst belöna dessa blifvande direktörer, men de måste börja dämed, om de icke vilja bli efter i tälningen med affärsfirmor, som lämna sina biträden andel i inkomsten.

Andra sidan hafva bolag, hvilket jag särskildt vill påpeka för praktiska unga män, en fördel. Deras aktier säjas öppet. Om en arbetare önskar blifva intressent i något yrkesföretag i Amerika är vägen att nådit ganska lätt. För femtio eller hundra dollars kan han bli aktieägare. Det blir mer och mer vanligt för arbetare att på så sätt placera sina besparingar. Det finns många förträffligt sköta bolag, som lämna riklig utdelning, och det bästa bevis en arbetare kan ge sina förmän på sin duglighet och sitt goda omdöme är, att hans namn står infördt i böckerna som aktieägare i affären.

Arbetarna hysa fördom mot att visa sina förmän, att den aflöning de erhålla tillåter dem att göra besparingar; men detta är ett misstag. Den sparsamme arbetaren är den värdefulle arbetaren, och den kloke arbetsgifvaren ser i den omständigheten att han sparar ett säkert bevis på att han måste duga till något. Hvarje bolag borde sträva efter att förmå sina förnästa arbetare att köpa dess aktier för sina besparingar. Endast därigenom kunna bolag hoppas att hålla jämna steg med enskilda yrkesmän, som redan hafva upptäckt en af framgångens värdefullaste hemligheter, nämligen att dela förtjänsten med dem, som mest bidraga att framkalla den. Den aflägsne kapitalistaktieägaren,

som icke hyser det ringaste intresse för affärens verksamhet, utom kvitteringen af sin utdelning, är på väg att försvinna. I hans ställe inträder den duglige, praktiske arbetaren i industriens värld. Därför bör ingen ung praktisk arbetare följa modet. Tvärtom, det blir lättare och lättare för yrkesmannen eller den duglige praktiske mannen att diktera villkor för sina arbetsgivare. Där det för fanns endast en väg till framgång, där finns det nu ett dussin. Framtidens jätteaffärer komma att lämna utdelning icke till lata kapitalister, som intet göra för deras framgång, utan till ett hundratal af deras dugligaste arbetare, påhvilkas förmåga och villighet framgången till stor del beror. Den frånvarande kapitalisten-aktieägarens plats intages af den kunnige och närvarande arbetaren.

Hvad de nödvändiga kvalifikationerna för unga praktiska mäns befordran angår, så kan ett citat af George Eliot vara lämpligt att anföra: »Jag skall tala om för er, hur jag bar mig å för att lyckas. Jag höll öron och ögon öppna och gjorde min husbondes fördel till min.»

Första villkoret för en mans framgång är, att han måste väcka uppmärksamhet. Han måste göra någonting ovanligt, och särskildt utom de egentliga gränserna för sina åtgångden. Han måste föreslå eller spara, eller göra sin principal någon tjänst, som han ej kunde tadlas för att ha uraktlåit. När han såunda ådragit sig sin närmaste förmans uppmärksamhet--lä vara att denna endast är förman för ett arbetslag--så har det första steget tagits, ty på närmaste förman beror befordran. Det beror nu på honom själf huru högt han stiger.

Ofta hör man män klaga över att de ej få tillfälle att visa sin skicklighet och att, om de visa sådan, den ej blir erkänd. Detta betyder föga. Förmännen tvingas af sitt eget intresse att göra till sin närmaste man den, som bäst kan fylla platsen, ty chefen vinner anseende i samma mån som hans departement är dugligt.

Ingen kan hålla en annan nere. Man vet att många praktiska män vunnit rykte och förmögenhet genom de förbättringar de infört. Förbättringar kunna lätt åstadkommas af praktiska män på deras eget område, ty de ha den mest ingående kunskapen om de förekommande problem. Det är på detta sätt många af våra mest värdefulla förbättringar kommit till stånd. Den, som åvägbragt en förbättring, skulle stälse föredraga en andel i affären framför högre lön. Efen om affären hittills icke varit sådeles framgångsrik tror han, om han är af rätta slaget, att han kan bringa framgång, och han kan det. Alla affärer erfara med- och motgång. Tryckta och goda tider följa hvarandra, ett år stor vinst och därpå flera med liten eller ingen. Detta är affärlivets lag, som jag ej behöver förklara. En duglig, praktisk ung man bör därför ej vara ängslig angående valet; hvilken affär som helst skall, om den sködes rätt, under årens lopp ge god vinst.

FAROR, SOM HOTA UNGA MÄN

Dä finnas tre stödestenar i vägen för den praktiske unge, mannen, som har börjat stiga i graderna. Först dryckenskap, som förstas är fatal. Det tjänar till intet att äta tid på en ung man, som super, han må

vara hur begävd som helst. I sanning, ju större begäringen är, desto större blir missräkningen.

Den andra stenen är spekulation. En man, som spekulerar, kan omöjligt draga jämnt med en fabrikant eller en affärsman. För att vinna framgång inom affärsvärlden bör man räkna på endast fabrikantens eller köpmannens vinst. Fabrikanten skulle gåstadigt framåt, rätande sig efter marknaden. När det finns varor att sälja, sälj dem; när nytt lager behövs, köp det, priset för dagen må vara hvad det vill.

Jag har aldrig känt en spekulerande fabrikant eller affärsman, som var stadigt framgångsrik. Han är rik ena dagen, bankrutt den nästa. Det är dessutom fabrikantens strävan att tillverka saker och därvid sysselsätta arbetare. Detta menar en lofvärd verksamhet. En sådan man är nyttig för sina likar. Köpmannen är nyttigt sysselsatt med att sprida förtroendet, bankiren tillhandahåller kapitalet.

Den tredje stenen liknar spekuleringen; den heter borgen. Affärsmän behöva växlande penningbelopp, stundom ej mycket och en annan gång stora summor. Dåandra arbeta under samma omständigheter, är frestelsen att önsesidigt gå i borgen ganska stor. Denna stenen måste undvikas. Tillfällen finnas utan tvifvel, dåman måste hjälpa sina vänner, men för att man skall vara säker borde denna regel beaktas. Ingen bör sätta sitt namn på ett papper för någon annan, om han ej är i stånd att betala beloppet utan att skada sin egen affär. Att göra så är ohederligt. En man är skyldig räkenskap åt dem, som litat på honom, och kreditörerna ha rätt till allt hvad han äger. Hvad ens egen firma angår så är det »ert namn, er förmögenhet och er heder», men å andra kan man ge endast sådan hjälp, som ej stjåper en själf. Det är därför bäst att ge andra den kontanta hjälp ni förmå, men aldrig er borgen.

En vanlig orsak till att unga män misslyckas ligger i bristen på koncentration. De äro alltför benägna att försöka för mycket. Orsaken till mången överraskande kullerbytta ligger här. Hvarje dollar af kapital och hvarje affärsidare skulle koncentreras på det företaget, hvori man inlåer sig. Man skulle aldrig skjuta mot för många mål. Det är en dålig affär, som ej ger bättre vinst på det ökade kapitalet, än om samma summa placerats i ett annat företag. Ingen man, intet bolag kan skada en affärsmans kapital såväl som han själf. Regeln, »lägg ej alla dina ägg i samma korg», duger ej för en mans lifsgäning. Lagg alla dina ägg i samma korg, och gif sedan noga akt på den korgen, det är den rätta regeln, den mest värdefulla af alla.

Under det affärer af alla slag visa allt större böjelse att slåsigg samman i några få stora företag, finner man icke desto mindre dagligen att verklig duglighet, som har intresse i vinsten, är alldeles oumbärlig för dessa företags framgång. Genom korporationer, hvilkas aktier säljas dagligen, genom bolag, som finna det nödvändigt att intressera sina dugligaste män, genom köpmän, som kunna framgångsrikt skada sina stora företag endast genom att göra dugliga män till delägare, öppna sig i alla delar af världen vägar, flera till antalet, större i utsträckning och lättare att beträda än någonsin förut, för

den nyktre, sparsamme, energiske och duglige arbetaren, för den vetenskapligt bildade unge mannen, för springpojken och kontoristen, vägar, hvaråde kunna vinna större framgång än som någonsin förut i världshistorien stå dem till buds.

Dådför en ung man, i hvilken stälning eller hvilken affär som helst, förklarar och beklagar sig över att han ej har tillfälle att visa sin duglighet och bli delägare, såduger det gamla svaret:

»Ej måvi tadla stjärnorna, o Brutus, Men vå oss sjäfvå, för vå
brist påframgång.»

RIKEDOM OCH DESS ANVÄNDNING

»Rikedom», har Mr. Gladstone sagt, »är summan af hela världens arbete.» Att penningförvärfvet sätter hela världen i arbete, beror därpå att med några fåolyckliga undantag, unga män äro födda till fattigdom och underkastade att arbeta under den häsosamma lag, som bjuder: »Du skall äa ditt bröd i ditt anletes svett».

Det är modänt nu för tiden att jäna sig över fattigdomen som något ondt och att beklaga den unge mannen, som icke blifvit född med en silfversked i munnen. För min del instänmer jag hjärtligt i president Garfield's uttalande: »Det rikaste är en ung man födes till, är fattigdom». Det är min fasta övertygelse att af denna klass ha vi det bästa och största att förvänta. Det är icke bland millionärens eller den högt uppsattes söner, som världen får sina lärare, sina martyrer, sina uppfinnare, sina statsmän, sina diktare eller ens sina affäsmän. Alla dessa komma fram ur den fattiga kolan. Vi kunna knappast läsa ett bland de få»namnen, som aldrig dö», eller om någon släktets väggörare, som icke hade fördelen af att vara född, vaggad och fostrad i fattigdomens skola. Det finns intet såförvekligande, intet så förödlande i sin verkan på de egenskaper, som skulle leda till högre må--moraliska eller intellektuella--som ärd rikedom. Om det ibland er finns en ung man, som känner att han icke behöver anstränga sig för att förtjäna sitt uppehälle, såskänker jag honom mitt innerligaste deltagande. Men om han skulle visa sig vara ett undantag från sina jämlingar och blifva en aktningvärd medborgare, till nytta för samhället, såskänker jag honom i stället för mitt deltagande min djupaste vördnad; ty den, som övervinner de frestelser, som åföja ärd rikedomn, är af »jordens salt» och förtjänar dubbel äa.

Det är mycket godt man får till lifs i The New York Sun, hvars framstående utgifvare och ägare ni nyligen hade nöjet, fördelen och äran att lyssna till. Jag ber att fåläsa upp följande för er såsom en af The Sun's talrika ljusstrålar:

»VÅRA GOSSAR

Hvarje moralist frågar sig ibland: Hur är det fatt med sönerna till våra rika och stora män? Frågan åfödes af en sorglig statistik över sådana söners uselhet och förfall.

Moralisternas misstag ä att de framställa frågan oriktigt. Det ä icke galet fatt med dessa dåaktiga söner, utom att de ä olyckliga; men med deras fäder ä det påtok.

Förestäl er att ett vackert exemplar af en gammal jakthund, som vä sköt sin syssla, samlade en otalig mängd villebråd i parken, gödde dem och sade till sina valpar: »Se hä, pojkar, jag har med stor möda samlat dessa djur, och nu vill jag att ni roar er. Jag ä sa van att ströva genom skogarna och kan icke lägga bort vanan att jaga, men ni, gossar, behöva bara springa omkring i parken och ta för er hvad ni behagar. En sådan jakthund skulle föraktas af hvarje hundkännare. Husbonden skulle säga till en sådan hund: »Herr Hund, ni håler helt enkelt påatt förstöra dessa valpar. För mycket kåt och ingen motion ger dem skabb och sjutton andra krämpor; och om valpsjukan inte dödar dem, skola de bli en hop vingelbenta, surögda stackare, som ni få skänmas för. För himmelens skull lå dem lefva påhundbröd och hålas strängt».

Samma man gör själf med stor stolthet hvad han fördömer hos hunden eller katten. Han fördärfvar sina barn, och nä han sedan blir gammal, klagar han över att han gjort allting för dem, och ändå ha de bara gjort honom sorg. Den, som ger sin son en befattning han icke gjort sig förtjänt af och ger honom tillfälle att vanära sig och sina anhängiga, förtjänar icke mera deltagande, än hvilken som helst usling, som afsiktligt uppfostrar en gosse till ohederlighet.

De feta, onyttiga mopsarna, som flåsande och pustande släpas i band af unga damer, kunna icke klandras för sin belägenhet; och samma förhållande ä det med rika mäns söner. De unga damerna, som gödde sina mopsar alltför rikligt, och fäderna, som skände bort sina söner, ha endast sig sjäfva att skylla.

Ingen skulle kanske vilja försvara saken, men hvem som helst måste medge, att om lagen gjorde det omöjligt för en person att äfva mer än en god uppfostran och en sund kropps-konstitution, såskulle vi inom kort äga ett nytt, bättre släkte.»

Detta ä sundt. »Om ni ser det i The Sun, såä det så--åminstone i detta fall.

Det ä icke den fattige unge mannen, som hvarje morgon gå till sitt arbete och håler pådärmed till aftonen, som vi skola beklaga. Det ä den rike mannens son, hvilken Försynen förmänat denna ärofulla uppgift. Det ä icke den arbetsamme mannen, utan den late, som skulle väcka vårt deltagande och allvarliga bekymmer. »Lycklig den människa, som funnit sitt arbete», säger Carlyle. Jag säger: »Den människa ä lycklig, som måste arbeta, som måste arbeta strängt och arbeta länge». En stor skald har sagt: »Den beder bäst, som äskar mest». Detta kunde omnskrivas till: »Den beder bäst, som arbetar mest». Ett hederligt dagsverk vä fullbordadt ä ingen dålig bön. I våra dagar höjes ofta ropet: »Afskaffa fattigdomen!» Men det kan lyckligtvis icke ske; fattiga skola vi alltid hafva ibland oss. Afskaffa fattigdomen, och

se sedan hvad det blefve af »människoslåtet? Framåskridande och utveckling skulle upphöra. Tänk om dess framtid berodde på de rika. Tillförseln af hvad som är godt och stort skulle afstanna och det mänskliga samhället återgå till barbarism. Afskaffa lyx, om ni vill, men lämna oss den mark, ur hvilken det bästa hos människokaraktären väcker upp: fattigdom--hederlig fattigdom.

Jag vill för ett ögonblick antaga, mina herrar, att ni alla voro nog lyckliga att vara födda fattiga. Den första fråga, som tvingar sig på er, är denna: »Hvad skall jag lära att göra för slags nyttigt arbete, som i utbyte skall gifva mig medel till föda, kläder, hus och hem och göra mig oberoende af andras understöd? På hvilket sätt skall jag förtjäna mitt uppehälle?» Och den unge mannen kan föredraga, eller tro att han skulle föredraga ett visst slags arbete framför andra, att bli affärsman eller handverkare, präst, läkare, arkitekt, elektriker eller jurist. Jag tviflar icke på att några af er i edra mest högtsvävande planer sträva efter att bli journalister. Men det är af ringa betydelse, hvad den unge mannen tycker om eller inte tycker om; han måste alltid hålla en punkt klar framför sig: »Kan jag uppnå en sådan skicklighet i detta fack, att jag säkert, genom att ägna mig där, kan förtjäna mitt uppehälle?»

Den unge man, som beslutar sig för ett nyttigt arbete, för hvilket han till gengäld får en summa, som är tillräcklig för hans underhåll, ser klart en af sina allra första plikter. Han mår genast frågan, som tvingar sig på honom och kräver ett svar, och han besvarar den riktigt.

Här är intet tal om förvärfvande af rikedom. Hvar och en medgifver, att en ung mans första plikt är att arbeta för sitt uppehälle. Om det nästa steg han har att taga är äfven alla eniga; den unge mannen kan icke sägas hafva uppfyllt hela sin skyldighet, om han lämnar ur räkningen lifvets tillfälligheter, olyckshändelse, sjukdom och tryckta arbetslöner, som för närvarande. Klokheten bjuder honom att besinna dessa omständigheter, och det är en del af hans plikt att spara något af sin inkomst och placera sina besparingar i banker eller egendom eller i något vinstgivande företag, så att han i händelse af behof eller på sin ålderdom icke står på bar backe, utan har något att lefva af. Jag tror att vi alla är överens om lämpligheten--nej plikten att arbeta och spara för vårt uppehälle och därigenom bibehålla vårt oberoende och vår själfaktning.

Dessutom tager jag för afgjort, att några af er redan beslutat att så snart som möjligt bedja »en viss ung dam» dela sin lott--eller lotter, ty naturligtvis skulle han ha en lott eller ett par att dela. ~ktenskapet är en mycket viktig sak och ger anledning till många allvarliga betraktelser. »Tänk på att du, när du gifter dig, får en kvinna med godt, sundt förstånd», var det råd min lärare gaf mig, och jag testamenterar det härmed åt er. Godt, sundt förstånd är den ovanligaste och den oskattbaraste egenskapen hos både kvinna och man. Men innan ni få tillfälle att skaffa er en kamrat genom lifvet, kommer den frågan, hvarom jag ännar tala till er--»rikedom»--icke rikedom på millioner, utan helt enkelt tillräcklig inkomst för att

föra ett anspråkslöst, oberoende lif.

Hvad menas med rikedom? Hur skapas den och hur fördelas den? Icke långt häifrån ha vi ofantliga kollager, som millioner af å legat till ingen nytta och därför varit vädelösa. Genom något experiment eller kanske en tillfällighet upptäcktes att den där svarta stenen kunde brinna och frambringa värme. Människor gräde schakt, satte upp maskiner, sprängde och hämtade upp kol, som de såde till allmänheten.

Det tog vedens plats som bränsle till ungefär halfva kostnaden. Genast blef hvarje kollager värdefullt, därför att det var nyttigt eller kunde blifva det, och såunda blef landets rikedom ökad med en ny artikel, värd hundra, ja, tusen millioner. En skotsk arbetare, förtäjer historien, satt en dag och såg in i elden, där en tekittel stod och kokade, och han märkte huru ångan lyfte locket. Detta ha hundra tusentals människor sett före honom; men ingen såg hvad han såg -- ångkraften, som gör hela världens arbete för såoändligt liten kostnad i jämförelse mot för, att man icke ens förmår att räkna ut, huru mycket världens rikedom ökades häraf. Allmänhetens besparingar äro rikedomens rot. En ung mans arbete till allmänhetens bästa skapar rikedom i förhållande till den nytta han gör allmänheten. Kommendör Vanderbilt såg, tror jag, tretton olika korta järnvägslinjer mellan New York och Buffalo, under tretton olika förvaltningar och med en osammanhängande och besvärlig tjänstgöring. Albany, Schenectady, Utica, Syracuse, Auburn, Rochester m. fl. stodo i spetsen för några af dessa bolag. Han förenade dem alla, byggde en direkt linje, hvaröver er statsexpress flyger femtioen mil i timmen--största uppnådda hastighet. Och hundratals passagerare befara den linjen mot en under det gamla systemet. Han gjorde allmänheten en särskild tjänst, som fullförd af andra, nedbringar kostnaden för transport af födoånnen från Västerens prärier till edra dörrar till en ren obetydlighet pr ton. Han förskaffade allmänheten--och fortfar därmed hvarje dag--oberäknelig rikedom, och den vinst han själf skördade var endast en droppe i hafvet, jämförd med den han öste över staten och nationen.

I gamla dagar, innan ånga, elektricitet eller någon annan af de moderna uppfinningarna, som gemensamt ha förändrat världens utseende, funnos till, gjordes allt i liten skala. Det fanns icke tillfälle för stora idøer att blifva utförda i stor skala och såunda skaffa rikedom å uppfinnaren, upptäckaren, upphofsmanen eller verkstälaren. Nya uppfinningar gävo detta tillfälle, och många stora förmögenheter skapades af enskilda. Men i våra dagar passera vi--såvida vi icke redan ha gjort det--detta utvecklingsstadium, och det är endast en orsak, som numera kan skapa stora förmögenheter--jordegendomarnas stigande i värde. Fabriksverksamhet, kommunikation över land och haf, banker och försäkringsanstalter hafva alla kommit i händerna på bolag, bestående af hundra, i många fall tusen aktieägare. New Yorks centraljärnväg äges af mer än tiotusen aktieägare, Pennsylvaniajärnvägen äges af flera personer än den stora armø består af, som den har i sin tjänst, och nästan en fjärdedel af ägarna äro kvinnor och barn. På samma sätt är det med de stora fabriksbolagen, med de stora ångbåslinjerna, med bank- och försäkringsinrättningarna, ja med alla affäsgrenar. Det är ett stort misstag af unga män att

säga: »h, vi kunna aldrig komma in i en affä». Om någon af er sparar såmycket som femtio eller hundra dollars såvet jag verkligen inte någon slags affäsgren, hvori ni inte genast kan kasta er in. Med aktien påfickan kan ni infinna er vid aktieägarnas sammanträde, hålla tal och framställa förslag, tvista med direktören och förklara huru bolagets förvaltning bör ordnas och ha en ägares alla rättigheter och hela inflytande. Ni kan köpa aktier i allting, från tidningar till hyreskaserner. Men kapital betalas såönkligt nu för tiden, att jag tillråder stor försiktighet vid placeringen. Jag upprepar hvad jag förut sagt till kroppsarbetare och till präster, till professorer, artister, läkare och med dem likställda: »Sät icke in edra penningar i något som helst affärsföretag»--affärsrisker äro icke för sådana som ni. Köp allra först ett eget hem, och om ni sen har något öfver, såköp ett annat hus eller del i ett hus, eller tag en inteckning i ett hus eller i en järnväg, och lå det vara första inteckningen samt nöj er med måttlig ränta. Vet ni att af hundra, som påegen hand försöka att göra affärer, visar statistiken att de nittiofem för eller senare misslyckas. Jag vet det af egen erfarenhet. Jag kan citera »Hudibras» [1] och säga er, att, hvad äminstone en affäsgren angår, äro hans ord i högsta grad träffande ännu i dag:

»Ack ve! Den man får mera, än han tå,
som ständigt har att göra med kallt stå.»

[1] »Hudibras»--en komisk hjätedikt från 1600-talet af Samuel Butler

Aktieägare i järn- och ståaffärer kunna intyga sanningen häraf, antingen stået är varmt eller kallt. Samma förhållande råder inom andra affäsgrenar.

Första klagan öfver våra dagars affärsstälning gäller rikedomens hopande i fåalets händer. Detta var, som jag redan sagt, förhållandet strax efter att de nya uppfinningarna ändrat världens stälning. Men i dag är det icke sant. Rikedommen blir mer och mer fördelad bland de många. Summan af arbetets och kapitalets gemensamma vinst, som nu kommer påarbetets lott, har aldrig varit såstor som nu, och summan, som går till kapitalet, aldrig såliten. Under det att kapitalets vinst minskats med mer än hälften, där den icke alldeles uteblifvit, visar statistiken att arbetsförtjänsten aldrig stått såhögt som före de senaste dåliga konjunkturerna inom affärsvärlden, och att lefnadsförnödenheter betydligt fallit i pris. Storbritannien har inkomstskatt, och vårt land måste för en tid underkasta sig en dylik påaga. Af statistiska uppgifter från England framgår, att under de elfva åren från 1876 till 1887 ökades antalet af personer, som i årsinkomst hade från 750 till 2,500 dollars, med mer än 21 procent och minskades antalet af dem, som hade från 5,000 till 25,000 dollars, med 2 1/2 procent.

Ni kan vara övertygad om, mina herrar, att frågan om rikedomens fördelning ganska snart ordnar sig under närvarande förhållanden och ordnar sig i den rätta riktningen. De fårika bli fattigare, och de arbetande många bli rikare. Några fåundantagsmän kunna nog skapa sig

rikedom, men den blir säkert måttligare än för. Detta är kanske icke till så stor lycka för massan af folket, som man är benägen att tro, emedan samlandet af stor rikedom i händerna på en företagsam man, som fortfarande hänger i arbetet, är det bästa medlet att åstadkomma mångas västand. Tänk på den rikaste man, som världen någonsin sett, och som dog i New York för några år sedan. Med undantag af en liten ränta, som förslog till de dagliga utgifterna, var hela hans förmögenhet och dess afkastning insatt i företag, som åstadkommit vårt järnvägssystem, med dess oerhördt billiga transportkostnader. Antingen millionären vill det eller ej, så kan han icke undgå den lag, som under nuvarande förhållanden tvingar honom att använda sina millioner till folkets bästa. Allt han kan få af dem under de få år han lefver är att han kan bo i ett finare hus, ha finare möbler och omgifva sig med konstföremål. Jag kunde tillägga: ett präktigare bibliotek--mera af gudarna i sin närhet--men af hvad jag sett af millionärer är biblioteket den minst begagnade delen af deras »möbler» i den ståtliga bostaden. Han kan äta finare mat och dricka finare viner, hvilket bara förstör honom. Men den moderna millionären är vanligen en man med mycket tarflig smak och till och med gnidarevanor. Han använder mycket litet för egen räkning och är arbetsbiet, som i industrikupan samlar honung, hvilken sedan kommer invånarna i den där kupan och allmänheten i stort sedt till godo. Detta är en sann bild af millionären, sådan Mr. Carter skildrat honom i sitt märkliga tal inför Beringsundtribunalet i Paris: [2]

[2] En år 1893 tillsatt skiljedomstol för att lösa tvisten mellan Amerika och England om säfångsten i Berings sund.--Öa.

»De som lyckas bäst i att förvärfva egendom och i en sådan enorm utsträckning äro just de män, som kunna bäst skada den, så att den mest gagnar samhället. Det är därför att de äga den egenskapen, som de kunna förstöra den i så hög grad. De äga verkligen i ordets rätta mening, endast hvad de förbruka. Terstoden tillfaller det allmänna bästa. De äro endast förvaltarna. De placera rikedomerna och ställa om att pengar sättas in i det eller det företaget och i ännu ett annat. Allt slags arbete, som kan vara produktivt, gynnas af dem. Dessa män, som förvärfva dessa hundra millioner, göra släpjtjänst hos den återstående delen af samhället--sådan är faktiskt deras ställning. Och samhället tå det, därför att det vet att det är fördelaktigast.»

Här är ett annat vittnesbörd af en lika märklig man. Er vän, Mr. Dana, sade med fullkomlig rätt i Cornelluniversitetet:

»Det är en klass af människor, som jag särskildt vänder mig till, vetenskapsmännen, tänkarna och uppfinnarna; och så till den klass af människor, som blifvit välsignad med förmågan att spara, att förvärfva rikedom, att samla och koncentrera pengar, män, mot hvilka det nu är modänt att deklamera och mot hvilka man söker stifva lagar. Och ändå om det finns någon mänsklighetens välgörare, som skulle kunna väcka afund för allt han lyckats uträtta och för de oförgäliga minnen han lämnat efter sig, så är det Ezra Cornell. Eller, för att taga ett annat, nära till hands varande exempel, Henry W. Sage. Dessa män

visste huru de skulle bli rika, därför att de fått den begärningen; och när de blefvo rika, så visste de huru rikedomerna skulle användas till ändamål, som skola gagna mänskligheten så länge världen består. Mannen med snille och mannen med penningar, dessa, som bereda nya arbetsfåt, och dessa, som samla och spara för att bilda stora affärsföretag till allmänhetens nytta, dessa äro världens utsedda och oskattbara ledare i det nu började tjugonde seklet.»

Bien i en kupa förstöra icke arbetsbien, som samla honung, utan drönarna. Det är ett stort misstag af allmänheten att vilja skjuta ned millionärerna, ty de äro bina, som tillverka mest honung och bidraga mest att fylla kupan, även sedan de fullproppat sig sjäfvä. Låt oss ge akt på den märkliga omständigheten, att ett lands och ett folks välmåga står i proportion till antalet millionärer. Se på Ryssland, med dess befolkning af så godt som träar, lefvande påsvätkost, som ingen i vårt land kunde eller ville röra vid; och i Ryssland skall ni icke finna en enda millionär, med undantag af kejsaren och ett par jordägande adelsmän. Det är nästan på samma sätt i Tyskland. I hela tyska kejsardömet känner jag inte till mer än tvåmillionärer. I Frankrike, där folket har det i allmänhet bättre än i Tyskland, kan ni icke räkna till ett halft dussin millionärer i hela landet. I vårt gamla hemland, Storbritannien, som är det rikaste land i Europa--det rikaste i världen med undantag af ett, vårt eget--finnas fler millionärer än i hela det öfriga Europa, och dess befolkning är mera välmående än i något annat land. Ni kommer till vårt eget land: vi ha flera millionärer, än hela den öfriga världen tillsammans, ehuru vi icke ha en tiondedel så många som man tror. Jag har sett en förteckning af en väkänd jurist i Brooklyn öfver personer, som antogos vara millionärer, och den väckte mitt löje, som den väckt många andras. Jag såg män kallas för millionärer, som icke ens kunde betala sina skulder. Många borde haft en nolla borttagen från sina 1,000,000. För en tid sedan satt jag vid en middag bredvid Mr. Evarts, och samtalen rörde sig om idén att personer, medan de lefde, skulle utdela sin förmögenhet till allmännyttiga ändamål. En af de närvarande herrarna sade, att det var fullkomligt riktigt, och anförde många skäl, af hvilka ett var, att ingen kunde ta sin rikedom med sig i döden.

»Jag vet just inte det», sade Mr. Evarts. »Min erfarenhet som New Yorksjurist är, att, på ett eller annat sätt lyckas människor i att taga åtminstone fyra femtedelar med sig.» Deras beryktade rikedom får man aldrig reda på efter deras död.

Hur idealförhållandena än må utveckla sig, förekommer det mig, som om Mr. Carter och Mr. Dana hade rätt. Under våra nuvarande förhållanden är millionären, som fortfar att arbeta, den billigaste tjänare allmänheten kan hålla sig med för priset af hans kläder, föda och bostad.

Nutidens uppfinningar leda till affärskoncentrering. Ni kan icke med fördel leda en Bessemerfabrik utan att sysselsätta tusen arbetare på en plats. Ni kan icke tillverka pansarplåt till våra skepp utan att först ge ut sju millioner dollars, som Bethlehembolaget nyligen gjort.

Ni kan inte väva en aln bomullstyg under konkurrens med världen, utan att ha en ofantlig fabrik och tusentals män och kvinnor, som hjälpa er med arbetet. Det stora elektriska etablissemanget här i er stad har framgång, därför att det kostat millioner och kommer att drivas i stor skala. Under sådana villkor kan det icke undvikas, att rikedom under gynnsamma konjunkturen samlas i händerna på ett fåtal. Men af femtio stora förmögenheter, som Mr. Blaine hade på sin lista, fann han endast en, som förvärfvats genom ett yrke. De flesta förtjänas på jordegendom, därefter på kommunikationsmedel och bankrörelse. Hela yrkesvärlden hade åstadkommit endast en millionär.

Men under antagande att ett överflöd af rikedom faller i händerna på ett fåtal människor--hvad är deras plikt? Hur skall strävan efter dollars lyftas från den låga atmosfär, som omger affärlifvet, och blifva till en ädel lefnadsbana? Hittills har rikedom blifvit förfogad öfver på tre sätt: Det första och allmänaste har varit att testamentera den å sin efterlevande familj. Frånräknadt omsorgen för de sinas anspråkslösa och oberoende underhåll, så kan sättas i fråga om ett sådant bruk af rikedom är rätt eller klokt. Jag ber er besinna hvad resultatet, som regel, brukar vara af att millioner lämnas å unga män och kvinnor, söner och döttrar till millionären. Ni skall finna att, som regel, det icke är till döttrarnas nytta; det visar sig i de mäns karaktär och uppförande, som gifta sig med dem. Hvad sönerna angår, så är deras stälning skildrad i det utdrag jag nyss läste upp för er ur *The Sun*. Intet är sannare än det, att, som regel, den »allsmåttige dollarn», då den i millioner testamenteras till söner och döttrar, visar sig vara en »allsmåttig förbannelse». Det är icke sitt barns bästa millionären tänker på när han gör sitt testamente--det är sin egen fångna. Det är icke kärlek till barnet, utan själfberömmelse, som ligger till grund för detta förfärförande sätt att disponera öfver rikedom. Ett försvar finns för detta sätt, nämligen att rikedom blir mycket hastigt skingrad och fördelad på många.

Det finns ett annat bruk af rikedom, mindre vanligt än det första, hvilket icke är så skadligt för allmänheten, men hvilket icke skulle räknas testatorn till förtjänst. Millionärer skänka sina pengar till offentliga institutioner, när de äro tvungna att släppa sitt tag om dem. Det är ingen godhet och kan icke bli någon välsignelse att ge bort hvad man icke kan undanhålla. Det är ingen gåva, därför att det icke gifves med glädje, utan aftvingadt vid dödens stränga kallelse. Den olyckliga utgången af dessa testamenten, tvisterna, som ofta åfölja dem och det sätt, hvar på rikedomens förlösas, tyckes utvisa, att ödet icke ser dem med vänliga ögon. Vi hafva ständigt varnande lärdomar för ögonen och måste se till, att det enda sättet att göra något varaktigt godt genom bortskänkandet af stora summor är, att millionären lika nitiskt och vaket under sin lifstid söker för sin egendoms fördelning, som han gjort för dess förvärfvande.

Vi hafva i dag ett anmärkningsvärdt rättegångsfall, rörande fem eller sex millioner dollars, som en framstående jurist testamenterat till uppförandet af ett offentligt bibliotek i New York, en institution så väbeholdig, att det överklagade testamentet är en stor olycka. Det

är årtal sedan han dog; testamentet är förklaradt ogiltigt på grund af ett formfel, ehuru icke det ringaste tvifvel på donatorns mening föreligger. Det är ett sorgligt bevis på huru dåraktigt människor handla, som behålla sina millioner, för hvilka de icke ha någon användning, tills de äro ur stånd att föfoga öfver dem, såsom de önska. Peter Cooper, Pratt från Baltimore och Pratt från Brooklyn och andra äro män, som ni borde taga till förebilder--de delade med sig af sitt öfverflöd, medan de ännu lefde.

Det tredje bruket--det enda ädla bruket af öfverflödlig rikedom--är detta: Att den betraktas som ett heligt ansvar, att vå förvaltas af sin ägare, i hvars händer den kommit, till mänsklighetens högsta vä. Man lefver icke endast af bröd, och fem eller tio cents mera i inkomst om dagen, utströdda öfver tusenden, skulle framkalla litet eller intet godt. Men samlad i en stor fond och använd som Mr. Cooper använde den, till upprätandet af Cooperinstitutet, blir den till väsignelse för generationer. Den skall bilda förståndet, människans andliga del. Den föser er med en stege, upp för hvilken den uppåsträvande fattige kan klättra. Men det tjänar ingenting till, mina herrar, att försöka hjälpa folk, som inte vill hjälpa sig sjäfva. Man kan inte knuffa någon upp för en stege, som inte vill försöka att klättra litet sjäf. Såsnart ni slutar att skjuta på faller han ned och gör sig illa. Därför har jag ofta sagt och upprepar det än en gång, att den dag kommer och vi se redan dess gryning, då den man, som vid sin död ägde millioner att fritt föfoga öfver och icke gjorde det, kommer att dö vanärad. Jag menar naturligtvis icke affäsmannen, som plösligt träffas af döden och som har sitt kapital i affären och icke kunnat taga ut det; ty kapitalet är verktyget, hvarmed han åstadkommer sina underverk och producerar mera rikedom. Jag talar om den mannen, som vid sin död äger millioner i värdepapper, hvilka han behöll för räntans skull, såatt han kunde öka sin eländiga dollarhöj. Genom att under sitt lif föfoga öfver överskottet af stor rikedom, såatt den blir till en väsignelse för mänskligheten, kan affäsmannens verksamhet med att samla förmögenhet upphöjas i rang med hvilken som helst annan sysselsättning. På detta sätt kan han i rang till och med måa sig med läkaren, hvars yrke är ett af våra allra högsta, därför att affäsmannen även, på visst sätt, blir en läkare, som försöker icke att bota utan att förekomma mänsklighetens lidande. Till dem ibland er, som äro tvungna eller som önska att beträda affärsbanan och att samla rikedom, rekommenderar jag idøen. Den grafskrift, som hvarje rik man skulle önska sig förtjäna, står att läsa på monumnetet öfver Pitt:

»Han lefde utan att göra väsen af sig,
Och han dog fattig.»

Sådan är den man, som framtiden kommer att hedra, under det att den, som dör gammal efter att ha dragit sig ifrån affärer och har millioner förvarade i sitt kassaskrin, hvarken blir begrånen, hedrad eller prisad.

Jag kan med rätta indela unga män i fyra klasser:

Först sådana, som måste arbeta för sitt uppehälle och som satt till sitt må föväfvandet af en anspråkslös inkomst--en koja och ett hjärta, d. v. s. en enkel, men pittoresk bostad på landet och en kamrat, »som sprider solsken, hvarhelst hon går» och är hans lifs goda ängel. Denna klass n:r 1 kunde hafva till sitt motto: »Fattigdom eller rikedom gif mig icke», »Från fattigdomens besvärligheter och rikedomens ansvar bevare oss Herren Gud.»

Klass n:r 2 omfattar alla dem ibland er, som ha beslutat att föväfva rikedom, hvilkas lifsmål är att tillhöra denna mycket omtalade och mycket smädlade klass--millionärerna--dessa, som börja arbeta för det största goda å det största antalet, men det största antalet är alltid nummer ett. Mottot för denna klass är kort och träffande: »Fyll din bös.»

Nu kommer den tredje klassen. Den gud de dyrka heter hvarken rikedom eller lycka. De besjåas af »ädel ärelystnad», och strävan efter ryktbarhet är deras lifs förhäskande lidelse. Detta är kanske icke så lumpet som strävan efter materiell rikedom, men det vittnar om mera fåänga. Framför ryktets altare böja många tillbedjare knä Den största graden af fåänga finner man hos personer, som uppträda offentligt. Det är känt att sångare och musici, skådespelare och till och med måare--hela artistklassen--äro synnerligt behäftade med personlig fåänga. Detta har ofta väckt undran, men skälet ligger troligen däri, att musikern och skådespelaren, ja även måaren kan vara framstående i sin konst, utan att därför äga högre bildning eller allmän begåning. Några egenheter eller ett utpräglat karaktärsdrag kan skaffa honom utmärkelse och rykte, såatt hans kärlek till konsten eller önskan att gagna med sin konst förkväves af en småaktig, sjäfvisk personlig fåänga. Men vi finna denna benägenhet, ehuru i mindre grad, i alla yrken och sysselsättningar, hos politikern, juristen och, med förlöf sagdt, ibland även hos prästen; mindre hos läkaren, tror jag, antagligen därför att han i sitt yrke ständigt står ansikte mot ansikte med lifvets sorg och allvar. Han ser, bättre än någon annan, huru allt är fåänglighet, fögånglighet. En god bild af denna klass ger oss Shakespeare i Hotspur's tal:

»Vid Gud! det vore lätt att hoppa upp
och rycka ärans glans från bleklad måne.
Ja, lätt att dyka ned i hafvets djup,
där intet sänklod bottnat än, och draga
en drunknad ära upp vid lockarna,
om endast den, som räddat henne, finge
all hennes härlighet, men utan en rival».

Lägg märke till, mina unga herrar, huru han icke frågar efter något annat än sig själf och huru han som en fåäng på ängel struttar över scenen.

Det förekommer icke mig, som om kärlek till rikedom vore drifkraften hos såmånga, som kärlek till ryktbarhet är; och detta böa vi vara uppriktigt glada över, ty det visar att under utvecklingens oemotståndliga lag rö sig släktet såsmåningom framå och uppå. Tag

hela skalan af den artistiska världen, som ger lifvet ljus och skönhet, som föfinar och pryder, och helt säkert är att den store kompositören, måaren, pianisten, lagkarlen, domaren, statsmannen, alla dessa offentliga män bry sig mindre om millioner än om ryktbarhet, hvar och en på sitt arbetsfåt. Hvad frågade Washington, Franklin, Lincoln eller Grant och Sherman efter rikedom? Intet! Eller Harrison och Cleveland, tvåfattiga män, vå våda att träda i de andras fotspår? Hvad fråga domarna vid vår Högsta domstol efter rikedom? De stora prästerna, läkarna och lärarna, icke bry de sig om att förväfva rikedom. Den vinst de eftersträva är ett godt anseende, förväfvadt i arbetet för andra, och detta är ett stort steg framför millionärklassen, som strider sig in i åderdomen och genom åderdomen till grafvens brädd, utan annan älystnad än att öka sin eländiga penninghöj.

Men såfinns en fjärde klass, högre än de föregående, som icke tillbeder hvarken vid rikedomens eller ryktbarhetens altare, utan vid det äldste af alla altare, arbetets altare--arbete för mänskligheten. Sjäfförsakelse är dess lösen. Medlemmar af denna inre och högre krets söka icke offentligt gillande, utan nöja sig med sin rättskänslas tysta medgifvande. De säga med Confucius: »Jag bryr mig icke om att jag icke har någon hög värdighet, men jag bryr mig om att göra mig förtjänt af en hög värdighet». Denna klass förmår fattigdomen icke nedtrycka eller medgången upphöja. Den människa, som hör dit, söker fylla sin dagliga plikt på ett sådant sätt, att hon kan högakta sig själf och fruktar endast sitt samvetes ogillande. Jag har känt män och kvinnor, som offentligheten icke mycket kände till, ty denna klass söker icke offentligheten, men som i sitt lif visade sig ha nåt detta idealiska stadium. För denna klass skall jag ge er en passande illustration ur en dikt af en skotsk skald, som alltför ung lämnade lifvet:

»Jag vill gå fram bland män, ej klädd i hånets pansar,
men i mitt rena uppsåts blanka vapenskrud.
Mig vänta stora plikter och mig vänta sånger.
Och om med krona eller ej jag stupar,
det gör detsamma, blott Guds verk är gjordt.
Jag lät att åska blixstens klara flamma,
ej åskans brak, som föjer i dess spår,
som män'skor kalla rykte ».

Mina herrar, ni stå på tröskeln till lifvet, er bjudes det goda, det bättre, det bästa, tre led i utvecklingen kunna de kallas--det naturliga, det andliga och det himmelska. Det ena har till må världslig framgång--icke utan väsignelse för släktet i dess helhet, emedan det af individen fordrar många värdefulla egenskaper: nykterhet, flit och sjäfdisciplin. Det andra ledet kommer litet högre: den eftersträvade belöningen är af mera andlig art--icke grof och materiell, utan osynlig, icke kropp, utan sjä, människans andliga del; och detta framkallar otaliga dygder, som skapa goda och nyttiga människor.

Den tredje eller himmelska klassen står på en helt och hållet olika

grund, i det att sjäfviska hänsyn icke förekomma i de bästas utvalda broderskap--arbete för andra är det första villkoret. Ingen fikar efter rikedom eller ära, ty de hafva lärt och veta att dygden i och för sig är deras enda stora belöning och att jämförelse därmed är intet annat värdt att sträva efter. Och såunda får rikedom och även ryktbarheten lämna sin tron, och denna intages af det högsta banör ni har att tjäna under--ert eget gillande, vunnet genom trogen pliktuppfyllelse, utan fruktan för föjderna och utan väntan på belöning.

Det betyder icke mycket, å hvilket arbetsområde edra böjelser eller åsikter föra er, det enda, som är af vikt, är att ni dock föres å något område. Fyll dåer plikt och litet till det där »litet till » är af stor vikt. Vi äga en stor skalds intyg på att den människa, som gör det bästa hon kan, kan ibland göra ännu mer. Bevara er sjäfvaktning som er dyrbaraste ädelsten och den enda rätta vägen att vinna andras aktning, och kom ihåg Emersons ord, att ingen annan än ni sjäfv kan hindra er framgång.

BUSEN "TRUST"

Vi måste alla ha våra leksaker, barnet sin skullra, den vuxne sin sport, sällskapsmannen moderna och konstäskaren sin mästare; och människosläktet, med sina oändliga skiljaktigheter, behöver ofta byta om leksaker. Inom affäsvärlden gäller samma regel. Vi ha haft vårt tidevarf af »konsolidationer» och »watered stocks». För icke sålänge sedan var allting »syndikat». Ordet har redan blifvit förådradt, och det nu modärna är »trust», hvilket nog i sin tur får lämna plats å ett nytt universalmedel, som efterträdes af ett ännu bättre och så vidare i oändlighet. Den ekonomiska världens stora lagar, hvilka, liksom alla lagar rörande samhället, äro med naturnödvändighet framtvingade ur lifvet sjäfv, kvarståensamt oförändrade genom alla dessa växlingar. Nähelst konsolidationer eller »watered stocks», eller syndikat eller truster försöka att kringgå dessa, såhar det alltid visat sig, att efter sammanstörningen har intet varit kvar af universalbotemedlen, under det att de stora lagarna fortfarande äro i verksamhet med oemotståndlig konsekvens.

Det lönar mödan att ta reda på trusternas utseende och form och se efter hvilka förhållanden, som framkalla dem. Deras genesis är följande: Efterfrågan på en viss artikel är större än tillgången. Priserna äro höga och vinsten lockande. Hvarje tillverkare af denna artikel börjar genast att utvidga sina fabriker och öka deras produktionsförmåga. Till råga härpåväcker den ovanligt stora profiten såväl direktörernas uppmärksamhet som andras, hvilka äro mer eller mindre intresserade af fabriken. Dessa berättar för främmande om den stora framgången. Nya bolag bildas, nya fabriker uppföras, och inom kort har efterfrågan på artikeln blifvit tillfredsställd, och priserna stiga icke mera. Snart blir tillgången större än efterfrågan, det finns ett par ton eller alnar mera i marknaden än som behövs, och priserna falla. De fortfara att falla, tills artikeln säjes för hvad tillverkningen kostar, tills mindre fördelaktigt belägna eller sänre

ordnade fabriker och även tills de bäst sköta och väfösedda fabriker icke längre äro i stånd att tillverka artikeln till det pris, hvarför den säjes. Politisk ekonomi säger att hä slutar svårigheten. Varor kunna icke produceras för mindre än kostnaden. Detta var sant, när Adam Smith skref, men det ä icke sant i dag. När en artikel tillverkades af en anspråkslös handverkare, som, troligen i sitt hem, använde två eller tre gesäller och en eller två lägossar, var det en lätt sak för honom att begränsa eller till och med stoppa hela tillverkningen. Som denna nu sker, i jättestora etablisseman, med ett rörelsekapital af fem åtio millioner dollars och med tusentals arbetare, kostar det fabrikanten mycket mindre att göra en förlust på ton eller aln än att stoppa tillverkningen. Att stanna fabriken skulle vara ödesdigert. Villkoret för billigt fabrikat ä att fabriken ä i full gång. Tjugo slags utgifter äro »fixerade omkostnader», af hvilka flera skulle ökas genom arbetsinställelse. Därför tillverkas artikeln i månader, ja, i årtal, icke endast utan profit eller utan kapitalränta, utan till förfång för det i affären insatta kapitalet. Fabrikanterna ha i det ena årets bokslut efter det andra sett huru kapitalet reducerats. Men de veta att om fortsätandet af tillverkningen än ä dyrbart, såskulle ett afbrott vara ruin. Deras konkurrenter äro i samma fördömsel. De se många års besparingar och kapitalet, som de kanske lyckats få låna, bli mindre och mindre, utan hopp om förändring i förhållandena. Det ä i en såunda förberedd jordmån, som något, hvilket lofvar räddning, gladt välkomnas. Fabrikanterna äro i samma ställning som patienter, hvilka, sedan de under årtal förgäves sökt hjälp hos riktiga läkare, lätt blifva offer för förste bästa kvacksalvare. Bolag--syndikat--trust--de äro villiga att försöka hvad som helst. Ett mäe utlyses, och med faran för ögonen besluta de sig att handla gemensamt och bilda en »trust ». Hvarje fabrik värdeberäknas för en viss summa. Tjänstemän utses och genom dessa skall hela tillverkningen af artikeln i fråga tillhandahållas allmänheten till löhände priser.

Sådan ä trustens genesis i fabriksvaror. Inom kommunikationsväsendet ä ställningen, ehuru praktiskt taget densamma, dock olika i några detaljer. Många småjärnvägslinjer äro byggda under olika privilegier. Ett affärsgei ser att de åta eller tio olika organisationerna, med lika många skiljaktiga meningar om förvaltning, utrustning etc., äro lika onödiga som de tvåhundra femtio småkungarna i Tyskland, och--som en ny Bismarck--sopar han ut dem ur tillvaron, skapar en stor direkt linje, fördubblar aktiekapitalet, betalar räntan med inbesparingarna genom sammanslagningen, och allt ä till högsta belåenhet, såsom fallet ä med New York centralbanan. Eller en bana bygges och sködes så klokt som Pennsylvaniajärnvägen och lyckas att utveckla statens resurser såvä, att på en linje af trehundra femtio mil mellan Pittsburg och Filadelfia tages in i ren behållning tretton millioner dollars årligen. Tolf millioner däraf införas i deras bänker. En eller två millioner extra användas för att bygga en af världens bästa järnbanor på en väg, som ursprungligen var ännad till en hästspåväg. Vi kalla icke våra järnvägssammanslagningar för »truster», ehuru de faktiskt äro sådana, enär deras syftemål ä att höja och underhålla fraktsatserna i vissa distrikt. De äro »föreningar» eller »system», hvilka afse monopolisering i dessa distrikt.

Under senaste presidentfåttaget ingick det i det ena partiets intresse att sammanbinda truster med tullfrågan. Men truster äro icke inskränkta till ett särskildt land eller på något sätt beroende af lagbestämmelser. Den största trusten för närvarande ä koppartrusten, som ä fransk och har sitt huvudkvarter i Paris. Salttrusten ä engelsk med huvudkvarter i London. Ståtrådstrusten ä tysk. Den enda råstrusten som funnits var internationell och omfattade Europas alla råsfabriker. Truster, vare sig inom kommunikationsväsendet eller i fabriksvaror, ä uttryck af mänsklig svaghet, och denna svaghet ä lika utsträckt som släktet sjäft.

Det finns en mycket stor sammanslutning, ordnad på samma sätt som en trust, hvilken ä såenastående i sitt upphof och sin historia, att den förtjänar sitt särskilda omnämnande. Jag menar Standardoljebolaget. Ett sågynnsamt tillfälle att behärska en vara har kanske aldrig förekommit, som när det gälde petroleum. Ganska tidigt insågo ett par af de skickligaste affärsmän, som världen någonsin sett, betydelsen af upptäckten och vågade stora summor på inköp af platser, som kunde anses vara gifvande. Petroleumaffärens framgång var enastående och likasådessa personers. Allt hvad de förtjänade och så stort kapital de kunde uppbringa insattes utan tvekan i företaget, och de blefvo snart de enda ägarna af jordområdet, som innehöl denna stora rikedomskälla. Standard-oljebolaget skulle längesedan ha gått om inte, ifall det icke på det hela taget blifvit sköt i enlighet med de lagar, som gäla för affärer. Det medgifves i allmänhet att oljeprisen nu ställa sig så låga för konsumenterna--lägre påståsomliga--att detta icke varit möjligt, om affären icke varit koncentrerad under samma förvaltning och ledning och sköt på det sätt, som förvärfvat Standard-oljedirektörerna så stort anseende. De intaga en liknande ställning som Colemans i Pennsylvania, hvilka äga de förnämsta malmgrufvorna i Ötern. De äga malmförrådet i Cornwall, liksom Standard-oljebolaget äger oljeförrådet. Men bolaget ä ständigt påupptäckt efter nya fyndorter, och dess framgång beror i främsta rummet på grundläggarnas sålsynta affärsskicklighet och förvaltningsförmåga. Hotande hinder läggas stundom i deras väg, och det ser ut som om bolaget skulle förlora sitt monopol och gå samma väg som alla stora bolag. Och det kan sätas i fråga, om det kan fortlefva, när de nuvarande huvudmännen draga sig tillbaka. Kanske jag borde säga, när den nuvarande mannen drar sig tillbaka, ty beundransvärd organisation förutsätter ett snille i spetsen, en överbefähafvare, med enastående dugligt underbefäl, förstås, men dock i spetsen en Grant. Till dem, som återopa Standard-oljebolaget som ett bevis på att truster eller sammanslagningar kunna äga varaktig framgång, säger jag: Vänta och se. Jag talar så öppet om detta bolag, därför att jag icke har reda på dess styrelse, inkomster eller tillvägagångssätt. Jag ser det utifrån, endast som den, hvilken studerar politisk ekonomi, och som sådan har jag pådetsamma tillämpat de principer, som jag vet skola råda, hur vådsamt motståndet ä.

Vi ha visat huru truster och bolag uppstå i deras olika gestalter.

Frågan ä nu: Hota de på allvar nationens intresse? Äro de en källa till oro? Eller skola de visa sig, såsom andra liknande företeelser

vara ett försvinnande drag af osäkerhet och övergångstillstånd. Lå oss, för att besvara denna fråga, följa den trust, som vi låsades bilda, i salt eller socker, spik, läder eller koppar--det är detsamma. Sockerraffinadörerna, till exempel, ha bildat en trust efter att under årtals ogynnsamma konjunkture ha täljat med hvarandra, och allt socker, som tillverkas i landet, säjes genom en och samma kanal till förhöjda priser. Förtjänsterna börja stiga. Utdelning lämnas, och de, som förut sågo sin egendom försvinna inför sina ögon, bli nu lyckliga. Utdelningen på den delen af sitt kapital, som en person insatt i sockeraffären, är långt större än det kapital han har inestående i flera andra affärer. Priset på socker är sådant, att om han satte in sitt kapital i en ny fabrik, skulle han förtjåna enormt. Han har kanske förbundet sig att icke utvidga sin affär eller ingå i en ny, men hans anhöriga och bekanta upptäcka snart den nya utsikten till vinst. Han kan råda dem att understödja utvidgningen af en liten fabrik, som naturligtvis måste ingå i trusten. Även om han icke ger sina vänner denna vink, så är kapitalet alltid på utkik, synnerligast när ryktet förmåder att en ny trust bildats, såsom i fallet om socker, och strax springa nya fabriker ur jorden som genom ett trollslag. Ju framgångsrikare trusten är, dess säkrare skjuta dessa sidokott fram. Hvarje seger medför ett nederlag. Hvarje fabrik, som trusten köper, skapar en annan och såfortgår det ad infinitum, tills hela bubblan brister. Sockerraffinadörerna ha försökt att fåmera af kapitalet i ett särskildt fall, än kapitalet afkastar i allmänhet. De ha försökt att få en del af kapitaloceanen att stiga högre än den omgivande vattenytan, men vattnet har stigit över fördämningarna, och kapitalet, liksom vattnet, har åter funnit sin jämna yta. Det är sant att för att återvinna denna jämnvikt erfordras en kortare eller längre period, hvarunder artikeln i fråga kan säljas till konsumenten i mindre kvantiteter och till högre pris än förut. Men för detta blir konsumenten rikligen ersatt under de följande åren, under hvilka striden mellan de konkurrerande fabriker blir häftigare än någonsin och räcker, tills den stora lagen om att den bäst utrustade står kvar gör sig gällande. De fabriker och direktörer, som kunna åstadkomma den största fördelen, utestänga de mindre dugliga. Ett klokt förvaltadt kapital lämnar rättmätig vinst. Småningom blir kapitalet genom stegrad efterfrågan i stånd att erhålla större vinst. Detta i sin tur drager nytt kapital till fabriker, och vi äro åter midt inne i den gamla striden, och konsumenten sködar vinsten.

Sådan är lagen, sådan har lagen varit, och sådan lofvar lagen att bli i framtiden; ty ännu har ingen plan uppfunnits, som i längden hindrar dess verkningar. Fri konkurrens, och alla bolag eller trustar, som försöka att afpråsa konsumenten mer än tillbörlig förtjänst på kapital och omkostnader, uppgöra planen till sitt eget nederlag. Vi hafva många bevis på att denna stora lag icke slumrar och icke låter sig undertryckas. För någon tid sedan bildade, som jag redan omtalat, stålråsfabrikerna i Europa en trust och höjde priset på råsa så orimligt högt, att amerikanska fabrikanter voro i stånd att för första, kanske även för sista gången, exportera stålråsa till Kanada. Men missförstånd och oenighet, oskiljaktiga från försök till sammanslutning mellan konkurrenter, brödo snart trusten. Med

stridslystna känslor lagda till den förra affärskonkurrensen förnyades kampen, och stjärnsindustrien i Europa har aldrig sedan repat sig. Det befanns att stegringen i pris hade galvaniserat till lif affärsföretag, som aldrig skulle ha drömt om att fabricera räs. Och sådog denna trust sin naturliga död.

Under det stora tryck, som flera år rådde i detta land inom stjärnsfabrikationen, hölos många orofyllda män, på samma sätt som beskrifvits i trustens uppkomst, och det beslöds att göra ett försök att inskränka produktionen. Lyckligtvis kom snart reaktionen. Efterfrågan på räs började åter, innan planen sattes i verkställighet, minskning af produktionen försöktes aldrig, och stjärnsindustrien räddades såunda från ett stort misstag.

Vi ha nyligen sett detta lands blyindustri förstöras och dess ägare ruinerade. För några veckor sedan voro tidningarna fulla med redogörelser för sammanslutningen mellan boskapsuppfödare i St. Louis, som beslutat att stöta slakteri- och exportbolagen i Chicago och Kansas City.

Ingen affär i detta land var under flera år mindre löhände än spikstillverkningen. För att afhjälpa detta bildade icke fabrikanterna någon trust för att sänka varan, utan i stället minskade de produktionen. En viss procent af deras maskiner höls överksam. Denna procent ökades från tid till tid och endast såmycket tillverkades, som för ett visst pris kunde tagas i marknaden. Resultatet var att det snart fanns flera maskiner i Amerika för tillverkning af spik än efterfrågan på spik behöfver på många år, och denna förëning mellan spikfabrikanter gick samma väg som alla truster och lämnade affären i svårare trångmål, än den var förut.

Socketrusten har redan en anmärkningsvärd konkurrent i häarna. Kopparrusten är i fara. Alla ståberedda att anfälla en »trust» eller »sammanslagning», om den visar sig vara värd attacken; med andra ord, om den lyckas att höja sin vinst öfver den naturliga jämna ytan i hela landet, kan den vänta konkurrens från alla håll och måste slutligen duka under. Det är onödigt att ägna mycken uppmärksamhet åt de talrika trusterna i mindre artiklar, som uppståden ena veckan och försvinna den andra, därför att de äro underkastade den stora lagen. Tidningarna berättat att truster existera eller ha existerat i tapeter, skosnören, timmer, kol, tegel, tågverk, glas, skolböcker, försäkringar och järnvaror och tjugo andra artiklar. Men det lämpligaste epitaphium öfver dessa flyktiga varelser är:

»Här jag genast skall fly min väg,
hvarför kom jag dåhit, o säg?»

Vi kunna utropa med Macbeth dåhan såg vånaderna af Banquos efterkommande glida förbi: Hvad, skall tåget räcka tills domsbasunen skallar? Men som det var med Banquos procession, så är det även med trusterna, att det är tröstande att veta, att nä en kommer, försvinner en annan. De komma och gåsom skuggor.

Såstår det till med truster påyrkesområdet. Lå oss nu undersöka järnvägarna, hvilkas »pullor», »kombinationer» och »differenser» skränma såmånga. Alla dessa skiftande former äro uttryck för kapitalets försök att skydda sig för den ekonomiska faran, som ligger i fri konkurrens. I många fall hafva järnvägsaktier blifvit »watered». Beräknad efter det insatta kapitalet har utdelningen vid järnvägsföretag varit ovanlig och mycket högre än den afkastning kapital brukar lämna påandra håll. Alla järnvägarna i Västern ha kostat litet eller intet, inkomsten af de utsläppta obligationerna har räckt till för byggandet af dem. I dag se vi ledarna af järnvägsaffäerna nödsakade att erhåla inkomst af mera kapital, än som erfordras för att fördubbla deras respektive egendomar. Deras »kombinationer» och öfverenskommelser af hvarjehanda slag, hvilka äro vädelösa efter ett par månaders högtidliga ingående, äro bevis på dessa försök. Men alldeles på samma sätt, som den ofantliga förtjänsten påfabrikartiklar förskaffade fabrikerna ökad kapital för tillverkningen, såhar järnvägsaffärernas ovanliga framgång lockat nytt kapital till sitt område. NewYorkcentralbanans enorma utdelning kulminerade i West Shorebanan. Pennsylvaniabanen, som förtjänar omkring tretton millioner årligen, har sin South Pennsylvania. En linje mellan Chicago och Milwaukee, som varit mycket inkomstbringande, framkallade lyckligtvis en parallell linje. Och deras gemensamma framgång väckte en tredje till lif. Det fanns från början en enda bana mellan dessa punkter--numera finnas sex. Och om dessa sex i morgon slogo sig samman och begärde af allmänheten en procent mer i ränta på kapitalet än den bestående, skulle där snart vara sju, och det vore alldeles riktigt.

Detta visar ytterligare omöjligheten af att undgåden stora lagen, förutsatt att kapitalet är fritt att inlåa sig påkonkurrerande banor. I Storbritannien och öfverallt i Europa har vanligen vid byggandet af järnvägar och andra kommunikationsmedel tillämpats en helt annan politik än vår »fritt-för-alla-politik». Endast tilläelsen att fåbygga en järnväg kostar i England nästan lika mycket pr mil, som våra billigaste banor i Västern kostat att bygga. Manchester, till exempel, har nyligen beslutat att anlägga en kanal, trettio mil lång, till Liverpool, och utgifterna för att erhåla parlamentets tillstånd att sätta in kapital i detta företag ha tills dato kostat nära en half million dollars. Regeringen bestämmer genom en parlamentskommittö, om den föreslagna linjen verkligen är af nöden, och för att afgöra denna fråga måste hvar och en, som på något sätt har med de i grannskapet redan befintliga kommunikationsmedlen att göra, inför kommittöen uttala sin åsikt, att den föreslagna nya kanalleden är alldeles onödig; medan de som framställt förslaget få betala enorma summor för ett hundratal »sakkunniga» utlåanden om att kanalen är nödvändig. Det afgörande, som Underhusets kommittö kan komma till, är af noll och intet värde, i jämförelse med de intresserade kapitalisternas ofelbara sakkunskap. De veta långt bättre än någon lagstiftningskommittö om arbetet i fråga kommer att löna sig, och detta är säkraste beviset påatt det fyller ett känt behof. Resultatet af Amerikas politik framgår bäst af det faktum, att, trots alla försök af järnvägsföretagen att kringgåde ekonomiska lagarna, äger det amerikanska folket i alla fall de billigaste kommunikationer

i världen. Järnvägspriserna för frakt i Europa ställa sig
hjäpnadsväckande dyra mot priserna i Amerika. Fraktkostnaden på
engelska järnbanor är i allmänhet dubbelt så stor som i Amerika och i
många fall, som jag haft tillfälle att iakttaga, tre gånger så stor. I
samliga fall ännu högre.

En vän till mig köpte en skeppslast säd i Leith, hvarför frakten från
New York kostade en dollar pr ton; det kostade honom nittio sex cents pr
ton att transportera den trettio fem mil in å landet. En annan köpte
sexhundra ton tackjärn vid Lake Superior, hvilket kostade i frakt till
Liverpool fyra dollars pr ton; han betalade 2 dollars 87 cents pr ton
åtio mil på järnväg från Liverpool till sina fabriker. För denna
summa transportera våra godståg räs femhundrasextio mil, mot åtio
mil i England. Om Europa ägde vår fördel af fri konkurrens inom sitt
kommunikationsväsen, skulle tillgodogörandet af hennes resurser blifva
öfverraskande till och med så sent som nu. Enligt min åsikt ha vi alla
skä att vara glada öfver vårt järnvägssystem. Dess nackdelar äro
obetydliga och dess fördelar ofantligt öfverlägsna alla andra system i
världen.

Amerikas folk kan le å sina järnvägs magnaters och fabrikanter försök
att trotsa de ekonomiska lagarna genom »truster», »kombinationer»,
»pools» eller »differenser» eller något liknande. Lå dem endast håla
fast vid systemet: fri konkurrens. Håll fätet öppet. Frihet för alla
att sätta in pengar i järnvägar när och hvar kapital behöfs och med
lika villkor för alla. Frihet för alla att inlå sig i hvilket
affärsföretag som helst under lika villkor för alla.

Någon öfverdrifven vinst af kapital eller monopol kan icke vara
permanent hvarken inom kommunikations- eller fabriksvärlden. Hvarje
försök att uppehålla den slutar med nederlag, och detta nederlag står
alltid i proportion till det dåraktiga försökets tillfälliga framgång.
Det är helt enkelt löligt att några män samlas i ett rum och försöka
att genom fattandet af beslut förändra de stora lagar, som häska inom
affärsvärlden och som alla äro underkastade, både järnvägs presidenter,
bankirer och fabrikanter.

Antagligen har trusten snart spelat ut sin roll som högsta mod inom
affärs lifvet, och ett annat lika flyktigt påhitt visar sig, när nästa
period af prisfall inträffar; men det finnes icke den ringaste fara
för att sunda affärsprinciper kunna taga allvarsam skada af någon af
dessa rörelser. De enda personer, som hafva något att frukta af
trusterna, äro de, som äro nog oförståndiga att gifva sig in i
dem. Konsumenten och transportören, icke fabrikanter och
järnvägsägaren, äro de, som hösta in skörden.

Sedan det föregående skrefs, har en ny sort uppträtt på skådebanan i
skepnaden af »Presidenternas öfverenskommelse--en öfverenskommelse
mellan gentlemän», hvari medlemmarna förbinda sig att kontrollera,
undertrycka och inskränka utvecklingen af vårt praktiga
järnvägssystem, under en tid då landet lika väl som någonsin för
behöfver denna utveckling. Dessa gentlemän ännu icke bygga järnbanor,
som skola gifva allmänheten förmånen af sund täljan, eller tillåta att

sådana byggas hällanefter. Man kan med säkerhet förutsäga att denna leksak skall, liksom sina föregångare, bli förkastad för en annan och att samma personer, som nu äro mest förtjusta över den nya skallran, dåskola betrakta den med djupaste förakt och gåframå i den rätta riktningen som hittills och utveckla järnvägssystemet, nähelst och hvarhelst de se ett gynnsamt tillfälle. Nähelst redan existerande järnvägar kräva af publiken mer än skälig inkomst af insatt kapital eller af kapital, som skulle behövas för att fördubbla existerande linjer, skola konkurrerande linjer byggas--till lycka för landets intressen--som ha större fördel af billiga transportkostnader än att tillförsäkra utdelning å kapitalister. Och nähelst en tantilme kan erhålas genom järnvägsobligationer, skola bankirer--även till lycka för landet--med glädje skaffa dem afsättning, utan att spöja om några monopol skola kullkastas af de nya linjerna.

Det står icke i mänsklig makt att för mera än en kort tid, en mycket kort tid, erhåla ovanlig profit påkapital, antingen det står i kommunikations- eller fabriksaffär, sålänge som alla ha rät att täla. Och denna frihet, kan man med säkerhet antaga, att amerikanska folket icke ännar låa inskränkas.

ENGELSK-AMERIKANSKA HANDELSFÖRHÅLLANDEN

(Ur ett tal i »The Chamber of Commerce», Halifax, Sept. 1900)

Kontrasten mellan de två ländernas kommersiella metoder. Den roll tariffen spelar i handeln. Tulltariff i Förenta staterna--frihandel i Storbritannien, en jämförelse mellan resultaten.

På tröskeln till denna stora fråga må vi det alltid lika nya diskussionsämnet: frihandel versus protektionism. Det finns endast ett slags frihandel, men det finns två slags protektionism. Först: det britiska slaget, och sådet amerikanska, mycket olika, i sanning, såväl i teori som praktik. Protektionism i Britannien betyder helt enkelt, att folkets föda skall beständigt fördyras för konsumenten och följaktligen jordens värde beständigt och artificiellt höjas. Den amerikanska uppfattningen af protektionism är den, som föresvävade Mill. Den ansluter sig till Adam Smiths lära, att målet, som bör eftersträvas, är riklig tillgång på en artikel till billigaste pris under fritt varuutbyte. Han förlor aldrig konsumenten ur sikte. Om vi ha skäl att tro, att ett lands resurser endast behöva utvecklas för att åstadkomma bättre och billigare tillgång på en artikel, än något annat land vore i stånd till, såtro vi med Adam Smith, att det kan ibland vara klokt att betala denna artikel dyrare för en tid, om slutet blir en större marknad. Adam Smith var ingen vild dogmatiker i frihandelsfrågan; han har tvärtom uttalat som sin mening, att han lika väl kunde vänta ett Utopien på jorden som en genomförd frihandel, t. o. m. i Britannien. Och när det gälde ändringar i lagliga bestämmelser, hade han alltid en punkt klar: att de måste ske varsamt och utan allvarlig skada för handeln, sådan den är. Här äro två exempel, som belysa skillnaden mellan protektionism i England och Amerika. Under unionskriget sårades och retades amerikanska folket af

den fientlighet, som visades, icke af britiska folket, utan af britiska regeringen. Amerikanerna beslöo att inskränka bruket af engelska produkter såmycket som möjligt och i synnerhet att göra sig oberoende af deras jän- och ståstillförsel, krigets senor, synnerligast som de af Englands fientliga hållning och byggandet af Alabama icke voro lika säkra som--tack vare försynen!--de nu äro, att krig mellan de tvåländerna icke kan uppstå Orät, tillfogad nationer eller folk, medför alltid vedergällning, och hvarje framkallad fiende ä en fara, som nä som helst kan explodera. Alabama gaf oss trettio års oafbruten protektionism och sätter oss i stånd att översväna England med vårt stå. Regeringen frågade fabrikanterna huru stor tull, som fordrades för att förmådem att börja det nya företaget att tillverka stå. Dittills hade vi icke drivit denna rörelse med vidare framgång. Trettio procent begädes och erhöles. Alla känna till resultatet. Amerikanska nationen har billigare stå än någon annan, icke ens den britiska undantagen, och förser en stor del af världen med denna vara. Amerika ä utan all motsägelse det land, som nu stå fränst i fråga om ståtillverkning. Nu tro vi att tillfälligt tullskydd, sedermera reduceradt till en fjärdedel af dess första utsträckning, ä till fullo försvaradt. Tag det andra fallet: de bästa männen inom hvarje nation måste alltid sträva efter att befordra nationens materiella framsteg genom att införa nya arbetsområden, och det ansågs, att genom lämpligt tullskydd under någon tid skulle Unionen kunna fylla landets behof af socker billigare än att taga det från utlandet. Men detta experiment misslyckades fullständigt. Vi hade begått ett misstag, tullen afskaffades, och socker blef äer fritt. I det ena fallet var tullskydd fördelaktigt, i det andra icke. Jag tror att, som det gåt i Förenta staterna, kan det ocksåkomma att gåi andra länder. Hvarje nation vill försöka att inom egna gränser tillverka en artikel, som lofvar bli billigare och bättre, än nä den tages utifrån, och vi måste tåigt afvakta resultatet af dessa försök. Alldeles som Förenta staterna afskaffade sockertullen, såtror jag att andra nationer skola ansluta sig till den amerikanska uppfattningen i tullfrågan, att det ä oklokt med permanent tullskydd och att en nation, som försöker vinna fördel genom ständig beskattning af en artikel, ä lik en man, som försöker lyfta sig genom att dra sig i håret. Ehuru jag ä teoretiskt övertygad om att det ibland kan vara klokt af en ung nation att insäta kapital och intelligens påexperiment i nya förväfsgrenar, hvilket alltid ä förenadt med särskild risk, såä jag icke desto mindre en anhängare af Adam Smiths läa, att önskemålet måste vara fritt varuutbyte mellan alla världens nationer, endast underkastade behöfvat af inkomst; men denna inkomstfråga ä af vikt.

Ni kommer ihåg att Mr. Chamberlain en gång svämde för en »Zollverein» i hela britiska riket; ni skulle ha frihandel inom dess gränser, liksom vi ha inom Unionens fyrtiofem stater, hvilket vid första påseende förefaller att vara en lysande idö. Men efter överläggning med kolonisterna vid jubileet tillkännagaf Mr. Chamberlain, att han icke kunde förmå att vidröra ämnet med tång. Det ä godt nä en statsman ändrar mening, dåhan finner den oriktig. Britiska kolonierna inse att de måste taga största delen af sin inkomst af tull påimporterade varor, och därför tycktes en

»Zollverein» vara olämplig. ~fven andra hinder föreligga. Förenta staterna ökar till exempel tullen påfint raffineradt socker med en summa motsvarande den hvarmed hvilken som helst annan nation söker uppmuntra produktionen--detta anses icke vara mera än rättvist mot våra egna sockerfabrikanter.

Därför är det för närvarande troligt, att nödvändigheten af inkomster och olämpligheten af att anskaffa dem genom inhemsk tull tvingar britiska kolonierna att fortsätta med hög tull påimportartiklar, synnerligast sådana, som kunna rubriceras som lyx--det vill säga, sådana saker, som icke användas af de många fattiga, utan af de rika. Detta är en folklig politik, och det är väl känt hvilken stor makt »röster» äga för politikern. Samma inflytanden tror jag skola göra sig gällande i Förenta staterna. Jag känner icke till något mera inkomstbringande sätt eller något såtillfredsställande för de röstande. Det övverraskar er kanske, men jag tror det är sant, att under vår nuvarande tariffpolitik undslipper massan af amerikanska folket faktiskt tullavgiften. De använda nästan endast--jag tror jag kan utelämnas »nästan»--hemmagjordade saker: hemmagjord tobak, vin, spritdrycker och ö, hemvädda bomulls- och ylleytyger, till och med siden, användbart, ehuru icke såfint som det utländska, och alla dessa artiklar äro för närvarande förvånande billiga. Jag hade nyligen ett bevis därpå En familj i burgna omständigheter, men icke rik, reste hvarje år till England med sina fem barn för att besöka släktingar. Förut hade de sparat in resan genom att köpa kläder och andra artiklar. Frun sade, att numera köper hon ingenting i England, därför att kläder ställa sig billigare i New York. Det finns många andra bevis härför Vi finna att våra tjänare, som åföra oss på våra resor, köpa en hel del saker i New York; men var goda och kom ihåg, icke lyxartiklar afsedda för rikt folk. Pådessa, hvilka vi kunna vara övertygade om att vår rika klass aldrig afstå ifrån, kunna vi genom höga tullar erhålla all den inkomst, som behövs, utan att efterfrågan blir mycket minskad. Republikens förmögna klasser dra sig icke för utgifter i fråga om lyx; och fint siden, fint linne, fina spetsar, finaste yllevaror, fina viner och skotsk whisky och engelskt ö räknas till våra lyxartiklar.

Lägg märke till att denna politik skall icke längre först och främst fullföljas för tullskydd, utan endast för inkomst. ~fven om protektionism som en politisk åtgärd afskaffades, är det troligt att sådana artiklar skulle bli beskattade--massorna skulle fordra det. Det är ett stort misstag att tro, att det är de få och icke de många, som yrka på tull påimporterade lyxartiklar. Min åsikt är att sådana tullar icke bli afskaffade i vår tid. Det är det mest populära sättet att skaffa landet inkomster.

Det är en ny företeelse inom handeln mellan nationerna, hvilken icke bör förbigås. Det kan tagas för afgjort att råmateriel i lyckligt lottade delar af världen nu hafva uppnått förmågan att draga till sig kapital och skicklighet, såatt de som regel kunna bearbetas på platsen. De olika folkslagen utveckla övverraskande duglighet. Indiens fattiga män och kvinnor, Mexikos peoner och Amerikas negrer ägna sig med framgång å fabriksverksamhet. Likaså kineser och japaner.

Britannien och Förenta staterna förse dem med hufvudmän för de olika företagen, och för sköndet af de automatiska maskinerna fordras ingen utpräglad skicklighet hos arbetaren. Vi kunna vänta stora förändringar af denna omständighet. Det tillkommer Britannien, länge den förnämsta och en gång enda fabriksidkande nationen af betydelse, och även Förenta staterna att på alla områden söka nå det högsta inom industrien. Förändringar, som näma sig revolution, kunna uppstå af denna orsak. Sir Thomas Sutherland talade nyligen till sina bolagsmän om antagligheten af att beställa ångskepp i fjärran östern. Men jag tror ändå att han först försöker att få dem i Britannien eller Amerika --det är långt att ropa ända till fjärran östern.

Fastän det ser ut som om nationerna mer och mer söka att sjäfvä fylla sina förnämsta behof, så tror jag dock, att ökningen af befolkning och rikedom, som skapar nya behof och utvidgar området för de redan befintliga, icke endast håller varuutbytet mellan nationerna kvar på dess nuvarande ståndpunkt, utan även ökar det i viss mån. Hur obetydlig är icke handeln på utlandet, även i bästa fall, mot den inhemska! Oaktadt Förenta staterna förra året (1899) exporterade fabriksvaror för åttio millioner pund (400,000,000 dollars) var det icke fullt fuffiga fem procent af totalpriset på dess fabriksstillverkning, öfver 1,800 millioner. Man behöfver icke frukta, att världens behof skola minskas--Britanniens enda omsorg är att bli det land, som bäst kan fylla dem.

Såstå för närvarande de engelsk-amerikanska handelsförhållandena. I dessa tider af sekterism och partisplittring synes det vara af ytterlig vikt, att en sammanslutning af intelligenta män i hvarje centrum,--där hvarken rang, rikedom, parti eller trosbekännelse kunna utgöra hinder för medlemskap--uteslutande arbetade för sitt lands fred och välfärd, med utsträckt blick även till alla länders alla folk, ett broderskap, som ser det egna bästa i det gemensamma bästa. Dessa män dela icke den vanliga politikerns trånga uppfattning, som i kriget mot andra land ser en fördel för sitt eget och, fruktar jag, ser ännu klarare sin egen popularitet. För handelsnationer, sådana som Storbritannien och vår unga republik--hvilken nu börjar dela världshandeln med moderlandet--finnes ingen grad af framgång i någon del af världen, hvare de icke äga andel. Hela världen står i skuld till de nationer, som i större mån fylla deras behof. Därför är Britanniens och Amerikas största intresse: fred. Därför är det också en klok politik att uppehålla fred, ett allvarligt politiskt missgrepp att rubba den, enär vi icke kunna förstöra en annan nations välfärd utan att skada vår egen. En skenbart tillfällig vinst af andras ofärd är verkligen förlust till sist. Detta är kanske att se allt för långt in i framtiden, men steg, som leda dit, bör tagas redan i våra dagar. Första steget ligger i att lämna föreställningen, att handeln följer flaggan; verkliga förhållandet är att handeln följer, dit spåret till den bästa fördelen leder. Handeln respekterar inga flaggor; det lojala Kanada köper sina »Union Jacks» i New York. Kanadas handel på republiken är tre gånger så stor som på England och större än med alla andra nationer tillsammans. Förgäves söker någon nation politiskt eller nominellt herraväde på främmande område med afsikt att vinna fortfarande affärsförmåner under frihandel

och lika lagar för alla. Den försäkras sig om och fasthåller endast den marknad den kan bäst fylla. Att offra millioner i penningar och tusentals människolif för att erhålla politiskt öfvervåde i ett nytt landområde kan ibland vara nödvändigt i politiskt syfte, men aldrig i handelsintressen. Vi skola ha kommit ett steg framåt, när det öppet förkunnas att politisk eröfring icke är nödvändig för att eröfra ett nytt landområdes handel. Denna sanning behöver Amerika lära sig på nytt, då hon försöker att få politisk makt öfver Filippinerna. De britiska och amerikanska intressena äro skyddade, när samma lagar gälla för alla nationer. Båda ländernas intressen rörande utländsk handel ha blifvit desamma och borde leda till samma politik: Öppen dörr och Fred--tillåtelse för alla nationer, alla folk att följa egna utvecklingslagar i fullkomlig frihet. Vi ha nyligen haft många bevis på sanningen af det gamla påståendet, att »blod är tjockare än vatten», betydligt mycket tjockare, som jag tror, mellan medlemmarna af vår egen ras. I den nu framträdande dragningen till hvarandra mellan alla engelsktalande--och allt hvad detta innebä--se vi gryningen till en ny känsla--raspatriotism; en känsla af stolthet och hängifvenhet, som den ena halfvan af rasen ger å »Union Jack» och den andra å »Stars and Stripes»--den andra af de två flaggor, som gemensamt svaja öfver alla engelsktalande, ty intet samfund, hvarest vårt tungomå talas, existerar utan att lyda under en af dessa symboler. Silfverkanten på de mörka krigsmoln, hvilka tyvärr nu sväva öfver de båda grenarna af rasen, är att krigets utgång skall ännu fastare sammanbinda de båda nationerna. Vi kunna säkert, jag tror fullkomligt säkert, antaga att mellan de två nationerna, hvilka äro ett folk, ingen skiljaktig mening någonsin kan uppstå som icke kan afgöras i vänskap, eller att någon regering i någotdera landet skulle vara nog stark eller illasinnad att motsäta sig folkens önskan, att deras tvistigheter icke må afgöras med svärdets bittra skiljedom. Den dagen är förbi, då engelsktalande män skola uppmanas att döda hvarandra på slagfältet. Solen kommer aldrig mer att lysa öfver ett sådant skådespel. Vi ha hunnit förbi detta stadium och vändt om bladen för alltid i denna fasaväckande historia.

Hur skall framtiden gestalta sig under inflytandet af denna nya makt--raspatriotismen, som nu dagas för oss? Vår egen ras isynnerhet har anlag för den sjukdom, som kallas laudhung. Storbritanniens röda flagga förkunnar sitt öfvervåde öfverallt i världen. Vi ha utsträckt vårt område tre tusen mil från Atlantens stränder till Stilla hafvets, från St Lawrence till Mexikogolfen och, ända icke nöda, fruktar jag, att vi följa Englands farliga exempel och annektera utländskt område. Sanningen är att vi alltför troget följt Skriftens ord, som säger oss, att de saktmodiga skola besitta jorden; och hvilket, enligt vår humorist, Mark Twain, förklarade alltsammans--vår ras är så saktmodig. I alla händelser synas vi ha skyndat oss upptäcka, att det sanna och enda säkra beviset på jordens rätta besittningstagare var--att de talade engelska.

Denna utvidgningsepok måste snart gå öfver. Det är utvecklingens lag, att hvarje land skall, om det kan, styra sig sjäft. Så gör Kanada; Australien håller på att förvärfa sig sjäfständighet, och båda ha sina egna tulltariffer till och med mot Englands produkter.

Sydamerikas sutton republiker, som nyligen lydt under Spanien, äro alla oberoende under egen styrelse. Det ä endast under utvecklingsperioder som aflägsna makter kunna styra och behärska ett folk, men under denna tidpunkt kunna regeringens ågärdar vara af så väsignelsebringande art, att även sedan det nya samhället sjäft övertagit ledningen af sina angelägenheter, blir bandet mellan moder och barn icke endast oslitet, utan starkare än någonsin förut. Kanada och Australien lämna starka bevis häpå Genom den visa, vävilliga, fredliga och tillmötesgående politik, som följts, har inom riket skapats en raspatritism, som hvilat på moralisk styrka, den mäktigaste af alla, som hvilat icke på lag, utan på kätlek. Britanniens framgång i sin kolonialpolitik ä en af de största triumfer en nation någonsin vunnit, kanske den allra största. Endast fredliga och icke krigiska medel kunde ha åstadkommit denna seger, långt mera ärofull än en eröring genom våldsmakt och långt varaktigare, hvilket framtiden kommer att visa.

Storbritanniens flagga svajar öfver Kanada och Australien. Genom folkets önskan äro de en del af det fast förnede hela, och nu ä frågan om denna rassammanslutning skall stanna inom britiska riket eller slutligen utvecklas till ett förbundsråd för hela rasen, ledande de internationella angelägenheterna, innefattande världsfreden och låande hvarje säskildt land skäa sig sjäft under egen regering, antingen det önskar en krönt eller okrönt republik. Jag beskylls för att en gång, och det var icke så långesedan, ha spät, att vår engelsktalande ras skulle en dag äer vara förnede. Hä ä ett lämpligt fät för vår Handelskammare att odla, ty det ligger i riktningen: frid på jorden och människorna en god vilja. För det närvarande kunna de äminstone bruka sitt inflytande för att stäka det vänliga förhållandet och närmandet mellan de tvågrenarna. Jag har glömt att nämna ett af de bästa, kanske det allra bästa, resultatet af vår tillfälliga tullpolitik. Det har tillfört oss många britiska yrkesidkare för att uppsäta industriella företag och såunda utveckla våra tillgångar--Clark och Coats från Paisley, Dolan från Yorkshire, Sanderson från Sheffield och sist, men ingalunda minst, en stor skatt från Halifax. Hvem kunde begäa att vi skulle öfvergifva vår tanke på protektionism, om vi lyckades fånga sådana som Firth. Vi utlämna dem icke mot en konungs lösen; vi behöva så många vi kunna få af Halifaxkvaliteten. Närhelst våra tariffen passa, måalla taga en grundlig häänd, komma hit öfver och glädja sig ä frihandeln i Unionens fyrtiofem nationer. Republiken uppmanar dem att komma, alla som en. Den har högsta tull på importerade ädelstenar och dyrbarheter, men dessa ovärderliga skatter gåtullfria.

Det ä icke endast för sin industriella skicklighet de skulle bli värderade, utan som länkar, hvilka binda samman det gamla och det nya landet, modern och barnet. Några af firmans yngre medlemmar bli bofasta ibland oss, deras barn gifta sig med amerikanare, eller, om de besäka det gamla hemmet, ingäde förbindelser dä, och den riktige engelsk-amerikanen ä resultatet. Denne visar sig kanske vara den nye mannen, hvilken äger båda rasernas förtjänster och styrka och ingenderas fel och svaghet och som i alla häändelser, det kunna vi vara förvissade om, skall vara den fränste läjungen i raspatritism och

arbete för att det gemensamma medborgarskapets dag skall uppgåinom
vå ras vidtfamnande gränser.

"BUSINESS"

(Ur ett föredrag vid Cornell University, 11 Jan. 1896)

»Business» är ett omfattande ord och är i sin ursprungliga betydelse uttrycket för hela skalan af människors strävanden. Samma egenskaper, såsom sködsamhet, energi, koncentrerings och intelligens, vinna framgång i alla grenar af »business», från medicin till manufakturvaror.

»Business» är ett omfattande ord och är i sin ursprungliga betydelse uttrycket för hela skalan af människors strävanden. Prästens »business» är att predika, läkarens att bota sjuka, skaldens att skriva vers, universitetsprofessorns att undervisa och de studerandes »business» är, skulle man kunna tro, af den ofantliga uppmärksamhet som ägnas där, att spela fotboll. Jag ännar icke tala om »business» i denna vidsträckt betydelse, utan företrädesvis följa definitionen i »Century Dictionary»:

»Merkantila och yrkesmässiga företag af hvarjehanda slag; sysselsättning, som fordrar kunskap i bokföring och finansiella metoder; bedrivande af handel samt penningtransaktioner af alla slag».

Belysningen, som följer, är betecknande och definierar klart denna uppfattning af »business». Den lyder pådetta sätt:

»Det förekommer sålan, att personer med böjelse för studier förvärfva något anseende för kunskap i business».

Men vi måste gå ännu ett steg längre för att mera tydligt förklara hvad »business» är, såsom jag ser saken. Är en aflönad järnvägsresident eller bankdirektör eller en aflönad tjänsteman af hvad slag som helst en »businessman»? Strängt taget, icke. För att en person skall vara i »business» måste han vara äminstone delägare i det företag han leder och ägnar sitt intresse åt samt för sina inkomster vara hufvudsakligen beroende af företagets framgång och icke bara af sin aflöning. Denna synpunkt utesluter hela den aflönade klassen. Inga af dessa äro nu »businessmen», men många af dem hafva varit det och varit det med framgång. Den, som är en verklig affärsman, kastar sig i och slungas omkring påaffärlifvets vågor, utan lifrädningsboj i skepnad af aflöning--han riskerar allt.

VAL AF LEFNADSBANA

Förmögenhet kan icke erhållas genom aflöning, hur hög denna än är, och affärsmannen strävar efter förmögenhet. Om han är klok, sålägger han alla sina ägg i en och samma korg och tar sedan vä vara pådenna korg. Gör han affärer i kaffe, såägnar han sin uppmärksamhet åt

kaffe; gör han affärer i socker, så ägnar han sig åt socker och låter kaffet vara--han blandar inte ihop dem, utom när han dricker sin kopp kaffe med socker i. Om han gräver kol och säger dem, så ägnar han sin uppmärksamhet åt »svarta diamanter»; om han äger och säger skepp, så ägnar han sig åt skeppsfart, och han upphör att försäkra sina egna skepp, så snart som han har kapital att undvara och kan tåa förlusten af ett utan risk af ruin; om han tillverkar stå, så håller han fast vid stå och håller sig på långt afstånd från koppar; om han bearbetar järnmalm, så håller han fast därvid och bryr sig icke om annat slags grufdrift, allra minst silfver och guld. Detta är därför, att en man kan grundligt skäda endast en affär, och endast en duglig man kan göra det. Jag har ännu aldrig träffat på en människa, som fullt förstod två olika slags »business»; ni kan lika lätt träffa på någon, som tänker på två språk samtidigt.

Underafdelning och specialitet är dagens lösen.

HVARJE MAN I SITT YRKE ELLER SIN SPECIALITET

Jag har framför mig många representanter för alla slags studerande. Om jag kunde se in i edra hjärtan, så skulle jag finna många skiftande former af ärelystnad; de flesta sökande utmärkelse i något af de lärda yrkena. Några vilja bli jurister, andra präster, läkare, arkitekter, elektrici, ingenjörer, lärare, och hvar och en ställer upp för sig ett mönster, ett hedradt namn, som intagit första platsen i något af dessa yrken. De blifvande juristerna framför mig skulle vilja täla med fortidens Marshall och Story eller nutidens Carter och Choate; prästen ville vara en Brooks eller en Van Dyke; läkaren en Janeway eller en Garmany; redaktören ville vara en Dana; arkitekten en Richardson, och när han nått sin ärelystnads mål, så skulle han vara nöjd. Tminstone tror han det nu. Med dessa klasser har jag egentligen icke något som helst att göra i dag, därför att alla dessa äro yrkesentusiaster. Men när hufvudegenskaperna för att lyckas i de lärda yrkena äro de samma, som betinga framgång inom affärlifvet, kan mycket af hvad jag har att säga tillämpas på alla.

Ibland er finnas sådana, som skulle vilja segla på det ovissa haf, som kallas »business», och arbeta för att förtjäna pengar, stor förmögenhet och till slut bli millionärer. Men jag är övertygad om att, om också detta är främst i edra tankar, så är det icke allt ni strävar efter på affärsbanan; ni känner att där gifvas tillfällen att visa duglighet, företagsamhet, energi, omdöme och alla de bästa dragen hos människonaturen, samt även att affärsmän mycket gagna det samhälle, de lefva i.

Jag vill försöka att sprida litet ljus öfver vägen till framgång, att peka på klipporna och skären i det förädiska hafvet och ge några vinkar om sätet att styra ert skepp eller ro ert nåskal och om det hastiga eller det långsamma åtaget vinner i längden.

STARTEN I LIFVET

Låt oss då börja med början. Är någon af de blifvande affärsmännen här

framför mig, dåhan för sig utmålar framtiden, nöjd med att se sig hela sitt liv arbetande för en beständ aflöring? Icke en enda, det är jag säker på. Här har ni skiljegränsen mellan affär och icke-affär; den ene är husbonde och beror af förtjänsten, den andre tjänare och beror af sin lön. Naturligtvis får ni alla börja som aflönade tjänare, men alla få icke sluta där.

Ni har litet svårt för att komma i gång, mycket svårt i allmänhet, men här gör sig undantagsstudenten gällande. För honom finns ingen svårighet; han har vunnit sina lärares uppmärksamhet, och de känna en mängd affärsmän. Han har fått premium, han är den förste i klassen, han har visat ovanlig förmåga, grundad på karaktärsdrag, som komma att göra sig gällande i tällingen. Han har bevisat sig äga aktning för sig själf, har oförvitliga vanor, godt förstånd, ordningssinne, outtröttlig flit, och hans lediga tid användes till sökande efter kunskap, hvarest han finner sin högsta glädje.

Ännu en viktig sak: hans finanser äro alltid i godt skick, han lefver strängt på sina inkomster och sist, men icke minst, han har visat, att han finner glädje i sitt arbete. Dessutom har han vanligen en kraftig garanti för framtida flit och gagnande ärelystnad--han är icke belastad med rikedom. Det är nödvändigt, att han själf banar sig väg i lifvet. Han är icke millionär, han bara ämnar bli det. Han har ingen rik far eller--det som är ännu farligare--en rik mor, som kan och vill understödja honom i lätja, i fall han skulle misslyckas; han har ingen lifräddningsboj, han måste simma eller gå till botten. Innan denne unge man lämnar universitetet, är han en bemärkt man. Mer än en bred väg står honom öppen. Dörrarna öppnas, innan han behöver knacka, han väntas af den insiktsfulle arbetsgifvaren. Icke hans professors skrifna betyg--ty betyg måste vanligen läsas och läsas mellan raderna--utan ett ord eller två sagda till affärsmannen, som alltid är på utkik efter unga undantagsstuderande, har tillförsäkrat den unge mannen allt hvad en ung man behöver--en början. Det oskattbaraste förvärf, som en arbetsgifvare kan vinna på sin affär är undantagsynglingen--ingen affärsuppbyggelse är så gifvande som denna.

Det är naturligtvis oändligt mycket svårare för genomsnittsstuderanden; han behöver vanligen söka efter sysselsättning, men slutligen finner äfven han en början.

UTVÄGAR TILL FRAMGÅNG

Det är undantagsstudentens bana, som belyser vägen till framgång. Vi behöva icke alls bekymra oss om honom, han är »all right». Han har blifvit kastad i sjön, men han behöver ingen lifboj, han behöver icke klemmas med, han kan simma; han är icke född för att bli dränkt, och ni ser hur han går efter år trotsigt mäter vågorna, tills han är i spetsen för ett stort »business». Hans början var naturligtvis icke i spetsen, utan vid foten--lyckligtvis; därför har hans framåskridande alltid skett uppåt. Om han börjat uppifrån, skulle han icke haft tillfälle att sträva högre. Det betyder icke mycket hur han börjar, ty han äger egenskaper inom sig, hvilka med säkerhet skola åstadkomma ett visst resultat, hvarest han än kommit. Han fortfar på en

mycket liten lön, uträtar småsysslor, mycket obetydligare än han vet sig kunna utföra, men han utför dem med yttersta noggrannhet.

Men sådan vacker dag inträffar något, som ådrager honom hans närmaste förmans uppmärksamhet. Han har något att invända mot ett förslag och tror att det kan förbättras, eller han erbjuder sig att biträda i en annan afdelning än sin egen; eller han stannar en dag senare än vanligt vid sitt arbete eller kommer tidigare en morgon, därför att det var något, som skulle göras nästa morgon, och hvilket han för säkerhets skull ville sätta sig in i i god tid. Hans principal har kanske även varit litet orolig över samma sak och kommit tidigt till platsen. Han träffar på den unge mannen, som visar att han icke endast utför sitt aflösta arbete, utan även tänker på affärens framgång. Det kan också hända, att principalen en dag föreslår en viss åtgärd rörande en af kundernas konto; det åigger kanske den unge mannen att skada denna gren af bokföringen--en mycket viktig gren. Principalen önskar stoppa denna kredit, hvilket måhända skulle vara till olägenhet för kunden. Den unge mannen känner kunden, har ibland besökt honom i affärer, burit upp penningar--eller försökt att göra det--och invänder blygsamt, att denne är en präktig karl, som måste vinna framgång, som skäder sin affär redbart och klokt och endast behöver tillfälligt överseende för att kunna reda sig förträffligt.

Principalen har förtroende till den unge mannens omdöme och duglighet, tycker kanske att det är litet djäfft af en kontorist att framställa något sådant, men säger till honom: »Skä om den här saken, men passa på att vi icke förlora något. Vi vilja naturligtvis icke skada våra kunder, utan om vi kunna hjälpa mannen utan för stor risk, så göra vi det gärna». Den unge mannen tar saken om hand, och föjden visar, att han hade alldeles rätt; kunden blir en af firmans allra bästa kunder, en som icke utan stor svårighet kunde lockas över till en annan.

Eller kanske att den vakne unge mannen har gifvit akt på fabriken försäkringspoliser och deras föfallodag; han ser att denna blifvit försummad--att några af försäkringarna äro föfallna. Det angår icke honom, han har icke betaldt för att skä om firmans försäkringar; i en mening--den inskränkta meningen--åigger denna syssla en annan man, men han vågar påpeka omständigheten och föreslår, att premierna skola erläggas. Men--lägg nu märke till fördelen af allmän läkning och bildning!--denne unge man har läst tidningar och tidskrifter och läst känna flere »affärsknep», som ibland bedragit försäkringstagaren på hans försäkring, och i samband dämed har han studerat nya och billiga försäkringsmetoder. Han föreslår, att den eller den polisen överflyttas till ett annat, solidare och äldre bolag. Ni ser, mina herrar, att vår tids affärsman måste läsa, ja studera och gå till roten af en hel mängd saker, så att han kan undgå falluckor, som på alla sidor omgifva en affär. Den arbetsgifvare, som icke insåg hvad en sådan ung man, ehuru i en kontorists anspråkslösa ställning, duger till, är icke värd att arbeta hos.

ANDRA STEGET UPPT

Antag att den unge mannen är elektriker eller ingenjör och kommer från

Sibley, som är ett bra ställe att komma från. I det stora fabriksföretaget, som är nog lyckligt att ha försäkrat sig om hans duglighet, har han kanske en mycket anspråkslös befattning; men han upptäcker att ett par ångpannor icke är riktigt säkra, att maskinerna eller motorerna är byggda på falska mekaniska principer och förbruka en mängd bränsle, och att användningen af maskinerna är förenad med risk. Han ser, att entreprenören fuskat med grunden under den; eller han kommer ofömodadt in i fabriken en natt för att se, om allt står bra till, och upptäcker att mannen, som har vakten, icke är att lita på och att en olycka lätt kunnat ske. Han känner det vara sin plikt att ingripa och rädda fabriken från undergång. Han gör upp en ritning över maskineriet och lägger fram den för sina principaler med förslag att afhjälpa bristerna, enligt de nyaste vetenskapliga principerna, som han lät sig i Sibley. Arbetsgifvaren är naturligtvis icke hågad för utgifter och är förgad över att hans maskineri icke är sådant det skulle vara. Men även om hans vrede tar sig utlopp, låter han, när stormen väl är över, den unge mannen förklara hvad ett par tusen dollars nu kunde rädda, och resultatet är, att Sibleypojken får tillsägelse att skäda om saken och laga att allt blir ordentligt gjordt.

Denne unge mans lycka är så godt som redan gjord. Även om han ville, skulle han icke kunna döja sitt ljus under skäppan, hvilket den blifvande affärsmannen just icke är vidare benägen att göra--han är bara och uteslutande »business». Han lider icke af tillgjordhet eller falsk blygsamhet. Han förstår sitt »business», och han är fullt medveten och stolt över den omständigheten att han förstår det--det är en af de många fördelar Sibley gifvit honom--och han är besluten, att hans principal icke skulle, äminstone i denna sak, veta mindre än han. Ni får aldrig uraktlåta att upplysa er arbetsgifvare. Man kan icke hålla en sådan ung man som denne tillbaka; och lå mig tala om för er, att ingen arbetsgifvare vill hålla honom tillbaka. Det finns ännu en person, som är lika glad över att upptäcka den unge mannen, som den unge mannen är över att upptäcka sig själf, och denna är hans arbetsgifvare. Han är värd en million, hvarken mer eller mindre, men det vore naturligtvis icke till hans nytta att få den, medan han ännu är så ung.

Han har nu tagit tvåsteg uppå. Först, han har fått en god början och, för det andra, han har visat sin principal, att han är mer än vanligt duglig. »Han har kommit», som fransmännen säga, och han har kommit för att stanna. Hans fot är på stegen och det beror på honom själf, hur högt han klättrar. Han är en af de mycket få som kommit över tröskeln till hela affären.

Men det är mycket som återstår att göra. Denne unge man har nit och duglighet, och han har visat att han har den oundgängliga egenskapen --omdöme. Och han har visat ännu en oundgänglig egenskap--att hela hans intresse är i affären. Han visar ifrån sig de lockande frestelserna, som omgifva unga män, och koncentrerar sin uppmärksamhet, sin tid och sina krafter på uppfyllandet af sin plikt mot sin arbetsgifvare. Alla andra studier, sysselsättningar och alla nöjen undanträngas af »business», som häskar oinskränkt. Hans

aflöning stiger, naturligtvis. Om han händelsevis råkat få anställning hos en arbetsgivare, som icke förstår att uppskatta hans förtjänster såfinns det andra arbetsgivare, som funnit, att här är den sällsynta företeelsen--undantagsynglingen--i deras konkurrents tjänst, och det är mycket antagligt att vår unge hjärte kommer att byta om principal. Det händer icke ofta, men ibland tvingas en ung man att göra det. Som regel är arbetsgivaren endast alltför tacksam, att en sådan ung man kommit till honom, och han är angelägen att få behålla honom. Men förtroende är något, som behöver lång tid att gro, och det är en lång väg från högt aflönadt biträde till jämnlikhet som delägare.

DEN AFGÖRANDE FRÅGAN

Låt oss följa honom litet längre. Den unge mannens arbete i firmans tjänst har en dag framkallat nödvändigheten för honom att göra ett besök hos arbetsgivaren i hans hem. Sådana tillfällen yppa sig allt oftare, den unge mannen blir känd och värderad i familjen; till slut spørjer principalen sig själf, om han icke någon dag kunde taga honom till kompanjon, och då kommer frågornas fråga: »är han redbar och duglig?»--Låt mig dröja här ett ögonblick. Mina herrar, detta är den afgörande frågan, hvalfvets slutsten, ty ingen duglighet, hur stor den än må vara, är värd något utan redbarhet. När Burns skildrade Skottlands genius i »Visionen», kommo dessa egendomliga ord honom i sinnet:

»Hennes öga, även dådet ut i tomma rymden såg,
lyste klart af tro och heder».

Intet fördjande, ingen beräkning, ingen spekulation på att vinna en oförtjänt förmån, aldrig en handling, hvars upptäckt skulle bringa er skam. Affärsmannen söker allra först hos sin kompanjon »ett redbart sinne», den, som, även för att tjäna honom, vek en hämsån från den smala vägen, skulle genast förlora hans förtroende. Är han intelligent? Är han i stånd att bilda sig ett korrekt omdöme, grundadt på insikt och klarsynt förutseende? Unga män--ja, gamla män också--gifta sig förhastadt, hvilket är mycket oförståndigt af både de unga och de gamla. Men om ett kompanjonskap kan man säga, att det sällan ingår i förhastande. Det är icke en eller två egenskaper, som afgöra det, utan karaktären i sin helhet--tilltalande i många afseenden, icke fränstående i något och med särskild duglighet i ett eller två

Vi höra ofta talas om huru omöjligt det i våra dagar är för unga män att starta nya företag, därför att affärer ske i så stor skala, att det erforderliga kapitalet närmar sig millionen, och såunda är den unge mannen dömd till en löntagares lif. Detta är sant endast i fråga om de stora korporationerna, i hvilka man icke kan bli delägare utan kapital. Ni kan köpa så och så många aktier för så och så många dollars, och som de unga män jag nu talar till äro fast beslutna att för eller senare blifva sina egna herrar, så tror jag icke att anställning i en stor korporation--där hög aflöning är allt hvad de kunna vänta--är lika fördelaktig för dem som hos privata ägare.

~fven presidenterna för dessa korporationer äro endast aflönade och såedes icke, i ordets strängaste mening, affärsmän. Huru skulle då en ung man, som arbetar under dem, vara annat än en löntagare hela sin lifstid?

HVAR FINNAS TILLF~LLENA?

Mången affä, som länge arbetat med framgång under kompaniskap, förändras till bolag, aktierna erbjudas till salu, och lärda herrar, menlöst okunniga i affärer, och, stundom, spekulativt anlagda kvinnor samt--jag är ledsen att tala om det--ofta präster och artister äro förledda att köpa. Allmänheten köper affären, men de skulle hafva köpt mannen eller männen, som skötte affären.

Kommer ni ihåg historien om Travers? En vän bad Travers komma in och titta på en hund, som han tänkte köpa för att ränsa sitt konservatorium från råtor. Just som hundsäljaren skulle visa honom, hur utmärkt hunden gjorde slut på odjuret, kom en stor, vådig gammal råta jagande hunden framför sig. Travers vän frågade honom:

--Hvad skulle du göra?

--Kök köpa råtan, svarade Travers.

Allmänheten köper ofta den oriktiga saken.

Det skulle vara ett förträffligt studium för er att ofta läsa de olika bolagsaffärernas fondnoteringar. Ni skall finna förteckningen i några tidningar. Lägga nu märke till aktiernas parivärde och det pris, för hvilket ni kan köpa dem. Det kan invändas att detta parivärde är fingeradt kapital, det är endast i ganska fåfall det är så i fabriksaffärer i synnerhet, tror jag, att motsatsen är regel. Kapitalet representerar icke helt och hållet egendomens värde.

Men det finns många bolag, hvilka icke äro bolag, och många exempel på kompaniskap, förändrade till bolag, där affären i själfva verket fortfar som kompaniskap. Om vi jämföra sådana institutioner med de stora bolagen, hvilkas ägare äro här och där och överallt, såfinna vi en anmärkningsvärd olikhet. Tag till exempel världens stora ångbåslinjer. De ibland er, som läsa, känna nog till att de flesta af dessa lämna ingen utdelning åt aktieägarna. Några af de största bolagens aktier ha såts för halfva, till och med för tredjedelen af värdet. Dessa äro bolag helt enkelt, men om vi se på andra linjer på samma haf, som sködas af ägare, och för hvilka vanligen en stor affärsman, som är djupt intresserad, står i spetsen, såskola vi finna, att de hvarje år lämna stor utdelning och öka reservfonden med betydliga summor. Det är skillnaden mellan individualism och kommunism, tillämpad på business, och mellan ägarna, hvilka sköta sin egen affär som kompanjoner, och ett bolag med tusen olika ägare, okunniga om affärer.

Denna motsats kan man finna inom hvarje affärsgrän, i handel, yrkesutöfning, i finanslivet och i kommunikationen till lands och

vatten. Det är på samma sätt med banker. Många bankinrättningar ägas verkligen af några få affärsmän. Dessa blifva snart de ledande, och deras aktier stå alltid högt, i synnerhet om bankens direktör är den störste ägaren, såsom fallet är i de mest framstående bankaffärerna. I sådana delägarskapsbolag finnas alla tillfällen för den blifvande affärsmannen att blifva ägare, det vill säga delägare, ty de som leda sådana företag söka ständigt efter duglighet.

Var icke alltför kinkiga--tag emot hvad goda makter erbjuda. Böja, om ni nödvändigt vill, i ett bolag, men håll alltid blicken fäst på utsikten till en egen affär. Kom ihåg att hvarje företag kan lyckas, därför att det fyller ett särskildt behof hos allmänheten; det utför en nödvändig syssla, antingen det producerar en artikel, säger den, eller vådar och förvaltar kapitalet.

Det finns intet slag af »business», där icke framgång kan ernås.

EN AF FRAMGÅNGENS HEMLIGHETER

Framgång beror helt enkelt på ärligt arbete, duglighet och koncentration. Det finns alltid plats i toppen för undantagsmännen inom hvarje yrke. De behöva icke sträva efter gunst; det är snarare fråga om, hvem som skall lyckas erhåla deras värdefulla hjälp. Och som det är i hvarje yrke, så är det i alla affärsgrenar--godt är plats i toppen. Er sak är bara att komma dit. Sättet är ganska enkelt: Skå ert »business» en liten smula skickligare än genomsnittsmannen på ert område. Om ni är aldrig så litet öfver genomsnittet, så är er framgång betryggad, om denna står i proportion till den grad af förmåga och intresse, som ni ådagalägger. I en affär finnas alltid några, som stånåra toppen, men det finns alltid ett oändligt mycket större antal nere vid botten. Och skulle ni misslyckas i att nå upp, så skyll icke på tjänorna, utan på er sjäfva. De som misslyckas kunna säga, att den eller den personen hade stora fördelar, ödet var honom bevåget, omständigheterna gynnsamma. Det där pratet är icke mycket värdt. En man faller i midten af en ström, som han försöker hoppa öfver, och föres bort af vattnet; en annan försöker detsamma och landar säkert på andra sidan.

Pröva noga dessa båda män.

Ni skall finna, att den som misslyckades saknade omdömesförmåga; han hade icke beräknat medlen att nå sitt mål; han var en oförståndig karl; han hade icke tränat sig; han kunde icke hoppa; han gjorde det på en slump. Han var lik den där unga damen, som på frågan om hon kunde spela fiol svarade: »Jag vet inte; jag har aldrig försökt.»-- Den andre, som hoppade öfver strömmen, hade flitigt tränat sig; han visste ungefär hur pass långt han kunde hoppa. Och han visste fullkomligt säkert, att han kunde hoppa långt nog för att nå en punkt, hvarifrån han kunde vada till stranden eller taga ett nytt hopp. Han visade omdömesförmåga.

En ung man, som gjort sig känd för att utföra hvad han föresatt sig, skall finna huru hans arbetsfåt växer å efter å och huru

uppgifterna blifva större och större. — andra sidan, den man, som måste erkänna sitt nederlag och be sina vänner om hjälp för att få börja på nytt, är verkligen illa därnär.

Studier vid våra skolor och universitet voro för färdiga med examen redan i ton-åren. Detta ha vi ändrat, och de studerande äro i allmänhet äldre, när de börja kampen för tillvaron, men de ha naturligtvis lärt en hel del mer. Såvida den unge universitetsmannen icke hufvudsakligast använder sin tid för att inhänta kunskap i det ämne, som han tänker ägna sitt lif åt, så blir han, om han går in i en affär, undanträngd af yngre män, som börja i ton-åren, ehuru de sakna universitetsbildning. Detta säger sig själf. Nu är frågan: Skall den studerande, som vistats i teoriernas region, hinna fatt mannen, som har ett par års försprång på praktikkens hårda och strängt uppfostrande färd.

Att detta är möjligt för den studerande är ju tydligt och att han i sitt senare lif kommer att äga bredare vyer, än den vanlige affärsmannen, som saknar akademisk bildning, är också tydligt, och det är naturligtvis slutet, som blir det afgörande; början är glömd och har ingen betydelse. Men om den studerande någonsin skall hinna fatt den, som först startade i tällingen, så måste det vara genom att äga starkare uthållighet; hans överlägsna kunskap och därför grundade sundare omdöme måste slutligen förhjälpa honom till seger i tällingen. Det är tre brister, som vanligen känneteckna mannen, som startar, innan karaktären vunnit manlig fasthet, nämligen: bristen på sträng själfdisciplin, på allvarlig koncentration och på en allt behärskande ärelystnad. Den unge universitetsmannens vanor och den i en affär anstälde ynglingens äro himmelsvidt skillda.

Det är en annan svårighet, som i de flesta stora affärsföretag mår den äldre mannen. Där råder nämligen en sträng civilförvaltning och befordran utan favoritsystem. Det ställer sig därför mycket svårt att få någon annan anställning än i de lägsta graderna. Man måste börja vid foten, och det är bäst för alla parter, synnerligast för den unge studeranden.

Undantagsstudenten borde naturligtvis överträffa undantags-icke-studenten. Han har större bildning, och bildning gör sig alltid gällande, om de andra egenskaperna äro desamma. Tag två män med lika naturlig begåfning och energi, samma ärelystnad och personliga egendomligheter, och den af de två som erhållit den bästa, mest omfattande och mest lämpliga bildningen, har utan gensägelse en ofantlig fördel över den andre.

AFFÄRSMAN OCH SPEKULANTER

Alla äkta mynt hafva blifvit efterapade; efterapningen af »business» är spekulation. En affärsman ger valuta för sin inkomst och uppfyller en nyttig förpliktelse. Hans tjänster äro nödvändiga och komma samhället till godo; dessutom arbetar han ihärdigt för att utveckla landets tillgångar och bidrager såunda till släktets framåskridande. Detta är äkta mynt. Spekulation däremot är en parasit på affärsmännens

arbete. Den skapar ingenting och fyller intet behof. När spekulanten vinner, såtar han pengar utan att lämna vederlag eller betala därför, och dåhan förlorar, tar hans medspekulant pengarna från honom. Det är ett rent hasardspel mellan dem, fönedrande för båda. Ni kan icke vara en hederlig affärsman och en spekulant. Tillvägagångssättet och syftet på den ena banan är olycksbringande för den andra. Ingen affärsman kan spekulera hederligt, ty de som visat sig ha förtroende för honom ha rätt att vänta strängt fasthållande vid affärsmetoder. Fordringsägaren tar den vanliga affärsrisken, men vill icke veta af någon spekulationsrisk. Det äkta och det föfalskade ha intet gemensamt.

Att nittiofem procent af dem, som för egen räkning börja ett affärsföretag, misslyckas, låter otroligt, och ändå säger statistiken, att det förhåller sig så. Med siffror kan man bevisa hvad som helst, heter det, men det är dock ett faktum, att proportionen är mycket stor. Tro inte att jag vill afskräcka er från att försöka bli era egna herrar och skaffa er en egen affär, långt därifrån. Dessutom låter den blifvande affärsmannen icke afskräcka sig af något, som någon kan säga. Han är en sann riddare och säger med Fitzjames:

Om full af faror vägen är,
dess större lockelser den bär.

Den unge mannen, som föresatt sig att bli en affärsman, låter icke hindra sig, och icke heller låter han sig lockas in på en annan bana --han skall göra en start och få pröva sina krafter. Han måste gå på Tids nog att besluta sig för lifslång trädning som blott löntagare, sedan ni först prövat på »business» och upptäckt, om ni är, eller icke är, en af de lyckligt lottade, som äga de erforderliga egenskaperna.

Jag har försökt att teckna undantagsakademikerns väg från aflöning till kompaniskap. Det är ingen fantasibild; ingen enda dag går förbi utan förändringar inom firman, hvilka höja unga män till delägarskap; och i hvarenda stad går ingen förste Januari förbi utan att medföra befordringar. »Business» kräver ungt, friskt blod för sin tillvaro. Om några af er är missmodiga i denna sak, så låt mig berättat er två historier ur min egen erfarenhet, som bestämdt skola muntra upp er.

EN TECKNING UR LIFVET

Det finns en stor fabriksägare, den störste i världen i sitt yrke. Jag känner honom mycket väl, en präktig karl, som gör heder åt sitt »business». Dåhan började åldras, insåg han, liksom alla kloka män, att nytt blod behöfde införas i hans affär; att medan det ännu var jämförelsevis lätt för honom att leda det vidsträckt företaget, skulle det vara väbetänkt att sörja för dess överlämnande i goda händer, när han dragit sig tillbaka. Rika mäns söner ärfva sällan lust för affärer. Jag kan icke yttra mig om huruvida detta är bra eller illa. Men då jag ser på människoslåtet i dess helhet, tror jag det är bra.

Om rika mäns söner hade fattiga mäns söners tvingande behof och däraf framkallade älystnad och förmåga, skulle det finnas färe utsikter för universitetsstuderande än nu. Det var icke till någon af sin familjs medlemmar denne man vände sig för att finna den nya kraften. En ung man anställd i ett bolag hade ådragit sig hans uppmärksamhet vid utförandet af några uppdrag för sin firma. Den unge mannen hade ofta ärenden till den äldre affärsmannen. Denne var klok och gick icke hastigt till väga. Hans duglighet var han snart pådet klara med, men det var endast en punkt bland många andra. I hvilka förhållanden lefde den unge mannen, hurudana voro hans vanor, böjelser och kunskaper? Hurudan var hans natur, utom hvad som röde hans verksamhet? Han fann alla svaren på sina frågor tillfredsställande. Den unge mannen, hvars far var död, underhöll sin mor och en syster; hans vänner voro präktiga unga män, ett par af dem något äldre än han; han studerade; han var road af läkning; han hade älla böjelser. Jag behöfver knappast säga att han var en ung gentleman, med aktning för sig själf, den förkroppsligade hedern, ur stånd till något lågt eller simpelt; i få ord, ett mönster för en ung man och, naturligtvis, fattig--det säger sig sjäft.

Den unge mannen blef eftersänd, och millionären sade honom, att han skulle gärna vilja anställa honom i sin affär, om han hade lust att göra ett försök. Millionären uttalade öppet sin afsikt att finna en ung affärsman, som kunde sätta sig in i företaget och med tiden befria honom från omsorg. Det uppgjordes att han skulle under tvåår ha plats som bokhållare, underkastad en bokhållares villkor, som i detta fall voro mycket stränga, därför att han måste vara på fabriken några minuter före sju på morgonen. Han skulle få något högre lön, än han hade förut, och om efter tvåårs förlopp ingenting blifvit sagdt å någondera sidan, var överenskommelsen slut, och hvar och en af dem fullkomligt fri. Han var helt enkelt antagen på försök. Den unge mannen förklarade stolt, att han ville icke ha det annorlunda.

Allt gick som förut. Innan de två åren voro förflutna, var principalen säker på att han funnit den ytterst sällsynta artikeln: en ung »businessman». Huru många egenskaper innefattas icke i detta ord--först och fränst omdömesförmåga; ty utan omdömesförmåga kommer en affärsman icke långt. Principalen förklarade för den unge mannen, att han var belånen med honom, nöjd med hans arbete och uttryckte sin glädje över att ha funnit honom. Han hade nu vidtagit anordningar för att upptaga honom i firman. Men till hans häpnad svarade den unge mannen:

-- Jag är mycket, mycket tacksam, men det är mig omöjligt att emottaga anbudet.

-- Hvad står på? Ni passar mig. Passar jag inte er?

-- Ursäkta, sir, men af skäl, som jag icke kan förklara, vill jag lämna min plats om sex månader, då mina två år äro ute, och jag ännade just säga upp den, så att ni kan få den fylld.

-- Hvar ännar ni er?

-- Jag reser utomlands.

-- Har ni tagit någon anställning?

-- Nej, sir.

-- Vet ni icke hvart ni kommer att resa?

-- Nej sir.

-- Icke heller hvad ni skall göra?

-- Nej sir.

-- Jag har behandlat er vå, och jag tror mig ha rätighet att fåveta det verkliga skäet. Jag anser att det ä er plikt att säga mig det.

Skäet tvingades ur den unge mannen.

-- Ni har varit alltför god mot mig. Jag skulle vilja ge mycket för att kunna fåstanna hos er. Ni till och med bjöd mig till ert hem--ni har varit borta påresor--ni uppmanade mig att ofta häsa påoch att ledsaga er fru och er dotter till sådana underhållningar, som de önskade besöka--och jag--jag kan inte uthärda längre.

Nåvä, millionären upptäckte naturligtvis hvad ni alla redan förståt, att det händt den unge mannen precis detsamma, som skulle händt er under liknande förhålande--han hade blifvit kä i dottern. I vårt land skulle detta icke ansetts som en förbrytelse, och jag tillråder ingen af er att strida mycket emot känslan. Om ni hyser verklig kärlek till någon, såbry er icke om att föremålet ä dotter till er principal och att ni få bära rikedomens böda. Men i det land, hvarom jag talar, skulle det hafva ansetts ohederligt af en ung bokhållare att fria till en ung dam utan förädrarnas tillåelse.

-- Har ni talat med min dotter om edra känslor för henne? lydde frågan. Den unge mannen värdigades knappt svara.

-- Naturligtvis icke.

-- Aldrig sagt ett ord, som kunnat tydas däå?

-- Naturligtvis icke.

-- Nå sade han, jag ser ingen anledning hvarför ni icke skulle göra det. Ni ä just den son jag skulle önska mig, ifall ni kan vinna min dotters hjäta.

Mycket egendomligt, men det var dock så hade den unga damen samma äikt som pappa--han var en sådan äkta man, som hon ville ha. Denne unge man ä nu en lycklig affäsman.

ROMANTIK I »BUSINESS»

Jag har en annan historia, som hände i ett annat land. Båda svärfäderna ha sjäfvä berättat mig historierna, och de äro stolta män, liksom jag ä stolt öfver deras vänskap. Ni ser att business ä icke endast detta hårda prosaiska lif, som vanligen skildras. Det bär inom sig romantik och känsla, och ju större ett affärsföretag ä, ju framgångsrikare och nyttigare, desto mera romantik och fantasi träffar man på De största triumferna, till och med i affärer, häröra från romantik, känsla och fantasi, i synnerhet inom en firma med våldstrykte.

Den andra historien ä sålik den första, att det ä svårt att berätta den med någon framgång. Ni gissar er genast till upplösningen, och detaljerna i dessa händelser betyda ingenting. Det ä som när jag berättade om slaget vid Bannockburn för mina unga brorsöner: Där stodo engelsmännen och där skottarna.

-- Hvem vann, farbror? skreko alla tre på en gång med sublimt förakt för detaljer. Men i detta fall ä det icke fråga om krig. Jag tar för afgjordt, att alla förvecklingar löstes genom fredlig öfverenskommelse.

Jag skall icke berätta historien i hela sin längd, som jag gjorde med den föregående; den ä alldeles likadan med undantag af att den unge mannen i detta fall var anställd på vanligt sätt. Den unge mannens tjänster behöfdes, och han blef anställd.

Slutligen blef han millionärens privatsekreterare och med samma olyckliga resultat. Men i detta fall hade fadern bedt den exemplariske och duglige unge mannen att, medan han var borta, se till hans söner. Detta gaf anledning till besök af familjens landställe och till lek och idrottsöningar med sönerna. Min vän glömde att han hade en dotter, och det skulle han inte ha gjort. När ni blir icke endast hufvudmän för affärsföretag, utan också hufvudmän för familjer, så skall ni komma ihåg detta och inte endast tänka på sönerna. Privatsekreteraren, som fått i uppdrag att hålla ett öga på sönerna, hade på ett eller annat sätt missförstått de muntliga instruktionerna och gaf dem ett litet vidsträcktare fät. Dottern syntes behöfva mesta omsorgen. Men lägg märke till detta: Dessa båda unga män tillvunno sig sina principalers förtroende och erkännande först, och blefvo sedan kära i döttrarna. Ni kunna vara fullkomligt trygga, om ni taga dessa saker i samma ordning.

VÄRDET AF EN AFFÄRSBANA

Kanske det tilläses mig, utan att jag alltför mycket avviker från ämnet för min text, att framställa några anmärkingar öfver det inflytande en affärsbana, i jämförelse med andra yrken, har på människor.

Först har jag då gifvit akt på att artistbanan gör folk småaktiga och framkallar afundsjuka, fäänga och retlighet, just raka motsatsen till

de egenskaper jag träffat på hos affäsmän. Man tycker att musik, måning och skulptur borde utöva ett förädlade inflytande på personer, som dagligen syssla därmed. Men erfarenheten säger något helt annat. Kanske är det därför, att konstnärernas arbete eller utförande är så personligt, så i ögonen fallande, så direkt framstädt för publiken, att småaktiga känslor lätt väckas till lif; hvad anledningen än må vara, så tror jag ingen kan påstå motsatsen, då jag säger att konstnärer ofta bli fördomsfulla och trängsinta. Men förstå att jag talar endast om klasser och om allmänna intryck; överallt träffa vi på undantag, hvilka göra genomsnittet ännu mindre tillfredsställande. Hvad de så kallade läda yrkena angår, så iakttaga vi en ganska märkbar skillnad på den verkan de olika facken frambringa.

Inom den prästerliga klassen märkes detta icke så mycket i vår tid, därför att de ledande på detta viktiga område tillåta sig vidsträcktare vyer än för och befatta sig mindre med bekännelser och dogmer och mera med de yttringar af synd och felaktigheter, som vidläda det mänskliga lifvet i alla dess skiftande företeelser. Detta vidgar sinnet. Det har framhållits, att juridiken gör förståndet redigt, men trångt, och att jurister sällan ha stigit till högre chefsplatser med makt över sina medmänniskor. Detta innebära icke att män, som studera lagfarenhet, bli mindre dugliga lagstiftare eller statsmän och ledare. Om såvore förhållandet, skulle vårt land, framför alla andra, vara illa däran, emedan vi styras af jurister. Men de mest ryktbara amerikanare, som varit stora män, voro icke stora lagkarlar; det vill säga, att de sällan intagit någon rangplats inom yrket, men de ha begagnat sig af den oskattbara fördelen, som lagstudium förlänar en statsman, och utvecklats utöver yrkets gränser. Det säges att den store lagkarlen och den store domaren måste befatta sig med redan fastställda regler och föreskrifter; lagkarlen följer föreskrifter, men häskaren över människor utfärdar föreskrifter.

KÖPMÄN OCH VETENSKAPSMÄN

Det förefaller, som om alla läda yrken hade en viss benägenhet att göra sina utövares sinnen rediga, men trånga. Hvad som först erfordras på affärsbanan, är att affärsmannen skall kunna befatta sig med en ständigt växlande mångfald af frågor. Han måste äga en omfattande omdömesförmåga, grundad på mångsidigt vetande. Det är icke tillräckligt för vår tids store köpman och affärsman, att han känner sitt eget land väl, dess fysiska förhållanden, dess resurser, statistik, åsväxt, farleder, finanser, med ett ord, alla förhållanden, som röra icke endast det närvarande, utan som gifva honom data, af hvilka han med någorlunda säkerhet kan beräkna framtiden.

Köpmannen, hvars verksamhet sträcker sig till olika länder, måste känna till även dessa och likaså det viktigaste, som rör dem. Hans synpunkt får vara vid som världen; intet af vikt kan hända, som icke har inflytande på hans verksamhet: politiska förvecklingar i Konstantinopel; kolerasymptom i Östern; monsun i Indien;

guld tillgången i Cripple Creek; förekomst af Coloradoskalbaggen eller en fallen ministär; krigsfara; sannolikheten af skiljedom i koloniala tvistefrågor--intet kan hända i någon del af världen, som han icke behöver tänka öfver. Han måste äga en af de mest sålsynta egenskaper: förmågan att rät bedöna människor. Han använder ofta tusentals personer och bör veta hur han skall kunna framkalla det bästa hos de olika karaktärerna; han måste äga organisationsförmåga-- en annan sålsynt gåva; han måste hafva handlingsförmåga, måste kunna besluta sig hastigt och klokt.

Dessa sålsynta egenskaper äro icke såabsolut nödvändiga för specialisten i något yrke eller ämbete. Köpmannen följer en bana, som icke endast skärper hans förstånd, utan utvecklar alla hans själsförmögenheter; i motsats till andra banor leder den icke till fackkunskap eller ensidighet, utan utvecklar omdömesförmågan och handlingskraften. Ingen vetenskaplig verksamhet omfattar så många problem, ingen annan kräver en såvidsträckt synpunkt på förhållanden i allmänhet. Därför tror jag att det med fullt skäl kan sägas om affärsbanan, att den måste vidga och utveckla sina anhängares intellektuella krafter.

~ andra sidan är den lärda banan oändligt mycket ädlare på ett sätt: den har icke till hufvudändamål att förtjäna pengar och är fri från den största faran på affärsbanan, hvilken i en betydelse är den sorgligaste af alla banor, nämligen om den beträdes på orätt sätt. Att förtjäna pengar är utan tvifvel bevekelsegrunden för de flesta unga män, som ägna sig därpå. Jag tror att om ni vill pröva edra hjärtan, så skall ni finna att jag talar sant. Men om detta är den första, så skulle det icke vara den sista bevekelsegrunden.

En människa kan göra stor nytta genom att utveckla sitt lands tillgångar; genom att skaffa sysselsättning åt tusenden; genom att förbättra uppfinningar, som visa sig vara till släktets välsignelse och förhjäpa det framåt. Den framgångsrike affärs mannen höjer sig snart öfver blotta önskan att förtjäna pengar som hufvudändamålet för sina strävanden; denna är undanträngd af tanken på den nytta han kan göra inom sin verksamhets krets. Köpmannen finner snart sin största glädje i utsträckningen af sina internationella affärsförbindelser-- i sina skepp, som befara alla haf. Fabrikanten finner sitt största intresse och sin största belöning i sina biträden, sina fabriker, sina maskiner, i förbättringar och nya arbetsmetoder. Den vinst de få uppskattas icke så mycket för penningens egen skull, utan mera som ett tecken på framgång.

»Business» har sin romantiska sida som sin prosaiska sida. Den unge mannen, som börjar i en bankaffär och befattar sig med kapitalplaceringar på hundra olika sätt--i järnvägsobligationer, i förlagslån till köpmän och yrkesutöfvare för att hjälpa dem utföra sina underverk--finner snart att »business» innehåller romantik och lämnar ett obegränsadt spelrum för fantasien. Hans inflytande kan göra sig gällande i hela vida världen. Ett enkelt bref af hans hand kan föra den resande till jordens aflägsnaste vrå. Han kan äfven vara sitt fosterland till tjänst i en kris, som Richard Morris, den framstående

köpmannen i Filadelfia, hvilken kom general Washington till hjälp vid revolutionen, eller, såsom i vår tid, våra bankirer, hvilka vid flera kritiska tillfällen bisträckt regeringen med sitt guld för att afvända en öfverhängande olycka.

DEN ÖFVERVUNNA FÖRDOMEN MOT HANDEL OCH INDUSTRI

Om den unge mannen icke finner romantik i »business», så ligger felet icke hos »business», utan hos den unge mannen. Tänk bara på allt det underbara, det mystiska, som är förknippadt med utvecklingen af den mest andliga af alla makter--elektriciteten--med sin okända, kanske oanade kraft. Den unge man måste vara mycket trög och prosaisk, som icke efter att på ett eller annat sätt haft att göra med elektricitet känner sig lyftad från hvardagligheten till det hemlighetsfullas region. »Business» är icke bara dollars; de äro endast skalet--kärnan ligger inuti och kommer affärsmannen till godo senare, när hans högre egenskaper, hvilka ständigt påkallas, hunnit utvecklas och mogna. Under militarismens och den råa styrkans öfvervåde rådde stort förakt för mannen, som utövade ett yrke. Huru fullständigt har icke detta ändrats! Men denna känsla har icke gamla anor, ty om vi blicka längre tillbaka, såfinna vi att de äldsta familjer i världen voro icke så stolta öfver något som öfver den roll de spelade i »business». Ullsacken och skutan finnas ännu i deras vapensköddar. Den för närvarande mest inflytelserike statsmannen i England är härtigen af Devonshire, därför att han har båda partiernas förtroende. Han är direktör i Barrow Steel Company. Af ledamöterna i det nuvarande konservativa kabinettet inneha sextiofyra direktörsposter i olika handels-, fabriks- och grufbolag.

Nu för tiden är det icke i Storbritannien tal om att håla sig utanför handel och industri, utan tvärtom att få tillträde dit. Franska republikens president, som haft en såmärkvärdig karriär, har hela sitt lif varit en affärsman. Den förra känslan af motvilja har alldeles försvunnit.

Ni minns att före kejsaren af Tyskland ville göra sin vän, stålfabrikanten Krupp, till furste, men denne »businessman» var alltför stolt öfver sina fabriker och var sin faders värdige son och bad kejsaren om ursäkt, för att han icke ville degraderas från sin rang som »Stäkung». Herr Krupps son, som nu bestigit sin faders tron, skulle helt säkert svara på samma sätt. Nu är han monark, alldeles som kejsaren och, efter hvad jag känner om unge kung Krupp, lika stolt öfver sin ställning.

Den gamla fördomen mot affärsverksamhet har försvunnit från de starkaste bäverken i Europa. Förändringen har uppstått däraf, att affärsverksamheten blifvit förändrad. I forna dagar utfödes hvarje särskild arbetsgren i möjligast minsta skala, och småsysslor i små affärer alstra småmänniskor. Dessutom måste hvarje man ägna sig å detaljer, och i själfva verket bedref hvar och en yrke och handel på egen hand. Organisationsförmåga, företagsamhet, vida vyer och handlingskraft hade intet spelrum. I vår tid sker »business» inom alla grenar på en så gigantisk skala, att delägare i ett stort

affärsföretag äro häskare öfver ett helt litet rike. En arbetschef kan ha flere män i sin industriella armö, än de tyska småkungarna hade under sina fanor.

Det sades fordom, att tvåpersoner med samma yrke kunde aldrig komma öfverens; nu råder den varmaste vänskap mellan yrkeskamrater, de besöka hvarandras kontor, fabriker och magasin, visa hvarandra de olika metoderna, förbättringarna och uppfinningarna samt tillämpa dem oföbehålsamt i sina egna affärer.

Affärsföretagen äro alltför storartade för att alstra småaktig afundsjuka, och vid sidan af förväfsbegäret finnes begäret efter framsteg, uppfinning, förbättrade metoder, vetenskaplig utveckling och stolthet öfver att lyckas i dessa viktiga punkter; såatt den behållning en affärsman nu för tiden eftersträvar och erhåler består icke uteslutande i dollars. Han får jänte dollarn något bättre, en kassabehållning i medvetandet att ha bidragit till höjandet och utvecklandet af det arbetsföretag, som han gjordt till sin lifsuppgift.

AFFÄRSBANANS BELÖNINGAR

Jag kan med fullt förtroende framhålla affärsbanan för er såsom en bana, hvilken lämnar fritt rum åt utvecklingen af en mans bästa egenskaper. Jag tror att den store köpmannens, bankirens eller fabrikschefens bana är gynnsam för utvecklingen af själsförmögenheterna, att den mognar omdömet och insikterna i olika ämnen, friar från fördom och håler själen frisk och mottaglig. Och jag vet att varaktig framgång vinnes icke utan genom ärlighet och redbarhet, genom oförvitliga vanor och tadelritt lefnadssätt, genom åtagaläggande af god insikt och klokt omdöme i det mänskliga lifvets alla förhållanden; anseende och förtroende fly snart från den affärsman, som visar oförstånd i handel och vandel eller som är oregelbunden i sina vanor eller misstänkt för att icke vara fullt redbar. I hvarje annat yrke kan finnas plats för den oförständige-- oförständig som ett barn utanför sitt speciella fack, men framgångsrik inom detta--men ännu aldrig har en oförständig affärsman haft framgång. Om han saknar en sund, allt omfattande omdömesförmåga, så är han dömd till undergång.

Businessbanan är såunda en sträng dygdens skola, och där finns en mycket hög belöning, som den ofta utdelar, och ingen annan bana kan utlofva: All den ädla välgörenhet den möjliggör. Det är »businessmän», vi hufvudsakligast ha att tacka för våra universitet, högstskolor, bibliotek och uppfostringsanstalter, hvarom sådana namn vittna som Girard, Lehigh, Chicago, Harvard, Yale, Cornell och många andra.

Hvilket bättre minne kan en man efterlämna, än ett som åstadkommer så mycket verkligt godt och säkert för hans namn till kommande släkten, hälsadt med väsignelse af tusenden inom hvarje årtionde, hvilka inom dess murar erhålit den dyrbaraste skatten: en sund och fri bildning? Detta är de mäns arbete, hvilka insågo att rikedom är anförtrodt gods, att under ägarens lifstid användas till medmänniskors

bästa.

I fall några affäsmän skulle bli beskyllda för snikenhet, kunna vi med allt fog försvara dem som klass med de ord, som den hedervärde Thomas Cromwell använde till försvar för den store kardinalen: »Om de äro snikna i att förväfva, så äro de kungligt frikostiga i att gifva, hvarom dessa läosäen bära vittnesbörd.»

STÅLTILLVERKNING I FÖRENTA STATERNA I DET NITTONDE ÅRHUNDRADET [1]

(Ur the Review of the Century number of New York Evening Post, 12 Januari 1901).

Några skå hvarför Förenta Staterna blifvit det förnämsta ståproducerande landet i världen. Jämförande priser på råvaran och ståttillverkning i detta land och utrikes.

[1] Med stå menas ej längre det härdbara järn, som ännu för några årtionden sedan däremot betecknades, utan benämningen stå omfattar nu för tiden allt järn, som under framställningen varit i flytande form, såsom bessemer, siemensmartinsjärn o. d. under det att hvad som endast varit halfflytande, såsom lancashire o. d., fortfarande kallas järn. Ett ståfartyg är såunda ingalunda gjordt af härdbart stå utan af helt mjukt järn.--Öa.

Att skriva om ståttillverkning i Förenta staterna under det senaste århundradet är verkligen att börja från början. I Mr. Swanks förtäfliga bok: »Järn i alla tidevarf» lära vi, att myndigheterna i Pennsylvania såsent som 1786 lånade Mr. Humphreys 300 pund under fem år för att sätta honom i stånd att försöka förvandla stångjärn till stå »lika bra som i England». Såsent som 1810 frambragtes i hela landet endast 917 tons stå, hvaraf Pennsylvanias del var 531 tons, eller mer än hälften af det hela. Det är egendomligt att den gamla goda staten, som var sjäfvä hufvudplatsen för tillverkningen, ännu lämnar ungefär samma procent. Till och med 1831 var ståttillverkningen endast 1,600 tons, en summa, som sades motsvara allt som importerats, såatt ståmarknaden för sjuttio år sedan delades jämnt med utläningen. Men vid tillverkningen af detta stå användes cementeringsmetoden; degelstå kommer senare. Från 1831 till så nyligen som 1860 gjordes ringa framsteg i ståttillverkningen; totalproduktionen i Pennsylvania år 1850 var endast 6,000 tons, ännu hufvudsakligast cementstå. 1840 började Isaac Jones och William Coleman att tillverka stå i Pittsburg och rönte stor framgång. 1853 tillverkade Singer, Nimick & Co. med fördel gjutstå till sågar, verktyg, maskiner etc.; för samma ändamål bearbetade 1860 Hussey, Wells & Co. amerikanskt järn till stå af prima kvalitet som jämn produkt. Och 1862 upprätade Park Brothers & Co. det största hittills kända ståbruket, och flera hundra engelska arbetare inföskrefvos för att tillförsäkra bolaget framgång. Denna firma använde också amerikanskt järn. Alla dessa affärsföretag funnos i Pittsburg.

Därefter blef täljan med det utländska stået ganska skarp, tills

inkräftaren slutligen tvangs att lämna fätet. I början kunde europeiska fabrikanter afstjåpa sitt överskott på utländsk botten och tvinga de amerikanska fabrikanterna att för hela sin tillverkning nöja sig med de ytterligt låga priser, hvilka inkraftaren endast accepterade för en obetydlig del af sitt. Den, som behäskar en gifvande inhemsk marknad, kan med stor fördel inkrafta främmande marknader. Under de senaste åren är det den amerikanske fabrikanterna, som afstjåper sitt överskott på europeisk botten. Eröfra först den inhemska marknaden, så kommer den utländska till er af sig själf, lyder regeln i den internationella handeln.

Då jag skrifer om Coleman, Jones, Nimick, Singer, Hussey och Park, återföres jag i minnet till mina gossar. Som springpojke vid telegrafstationen i Pittsburg har jag lämnat dem mångt telegram och med stolthet emottagit en igenkännande nick af dessa min ungdoms stora män. Hvar och en af dem stod så tydligt för min blick, då jag nedskref hans namn, som om vi ännu stode i daglig förbindelse med hvarandra. Om de började tala i nästa rum, så skulle jag kunna urskilja hvarje röst, innan ordet var uttaladt. Alla äro nu borta med undantag af den yngre af bröderna Singer, som ännu är min kompanjon och vän. Dessa äro ståets fäder i Förenta staterna. De »hafva gjort staten en tjänst». Frid över deras aska!

Det var icke förrän 1864 som revolutionen i ståttillverkningen nådde till oss och järnådern började ge vika för den nya Kung Stå. Detta minnesvärda år tillverkades vårt första bessemerstå; och stå, som hittills kostat sex åsju cents pr skåpund, har sedan såts för mindre än en cent pr skåpund, under det att stå-»billets» till hundratusentals tons såts, »tre skåpund stå för tvåcents». Till detta stå ågå för hvarje skåpund tvåskåpund järnmalm, upptaget och transporteradt över land och vatten, 1,000 mil, ett skåpund koks, hvarför erfordrats ett och ett tredjedels skåpund stenkolk, upptaget ur grufvorna, förkoksadt och transporteradt 50 mil, och ett tredjedels skåpund kalksten, tagen ur brottet och transporteradt 140 mil, såatt tre och ett tredjedels skåpund råmaterial har bearbetats till ett skåpund stå och erbjudits kunden för tvåtredjedelar af en cent, tre skåpund för tvåcents eller 15 dollars för 2,240 skåpund = en ton.

I fall jag uppmanades att förklara huru detta mirakel utföres, skulle jag icke kunna det, ty jag kan icke frigöra mig från fruktan att något misstag föreligger och att en affär, som å en otacksam allmänhet lämnar denna dyrbara metall till så lågt pris, snart måste komma i klämna. Det skulle ovillkorligen gådärhän, i fall detta ytterligt låga pris räckte för en längre tid eller för alla sorters stå. Det finns icke tillräcklig profit för att täcka risken af att sälja tre skåpund stå för tvåcents. Men några af Förenta staternas största affärsföretag, som äga egen råvara, egna skepp och egna järnvägar samt äro mönstergillt inrättade och skädda, kunna sälja till detta pris, som icke lämnar något kvar till utdelning eller ränta på insatt kapital. Röntan uppgår till omkring tvådollars pr ton och överskrider denna summa i de flesta fall. Förluster vid tillverkningen, olyckshändelser och reparationer samt vid

försäljningar skulle beräknas till tvådollars pr ton.

Detta låga pris möjliggjordes genom Sir Henry Bessemers uppfinning. Bessemerstået sattes upp påkonungatronen, och ingen monark tycktes vara såsaker på en lång och obestridd regering; synnerligast sedan bessemerprocessen blifvit fullständig af ett ungt geni, min vän Sidney Gilchrist Thomas, som upptäckte basiska defosforiseringsmetoden, hvarigenom rena malmer kunde användas vid tillverkningen af bessemerstå.

Många sammanstående orsaker ha möjliggjort priset påstå-»billets» till 15 dollars pr ton; den förnämsta är automatiskt maskineri, hvari Amerika utmärker sig. Att tillverkningen pågår utan afbrott är nästa orsak. Verkstäder, som äro 1,100 å 1,200 fot långa, bli vanliga; i dessa kommer råvaran in genom den ena ändan och utgå ur den andra fullt färdig, utan att en hand rör vid den och ofta till och med utan afbrott, utom för ny upphettning. Det talas nu om planer till nya fabriker i en sådan skala, att ett landområde på en och en kvarts mil erfordras; ensamt en verkstad skulle vara 3,000 fot lång. Ett hufvudvillkor för billig produktion är stor skala. Fabriker, som tillverka ett tusen tons stå om dagen, ha liten utsikt mot en fabrik, som tillverkar tiotusen. Vi finna denna lag inom alla industrigrenar. Den skapar ångskeppet på 20,000 tons och järnvägsvagnen på 50 tons. Förbättrade maskiner och användningen af elektricitet som drifkraft samt det nya af- och påastningsmaskineriet äro alla bidragande orsaker till ståets prisfall.

Det finns dock en del af omkostnaden, som hvarje sociolog bör glädja sig å att icke ha minskats, och det är lönen för det arbete, som utföres af människohand. Den har stigit och synes vilja stiga ännu högre. I ett af de största ståbruken var förra året genomsnittsaflöningen pr man--inberäknade alla pr dag aflönade arbetare, gossar och maskinister--högre än fyra dollars om dagen under trehundraelfva dagar. Ju färre arbetare som behövas, dess mindre blir arbetskostnaden pr ton och--tväremot den ofta uttalade åsikten--dessa arbetare stå just som arbetare betydligt högre än för. Det är ett misstag att tro att människor bli endast maskiner; arbetaren från förra dagar skulle icke kunna skåda nutidens invecklade maskineri eller motsvara krafvet på intelligens och raskhet.

Om någon för fem år sedan frågat vårt lands ståfabrikanter, huruvida det fanns någon möjlighet att bessemerstået kunde finna en rival, skulle icke en af tusen tvekat att svara ett kraftigt: »Aldrig!» Men en af de tusen, som varit mera förtrogen med nyare uppfinningar, skulle varit mindre bestämd och kanske antyd, att till och med bessemerprocessen kunde finna en rival.

Födelarna vid Siemens Martin-metoden hade erkänts af åminstone en firma, hvars representant hade sett den tillämpas utrikes. Cooper, Hewitt & C:o tillkommer förtjänsten att ha gjort första experimentet med den i Förenta staterna. Detta var 1868. Men den större kostnaden vid tillverkningen af detta slags stå inskränkte dess användning. Det var först vid upptäckten, att Thomas basiska process lämpade sig

föträffligt för »open-hearth»ugnen, som martinstålet fick rang bredvid bessemerstålet. Det första basiska »open-hearth»stålet i vårt land tillverkades af firman Carnegie, Phipps & C:o i Homestead å 1888. I öppen härd tillverkas numera tvåslags stå, det sura och det basiska. Det senare ä mycket billigare än det föra, ehuru det till och med ä renare, enär den basiska processen fullkomligt aflägsnar alla »oarter». Basiskt »open-hearth»stå ersäter numera påmånga stälten svenskt jän, även till hästskor. Pansarplå föfädigas däraf. East-Riverbron bygges af surt stå, hvarför ett högre pris betalas; men detta kommer sig endast däraf att ingenjören icke ä mottaglig för bevis. Den stora fördelen för Förenta staterna af den basiska metoden ä, att våra enorma upplag af starkt fosforhaltig jänmalm kunna användas till stå, under det att bessemermetoden i den amerikanska tillverkningen kräver jämförelsevis fosforfattiga malmer, påhvilka tillgången ä ganska begränsad. Ståttillverkningen i öppen härd ä i ständig tillväxt.

Såunda har jänådern, som slutade under föra århundradet, efterträts af bessemerståådern, hvars regeringstid räckte endast trettiosex år, med början 1864, och som nu träder tillbaka för att lämna plats å Siemens »open-hearth»ståådern. Tillverkningen i öppen härd har numera i Storbritannien långt företräde för bessemer, och jag tror mig våga påstå att det blir samma förhållande i Förenta staterna.

Försvinnandet af bessemerådern har framkallat de södra staterna som en blifvande ståttillverkare, som eljes aldrig skulle kommit med i marknaden, emedan dess malmer äro olänpliga för bessemerprocessen, men troligen visa sig passa för »open-hearth»processen. Förän Tennesseebolagets nya ståfabriker ha kommit i gång och arbetat någon tid, kan man icke med säkerhet uttala sig om, huruvida Södern kan blifva en medelpunkt för ståttillverkning, men efter alla tecken att döma ser det ut, som om den snart skulle blifva en ganska viktig faktor pådetta område.

Ståets nuvarande medelpunkt utgöres af en kvadrat mellan Pittsburg och Wheeling, nordväst till Lorain, å öster till Cleveland och å söder tillbaka till Pittsburg. Inom detta område tillverkas mest stå. Ensamt Allegheny--Pittsburg inberäknadt--tillverkade 1899 nästan en fjärdedel af allt tackjän i Förenta staterna, nästan hälften af »open-hearth»stålet och nästan 39 procent af all slags ståttillverkning. Och det ser icke ut som om denna region snart skulle bli undanträngd. Colorados ställning som ståfabrikant ä redan försäkrad. Det stora landet i sydväst visar icke benägenhet att tillverka stå i vidare utsträckning. I medlet af föra århundradet utgjorde de östra staterna ståttillverkningens egentliga hemort. Till och med i Pennsylvania tillverkades hälften af dess stå öster om Alleghenybergen. Sedan dess har riktningen gått snabbt å den region, som kallas »Central West» och som har Pittsburg till sin medelpunkt. Överflyttningen af de stora Lackawanna jän- och ståfabrikerna i Scranton, Pa, till Buffalo, och Betlehemståbolagets lysande triumfer i pansarplå, kanoner och smiden som specialitet--hvilket gaf det en

särskildt framstående ställning--äro bevis påatt Ötern icke ä någon lämplig plats för tillverkning af vanligt stå. Historien om ståfabrikerna i Troy ä ett annat bevis. Det finns ett undantag på denna marsch västerut--Harrisburg i östra Pennsylvania, som fortfarande ä en framgångsrik och betydande tillverkningsort. Marylands-ståbolaget vid kusten har förmånlig export, men ännu viktigare för bolagets framgång ä dess skeppsbyggeri, hvartill platsen pågrund af tidvattnet ä synnerligt väbelägen. Intet tyckes antyda, att medelpunkten för ståtillverkningen i detta land kommer att rubbas i det nya århundradet. Det ä, som sagdt, i Centralvästern, och där tyckes den komma att stanna.

Men till och med där verka krafter, som kunna föranleda viktiga förändringar. Städerna vid sjöarna längs norra gränsen af centralvästerns region tillväxa snabbt; de äga fördelen af ytterligt låg transportkostnad till sjös och genom Wellandkanalen samt kunna lasta direkt påEuropa. Men största betydelsen ha de låga fraktsatserna påEriekanalen under mer än halfva året. Dessa ådraga sig uppmärksamhet, synnerligast sedan man gjort försök att slåihop stambanans alla linjer till ett direktorat för att kunna fordra högre fraktsatser. Lackawanna järn- och ståbolagets förläggande af sina verk till Buffalo visar tydligt dragningen till sjöarna. Järnvägssammanslagningens politik lägger otvifvelaktigt an på att gynna de södra hamnarna och New York. Skillnaden mellan tre cents pr hundra för Baltimore och tvåcents för Filadelfia över New York visar, att trafiken fortfarande söker dessa hamnar och att New Yorks andel af skeppshandeln alltjämt minskas. Men det ä icke antagligt att staden eller staten New York underlåter att försvara sin ställning genom det vapen, som New York äger framför alla de andra staterna i sin vattenfarled från sjöarna till New Yorks hamn. Jag tar detta för afgjort och förutsäger en stor utveckling af ståindustrin i denna del af centralvästern, som ligger längs södra stranden af Eriesjön och som har den billigaste transportvägen till New York.

Ett af de utmärkande dragen för det nya århundradet ä återgången till sjötransport för tyngre varor. Påinsjöarna finnas redan skepp, som lasta 7,000 tons. Pramar skola göra regelbundna turer påOhiofloden och påden utvidgade Eriekanalen samt även påkanalen från Chicago till Mississippi. Många andra sjövägar skola öppnas för transport af stå och ståfabrikat till en tredjedel, ofta en fjärdedel af fraktsatserna påjärnväg.

Det ä knappt troligt att någon bättre eller billigare metod för ståtillverkning står att uppnå eller att stå utan förlust kan säjas billigare än tvåcents för tre skåpund. Det tjugonde seklet med alla sina kommande underverk skall troligen sluta med ståtillverkningen dåsom nu i öppen härd. Det ser icke ut, som om någon förbättring vore möjlig.

De senaste åren ha bevitnat exporten af vårt stå till andra länder. Republiken har icke endast fyllt sina egna behof, utan försökt att fylla hela världens; icke endast i stå, utan i tusen och en andra artiklar, hvilkas hufvudbeståndsdel utgöres af stå. Den billiga

tillverknigen ökar dess användning i en utsträckning, hvarom vi knappast kunna bilda oss en föreställning. Ett exempel härför de många, som kunna anföras, är att för tre år sedan användes icke en ton stå till järnvägsfraktvagnar här i landet; nu användes tusen tons stå dagligen ensamt för detta ändamål. Järnmalm- och kolgrufvorna i Storbritannien bearbetas till det yttersta, och ändock ökas icke förrådet mycket. I Tyskland är det på samma sätt med undantag af att där finnas några mindre goda fyndorter, som kunna utvecklas, ifall priserna stiga, hvilket är antagligt. Ryssland har icke spelat någon vidare roll i ståindustrin; om landet vid århundradets midt kan fylla sina egna behof, är det godt. Utom i Förenta staterna, England och Tyskland tillverkas obetydligt stå. Förhoppningarna på Kina och Japan i detta fall komma nog påskam. Storbritannien och Tyskland kunna icke öka sin tillverkning mycket öfver den nuvarande, såatt Förenta staterna tyckes vara det enda land, som kan tillfredsställa världens behof. Vårt förråd af järnmalm räcker att motsvara all efterfrågan åtminstone under århundradets första hälft; hela århundradet hvad koks angår. Utan tvifvel komma nya lager att upptäckas innan de nuvarande äro uttömda.

Några år härefter skall exporten och tillverknigen af järn och stå från republiken till många delar af världen--hvilken export år 1900 beräknades till 129,000,000 dollars--bli så stor, att den bildar ett nytt kapitel i ståets rekordslående historia.

Vår ståindustris inflytande på den inhemska utvecklingen kommer att bli underbart, ty den nation, som åstadkommer det billigaste stået, har de andra nationerna vid sina fötter i alla dithörande affärgrenar. Det billigaste stået betyder de billigaste skeppen, de billigaste maskinerna, de billigaste tusen och en artiklar, af hvilka stå utgör en beståndsdel. Vi stå framför en så stor artad utveckling af republikens industri, att världen ännu aldrig sett dess like.

Republikens ställning som ståfabrikant kan skildras i få ord: År 1873, således för endast tjugosju år sedan, producerade Förenta staterna 198,796 tons stå och Storbritannien 653,500 tons, mer än tre gånger så mycket. Tjugosex år senare, år 1899, tillverkade republiken två gånger så mycket som monarkien; de respektive siffrorna utvisade 10,639,857 och 5,000,000 tons, en åttafaldig ökning för monarkien och femtiofaldig för republiken. Förenta staterna tillverkade nästan 40 procent af all ståproduktion i världen, hvilken uppgick till 27,000,000 tons. Industriens historia har intet motstycke att uppvisa.

Så har det varit; och hvad framtiden angår, så kommer måhända Förenta staterna, innan det nuvarande århundradet hunnit tillryggelägga en tredjedel, eller kanske endast en fjärdedel af sin bana, att tillverka mera stå än hela den öfriga världen tillsammans.

Farvä då Jänåder! Hell kung Stå och lycka å republiken, medelpunkten i hans rike, där han sitter på sin tron och utför sina stora underverk!

LEFNADSOMKOSTNADERNA I STORBRITANNIEN I JÄMFÖRELSE MED FÖRENTA STATERNA

(Ur »The Contemporary Review», September 1894)

Priset på lifsförnödenheter i England och Amerika. Hvarför amerikanaren kan njuta af lyxartiklar, som äro förmenade engelsmannen.

Om någon tillfrågades i hvilket fall rörande Förenta staterna engelsmännen äro mest påvillospå, skulle det icke vara oberätigtadt att svara: Angående jämförelsen mellan lefnadsomkostnaderna i det gamla och det nya landet.

Det skulle antagligen kräva både tid och möda att söka rubba en så allmän uppfattning, som den, hvilken nyligen uttalades af en hög engelsk auktoritet, att »Förenta staterna skulle vara ett fullständigt Eldorado för arbetare, om lefnadsomkostnaderna icke vore så höga.»

Det är lätt att visa huru en sådan uppfattning kunnat uppstå. Engelsmannen kommer till New York och hyr ett ådon, som flera timmar väntat på ångbåen; man affordrar honom ett orimligt pris; han beställer en flaska importeradt vin och finner det mycket dyrare än hemma. Han erfar att priset på kläder, beställda af importeradt tyg, är även mycket högre, och dessa omständigheter göra ett starkt intryck på honom, därför att de äro de första han mottager. Då han vid hemkomsten tillfrågas, hvarpå han stöder sin åsikt, att lefnadsomkostnaderna äro större i Förenta staterna än hemma, framhåller han oföränderligen dessa tre exempel och stannar dä. Men dessa utgöra icke de hufvudsakligaste utgifterna ens för resande, ännu mindre för invånarna. På frågan, hur han fann hotellpriserna, erinrar han sig, att det kostar mindre i republiken, där priserna i de bästa hotellen belöpa sig till fjorton åderton shillings pr dag--det senare priset det högsta i New York. För detta har han ett bekvämt rum och alla måtider--frukost, lunch, middag och kvällsvard. Han drar sig också till minnes, att han knappast kunde fåt en sådan middag på hotell Metropole i London för samma summa af aderton shillings, som alla måtiderna och ett rum kostade i New York. På frågan, hur han fann reseomkostnaderna, räknar han efter litet och finner att priset är litet mer än häften, första klass, även inberäknadt sofvagn. Det billigare priset på järnvägsresor och hotell uppvägas icke af extra betalningen för droskor och utländska viner. Den främmande köper inga kläder och om han är klok följer han amerikanarnas exempel och använder hotellets omnibusar eller de elektriska spårvagnarna; och sällan, om någonsin, beställer han en cab, som icke är en amerikansk institution. Men om den resande önskar hyra ett ekipage pr dag, vecka eller månad, eller för åkning till teatern eller en bjudning, så är priset därför icke dyrare i New York än i London--fyrtio eller femtio pund i månaden, efter överenskommelse, och tolf shillings för en droska pr afton. För en åtur i parken en eftermiddag är priset på en vagn med två hästar till och med lägre i New York. Det är ett obestrifligt faktum, att reseomkostnader--inberäknadt alla

nödvändiga dagliga utgifter--äro mycket dyrare i Storbritannien än i Amerika. Men detta inverkar endast på de fåresande, vanligen förmögna personer, och är af ringa vikt. Det väsentligaste är huru lefnadsomkostnaderna ställa sig för massan af folket, för löntagareklassen i de tvåländerna.

Låt oss lugnt betrakta saken. Flertalet arbetare--handtlångare inberäknade--har en årlig inkomst af 60 till 120 pund. Enligt den statistik, som upprätats af Arbetsbyrå i Massachusetts--den högsta auktoritet vi äga--ställa sig lefnadsomkostnaderna i England och Amerika såunda:

Inkomst 300 doll. till 450 pr år   Inkomst 450 doll. till 600 pr år

-----+-----			-----+-----		
Utgifter	Amer.	Engl.	Utgifter	Amer.	Engl.
-----+-----+-----			-----+-----+-----		
Lifsmedel	64	81	Lifsmedel	63	78,75
Kläder	7	7	Kläder	10,50	10,50
Hyra	20	13	Hyra	15,50	10,37
Bränsle	6	7	Bränsle	6	6
Diverse	3	3	Diverse	5	5
Summa	100	111	Summa	100,-	110,62

Detta visar de högre priserna i Storbritannien. Men sedan denna tabell uppgjordes, ha priserna mycket fallit i Förenta staterna, långt mer än i Storbritannien. I ett värdefullt engelskt verk »Folkets arbete och lif» uppgifver Charles Booth, att födan för en familj belöper sig till 50 à 60 procent af inkomsten. »Lifsförnödenheter», hvarmed här menas allt som ingår genom munnen, är den största utgiftsposten för en arbetarefamilj. Den sträcker sig från sextiofyra procent i Amerika till åttio i England. Anledningen till denna skillnad är tydlig. Alla slags födoämnen äro naturligtvis billigare i Amerika än i England. Det förra landet exporterar dem till det senare. Tobak är mycket billigare. Amerika producerar tobak, och tullen är endast sex cents pr skåpund emot åttiofyra cents tull i monarkien--fjorton gånger såstor. Tullen påwhisky är 40 cents pr gallon, såedes sex gånger högre i Storbritannien än hos oss, och whisky tillverkas billigare i Kentucky än i Irland eller Skottland.

Ötullen är i Amerika 96 cents pr tunna och i England 1 dollar 75 cents. Te och kaffe äro tullfria för amerikanaren, men belagda med tull för engelsmannen. Socker (råsocker) är tullfritt i båda länderna, utom i republiken en obetydlig tull på utländskt raffinad. När massorna i Storbritannien inse huru tungt de äro beskattade i jämförelse med Förenta staternas arbetare, komma de antagligen att framställa kraf på billigare tullsätser på sådana artiklar, hvilka komma under rubriken: lifsförnödenheter--framför allt på ett tullfritt frukostbord.

Det billiga priset på födoämnen i Förenta staterna skulle överraska en engelsk iakttagare, som ville studera denna fråga genom alla fyrtiofyra staterna och icke endast i New York eller städerna vid atlantiska kusten, till hvilka produkter från Västern måste

transporteras.

Sedan vi nu sett, att tre fjärdedelar af en arbetarfamiljs utgifter gå å till »lifsförnödenheter» och funnit att priset på dessa ställer sig billigare i Indianapolis än i Manchester, såkomma vi till utgiften nr: 2: hyran. Denna slukar i Amerika 20 procent af familjens inkomst och i England 13. Den britiske arbetaren bor mera inskränkt. Den bättre klassen i Amerika har, som regel, tre eller fyra rum, i Storbritannien två. Hyran är onekligen mycket högre i det nya landet.

Den nästa viktiga utgiften är »kläder», hvilken representerar 7 procent af utgifterna såväl i Förenta staterna som i England. Detta överraskar kanske många läsare, innan vi hunnit förklara anledningen. Kläder af finaste importerade tyger äro mycket dyrare i Amerika än i England, där tyget tillverkas, men kläder gjorda af amerikanska tyger äro mycket billiga och fullt brukbara. Tyget är tjockt och groft och icke såbehagligt att vara klädd i--till och med gröre än skotsk cheviot. Men massan af folket använder det, likasom hon använder ylleunderkläder af samma slag. Därför beröres arbetsklassen icke såmycket af tullen på fina yllevaror, hvilka endast importeras af de fårika. Jag har här framför mig annonser i amerikanska tidningar, af hvilka framgåatt en färdigsydd kostym kan köpas för två eller tre pund--just samma pris som i Storbritannien.

Här är en sann historia i detta ämne. En bekant parlamentsledamot, som för någon tid sedan höll ett tal för sina valmän i det inre af landet, sade dem att lefnadskostnaderna voro mycket högre i Amerika än i Storbritannien och att priset på kläder var tre gånger såhögt. En afskrift af talet skickades till hans vän, en af våra mest kända män i Förenta staterna, hvilken talaren ofta brukade besöka. En kort tid därefter aflade han, tillsammans med sin hustru, ett besök hos sin vän i republiken. En morgon visade sig värden vid frukosten i en ny kostym, som väckte allmän beundran. Den engelska damen förklarade att den var »mycket trefligare än den kostym hennes man hade». Värden frågade sin gäst, hvad han trodde att kostymen kostade; hvarpå den intet ondt anande engelsmannen svarade: »Well, den kostym jag har på mig kostar mig 7 pund, och jag antar att er i detta förskräckliga tullskyddade land måste ha kostat 12 pund.» Detta var hans uppfattning, sedan han noga granskat kostymen. »Well,» sade värden, »jag betalade precis fyra och en half dollars för kostymen, och jag skulle önska att ni ville ta den med er hem till England och visa den för edra valmän samt tala om historien.» Detta afbödes dock under muntert skratt. Värden hade vid ett besök i byn händelsevis fått se en lastvagn från Boston, hvarifrån sådes färdiggjorda kläder, och frågade försäljaren, om han hade en dräkt som passade honom. »Ja,» svarade denne, »och om ni tar en kostym, såkan ni få den till partipris. Detaljpris är 6 dollars.»--»Det är bra. Skicka hem den.» Den sändes genast, med det ofvan nämnda resultatet. Det var naturligtvis amerikanskt material, icke såslätt eller såfint som det den ärade parlamentsledamoten hade, men likväl en bra och treflig kostym. Men priset var så lågt, att jag icke vågar gå i borgen för hållbarheten. För 15 dollars kan man få utmärkta kostymer.

Nä vi se påsumman af extra fina yllevoror, importerade af Förenta staterna, se vi huru obetydlig den är, i jämförelse med totalförbrukningen af ylle. År 1890 var värdet på inhemska yllevoror 338,000,000 dollars. Importen af de dyrbara fina utländska yllevororna belöpte sig endast till 35,500,000 dollars--och då priset per meter af den importerade varan säkerligen var dubbelt så högt som det inhemska, betyder detta icke mycket öfver fem procent af den förbrukade mängden. Och det är de fårika, som ensamt använda de dyrbara utländska varorna.

Det förhåller sig på samma sätt med bomullsvoror; värdet af landets egen produktion var 298,000,000 dollars, af det importerade 28,000,000, hvilket gör icke fullt fem procent af hela förbrukningen --under förutsättning af dubbla priset pr meter för den utländska varan. En arbetarefamilj använder bomullsvoror i en ganska betydande mängd.

Hvad siden angår, så ha vi följande siffror för 1890: tillverkning i amerikanska fabriker 69,000,000 dollars, importeradt siden 31,000,000. Det kan med säkerhet antagas, att priset på det importerade sidenet per meter var dubbelt så högt som på det inhemska, så att mer än fyra meter af amerikanskt siden köptes mot en af det utländska.

Medan vi uppehålla oss vid ämnet om kläder, vill jag anföra två exempel ur min egen erfarenhet. En amerikansk familj med många tjänare vistas en del af hvarje år i England. Tjänarna resa fram och tillbaka och ha såunda tillfälle att köpa sina kläder, stölar och skor etc. antingen i det ena landet eller i det andra. De manliga tjänarna fortfara att köpa kläder i det gamla landet. De kvinnliga tjänarna finna, att de göra billigare inköp i New York. Men alla köpa sina skodon i New York.

Det andra exemplet: En skotsk-amerikansk familj med fem barn tillbringar en del af hvarje år i Skotland. Den duktiga, sparsamma husmodern brukade för föse sig och barnen med kläder i Glasgow. Vid sina senaste besök har hon icke köpt något på denna sidan, och jag hörde henne anföra som skäl här för, att hon köpte billigare kläder--i synnerhet å barnen--i New York än i Glasgow.

Den bekante frihandels- och tariffreformsiffraren, Mr. Schoenhof, hade i uppdrag af regeringsdepartementet att undersöka priserna i Förenta staterna och Storbritannien och afgaf för några år sedan följande rapport:

»Hvad kläder och manufakturvaror i allmänhet angår, så finner jag, att bomullsvoror äro fullt ut lika billiga i Förenta staterna som hos oss. Shirting och läft till samma pris som våra äro i synnerhet öfverlägsna i kvalitet, såvidt jag kunnat döma af artiklar, som varit till salu i detaljaffärer. Muslinsunderkläder för damer äro af mycket finare beskaffenhet och billigare i Förenta staterna. Icke heller kan jag finna, att herrskjortor af bomull äro billigare här. Om fabriksydda kängor och skor gäller detsamma. Hvad själfva utförandet och utseendet af de motsvarande artiklarna i stort sedt angår, så

finner jag att Förenta staterna är överlägset i tillverkningsmetod. Detta är sant såväl i fråga om kläder som om kragar, manschetter och liknande artiklar.»

Sedan Mr Schoenhof aflade sin rapport, har priset på många artiklar fallit mera i Förenta staterna än i Storbritannien. Detta prisfall har varit så stort, att priset på bessesmer, tackjän och stå-»billets» är lägre i Pittsburg än i Middlesborough; det har gjort att amerikanska mattor kunna säljas i England; det har lockat amerikanska skeppsbyggare att begära tillåtelse att göra anbud på de nya engelska krigsskeppen och Clydes förtroendemän att köpa sitt nya, vädiga mudderverk i New York. Det har också satt den amerikanske fabrikanter af åkerbruksredskap i stånd att nå den engelska marknaden och stenbrottsägare att skicka granit från Maine till Aberdeen.

Nästa rubrik i arbetarefamiljens utgiftsstat, är »bränsle». I allmänhet sagdt, är detta mycket billigare i Förenta staterna än i Storbritannien. Om vi jämföra New York och London, så erhåller New York antracitkol lika billigt som London bituminöst kol. Det förä ger minst dubbelt så mycket värme och säges lämna tre gånger så mycket. I de tåast befolkade delarna af Förenta staterna överskrider priset på kol icke tvådollars pr ton. I de stora västra Pennsylvania- och Ohiodistrikten är det icke mer än en och en half. Amerikanaren förbrukar mera kol under vintern, dels på grund af det kallare klimatet och dels för den rymligare bostaden. Sakkunniga ha funnit att procenten af amerikanarens eller engelsmannens inkomst, som går till bränsle, ställer sig lika--d. v. s. sex procent.

I England tillskrifver man tullen de antagna högre lefnadsomkostnaderna i Förenta staterna. En liten undersökning skall snart visa att denna uppfattning är en smula ogrundad. De förnänsta, högt taxerade artiklarna i Mc-Kinley-billen äro fem: 1) extra fint siden från Frankrike; 2) fina ylle- och linnevaror från Storbritannien; 3) extra fina linnevaror från Tyskland och Frankrike; 4) dyrbara viner från Frankrike; och 5) Havannatobak och cigarrer. Tullen på alla dessa saker är mycket stor. Yllevarorna 60 procent af värdet, siden ännu högre, champagne 32 sh. pr dussin etc., etc. Sådan är vår »demokratiska» budget. Det finns icke en arbetare i Amerika, som använder någon af dessa artiklar. Det betraktas som god politik att högt beskatta de rikas lyxartiklar och i stället ha te, kaffe och råsocker tullfria. Det är icke troligt, att denna politik skall förändras eller ens modifieras, huru mycket det än talas om en tariffreform. Den benägenhet Storbritannien nu visar att lägga tullbördan på det rika fåalet, som har styrka att bära den, är lika framträdande i republiken. Arbetarens lifsförnödenheter skola fortfarande vara tullfria i republiken och blifva snart fria i konungariket, och de rikas lyxartiklar skola mer och mer beskattas i båda länderna.

Farmarens supponerade olyckliga stälning i Förenta staterna brukade ofta framhållas, med påpekande af att till följd af tullen på maskineri blefvo hans åkerbruksredskap onödigt fördyrade. Men då amerikanaren numera behäskar världsmarknaden i fråga om

Åkerbruksmaskineri och exporterar sådant, såberöes farmaren icke längre af tull på den utländska varan.

Förenata staternas framträdande som exportör af fabriksvaror, på grund af reducerade priser, ä en af de senaste årens märkligaste företeelser. Här äo några få exempel: år 1893 exporterades åkerbruksredskap till flera delar af världen för ett belopp af 5,000,000 dollars, kopparvaror för 4,500,000, bomullsvaror för 12,000,000, järn och stål samt fabrikat af dessa metaller för 30,000,000, vagnar och andra ådon för mer än 2,500,000, träoch trävaror öfver 25,000,000 dollars. Amerikanska möbler exporteras numera i stor mängd.

år 1892 exporterade republiken lika mycket järn- och ståvaror jänte metallerna själfva, som den importerade, nämligen för 28,000,000 dollars i båda fallen.

Musikinstrument, värderade till 1,800,000 dollars. exporterades, glas och glasvaror för 8,000,000, läder och lädervaror för öfver 10,000,000, papper och pappersvaror öfver 1,500,000 (några engelska tidningar tryckas nu på amerikanskt papper), instrument för vetenskapliga ändamål för 1,300,000, klockor och ur för öfver 1,000,000 dollars.

Exporten af fabriksvaror ökas årligen, men måste--i motsats till Storbritanniens--alltid förbli obetydlig i jämförelse med värdet af den inhemska totalproduktionen af fabriksvaror. Denna beräknades 1890 till 8,750,000,000 dollars. Värdet af britiska fabriksvaror 1888 var icke fullt hälften så stort--4,100,000,000 dollars.

Västandet i en ny kontinent som Förenata staterna beror icke af den utländska utan af den inhemska handeln. I samma mån som det nya landet blir mer och mer i stånd att fylla sina egna behof, måste den utländska handeln aftaga.

Huru kunna vi inför de ofvan anförda fakta förklara den engelska uppfattningen, att lefnadsomkostnaderna äo större i Förenata staterna? Helt enkelt på följande sätt: Ehuru det ä sant, att för ett pund sterling kan massan af folket nu erhåla mera lifsförnödenheter i Amerika än i England, och ehuru den amerikanske arbetaren har stora fördelar framför den engelske, så föjer icke nödvändigt däraf att den amerikanske arbetaren lefver lika billigt som sin engelske kamrat-- långt däifrån.

Amerikanaren har större inkomster och vill icke undvara en mängd saker, som i Europas gamla länder skulle betraktas som lyx. Han förtjänar mer och använder mer. Därför ä det i en mening sant, att lefnadsomkostnaderna, såsom den amerikanske arbetaren lefver, äo större för honom, än för den engelske, såsom han lefver. Men detta kommer däraf, att han lefver på ett annat sätt. För de artiklar, som äo absolut nödvändiga, ä kostnaden mycket mindre i det nyare landet.

Den amerikanske arbetaren och hans familj kan verkligen lefva mycket

billigt, om de vilja det. Men de kunna ocksålefva slösaktigt såsom i andra länder. Vi ha ett bevis härpå utländska arbetares utgifter, synnerligast bland ungrare och italienare, hvilka påde senare åren i stor mängd emigrerat till Förenta staterna. Det vanliga priset, som dessa fränlingar betala till värden påmatstålet, ä tio cents om dagen för födan. De sofva vanligen i träskjul, uppförda å dem af deras arbetsgifvare. Under tider af industriellt tryck, som de nuvarande, ä förmågan att lefva billigt och ändågodt af största betydelse för arbetsklassen i Förenta staterna och skyddar människan från mycket lidande, som eljes skulle ha föjt med arbetsbristen. Detta ä en ny erfarenhet för den nuvarande generationen af amerikanare och snart övergående, såvida icke tron på kapitalets fasthållande vid guldmyntfoten äer rubbas. En tvetydig not i denna fråga, utfäddad af sekreteraren i finansdepartemanget i maj föra året, paralyserade landets affäsrörelse för tillfället. Förbättringen har blifvit fördröd genom den förestående nya lagstiftningen angående tull påimporterade varor.

Huruvida Amerika ä arbetarens Eldorado eller ej, beror påarbetaren sjä. Han och hans familj kan nu lefva billigare än en familj i Storbritannien, om de vilja lefva lika enkelt. De äo i samma ställning som en gammal skotska, hvilken jag en gång kände. Tillfrågad, om hon kunde lefva påen viss uppgifven summa om året, svarade hon: »Ja, ja visst, jag kunde lefva påhäften, men jag kunde göra slut pådubbelt såmycket.» Det vill säga, ett pund sterling, förståndigt använt af arbetaren och hans familj, skall förskaffa dem mera af lifvets nötorft i det nya än i det gamla landet--ett förhållande, som troligen kommer att ha viktiga föjder påbåda sidor af Atlanten i en icke aflägsen framtid.

DE NATURLIGA OLJE- OCH GASK~LLORNA I V~STRA PENNSYLVANIA

(Ur Macmillans Magazine, Januari 1885)

En kort historik över upptäckten af olja och gas. Borrningsmetoden och produktens användning. Förmögenheter vunna påobetydligt kapital. Möjligheterna af dess användning i framtiden.

Att det nya brännämne, som jorden nyligen slungat ut, skulle tillvinna sig allmän uppmärksamhet, kan icke väcka förvåning, ty helt visst har aldrig något liknande varit sett. Det distrikt, som af alla påhela jordens yta torde vara rikast påunderjordiska skatter, ä Västra Pennsylvania, som till sin hufvudstad har det rökiga Pittsburg. Sydost från staden ligger det ryktbara lagret af brännkol, känt och använt över hela Amerika från Atlantens hafskust till Colorados silfvergrufvor. Dran ä från sju till nio fot djup och omfattar en yta af tvåhundra kvadratmil. Den har ett sågynnsamt läge för brytning, att tusentals tons koks ha såts för tre shillings och sex pence pr grosston, lastad påjärnvägsvagn. Denna affä har nåt en snabb utveckling, till och med för detta land, ty de män lefva ännu, som byggde den första koksugnen, under det att i dag finnas mellan

nio- och tiotusen ugnar. Det är endast tjugo år sedan koks första gången användes i masugn. Under år 1882 tillverkades 138,001,840 bushels. [1]

[1] En bushel = 36,35 liter.

Rakt i öster från Pittsburg ligger Westmorelands gaskolfåt, hvarifrån de östra städerna erhålla sitt föråd af gaskol. Denna kolådra är från fem till sex fot djup och brytningen sker sålät, att Pennsylvania-järnvägsbolag får kol lastadt pålokomotivtendern för ungefär tre shillings pr grosston. Fåtet sträcker sig i ost och sydost från staden, längs Monongahela- och Youghiohenyflodens stränder. Det är ur grufvorna på dessa stränder, som många städer--till och med så aflägsset belägna som New Orleans--föreses med gaskol. Den årliga produktionen överstiger 7,000,000 tons.

Om vi nu från bränn- och gaskollagren vända oss mot norr, så komma vi på ett afstånd af hundra mil (eng.) från Pittsburg till oljeregionen. Hur hastig utveckling upptäckten af bränn- och gaskol än haft, kan den icke jämföras med den enastående framfart som upptäckten af petroleum haft.

Det är endast 22 år sedan jag, i sällskap med några vänner, besökte Storey Farms ryktbara oljekälla vid Oil Creek. Oljan rann då från källan ut i den lilla viken, där ett par flatbottnade prämar lågo fyllda, färdiga att flottas ned till Alleghenyfloden på en beständ dag i hvarje vecka, då viken afstängdes genom en tillfällig fördämning. Detta var början till oljeaffären. Vi köpte farmen för 39,000 dollars, och vi hade så liten tro på jordens förmåga att för någon längre tid lämna de hundra fat om dagen, som källan då gaf, att vi beslödo göra en damm, som kunde rymma hundra tusen fat olja, hvilket föråd vi värderade till 975,000 dollars, när tillgång upphörde. Olyckligtvis för oss läckte dammen förskräckligt; afdunstningen försakade oss även förlust, men vi fortsatte att låta oljan rinna dag efter dag för att ta igen skadan, tills flera hundra tusen fat på detta sätt hade gått förlorade. Vår erfarenhet med farmen kan vara värd att omtala. Dess värde steg till 4,870,000 dollars, det vill säga att bolagets aktier sådes i marknaden på denna basis. Och ett år lämnade den i utdelning 975,000 dollars--en icke oäven ränta på det insatta kapitalet: 39,000 dollars. Men detta är ett undantagsfall; många millioner dollars ha gått förlorade på oljespekulationer. Endast ett par år förut hade samma olja såts för ett par dollars flaskan såsom ett osvikligt botemedel för alla verkliga eller inbillade sjukdomar, som hemsöka människosläktet. Den kallades då för »Seneca-olja»--»det stora indianska läkemedlet»--därför att indianstammar med detta namn, hvilka då bebodde distriktet, brukade skumma oljan i viken. »Det oöverträffliga läkemedlet» säjes nu för mindre än 75 cents pr fat, och det är egendomligt att personer, som såifrigt köpte det för två dollars flaskan och gävo intyg om dess läkande kraft, nu anse att alla dess dygder försvunnit, när det kan köpas för en cent. Så mycket gäller det hemlighetsfulla i materia medica.

Från denna lilla början för tjugo år sedan kan platsen nu (1885)

leverera 70,000 fat olja dagligen. Sistlidna 1 november funnos i cisternerna icke mindre än 38,034,337 fat--ett tillräckligt föråd för att fylla världens behof under några å. Till den 1 januari 1884 har denna oljeregion afkastat 250,000,000 fat, och ännu ökas tillflödet dag för dag. För att transportera denna enorma massa ha 6,200 mil järnrör blifvit lagda. Oljan pumpas genom dessa från källorna--hvilka uppgått till ett antal af 21,000--till kusten omkring 300 mil däifrån.

Värdet af petroleum och dess produkter, exporterade år 1877, belöpte sig till 61,789,438 dollars. År 1883 väderades exporten endast till 45,000,000, ehuru antalet gallons (656,363,869) var nästan dubbelt så stort som exporten 1877. Totalsumman af allt, som exporterats till den 1 januari 1884, öfverstiger 625,000,000 dollars. Det kan med full tillförlitlighet sägas, att oljekällorna i Västra Pennsylvania lofvä att lämna särriklig afkastning innan de äro uttömda, att hela nationalskulden kunde betalas dämed.

Vi komma nu till den senaste upptäckten af våra underjordiska skatter, nämligen de naturliga gaskällorna, hvilka hastigt börja framträda omkring Pittsburg. Just som den naturliga oljan syntes påytan af Oil Creek, såmärktes i distriktet nordost om Pittsburg, påfemton mils afstånd, smågasstrålar som bubblade upp ur vattnet åvikarna. Sumpgas hade för flera år sedan upptäckts påtjugo fots djup och användes ibland af farmarna vid sockerkokning af lönsaf. Medelpunkten för detta distrikt för naturlig gas är den lilla staden Murraysville i Westmoreland. I en liten kvarnträna påplatsen hade man märkt en större gasmängd än vanligt, och några spekulanter verkställde för femton år sedan borringar efter olja men när de borrarat 900 fot djupt, såfanns där ingen. Sju år därefter beslöt ett annat sällskap att försöka på ett ännu större djup. De hoppades naturligtvis att finna olja, men när de borrarat till ett djup af 1,320 fot, inträffade en fruktansvärd explosion, som slungade borren i luften och krossade allt i spillror. Dån af den lössläppta gasen hördes ända till Monroeville, som ligger fem mil däifrån. Den fängslade kraften hade ändligen befriats och blef en ny rikedomskälla å Västra Pennsylvania --redan förut alltför rikligen väsignadt, känner läsaren sig kanske hånad att tillägga. Sedan fyra rör, hvardera tvåtum i diameter, hade blifvit lagda från brunnens mynning och strömmen ledd genom dem, antändes gasen, och hela landskapet upplystes påmånga mils omkrets. Detta vädefulla brännämne lå man föfara under hela fem år, därför att inga kapitalister kunde förmå att riskera 200,000 dollars till rördningar för att leda oljan till bruk och fabriker, där den kunde bli till nytta.

Jag besökte detta område föra veckan och såg nio källor, som alstrade gas. Från de tre största steg gas ännu upp i luften. En underbar syn, i sanning! Gasen rusar upp genom ett sextumsrör, som sträcker sig kanske tjugo fot öfver ytan, med en sådan hastighet, att den fattar icke eld inom sex fot från rörets mynning. Om ni blickar upp i den klara, blåa rymden, såser ni framför er ett dansande guldglänsande andeväsen, utan synbar förbindelse med jorden, gungadt af vinden och svävande omkring i alla riktningar i ständigt skiftande former. Då

gasen från källan träffar lögans medelpunkt och delvis går genom den, vrider sig den lägre delen af massan inå och åstadkommer den häligaste verkan--en verklig eldpelare, med fotstälningen omsvept af graciösa veck. Och icke ett spår till rök förnimmes.

Redan leda fyra säskilda rörlinjer--af hvilka två äro åta tum i diameter--gasen från detta distrikt till fabriksanläggningar i Pittsburg, och en femte linje leder det till våra bessemerståbruk, på nio och tio mils afstånd. En annan linje af tiotumsrör håler på att läggas.

Omkostnaden för rörläggning är under nuvarande låga priser och med rät till fri genomväg beräknad till 7,500 dollars per mil, såatt kostnaden för en linje till Pittsburg kan sägas uppgå till omkring 135,000 dollars. Borrningen kostar omkring 5,000 och tillgår på följande sätt. Först uppsättes en lyftkran och ett sextumsrör af smidesjärn drifves ner genom jorden, tills det träffar berget, från 75 till 100 fot. Stora borrh, väggande tre- åfyratusen skåpund, användas nu; dessa stiga och falla från fyra till fem fot i slaget. Den gas, som erfordras för att drifva dessa borrh, ledes genom smala rör från de närgränsande källorna. Sedan ett åtatumshå hål blifvit borrhadt till ett djup af omkring 500 fot, sättes ett 5 5/8-tums rör af smidesjärn ned för att utestänga vattnet. Såborras hålet sex tum vidare i diameter, tills gasen träffas, då ett fyratumshå hål sättes ned. En tid af fyrtio till sextio dagar ågå vanligen för att borra brunnen och träffa på gasen. Den största kända källan beräknas lämna omkring 30,000,000 kubikfot gas på tjugofyra timmar, men hälften däraf anses som produkten af en god brunn. Trycket af gasen, då den utgår ur brunnsmyningen, är nästan eller fullt 200 skåpund per kvadrattum. En mätare, som jag undersökte, visade ett tryck af 187 skåpund. Till och med i våra fabriker, där vi använda gas, nio mil från källan, är trycket 75 skåpund pr kvadrattum. Vid en af källorna, där ett förråd af rent vatten befanns önskvärdt, fann jag en liten ångmaskin, som arbetade genom direkt kraft från gasen, sådan den kom ur brunnen, och ett utmärkt vattenföråd erhöles på detta sätt från ett källdrag i dalen.

Det finns naturligtvis olika meningar rörande gasbätets läge och utsträckning. Tillräckligt många brunnar ha redan blifvit borrhade i Murraysvillesdistriktet för att bevisa, att bätet är ungefär en half mil bredt och sträcker sig fem eller sex mil i sydostlig riktning från Murraysville. De brunnar, som borrhats längre bort, ha blifvit fyllda med saltvatten i sådan mängd, att gasen blifvit nästan afstängd. Ty fastän gas steg upp till ytan, var det i så ringa mängd, att den icke kunde vara till någon nytta, utan endast visade, att den fanns. Sakkunniga på detta område ha därför antagit, att gasen i sådana källor ligger under ett lager af saltvatten. Flera brunnar ha blifvit borrhade i Pittsburg och dess omnejd, men samma olägenhet af saltvatten har inträffat där. En vän, som är hemma i geologi, underrätade mig om att gasbätet går 6,000 fot djupt ned nära Pittsburg, och hans teori är, att denna sänkning blifvit fylld med saltvatten, hvilket omöjliggjort borrhningsförsöken i detta distrikt. Om djupare borrhning eller någon plan att utestänga vattnet skall kunna öfvervinna

svårigheten, återstå att se. Nordväst om Murraysville har man icke gjort vidare försök för att utröna gasbätets utsträckning.

Om någon af mina läsare vill taga en karta öfver Västra Pennsylvania och följa Alleghenyfloden omkring tjugo mil från Pittsburg, såskall han träffa påstaden Tarentum, som är medelpunkten i det andra gasdistriktet. Flera stora källor ha påträffats där, och det är mycket troligt, att framtiden kommer att dästades bringa i dagen ett jordområde liknande Murraysvilles. En nyligen borrhad brunn kan fullt jämnställas med dem, som finnas i det senare distriktet. Kapitalister ha nyligen låtit leda denna gas i rör, nedlagda i flodbädden, till Pittsburg; och jag betvivlar icke att innan årets slut dessa linjer skola vara i verksamhet och Tarentumdistriktet gifva oss ett stort gasförråd.

Nu kommer jag till det tredje distriktet, hvars hufvudstad utgöres af Washington (Pennsylvania), som ligger tjugufem mil söder om Pittsburg. Jag åkte ut till denna plats och stannade öfver natten hos en god vän, som bodde tolf mil från källorna. Dessa hade blifvit antända, och hela himmelen var klart upplyst af deras sken. Ehuru afståndet var så stort, var det som om vi varit midt inne i en rasande eldsvåda. Följande morgon åkte vi ut till källorna. En rörlinje, som leder produkten från en af dessa källor till jänfabrikerna längs Ohiostranden vid Pittsburg, hade redan blifvit lagd, och ännu två rörlinjer äro under arbete. Hvad vi här sågo liknade hvad vi sett i Murraysvillesdistriktet, utom att gasen leddes från kälmyningarna i rör längs marken, i stället för att skjuta rakt upp i luften. När vi från landsvägen blickade ned på den första källa vi blifvit varse nere i dalen, sågo vi en ofantlig, rund öppen plats, hvars grönska var afbränd och jorden brunstekt af lågan. Ringen var fullkomligt cirkelrund, eftersom vinden drifvit flammorna i alla riktningar från periferin inå. Verkan af den stora, gyllene flamman, som slickade marken, och gungade och hvirflade med vinden i alla riktningar, var öfverväldigande. Förstörelsens ängel, Apollyon, tycktes ha stigit upp ur sin afgrund.

Amerika antages vara det land, som emottager de flesta emigranterna, men flyttningar fram och åter öfver hela jorden bli mer och mer vanliga. Den anglo-sachsiska rasen är icke benägen för stillasittande. Då jag stannade för att klifva öfver en gädesgård och komma fram till den brinnande afgrundsanden, föl min blick på följande skrifna anslag:

»Offentlig försäljning.

Undertecknad, som ännar afflytta till Australien, försäljer vid offentlig auktion torsdag

September 25

sin bostad i den Mrs Andrew Carlisle tillhörande farmen, en och en half mil öster om Hickory, på Hickory och Washingtonvägen, hela sin egendom af

Hushåls- och Köksmöbler, bestående af byråar, sängar, sängkläder, stolar, bord, fat, kokspis--med ett ord, allt hvad jag äger. Försäljningen kommer att börja precis klockan 1, dåvillkoren skola tillkännagifvas.

William Tiplady.

A. W. Cummins.
Auktionsförätare.»

Hvad i all världen kan förmåmr Tiplady att lämna denna härliga trakt, ett af de vackraste jordbruksdistrikten i hela Amerika--lämna den just dåoväntade skatter upptäckas under hans fötter? Många gissningar framställdes, men den troligaste var att han hade släktingar i Australien och ville sluta sitt lif bland dem. Ingen af oss hade för hört namnet, men det liknar många af de sammansatta namn, som väckte vår förvåning, dåvi gjorde vår åktur genom sydvästra England, hvarför vi antogo att mannen var från moderlandet. Den ene brodern hade förmodligen lämnat det gamla hemmet för antipoderna, medan den andre sökt republikens beskydd. Det ä sant att vår ras ä det äkta nomadfolket, som ständigt vandrar påjorden, utan rast eller ro.

Dåvilade händerna pådet vibrerande röret vid brunnen--det behöfs starka nerver för att gåsånära intill det skrikande bruset och den hvirflande lågan--öfverraskades vi af dess isande köd. Vid en brunn, där en träbetäckning hade placerats öfver ventilerna, var röret till följd af kondensationen beklädt med ett islager af ett åtondedels tums tjocklek. Nya brunnar grävas, och det ä tydligt att Washington County ä beständt att lämna sin andel af den gas, som användes i Pittsburg.

Huru ställa sig nu den naturliga gasens ekonomiska utsikter? Den första frågan ä naturligtvis: huru länge kan den räcka?

Personer, som bäst känna till oljeområdet, hvarmed naturlig gas stå i nära gemenskap, försäkra mig att efter tjugo å skall det nu kända förrådet icke vara uttömdt. Det ä icke antagligt, att vi änu ha upptäckt hela gasterritoriet; det ä tvätom mycket antagligt, att afbrottet i bätet nära Pittsburg endast beror påett lokalt fel, och att sydväst om staden skall bätet befinnas vara många mil i utsträckning. Det blir troligen ett upprepande af oljeregionens historia. Månad efter månad har det skrikits, att jorden icke kan tåa denna uttömning. Icke endast floder utan haf af olja skola uttömmas, om de dagligen länsas på70,000 fat. Spekulanter visa sig emellanå och köpa milliontals fat, i tro att förrådet skall minskas, men hvarje spekulation har visat sig vara föfelad. Petroleum för 10 dollars pr fat ansågs vara billigt pris; dåden sedan erhöles för 5 och slutligen för endast 1 dollar, skänktes den ju bort. I dag köper man den för ungefär sjuttio cents, och tillgången ä större än någonsin. Det lofvar att bli samma förhålande med naturlig gas.

Vid glastillverkning--som i Pittsburg har en ofantligt stor

utsträckning--lä gas vara mycket mera uppskattad än kol, därför att den är förmånligare för produktens kvalitet. En firma i Pittsburg har redan tillverkat spegelglas, största storlek och fullt jämförligt med det bästa importerade franska, tack vare gasen som bränsle. Vid järn--och i synnerhet ståttillverkningen förhöjes kvaliteten af det rena, nya brännämnet. Hvarken i stårsfabrikerna eller järnbruken ha vi på öfver ett år använt ett enda skåpund kol. Skillnaden är häpnadsväckande. Då vi förut hade nittio eldare i fullt arbete vid ångpannorna och använde 400 tons kol om dagen, kan den besökande nu promenera längs den långa raden af ångpannor, och han ser endast en man i tjänstgöring. Som rummet är hvitlimmadt, synes icke ett spår af forna dagars otrefliga eldningssät, och skorstenarna utsläppa ingen rök. De förnästa järn- och glasfabrikerna i Pittsburg använda numera (Januari 1885) ganska allmänt gas som bränsle. Gasen är icke endast billigare än kol i och för sig, den sparar ofantligt mycket arbete, och pannor och roster ta icke såfort skada som för.

Följande utdrag ur en kommittörberättelse till amerikanska ingenjörsföreningen vid ett nyligen hållet möte ger en föreställning om betydelsen af det nya bränslet.

»Naturlig gas är, näst hydrogen, det kraftigaste af de gasartade bränslena och, om rätt tillämpad, det mest besparande, enär nästan hela dess teoretiska värmeeffekt kan tillgodogöras vid afdunstning af vatten. Fri från alla förstörande element, i synnerhet svavel, åstadkommer den bättre järn, stå och glas, än kolbränslet gör. Den ger jämnare värme, dåintet öppnande af dörrar eller tomrum i rosten lämna den kalla luften tillträde, och, rätt ordnad, regulerar den ångtrycket, såatt mannen, som skäder pannorna, har icke annat att göra än att se efter vattnet. Och även han vore öfverflödig, ifall man vågade lita på en såflyktig vattenkontrollant. Pannorna komma att räcka längre, och färre explosioner komma att inträffa genom expansion och kontraktion på grund af att kall luft strömmar in på den upphettade metallen.

*

»Ett experiment gjordes för att beräkna värdet af gas som bränsle, i jämförelse med kol, vid framkallande af ånga. Därvid användes en retort eller ångpanna af fyrtyotvåtums diameter, tio fot lång med fyratums tuber. Det eldades först med utvalda Youghiogenykol, brutet i ungefär fyratums kuber, hvarmed ugnen »laddades» så att det bästa möjliga resultat skulle erhållas. Nio skåpund vatten afdunstadt per skåpund förbrändt kol var det uppnådda resultatet. Vattnet mättes af tvåmål--en i uppsugningen och den andra i utdrifningen. Vattnet inmatades i en förvärmare vid en temperatur af från 60° till 62°; förvärmaren placerades i värmgången, som gick från pannan till eldstaden vid såväl gas- som kolexperimentet. Vid beräkningarna användes normalmålet i Pittsburgsdistriktet--en bushel på sjuttiosex skåpund. Sexhundraåttiofyra skåpund vatten afdunstades per bushel, hvilket utgjorde 60,9 procent af kolets teoretiska värde. När gas brann under samma panna, fast med olika ugn och med ett skåpund gas till 23,5 kubikfot, befanns vattnet vara 20,31 skåpund;

83,4 procent af de teoretiske varme- enheterne voro tillgodgjorda.

ingen var under atmosfärskt tryck, i det att där fanns en tillräckligt stor öppning att förhindra mottryck. Förbränningen af gas och kol påskyndades icke. Det visade sig att om lägsta radens tuber tilltäcktes, samma kvantitet vatten kunde afdunstas med kol; men om gas användes och alla tuber (i den mot skorstenen vända ändan) tilltäcktes, utom sådana som voro nödvändiga för förbränningen, så befanns det, dåtrycket mot flamugnen var tre uns och elden som kraftigast, att ungefär samma resultat erhöles. Häraf syntes framgå att mesta afdunstningen skedde mot pannans sidor.»

De enda analyser af detta naturliga bränsle, som hittills blifvit gjorda eller publicerade, förskrifva sig från vår förnämste kemist, Mr. Ford.

Dessa analyser äro af gasprof från röret, dågasen kommer in i våra stålräfsfabriker efter att ha passerat nio mil från kälorna.

Mr. Ford skrifver såunda till mig:

»Hämed bifogas fyra af mina nyaste analyser, hvilka gjordes samma dag profven anskaffades. För närvarande äro dessa undersökningar ännu i fröet. Jag skulle vilja--utan att anses lägga mig i ståbrukens laboriearbeten--taga prof från de olika gaskälorna och göra en samling af deras salter. Jag tror mig ha upptäckt några mycket intressanta omständigheter rörande dessa salter, men det skulle vara oförsiktigt att ännu uttala min mening i detta ämne, då jag icke haft tid eller tillfälle att samla de olika salterna och sånedelst bekräfta min första uppfattning.

Min upptäckt af det förhållande, att naturlig gas från tid till tid förändras till sin kemiska sammansättning, kommer nog att överraska många och öppnar nya fält för tanken. Innan dessa resultat offentliggöras, skulle jag vilja försäkra mig om, huruvida gasen från andra källor förändras, som den från Murraysville, och om gas i några källor förändras, under det att den i andra förblir densamma, så uppstår helt naturligt frågan: Hvilket slags källa kommer att visa sig vara varaktigast? Denna omständighet att gasen förändras i samma källa skall säkert sprida nytt ljus över frågan om ämnets uppkomst och, om jag vågar säga det, möjligen ökad ljus över ämnet petroleum. På grund af alla dessa skäl har jag icke velat offentliggöra mina resultat, förän jag bekräftat min uppfattning genom upprepade analyser.

Eder
S. A. Ford.»

Analys af naturlig gas.

Gas af Gas af Gas af Gas af Gas af
9/8 9/12 9/15 9/22 9/1
Proc. Proc. Proc. Proc. Proc.

	1	2	3	4	5
Karbolsyra	nil.	0,61	0,81	nil.	0,67
Oxygen	2,60	0,40	0,61	0,61	2,90
Oljegas	0,80	0,61	0,81	0,61	2,45
Koloxid	0,40	0,61	0,81	0,40	3,82
Hydrogen	3,58	29,75	2,94	89,67	31,52
Sumpgas	88,40	68,78	94,02	78,72	39,97
Nitrogen	4,29	nil.	nil.	nil.	19,35

Såvidt jag vet äro Mr. Fords undersökningar de enda, som blifvit gjorda, och innehåla allt hvad man hittills vet om naturlig gas.

Huru, hvarest och i hvilken utsträckning naturlig gas alstras i de undre regionerna kunna vi endast gissa oss till. Såmycket ä dock tydligt bevisadt, att gas blifvit funnen i hvarje väderstreck rundt Pittsburg utom i nordväst, och att gasbåtet ä omkring en half mil bredt nära Murraysville. Men detta behöfver därför icke vara gränsen för tillgången, ty just som jag skrifver detta kommer underrättelsen, om att en stor brunn borrats i Canonsburgh, som ligger åta mil från kälorna jag besökte i Washington County. Dessutom har en ny region väster om Canonsburgh nyligen blifvit pröfvad, och gas därför användes nu i fabriken vid Beaver Falls, Pa., tjugofem mil väster om Pittsburg.

Vi kunna därför med skä antaga, att Pittsburg ä medelpunkten för ett gaslager påmånga kvadratmil och i stånd att frambringa all gas, som den nuvarande generationen kan använda både för industriella och för hemmets behof. Vid slutet af innevarande år skola åta rörinjer leda gasen till staden och ändåskulle mycket mera kunna erhålas. Tvåaf dessa linjer ha rör, som äro 55/8 tum i diameter, fyra äro 8 tum, en 10 tum och en 12 tum i diameter.

Många teorier ha blifvit framställda för att förklara detta bränsles förekomst. Den mest antagliga hörde jag af professor Dewar från Cambridge, som nyligen besökt oss och som erhöi ett djupt intryck vid åsynen af denna nya rikedomsgrufva. Han påstå att gasen destilleras från oljan eller från ofantliga lager af ännen, som sakta förändras till olja, och därför skola vi, långt efter sedan oljeregionen slutat att ge såriklig afkastning, ännu ha god tillgång pågas. Ju tunnare oljelagret ä, dess lättare försiggå destilleringen. I stället för sitt fula rykte att vara världens smutsigaste stad, hvilket den onekligen nu ä, skall »rökiga Pittsburg» måhända kunna göra anspråk påatt kallas världens renligaste stad. Härmed måvara hur som helst, men jag tror icke att någon känner sig böjd för motsägelse, dåjag påstå att med sådana resurser, som jag här sökt skildra, ä Pittsburg hvad underjordiska skatter vidkommer medelpunkten i det rikaste distrikt i den hittills kända världen.

Anmärkning. Särklig har användningen varit och såstort slöseriet med detta naturliga bränsle (sedan artikeln skrefs), att till och med de kälror, som tycktes vara outtömliga, ha blifvit dyrbara i trots af deras knapphet. Och gasen, som flammade genom de slöaktigt vida rören och belyste de småstädernas gator med fem fots höga lågor, mäses

numera ut i märe--utdelad i tusentals kubikfot.

DEN TREBENTA STOLEN

Plan for väldsarbetet

Arbetets, kapitalets och affärduglighetens trippelallians nödvändig för framåskridandet. Hvar och en beroende af de andra--förenade öfvervinnerliga.

Det borde finnas ett kompaniskap mellan trenne i den industriella världen, nä ett företag startas. Den förste af dessa tre, icke i betydelse utan i tidsordning, ä Kapitalet. Utan det kan intet dyrbart byggas. Därför kommer den första lifsgnistan in i den förut liflösa materian.

Sedan byggnaderna äro uppförda, utrustade och färdiga att börja sin industriella verksamhet, såuppträder den andre kompanjonen. Denne ä Affärdugligheten. Kapitalet har utfört sin roll. Det har skaffat alla medlen för tillverkningen, men om icke dugliga män leda företaget, gå allt hvad kapitalet gjort till spillo.

Såkommer den tredje kompanjonen--sist i tidsordningen, men icke minst i betydelse--Arbetet. Om det icke gör sin del, kan ingenting uträtas. Kapital och Affärduglighet kunna icke komma någon väg utan dess hjälp. Hjulen kunna icke gårundt, utan att Arbetets hand säter dem i gång.

Volymer kunna skrivas om hvilken af de tre kompanjonerna, som ä den förste, den andre eller tredje i vikt och betydelse--och frågan står precis på samma punkt. National-ekonomer, spekulativa filosofer och predikanter ha i hundratals å för oss framhållit sina synpunkter på detta äne, men svaret har ännu icke funnits och kan aldrig finnas, därför att hvar och en af de tre ä oundgänglig och hvar och en lika viktig för de andra två. Där finns intet förträde. De äro likställda medlemmar i den stora trippelalliansen, som säter den industriella världen i rörelse. I historien kommer Arbetet före Kapitalet och Affärdugligheten, ty då »Adam gråde och Eva spann», såhade Adam intet kapital, och att döma efter fortsättningen, såvar ingendera af dem välsignad med affärduglighet. Men detta var innan industrialismens herravåde började och kapitalets stora förlagssummor behöfdes.

I vår tid äro Kapital, Affärduglighet och Kroppsarbete benen på den trebent stol. När de tre benen ståstarka och bastanta, såstår stolen. Men lå ettdera försvagas och brytas, lå det ryckas ut eller slås sönder, såär det förbi med stolen. Och den blir aldrig till någon nytta, om icke det tredje benet kommer påsin plats igen.

Kapitalet, som tror att det ä af större betydelse än någotdera af de andra tvåbenen, har mycket orät. Det behöver deras understöd. Utan dem eller med endast ett af dem, slå det en kullerbytta.

Affärsdugligheten, som tror att benet, som den representerar, ä det viktigaste, har mycket orät. Utan Kapitalets och Arbetets ben duger den ingenting till.

Och slutligen--låt det icke bli glömdt--har Arbetet orät, gränslöst orät, dådet tror sig vara viktigare än de andra tvåbenen. Den föreställningen har varit en källa till många sorgliga misstag.

De tre äro likställda kompanjoner i ett stort verk. Förenade kunna de göra underverk; skilda ä ingendera af någon betydelse. Det nyligen tilländalupna århundradet har tack vare dem blifvit lyckligare än något af sina föregångare. Över hela världen ä mänskligheten bättre, än den har varit i moraliskt och materiellt hänseende, och jag hyser den fasta tron, att den skall nå högre och renare plan, än den mest sangviniske någonsin drömt om.

Kapital, Affärsduglighet och Arbete måste vara förenade. Den som försöker att utsåoenighet mellan dem ä en fiende till alla tre.

(Utdrag ur ett tal i Homestead vid öppnandet af »Library Hall» och »Working men's Club»--en gåva till arbetarna därtädes af Mr. Carnegie.)

JÄRNVÄGAR FÖR OCH NU

(Ur ett tal vid ett möde för järnvägsmän i New York, Jan. 1902)

Järnvägsväsen påsjuttioalet: räs, system, hastighet, löner och metoder. Framtidens järnvägsväsen. Järnvägsmannens behof och ansvar.

Det ä med en känsla af stor tillfredsställelse och stolthet jag tänker påatt jag började som telegrafjänsteman vid järnvägen och steg till direktör för Pittsburgbanan påPennsylvaniajärnvägen. Det skulle måhända vara af intresse att anställa en jämförelse mellan några järnvägsförhålanden för och nu.

Vi järnvägsmän uppmanas alltid att håla skarp utkik. Det ä en af de förnänsta reglerna, men det kan ocksåvara nyttigt att kasta en blick tillbaka och ge akt påframstegen, som blifvit gjorda.

När jag hade äran att bli järnvägsman, var Pennsylvaniajärnvägen ännu icke färdig till Pittsburg. Efter några miles diligensresa mellan två stationer och en besvärlig färd över bergen kunde passageraren vara i stånd att komma till Filadelfia påjärnväg. Råsen i bergstrakterna voro af järn, fjorton fot långa, importerade från England och lågo på stora huggna stenblock, ehuru banan passerade genom skog och »sleepers» skulle ha kostat obetydligt. Bolaget hade ingen egen telegraflinje utan var beroende af Western Unionlinjen. Direktören, Mr. Scott, den ryktbare Thomas A. Scott, som sedan blef järnvägsresident, kom ofta till telegrafstationen i Pittsburg för att

samtala med sin förman i Altoona, generaldirektören. Jag var då en ung telegrafassistent och gjorde hans bekantskap genom att telegrafera för honom.

Jag erhöi då en ofantlig lön af tjugofem dollars i månaden, och han erbjöd mig trettiofem som sin sekreterare och telegraferare, hvilket syntes mig en förmögenhet. Lå mig lyckönska er till den stora stegringen af era aflöningar, sedan den tid, då Mr. Scott erhöi 125 dollars i månaden--1,500 om året. Jag minns att jag mycket undrade över hvad en människa skulle ta sig till med en så ofantlig summa pengar. Jag hade icke då tänkt på en användning: att han kunde ge bort en del af öfverflödet. De förmåner en person har af sin rikedom diskuteras ofta, men rikedomens största förmån är, att dess ägare kan vara andra till gagn. Jag tjänstgjorde någon tid, innan jag fick en påskning af tio dollars i månaden. Det var ju en öfvervådligande inkomst mot 1 dollar och 20 cents i veckan, som jag började med i en bomullsfabrik.

Det är en af de mest glädjande företeelserna i vår tid, att under nuvarande förhållanden arbetslönerna stiga och priserna på lifsförnödenheter falla. Ingen nation har intagit en så lysande ställning som för närvarande vår i fråga om arbete. Hvar enda nykter, duglig och villig man finner sysselsättning mot en aflöning, som med skåsamhet och en god hustru sätter honom i stånd att göra en liten bra besparing för åderdomen. De, som äro nog lyckliga att vara gifta veta huru mycket som beror på en hustru, som kan sköta om hushållet, och de som icke ännu äro gifta böra betänka detta. Det finns intet, näst hans eget goda uppförande, som en arbetares framgång och lycka, så mycket beror på som en god och duglig hustru. Tillå en person, som, nästan utan afsikt och önskan, blifvit betungad med litet mer än nödortförlig bärning, uppriktigt säga er, att hvad man har därunder innebär ganska litet--och detta lilla sällan något godt. Alla borde sträva efter en nödortförlig bärning, ty utan en sådan, har Junius klokt anmärkt, kan ingen människa vara lycklig. Ingen människa skulle vara lycklig utan den, om den står att vinna; och jag uppmanar hvar och en att spara något under dessa goda dagar och sätta in på en sparbank eller, ännu bättre, skaffa sig ett eget hem.

Men för att återgå till järnvägsväsendet. Direktör Thomson öfverraskade en dag Pittsburgs invånare med tillkännagifvandet, att någon gång i framtiden skulle Pennsylvaniajärnvägen transportera hundra vagnar om dagen. Den tidens vagnar lastade åtta ton netto. Vi hade smålokomotiv och banvallen var förskräcklig att skåda. Råsen voro alltför låta och skarvjärnen voro gjutna. Jag vet att en vintermorgon funnos fyrtiosju brustna skarvjärn på min järnvägsafdelning. På en sådan bana var det vi forslade våra tåg. Olyckshändelser voro också mycket vanliga. Vi hade inga kabysser på godstågen, och tågbetjäningen måste vara ute i alla slags väder. Banan var enkelspårig, och då vi saknade telegraf, så måste tågen i händelse af försening »run curves». Det vill säga, att en signalerare gick förut, hvar på tågen följde och måste hvar helst de kunde--stundom med rätt allvarsamma sammanställningar i de skarpa kurvorna. Det tyckes icke finnas något, som genomsnittsjärnvägsmanen har så svårt att lära

sig som den omständighet, att tvåtåg icke med framgång kunna mödas på en enkelspårig bana. Till och med på Pittsburgsafdelningens linje läde vi oss aldrig riktigt den läkan.

Såsom telegrafjänsteman tog jag hand om vår egen järnvägstelegraf, när den var uppsatt; och jag tror att det var jag, som gaf den första unga kvinnliga telegrafisten anställning vid järnvägen--åminstone påstås det så. Vid denna tid hade direktören att göra allt; det fanns ingen att dela ansvaret med. Det antogs att ingen underordnad kunde anförtros att telegrafera tågtider eller skäda om en reparation, och Mr. Scott och jag, hans efterträdare, voro i detta fall de löligaste människor jag någonsin sett. Vi voro sjäfvä utelid vid hvartenda inträffadt missöde och arbetade hela natten. Ibland var jag icke hemma på en hel vecka å gången och fick knappt tid att sofva, utom en liten blund då och då en godsvagn. När jag nu ser tillbaka, så förstå jag hvilka stackare till direktörer vi voro, men jag hade ett storartadt föredöme i Mr. Scott. Det tog någon tid, innan jag läde mig, men jag gjorde det ändå till slut, att de duktigaste direktörerna--sådana som ni har nu för tiden--aldrig sjäfvä göra något arbete, som är värdt att tala om. Deras åiggande är att sätta andra i arbete, medan de tänka. I mitt senare lif tillämpade jag lädomen, så att mina affärer ha aldrig gjort mig besvär. Mina unga kompanjoner skötte arbetet och jag nöjet, och den uppfattningen skulle jag önska att ni alla hyste, att då som är ringa glädje, då är också ringa framgång. Den arbetare, som är glad över sitt arbete och skrattar bort dess missöden, är säker om framgång, ty det, som vi göra lätt och med glädje, blir alltid vä gjort. När ni ser en president eller direktör eller annan arbetschef dignande under sina skyldigheter, nedtryckt af bekymmer och med ett ansikte såbedröligt, som om han vore en domare, utfärdande en dölsdom, så var övertygad om att han fått större ansvar, än han kan bära, och bör få hjälp.

Jämför till exempel tågens hastighet. Vi trodde att vi på den stora Pennsylvaniabanan nått fullkomligheten, då ett passageraretåg uppsattes, som gick mellan Pittsburg och Filadelfia på tretton timmar, ungefär tjugasju mil i timmen. Det döptes till »blixttåget». Detta var inte därför, att vi tyckte att blixten var så långsam, utan därför att vi tyckte, att tåget gick så förskräckligt fort. I dag gör Empire-state-expressen dubbelt så stor hastighet, hvilket är världsrekordet. Men lå oss icke mera göra oss skyldiga till misstaget att tro, det vi ha nått fullkomligheten. Under nästa generation komma tågen att gå med en hastighet af hundra mil i timmen, dubbelt så stor som nu, precis som tågen nu gå dubbelt så fort som för trettio år sedan. Banan skall varda rak. Som Skriften säger: »Hvad krokigt är»--det vill säga kurvorna--»skall rät varda».

I de nu vidtagna förbättringarna på åskilliga linjer tror jag icke att många direktörer se tillräckligt långt framå. På några ställen använda de en half million dollars, där de borde ha använt dubbelt så mycket, och jämna kurvor, som de borde ha slopat. Antagligen kommer en blifvande direktör att säga, att de slösat bort en väldig hop pengar. Endast raka järnvägslinjer skola finnas å 1950 eller ännu tidigare.

Men det finns ett annat område, där framåskridandet varit lika stort och af ännu större betydelse, än det vi nyss talat om. Det är omsorgen för järnvägsbetjäningen, dess stälning, förmåner, aflöningar och pensionssystem, hvilket våra förnämsta järnvägar känt sig manade att stifta, såatt de, som år efter år arbetat för en beständ lön och icke kunnat förvärfva någon förmögenhet, skola med lugn kunna emotse en tryggad ålderdom, icke såsom föremå för barmhärtighet, utan som fullt berättigade till sitt underhåll genom redbart och långvarigt arbete. Jag vet ingenting, som såhög och förbättrar tjänstgöringen å en stor bana eller såbidrager till dess säkerhet, som en stab, hvilken känner sig lugn i medvetandet, att sedan den ådrats i tjänsten, är dess ålderdom tryggad genom pensionssystemet. Det kommer icke att dröja länge, innan hvarje järnvägsstyrelse inser det oväderliga-- jag ville nästan säga det nödvändiga--i att tillförsäkra sig en stab af pålitliga, intelligenta och redbara män, besjåade af esprit de corps för det verk de tjäna. I de byggnader, som nu uppföras vid transportstationerna, inrättas lärum och bibliotek; i några fall--i synnerhet på Santa Fø-linjen--hör jag, att de anskaffat biljarder och andra tillfällen till oskyldig och nödvändig förströelse. Sist men icke minst--ha vi i dessa byggnader och inrättningar med ändamå att sammanföra människor till deras gemensamma bästa ett bevis på att arbetsgivare mera än för inse sina förpliktelser mot underlydande.

Järnvägsmännen äro särskildt att lyckönska, därför att hvarhelst några ågärder blifvit vidtagna till deras förmån, såha de visat sig uppskatta dem genom att begagna sig af dem såmycket som möjligt.

Järnvägsbolag kunna icke bättre använda sina penningar än till upprätande af flera och större institutioner af detta slag. Det bolag, som i detta fall gör mest för sina arbetare, gör även mest för sina aktieägare. Och det blir denna bana, som järnvägsmannen känner sig mest hemmastadd på känner stolthet öfver, offerar sitt arbete å och påhvilken han utsäter sig för de faror, som följa med hans yrke --ett nytt bevis på att hans intressen och kapitalets intressen icke äro motsatta utan gemensamma.

Jag har förut använt liknelsen om kapital, affärsduglighet och arbete såsom benen på en trebent stol. Stolen kan icke ståupprät utan stöd af alla tre benen, och det är onödigt att tvista om hvilket af dem som är viktigast. Det kan aldrig afgöras, och om det kunde afgöras, skulle det vara till ingen nytta, sedan det stora faktum återstår, att de alla tre äro absolut nödvändiga för en sådan framgång som den vårt lands stora järnvägslinjer haft.

Männen inom järnvägsvärlden äro att lyckönska till den stälning de intaga såsom den nyktraste arbetarekorporation i världen. De äro ett exempel för arbetskamrater på andra områden, där deras inflytande kan vara till oberäknelig väsignelse. Intet beslut en person fattar kan lända honom till större gagn, än beslutet att afhålla sig från bruket af alkohol. För drinkaren finns ingen plats i vårt järnvägssystem. Han borde sannerligen icke ha plats någonstades.

Det goda förhållande, som pådet hela taget råder mellan

järnvägsbolagen och deras arbetare, borde vara glädjande för båda parter. Man kan vara säker på att så alltid är förhållandet, när tjänstemännen är intelligenta och sympatiska och känna sig vara en del af en enda stor organisation, innefattande alla från spårväxlaren till lokomotivföraren och upp genom alla graderna till presidenten själf, hvar och en en N. Y. C. eller en P. R. R. eller en C. B. & Q. eller en D. L. & W.-man [1].

[1] Beteckningar för de olika järnvägsbolagen.--Öa.

På en järnväg finns ingen plats för osämja mellan arbetsgifvaren och arbetstagaren, ty presidenten eller direktören äger icke järnvägen mer än någon af betjäningen gör det--alla är, som sagdt, medlemmar af samma kå. Alla är lika mycket bolagets tjänare.

Tjänstemännen måste därför betrakta tåg- eller linjepersonalen eller lokomotivföraren såsom goda kamrater, och dessa å sin sida måste inse att de föreskrifter, som utgå från tjänstemännen, stälse ålyfta järnvägens sanna bästa.

Det finns ett annat drag af glädjande betydelse. Vägen till befordran är klart utstakad. Flera, som nu inneha chefsplatser, började sin bana som underordnade, och deras förtjänster, icke andras gunst, ha hjälpt dem fram. Hvarje arbetare i järnvägsindustriens armø bär, som Napoleon sade, en marskalkstaf i sin ränsel. På järnvägsmännen hvila stort ansvar; de ha allmänhetens lif i sina händer.--Jag behöver inte säga den resande allmänhetens, ty hos oss resa vi alla. Sträng nykterhet, outträtlig vaksamhet, okufligt mod och plikttrohet fordras af dem, och att dessa egenskaper är karaktäristiska för kåen, därom vittna det anseende och den aktning de tillvunnit sig af tacksamma medborgare.

JÄRNVÄG OCH STÅL I HEMMA OCH UTRIKES

(Ur The Iron Age, 1898)

Jämförelse mellan handelsförhållanden inom järnbranschen i Förenta staterna och utrikes. Dessa metallers framtid.

Storbritannien har hittills varit i stånd att tillverka och sälja stål billigare än Tyskland. (Tyskland kommer nu före Storbritannien med 6,000,000 tons mot 5,000,000). England hade försteget i Europa. Det hade försteget i världen. Men dess stålning har blifvit förkonstlad. Det kan icke producera koks under 2 1/2 dollars pr ton. Det kostar omkring 3 dollars vid stålbruken. Det kan icke uppehålla sin nuvarande tillgång på malm. Denna blir allt dyrare och dyrare. Det har varit mycket beroende af Bilbaogrufvorna i Spanien, men deras malm har förlorat i värde, och ägarna vilja icke längre ansvara för kvaliteten. Britiska fabriksidkare fåta malmen som den kommer, och den blir ovillkorligen knappare år efter år. Under sådana förhållanden är det icke möjligt för Storbritannien att tillverka stål lika billigt, som vi kunna göra i Pittsburg. och sedan skicka till England. Dessutom ha

England och andra utländska nationer blifvit vår afstjåpningsplats för hvad vi ha för mycket, hvilket betyder mer, än den oinvigde skulle kunna misstänka. Carnegie-ståbolaget tillverkar öfver 200,000 tons stå i månaden, och direktör Schwab sade häromdagen till mig, att han trodde att inom kort skulle en tredjedel däraf gåtill utlandet.

Tysklands stålning är ocksåonaturlig. Där finns naturligtvis högt tullskydd. Genom sammanslutningar äro fabriksidkarna i stånd att håla uppe priset påden inhemska marknaden. Detta gör det möjligt för dem att skeppa ut och sälja billigt. De försöka även att göra världen till sin afstjåpningsplats. Men där ligger skillnaden: de dyra priserna i Tyskland inskränka förbrukningen. De utomordentligt billiga priser, som äro rådande här--3 skåpund stå för 2 cents--öka förbrukningen. Tyskland har byggt påsänd. Jag är en inbiten protektionist, men endast när vi ha skä att tro, att vi genom tillfälligt tullskydd kunna skaffa förbrukaren tillgång påen gifven artikel bättre och billigare, än han kunnat köpa den utrikes. Om vi icke kunna göra det, såtror jag icke påtullskyddet. Tyskland öfvergifver denna sunda ekonomiska princip och har tull för tullens skull, och den tyske förbrukaren få ingen fördel. Detta är falsk politisk ekonomi.

Det är endast en sak vi ytterligare behöva för att utvidga vår exporthandel i järn och stå, och det är regelbundna ångbåslinjer på åskilliga af jordens länder. Vi kunna aldrig hoppas att fåsådana bekvänligheter som Storbritannien, därför att Storbritannien importerar från alla delar af världen en sådan myckenhet af varor, som vi lyckligtvis åstadkomma sjäfva. Därför kunna Storbritanniens skepp taga last tillbaka, och kostnaderna bli billigare. Men även denna olägenhet kunna vi öfvervinna genom det lägre priset påvåra varor. Om vi kunde återgifva Förenta staterna dess rättmätiga stålning som världens skeppsbyggare, såskulle vår uppmärksamhet snart riktas på upprätandet af regelbundna ångbåslinjer--och detta hinder skulle undanröjas. Till och med nu har exporthandeln vunnit en sådan utsträckning, att den framkallat flera nya ångbåslinjer, och vi skola såsmåningom segra. Jag har länge framhållit nödvändigheten af ett skeppsvarf i New York, och det måste komma. Kapitalet skall inse att det här har en god marknad, enär både stå och trävaror äro billigare i New York än i Belfast. Det dröjer icke länge för än kapitalet drages dit.

Även om våra nuvarande skeppsvarf utvidgas, såär det godt om plats i New York för ett stort varf. Det är nästan förödmjukande att se St. Paul och St. Louis, New York och Paris, det ena efter det andra bege sig af till Southampton för att läggas i docka där, enär ingen docka i New Yorks stora hamn kan håla dessa småskepp. Ja--småskepp. Jag kom öfver i Kaiser Friedrich, »made in Germany». Efter en resa påett sådant skepp kan man icke tänka pånågot annat. Vi hade en svår öfverfart, den svåraste jag någonsin varit med om, och ändåden allra bekvänaste.

Sammanslagningen af järn- och ståintressena var endast en naturlig utveckling. Om vi skola sälja 3 skåpund stå för 2 cents, måste det

vara tillverkad i milliontals tons. Det är ganska kinkigt även för de största fabriker.

Granska redogörelsen från de senaste två åren över de stora ståbolagen, vars resultat blivit allmän egendom genom deras årliga rapporter, eller hvilka egendom varit i inkasserares händer. Resultatet skall utvisa, att 3 skåpund stå för 2 cents försakar de bästa bland dem bekymmer. Därför, nä affärer börja att förlora pengar, såse de sig om efter tröst, och »konsolidation» är något liknande »Mesopotamien»--ett mycket tröstefullt ord. Det är icke min mening att anställa några betraktelser över dessa affärs skötsel. Långt därifrån. Det är icke skötseln, utan stålningen jag talar om. Stå kan icke tillverkas och säljas sålångt som hittills skett, utan att våla skada å alla dessa affärsföretag.

Sammanlutning är klok och nödvändig. Den är ett steg i den rätta riktningen. Ståfabrikanten måste nöja sig med en obetydlig vinst pr ton. Om en fabrik tillverkar 2,500,000 tons årligen, såbehöver den icke förtjäna såmycket pr ton för att håla björnen från lifvet.

Fastän förbrukningen af järn och stå är ofantlig, såstiga icke priserna. Jag tror icke att vi kunna öka konsumtionen, därför påstå jag att tillverkningsförmågan överskrider våra verkliga behof. Om det förhållit sig annorlunda, skulle vi ha sett en stor rusning i pris, hvilka nu fortfara att håla sig låga. I själfva verket allt för låga, för att våra vänner skulle kunna lämna en vacker utdelning.

Järnvägsföretag äro mycket blomstrande, synnerligast i Västern. Man behöver icke befara, att icke all rås som tillverkas skall gåå. Ännu en sak, användningen af järnbjåkar kommer att tilltaga i detta land, ifall priset hålles nere vid dess nuvarande ståndpunkt. För närvarande använder ett litet land som Tyskland tre gånger såmycket bjåkar som Förenta staterna. I Tyskland tänker ingen påatt bygga ett vanligt hus, utan att göra det eldfast. Här bygger millionären sitt hus eldfast, fastän jag känner flera millionärer, som nyligen byggt eldfarliga sådana. Nej, det vanliga boningshuset i Förenta staterna skall i en snar framtid uppföras brandfritt såsom i Tyskland. Men för närvarande skulle hela förådet af byggnadsmaterial, som användes i Förenta staterna, kunna tillverkas af Carnegie Steel Company. Det är ett mycket obetydligt »business», men det är ett bevis påmöjligheten af större bruk och användning af stå och järn.

MANCHESTERSKOLAN OCH VÅR TID

(Ur The Nineteenth Century, Februari 1898)

Den britiska uppfattningen, att hvarje nation är särskildt kvalificerad för endast en industrigren, diskuterad och bestridd.

Under det att ex-premiärministern Rosebery nyligen i Manchester prisade Manchesterskolans frihandelstriumfer, besvor utrikesministern Goluchowski i Wien Europas nationer att förena sig mot den ådelägande

konkurrensen med de transatlantiska länderna: »Vi måste kämpa skuldra vid skuldra mot den gemensamma faran», utropar han, »och väpna oss för striden med alla till buds stående medel»--»Europas nationer måste i slutna led försvara sin tillvaro.»

Såunda mñas ytterligheterna, och vi se ännu en gång huru mycket, som beror påsynpunkten. Om Manchesterskolans förutsägelser gåt i fullbordan, såskulle billigare varor från andra sidan hafvet häsats med jubel som en ekonomisk fördel och en väsignelse för emottagarna, i stället för att betraktas som en hotelse mot deras tillvaro. Hvarje hamn skulle ståöppen för denna varufloed, och de nya länderna, som utsände den, skulle bli häsade som vägörare. »Fritt varuutbyte» var lösen, men nä den gafs drömde ingen om att de varor, som de nya länderna skickade till de gamla, kunde taga skepnad af konkurrerande fabriksartiklar, hvilket gör hela skillnaden.

Nä för sextio år sedan ångan påland och haf--ångbå och järnvägståg--började sitt revolutionsverk, blef dess skapare, Storbritannien, beläget påen grund af kol och järnmalm, helt naturligt platsen för dess utveckling. Världen förhöll sig endast som åskådare, medan det tyglade ångan och började slåmynt af den. Om något annat land ville ha någon förmån af de nya uppfinningarna, måste det vända sig till Storbritannien. Storbritannien hade upptäckt sin bestämelse och skulle snart bli världens verkstad.

Påscenen uppträdde Manchesterskolan--Villiers, Cobden, Bright och kolleger--och begärde att till fördel för massan af folket skulle tull påfödoännen afskaffas. Upphävandet af dessa tullar, hvilket gick under namnet »frihandel» i Storbritannien, i motsats till »protektionism», har mycket litet gemensamt med den moderna protektionismen, sådan denna nu uppfattas i andra länder. Sådana tullar kunde aldrig ha försvarats af nutidens protektionist, därför att tillgången påfödoännen omöjligt kunde ökas däri genom. Det enda riktiga försvaret för tullskydd, enligt den kosmopolitiska protektionisten, är dådet kan fullt bevisas, att det bidrager till ökandet af den inhemska produktionen af en vara, som är nödvändig för nationens behof. Och vidare, att konkurrens inom landet snart skall resultera i att nationen erhåler bättre och billigare varor inom sitt eget land, än det någonsin kunde få från fränmande länder.

En påaga under sådana villkor bestyrkes af John Stuart Mills bekanta paragraf, om hvilken John Bright en gång sade till mig, att »den skulle komma att göra mera ondt i världen, än det goda alla hans skrifter kunde göra», och förklaras af Marshall såsom sund eller osund, allt efter omständigheterna, och är hvad som i vår tid menas med protektionism utom England.

Förhållanden, som stå i samband med denna tull, ha icke förändrats, och därför bestå Manchesterskolans verk fortfarande. Om en sådan tull nu lades påfödoännen, såskulle den ha alldeles samma verkan, såvida icke genom någon märkvärdig upptäckt Storbritanniens jord kan alstra en sådan rikedom påfödoännen, att den fyller landets behof. Då skulle en tillfällig skatt antagligen vara berättigad för att utveckla

det nya företaget.

Af anförda skå förkastar den modärne tullifraren lika kraftigt tullen på födoämnen i Storbritannien, som någon frihandlare kan göra.

De britiska uppfinningarnas--ångbåen och järnvägen--storartade framgång och alla däraf föranledda fördelar väckte helt naturligt till lif de mest sangviniska uppfattningar af De förenade konungarikenas ställning och storhet. Manchesterskolans apostlar voro de mest sangviniska af alla och detta var lärdomen de erhöle af de dårådande förhållandena:

»Naturen har visligen föreskrifvit, att jordens alla nationer skola vara oberoende, hvar ock en med sin mission. Den ena har fått fruktbar jordmån, den andra rika grufvor, den tredje stora skogar. En har fått solsken och värme, en tempererad zon och en annan kallare klimat; en nation skall fylla den uppgiften, en annan den och en tredje skall göra något annat--alla samarbetande, hvar och en på sitt särskilda sätt, och bildande ett stort harmoniskt helt.»

Hvilken skön måning! Såkom det andra postulatet:

»Det synes tydligen att vårt äskade land, Storbritannien, har blifvit tillerkändt den höga missionen att förse sina systemationer med fabriksvaror. Våra fränder på andra sidan hafvet skola sända till oss med våra skepp sin bomull från Mississippidalen, Indien skall sända sitt jute, Ryssland hampa och lin, Australien sin fina ull, och vi, med vår tillgång på kol och järnmalm för våra fabriker och verkstäder, våra skickliga ingenjörer och yrkesarbetare och vårt stora kapital, vi skola uppfinna och konstruera det erforderliga maskineriet och väva dessa rännor till fint tyg å nationerna; allt skall förfärdigas af oss, såatt det blir passande för människor att använda. Våra skepp, som komma hem lastade med råvaror, skola återvända till alla delar af jorden, lastade med dessa förädlade produkter. Detta utbyte af råvaror mot fullfärdiga produkter är en föjd af naturlagarna och gör hvarje nation till den andres tjänare--förkunnande människornas broderskap. Frid och sänja skola råda på jorden, den ena nationen efter den andra måste följa vårt exempel och fritt varuutbyte häska överallt. Deras hamnar skola stå vid öppna för att emottaga våra färdiga artiklar, likasom våra stå öppna för deras råmateriel.»

Såunda sågo manchesterskolans tro och hopp ut--ett ganska berättigadt hopp efter hvad som föregått. Lå det vara sagdt i rättvisa mot dessa stora och goda män, att den bild de tecknade, och som vi försökt porträttera, blef realiserad: Storbritannien blef världens verkstad, och hvar och en af de stora nationerna spelade den föreskrifna rollen och utförde de åagda sysslorna. Ingen nation-- icke ens den amerikanska--har haft en sådan framgång eller samlat en sådan rikedom genom fabriksindustri, som Storbritannien gjorde under detta skede af sin historia. Af prospekten från Barrow Steel Company framgick att förtjänsten varit 30 å 40 procent om året, och att den ett å gått upp till den nästan otroliga summan af 60 procent på hela

kapitalet. Detta är endast ett exempel på Storbritanniens oerhörda framgång, då hela världen låg vid dess fötter och innan en till det yttersta drifven konkurrens hade minskat och i många fall omöjliggjort all vinst. Belöningen--huru stor den än var--tillkom med full rätt den nation, som skänkte världen ångan, som invigde maskineriets tidevarf och gjorde världen till gäden för alltid.

Naturens lag tolkades såunda af manchesterskolan, att en stor olikhet ifråga om tillgångar fanns i de respektiva länderna på jorden och att denna olikhet även sträckte sig till deras mäns och kvinnors duglighet samt att fabriksföretag med framgång endast kunde bedrivas i Storbritannien. Att verktygsstå, eller något slags stå alls, kunde tillverkas utom där--att de finaste ylle-, linne- och bomullstyger kunde fördelaktigt fabriceras i andra länder--voro föreställningar, som icke kunde falla någon in, och om de gjort det, skulle de häsas med lje.

Det är knappast möjligt att dessa kloka män, ledare af manchesterskolan, skulle ha antagit att jordens förnämsta nationer--eller de som ännu bli det--skulle nöja sig med att spela den underordnade roll, som de fått sig tilldelad, ifall fabriksfåtet ståt öppet för dem. Själva grundstenen i manchesterbyggnaden var övertygelsen, att de olika nationerna af naturen voro hänvisade till rollen af rånneproducenter, därför att detta var deras enda möjlighet. Men nu finna vi tvätom att, efter en period af tvunget medgifvande, ha nationerna med salspord enighet strävat efter att få dela den högre uppgiften att bearbeta råmaterialen till färdiga produkter å sig sjäfva; och hvarken britiskt kapital eller britisk skicklighet har fattats för att tillförsäkra dem framgång. Det är på detta sätt som tålan med den aflågsna östern möjliggjorts. Långt ifrån att nationernas tillgångar ha varit obetydliga och olåmpliga för bearbetning eller deras befolkning oduglig, som manchesterskolan antog, har deras framgång inom fabriksindustrin i allmånhet varit övverraskande stor. Tyskland har blifvit ett af de största fabriksländerna. Frankrike och Schweiz ha nästan monopoliserat sidentillverkningen i Europa. Ryssland håler på att anlåggå stå- och metallfabriker under ledning af de skickligaste amerikanska konstruktörer. Två af dessa fabriker åro nu i full verksamhet och kunna tåla med de bästa i Amerika, hvilka tjänat som mönster. Japan och Kina anlåggå fabriker enligt bästa och nyaste metoder, alltid med engelskt maskineri och vanligen under engelsk ledning. Mexiko väver bomullstyg och fabricerar papper, och tvåbicykelfabriker åro under uppförande där. Indiens jute- och bomullsfabriker tilltagå i antal, och i Bombay anlåggå maskinverkstäder. Det påstås att en engelsk maskinfirma hvarje vecka skickar ut en komplett maskinuppsåtning för en ny fabrik. Om Amerika är det övverflådigt att tala.

Såunda har hvarje nation afböt den roll manchesterskolan tilldelat den och försöker att sjäf tillverka sina varor. Politisk ekonomi säger nu, att det är till människoslåktets bästa, att transportkostnaderna, som fördyras genom det långa afsåndandet mellan producenten och fabrikanter, inbesparas. Tillverkning, som på vissa håll försökes af smånationer, skall utan tvifvel misslyckas och

öfvergifvas, men i det stora hela skall framgång vinnas.

Några länder, i synnerhet Tyskland och Amerika, uppträda nu som exportörer af många konkurrerande artiklar till och med till Storbritannien. Och den erfarenhet, som andra nationers män länge haft af oräkneliga artiklar »made in Britain», få britten nu själf lära känna. Han märker att även han fåt litet med af människonaturens skröplighet, alldeles som andra nationers människor. Tjogtals artiklar »made in Germany» irritera honom; kontrakt med amerikanska maskinfirmer att leverera lokomotiv till London, Dublin och Edinburg väcka hans stora ogillande. Glasgow afböjer ett amerikanskt anbud på vattenledningsrör och tar dem hos en fabrik i Glasgow till högre pris. När en stor bicycle-utställning äger rum i London, såfinns där ingen plats å amerikanaren. Allt måste vara »home-made ». Posten måste befordras med saktgående hemmagjorda skepp, även om den därigenom blir fördröjd. Men allt detta är bara sådant, som vi kunde vänta och som vi böra ursäkta. Det är en dålig medborgare, som icke föredrar och hjälper sitt eget land hellre än främmande, men engelsmannen skulle kunna inse, att tysken och amerikanaren och andra äro lika patriotiska. Han bör förstått med samma känslor som han ser sitt land översvämmas af konkurrerande artiklar, »made in Germany» eller Amerika, ser naturligtvis den patriotiske tysken och amerikanaren konkurrerande artiklar, »made in Britain», översvämma deras.

Nu märker man att naturen mera älelmodigt, än det antogs, fördelat sina mineralier, kol, kalk och malmer, och även att naturen begåvat männen och kvinnorna de flesta land med förmåga att under de nya förhållandena bearbeta sina egna råämnen, i många fall icke såbra, men i ett eller tvåsäckilda fall lika såbra som britten eller amerikanaren.

Det underbara maskineriet--hufvudsakligast engelsk upptäckt--i järn-, stå- och textiltillverkning gör det möjligt för Indiens hinduer, Mexikos peoner, Amerikas negrer, kinesen och japanen att idka fabriksrörelse, ofta under ledning af mera omsorgsfullt utbildade yrkesmän från England och Amerika.

De fåyrkesskickliga personer, som behövas för hvarje stor fabrik, kunna lätteligen erhålas från de äldre industriländerna.

Genom att använda automatiskt arbetande maskineri har en stor del sådant tränadt mekaniskt arbete, som man finner i Storbritannien och Amerika, gjorts obehörligt, och det har blifvit möjligt att förlägga fabriker i länder som tills nyligen tycktes ägnade att åstadkomma endast råmateriel. Överallt ser man inflytandet af detta nya maskineri. Det är nu tydligt att råmaterialet har makt att attrahera kapital och ävensåarbete och åstadkomma tillverkning i den trakt där råmaterialet finns, och att tränadt arbete håler påatt förlora den makt det en gång hade att draga till sig råmaterial från fjärran trakter. Detta är icke förändring; det är revolution.

De kunnigaste och bästa bland ett lands medborgare vilja naturligtvis utveckla alla dess tillgångar. De kunna icke anse det vara rätt att

döja de talanger de fåt och inse klart, att naturens mening ä, att många nationer skola äga den mångvälande industriens väsignelser. Allt detta kunde manchesterskolan icke rimligtvis förutse.

Det ä glädjande att iakttaga nationernas industriella framsteg under de nya förhållandena. Om en eller tvåblifvit de förnänsta fabriksidkarne å alla de andra, såskulle endast dessas säregna begäring fåt tillträde till uppfinnings- och utvecklingsarbetet. Nu ha alla nationers olikartade genier gynnsamma tillfällen för sina krafter. Det ä ocksåglädjande att se huru de olika nationerna utmärka sig i olika grenar. Såunda har Frankrike nästan monopoliserat det superfina inom textilen, liksom det länge varit fränst i fråga om alla artiklar hörande till damtoaletten. Storbritannien har övermakten i vämaskineri. Likasom det uppfunnit järn- och ståindustrien, såä det nu i färd att utveckla en sidogren: tillgodogörande af koks i möjligast största utsträckning--en sak, hvari till och med amerikanarna ha misslyckats. Amerika ä fränst i elektriska apparater och verktyg. Tyskland i kemiska färger och har nyligen uppfunnit en kondensator för ånga, som visar goda resultat, samt dessutom en ny, märklig metod för pansarplåtillverkning. Den materiella utvecklingen befordras i hög grad genom samfäldt arbete af de olika nationaliteternas intellektuella krafter och egenartade begäring.

Den lifliga konkurrens, som nu börjat mellan nationerna och som bäst bidrager till åstadkommande af goda resultat, bör välkomnas och uppmuntras af alla, som kunna höja sig över den trånga synpunkten på den enstaka fördelen för en eller annan liten geografisk vrå utan kunna se hvad som gagnar människosläktet i dess helhet.

Väldens industriella utveckling gå i en annan riktning än den förspädda, men det storartade arbete, som manchesterskolan utfört, få icke föringas eller glömmas. Villiers, Cobden, Bright och deras medhjälpare gjorde vid upphävandet af lifsmedelstullarna sitt land en tjänst, som det icke kan vara nog tacksamt för. Deras strävan för fredssaken och för allt, som de ansågo skulle bidra till skapandet af ett nationernas broderskap, ger partiets ledare plats i de goda gärningarnas historia. Att någon af deras förutsägelser icke gåt i fullbordan--beroende påkrafter, som sedan deras tid blifvit satta i verksamhet--behöver icke kasta någon skugga påderas insiktsfulla klokhets eller minska värdet af deras arbete.

»Frihandel», sådan manchesterskolan såg den utbredd över hela jorden, innebar utbytet af olika, icke konkurrerande artiklar och af råmaterialier mot fabricerade varor. Nationerna hade dåännu icke börjat att allvarligt täla med hvarandra i tillverkning af samma slags artiklar. Om detta icke kan realiseras, sedan de förnänsta nationerna numera bearbeta sina egna råmaterialier och fylla sina egna behof, tälande med hvarandra i världsmarknaden, såkunna vi likväl lyckönska oss till att något ännu bättre än manchesterskolans ideal för världens framåskridande håller påatt skapas.

Hvad verkan denna förändring kan komma att ha pånationernas stälning

till hvarandra i framtiden, vore onödigt att grubbla öfver, enä förhållandena kunna ändras på en dag. En kemisk upptäckt, en elektrisk uppfinning, en växts egenskaper tillgodogjorda--hvad helst sådant eller andra icke alls otroliga öfverraskningar--kunna åstadkomma en genomgripande förändring. Socker af betor i stället för sockerrör har förstört denna produkt för Västindien, som tycktes ha monopol på socker. Upptäckten af Mesaba-järngrufvorna, förbättrade kommunikationer och ett par mindre omständigheter ha gjort Amerika till världens billigaste stålproducent, i stället för att helt nyligen ha varit den dyraste. Den basiska metoden har gjort Tyskland till en framstående stålproducent och lofvar att bli af lika stor betydelse för Storbritannien. Upptäckten af grufvor och ett utveckladt järnvägssystem ha gjort Ryssland till ett viktigt industriland. Tillgodogörandet af vattenfall för elektrisk kraft, ersätande kol, håller på att omskapa flera industricentra. Alla dessa förändringar förskrifva sig från i gå.

Det är därför lika oklokt af en nation att förhäva sig öfver nuvarande tillgångar och utsikter som att förtvifla. »Vi veta icke, hvad morgondagen bä i sitt skede.»

HVAD SKULLE JAG GÖRA MED TULLTAXAN, OM JAG VORE TSAR?

(Ur The Forum, mars 1895)

Fördelen af hög tull på lyxartiklar och låg tull på rånen och livsmedel. Ett par slående exempel på berättigad och icke berättigad tulltaxa.

Jag tycker riktigt om klangen i den frågan och skyndar mig att svara. Regeringens beräknade utgifter, enligt statssekreteraren Carlises rapport för innevarande räkenskapsår (1895), är 424,000,000 dollars och beräknade inkomster 404,000,000 dollars, alltså ett deficit af 20,000,000 dollars. Han beräknar att nästa år skall lämna ett överskott af 30,000,000 dollars, under antagande af att utgiften är densamma.

Minskningen i pensionsutgifter nästa räkenskapsår uppgår till 18,000,000 dollars och minskningen ökas år efter år. Flottan fordrar mindre utgifter än för, och tillökningen af befolkning och rikedom ger större inkomster, såatt ingen anledning till oro rörande regeringens debet och kredit efter nästa år förefinnes, ehuru sekreteraren antagligen är en smula för sangvinisk angående intäkterna för i år under nuvarande lagar.

Af statsinkomsterna beräknades tullen detta år lämna 160,000,000 dollars och beräknas lämna 190 millioner nästa år. Och nu kommer frågan: Hvad skulle jag göra med tulltaxan, om jag ägde högsta makten?

Mitt första mål skulle vara att afskaffa all tull på de många livsmedel och att lägga hög tull på de få lyxartiklar. Massan af folket, som begagnar och förbrukar hemgjorda produkter, skulle jag

icke beskatta, men den fina världens män och kvinnor, som, huru mycket det än kostar, kläda sig i det finaste ylle, elegantaste siden och fin-finaste linne, som Europa kan åstadkomma--de skulle fåbetala tullafgifterna. Den lilla rika klassen skulle under den nya tulltaxan bli ännu elegantare genom att betala kanske dubbelt såmycket för sin elegans som nu. Amerikanska folket, som använder amerikansk tobak och amerikanska cigarrer, skulle icke ha högre tull pådessa saker än nu. Men de rika och slösaktiga gentlemän, hvilkas fina luktorgan fordra havannaparfymen, skulle staten draga nytta af genom åminstone fördubblad tull. Personer, som dricka champagne och fina gamla viner, och personer, som köpa gammalt makalöst och nytt makalöst utländskt glas och porslin, parfymmer och liknande lyxartiklar, borde beredas tillfälle att sanningsenligt skryta med deras förhöjda värde. Det borde aldrig glömmas, att importerade artiklar användas af det rika fåalet och inhemska produkter af det fattiga flertalet.

Den föreslagna ökningen af tull påutländska lyxartiklar skulle icke påäggas med hänsyn till skydd, utan endast med hänsyn till inkomst. Att denna politik oafsiktligt skulle en smula komma de inhemska tillverkarna till godo behöver ju icke anses vara ett hinder. Fördelen blir i alla händelser mycket obetydlig, emedan dessa fina kvaliteter i ylle, siden och linnevaror icke tillverkas hos oss; likasålitet som dyrbara viner, cigarrer och hundratals fantasiartiklar. Men den inhemska tillverkningen förser hela marknaden med varor af ordinär kvalitet, som vanligen användas af flertalet.

Den hittills föjda politiken har varit raka motsatsen. En hel sida skulle kunna fyllas med en lista påde rikas lyxartiklar, påhvilka den nya tulltaxan sänker tullen. Här äro ett par af de sänkta tullarna: porslin 50 procent, spegelglas och måadt glas 40, guldpenor 16, klockor 28, hattar 72, trikotvaror 72, flanel 68, sidenparaplyer 18, konjak och likörer 28, siden 40, handskar 30, konfektyrer, geløer etc., spetsar och broderier etc. 16, ylle och siden 10 à20 beräknadt efter sitt specifika värde. Under nuvarande tulltaxa betalar den rike sällskapsmannen, klädd i superfint utländskt kläde, superfint linne, plyschhatt, glacøhandskar, fin sidenparaply och läppjande påsitt dyrbara gamla vin, 20 à70 procent mindre tull än för. Hans fina fru fläktar med sin solfjäder, viftar med sin broderade näsduk, visar sina utsökta spetsar och pryder sig i superb siden till nedsatt pris och småer tacksamt mot den nye folkets vän, den förtjusande och snillrike unge mannen från West Virginia, som ber om ursäkt för att han icke lyckades nedsäta tullen påchampagnen hon serverar honom och förklarar att det var icke hans fel, ty hans bill innehöll nedsättning även pådenna vara. Påhundratals fantasiartiklar, tillverkade af ylle, siden och linne, ä tullen nu nedsatt. Denna nedsättning innefattar lyxartiklar, för hvilka tullen uppgick till tvätredjedelar af hela inkomsten. I hela landet finns icke en enda arbetare, som använder dessa lyxartiklar. Sådan ä vår »tullreform» för nävarande, och sådan ä »skattebördan minskad för massan af folket». Egendomliga begreppsförvirring! Skatterna äro endast minskade för de rika.

Detta ä icke någon partifråga, ty intetdera partiet har åsyftat att

statsinkomst skulle först och fränst erhålas genom tull på de rikas lyxartiklar, vare sig att frihandel eller tullskydd ä ordningen för dagen. Bäst vore att lägga bördan på deras skuldror, som bäst förmå bära den, och mycket högre tull än någonsin borde läggas på dylika saker.

Det är en fullkomlig missuppfattning, att användningen af lyxartiklar skulle minskas, ifall tullen vore högre. Tvärtom, det höga priset ingår just som ett element i användningen af sådana saker. Men importen skulle minskas, om tullen höjdes på vanliga artiklar, därför att personer, som behöva se på priset, finge utbyta den fördyrade varan mot en annan.

Men detta kommer ju icke i fråga med lyxartiklar, som endast köpas af de rika, för hvilka priset icke spelar någon roll. Fördubblad tull på champagne till exempel eller på utländskt porslin, ylle, siden, linne, spetsar, broderier etc. skulle icke hindra den förmögna klassen att köpa. Och även om den högre tullen för en tid minskade bruket af utländska produkter med en fjärdedel, så skulle inkomsterna ändå vara en fjärdedel mera, om tullen fördubblades. Och skulle en betydlig minskning i förbrukningen inträffa, vore det såmycket bättre. Detta moln har en silfverafvigsida, ty då skulle mera af landets rikedom komma den inhemska produktionen till godo. Och det skulle antagligen leda dähän, att den inhemska fabrikanten skulle till slut fabricera de finaste kvaliteterna i textilvaror, ifall de utländska voro högt taxerade. Men det skulle gåå många år, innan han kommer så långt, och dessförinnan skulle den naturliga ökningen af inkomster genom tillväxten af befolkning och rikedom godt kunna tåa vid den minskade importen. Om ett par å skall det minskade antalet pensioner--som nu slukar såmycket--befria regeringen från nödvändigheten att söka skaffa så stora inkomster.

År 1892 inkasserades följande summor i tull på importerade lyxartiklar å de rika:

Yllevaror	dollars 32,293,609
Sidenvaror	» 16,965,637
Bomullsvaror	» 16,436,733
Linnevaror	» 10,066,636
Glas och porslin	» 10,339,000
Vin, likör etc.	» 8,935,000
Tobak och cigarrer	» 11,882,557

Här är 106,000,000 dollars i inkomst af sju slags lyxartiklar, och här äro några andra, som inbrakte öfver 8,000,000 extra--juveler, vagnar, konstgjorda blommor, klockor, borstar, papper, parfymer och musikinstrument--eller 114,000,000 dollars af totalsumman 177,000,000,

Att nedsätta tullen på artiklar, som endast äro överflödsvärd och som inbringa två tredjedelar af tullinkomsten, är hela resultatet af det Wilsonska förslaget.

Den omständighet kan icke bestridas, att dessa artiklar icke blifvit importerade å massan af folket. Denna få sina behof af ylle och siden fyllda af inhemska tillverkare. Den enda klass, som använder importerade tyger och utländskt glas och porslin, utländska viner och tobak ä den förmögna. För att förekomma att det skall kunna sägas att en del saker, som i någon utsträckning brukas af den stora mängden, skulle fördyras genom den högre tullen, borde lagen bestämma att vanliga kvalitøer af ylle-, siden- och linnevaror skulle befrias från högre tull.

Ehuru i sjäfvä verket endast de högre kvalitøerna importeras, skulle en sådan bestämmelse afväpna kritiken. Om 1892 ås tull på dessa lyxartiklar hade fått kvarstå såskulle den brist som nu oroar skattkammaren ha varit mycket mindre. Vi ha här en rik grufva att göra bruk af när lagstiftning hänäst förekommer. Om tullen på dessa lyxartiklar fördubblades och andra 114,000,000 inkasserades eller om den ökade påagan minskade konsumtionen med en fjärdedel och regeringen erhöi endast hälften af ökningsen, såskulle vi ha tagit 57,000,000 dollars skatteböda från de arbetande massornas skuldror och lagt den på den slöaktiga, nøjeslystna och fångliga klassen, som gärna kan betala sitt slöeri till förmån för sig sjäfv och nationen. Om en tilläggstull af 50 procent försöktes, skulle inkomsterna snart ökas till nästan hela den extra beskattningen. Detta ä hvarken protektionism eller frihandel och har intet att göra med någöndera. Det ä endast en inkomstfråga. Och det ä medgifvet, att på intet sätt kan en behölig inkomst klokare erhålas än genom tull på utländska överflödsartiklar. Min tulltaxa skulle fördubbla den nu gällande afgiften på alla dessa lyxartiklar.

Dåman stå ansikte mot ansikte inför det faktum, att den väsentligaste förändring Wilsonbillen åstadkommit ä att ha nedsatt tullen med tvätredjedelar af hela tullinkomsten uteslutande till de rikas förmån, såfrågar man, hur en såinsiktsfull, hederlig, varmhjärtad och nitisk man som Mr. Wilson kunde framställa sig sjäfv såsom »lyftande en onödig och tung skatteböda från massan af folket». Förklaringen ä snart gifven: han var oerfaren. Han hade icke studerat frågan. Jag betvivlar storligen att han nu skulle vilja förfakta samma mening. Det ä en sak af allvarlig betydelse, att en sådan man som han ä hänvisad till privatlifvet, endast därför att ett distrikt röstar på en annan. Genom vårt bruk att endast väja representanter, som äro bosatta i distriktet, gåvi miste om många dugande män. Mr. Wilson skulle nu vara ovärdelig, därför att han nu har det, som dåfattades honom--sakkunskap. Det ä just sådana män vi behöva i vårt offentliga lif, och jag för min del hoppas på hans snara återvändande. En dag kommer han att föreslå högre tull på de rikas lyxartiklar och icke lägre--till uteslutande deras förmån.

Fåpersoner förstå hvilken utsträckning endast de rika köpa utländska vänader. Tag till exempel ylleveror: å 1890 uppgick den inhemska produktionen till ett värde af 338,000,000 dollars. Värdet af de dyrbara importerade ylleverorna var endast 35,500,000 dollars. Priset per meter översteg betydligt de inhemska vanliga kvaliteterna, såatt antalet meter troligtvis icke var mera än 6 eller 7 procent af

totalförbrukningen.

Vi ha ett liknande resultat angående bomullsvaror: värdet af den inhemska produktionen var 1890 268,000,000 dollars och totalsumman af det importerade endast 28,000,000. Hvad siden angår, såuppskattades 1890 de amerikanska fabrikernas tillverkning till 69,000,000 och de importerade sidenvarorna till endast 31,000,000. Dessa äro också mycket dyrare per meter än de inhemska. Sedan 1890 har Amerikas sidenfabrikation mycket utvecklats och ä mer och mer i stånd att tillgodose landets behof.

Om utländska ylle-, siden och linnevaror voro klassificerade efter finhet och pris, såskulle det visa sig att varor af vanligt slag, som folk mest använder, icke längre importeras. De kunna icke heller bli det under nuvarande stadga. Sålångt har den amerikanske tillverkaren eröfrat sin egen marknad. ~nnu en sak ä att beakta: en mycket stor del af de importerade vänaderna utgöras icke af tyger, utan af särskilda fantasiartiklar, såsom snömakerier, spetsar, garnörband och broderier--saker, som icke alls tillverkas hos oss.

Rörande kol och järnmalm, s. k. råmaterialier, såskulle den nya tulltaxan icke innehålla någon nedsättning, därför att en minskning af halfva tullen påen gång ä ganska allvarlig, och det tar tid innan någon industri kan riktigt komma i gång efter en sådan vidtgående förändring. Dessutom ä 40 cents tull per ton af malm och 30 cents per ton af kol jämförelsevis obetydlig. Detta gäller i allmänhet om järn och stål, hvilka nyligen ha varit föremå för tvånedsetningar. Ty McKinleybillen nedsatte tullen lika mycket som Wilsonbillen gjorde det --ungefär 30 procent i hvarje fall. Att befria järnband till bomullsbalar från tull, dåalla andra metallvaror äro tullbelagda, ä den största fläcken påhela taxan--ett utslag af ren partianda och till skada för förbundssystemet. Häften af den föra tullen skulle äer påäggas.

Konstverk skulle vara tullfria, och tafvelramar, hvilka nu äro belagda med tull, skulle gåfria. Den obetydliga afgiften betyder ju icke så mycket i och för sig; men besväret och tidsspillan vid taxerandet af priset påhvarje ram betager folk lusten att införskrifva konstskatter, hvilka alla för eller senare finna sin stadigvarande plats i våra offentliga gallerier och bli såunda folkets dyrbara egendom.

En viktig punkt i tulltaxan väcker icke en tiondedel af den uppmärksamhet, som den borde göra: den paragraf, som tilläer alla att införskrifva materiel och använda dem vid tillverkning af exportartiklar. Nittionio procent af alla tullar äro i detta fall efterskänkta. Detta ä statsmannavishet och förtjänar att jännställas med önsesidighet och ä ett oskattbart steg mot mået: utvidgad handelsrörelse för republiken. Detta skulle ingåi den tariff jag gjort upp, med undantag af att jag skulle efterskänka den återstående ena procenten också såatt det stode den amerikanske fabrikanten fritt att tillgodogöra sig hela världens marknad för hvad han köper till export, påfrihandelsvillkor, och såunda komma in i

världsmarknaden med hvad han har att säga under likstald täflan med Europas fabrikanter. Nä författare och talare utbreda sig över den amerikanske fabrikantens uteslutande från världsmarknaden på grund af skyddstullar, såäo de antagligen okunniga om den omständighet, att han för sina materialier icke erlägger mera tull än 1 procent, som regeringen innehåller som kostnadsersättning. Den nya tulltaxan skulle afväpna kritiken i detta fall genom att efterskänka även den fattiga ena procenten. Amerikanska fabrikanter skulle dåha frihandelns alla fördelar i striden om världshandeln.

Sådan utländsk ull, som på grund af klimatiska förhållanden icke kan erhålas i vårt land, men som är behöflig för uppblandning med vår egen produkt, skulle vara tullfri.

Inkomstskatt skulle icke finnas. Jag känner ingen statsman eller auktoritet, som icke ogillar och fördömer inkomstskatt. Mr Gladstone värdjade en gång till landet i denna sak och förklarade, att den skapar en nation af lögnare. Denna skatt kan vara rättvis i teorien, men i praktiken är den en sådan källa till demoralisation, att den kan sägas vara den mest fördäfliga form af beskattning, som uppfunnits sedan mänskligheten börjat lefva i ordnade samhålen. I krigstid äro alla medel tillåna, och den enda ursåkten för en inkomstskatt är den mest tvingande nödvändighet. För närvarande finns ingen sådan nödvändighet. Regeringens inkomster måste snart gifva ett betydligt överskott, tack vare öknings af befolkning och rikedom, och de kunna göra det nu genom högre tull på fåålets överflödsartiklar.

Socketfrågan är af vikt. Råsocker, sirap o. d. skulle beläggas med tull, undantagandes från sådana länder, som till gengäld gifva oss vissa förmåner. Förenta staterna förbrukar årligen 120,000>000 dollars värde af dessa artiklar, hufvudsakligast köpta från våra systerrepubliker i Södra Amerika och från Kuba. Det skulle vara klokt af oss att söka komma in på deras marknad och till ersättning lämna dem bättre villkor än andra nationer. Den inhemska sockerproduktionen skulle för närvarande mera gynnas af den nya taxan, under förhoppning att landet slutligen skulle komma dähän att kunna fylla sitt eget behof af denna vara. Experimenten med betor och sorghum (Sorghum = ett sockerhaltigt sädeslag) borde icke ännu uppgifvas.

Önsesidighetspolitiken skulle återställas i sin vidaste utsträckning. Öningen af vår export till länder, där denna politik råder, visar att Mr. Blaine hade rätt i sin tro, att med detta system, rätt ordnadt, ha vi tagit ett steg i den rätta riktningen för att skaffa vårt land tillgång till den utländska marknaden. Jag anser att vi borde ha något i utbyte från de länder, för hvilka vi öppna vår marknad för socker, sirap och tobak.

Ehuru det strider emot mina principer att beskatta lifsmedel för massan af folket, såskulle jag likvä vilja göra ett undantag för produkter från Kanada. Detta utan hänsyn till vare sig frihandel eller protektionism, utan som ett utslag af den högre politiken. Det är ett missgrepp af oss att bevilja handelsförmåner å ett land, som lyder under en främmande makt, en monarki, som i sjä och hjärta afskyr den

republikanska idö. Om Kanada vore fritt och oberoende och ville dela kontinentens öde, skulle det vara en annan sak. Men sålänge vi ha det på vår flygel som en möjlig fiende, icke för sin egen skull men underkastad befallningar från en europeisk makt, såborde vi låå förståatt vi anse det som en hotelse mot vårt lands fred och trygghet och att vi behandla det därefter. Kanada skulle icke vara inne i Unionen och utanför den på samma gång, om jag kunde hindra det. Och jag skulle lägga hög tull på alla produkter från Kanada, icke af illvilja utan af kärlek och i det hopp att det skulle inse att af nationerna på denna kontinent kräves, att de äro amerikanska nationer och--det ä min fulla övertygelse--slutligen en enda nation hvad den engelsktalande delen angår. Jag skulle icke bruka riset i vrede utan i kärlek--men bruka det skulle jag. Kanada skulle antingen vara en medlem af republiken eller också stå på egna ben, ansvarigt för sitt handlingssätt i fred eller krig, som andra nationer äro ansvariga, och skulle icke skydda sig genom att be en fränmande makt om hjälp. Detta ä, som sagdt, hvarken frihandel eller protektionism, men det ä ett försvar af tullen. Jag skulle tullbelägga kanadensiska varor, sålänge som Kanada forfore att lyda under europeiskt väde.

Den nya tulltaxan skulle innefatta, att den ä utfärdad under båda de politiska partiernas medgifvande, att ingen vidare tullagstiftning skulle förekomma under de nästföljande tio åren. Alldeles som vi hvart tionde år företaga en statistisk undersökning, såskulle vi revidera tulltaxan, lå oss säga andra året efter denna undersökning, såatt vi kunde ha något att rätta oss efter. Om till exempel importen af någon vara, som icke uteslutande användes af det rika fåalet, vid jämförelse med den inhemska tillverkningen utvisade, att den inhemska fabrikanten drifvit den utländska ur vår marknad, såskulle tullen på denna vara genast upphävas. Men om, å andra sidan, statistiken visade att importen af en vara vore som förut eller hade ökats i jämförelse med det inhemska produktionsresultatet, såskulle tullen på denna vara höjas. Det skulle vara omöjligt för den inhemska fabrikanten eller den utländske importören att influera afgörandet, därför att vi skulle äga siffror, som utvisade ställningen. Ingen skulle kunna bestrida dem. Den frågan skulle naturligtvis övertäckas, huruvida den inhemske producenten styrkt möjligheten af att producera artikeln hemma, såatt den kunde erhålas af förbrukarna på gynnsammare villkor än utifrån. Om en kommittö, tillsatt för att revidera tulltaxan, vore övertygad om att tillverkningen af den ifrågavarande artikeln icke lämpade sig för denna del af världen, såskulle det vara klokt att icke längre »skydda» den utan borttaga tullen, eller pålägga sådan endast för inkomstens skull.

Kommittöen skulle intaga samma ställning till tullrevisionen som en naturåskare intager till frågan om att hugga ned träd. Det ä sålåt att hugga ned ett vackert, ståligt träd, men såomöjligt att återställa det. Det betyder jämförelsevis litet för landet, om en fränmande vara har 5 eller 10 procent högre tull än nödvändigt. Men det ä stor skillnad om den ä 5 eller 10 procent lägre, än som behövs för att sätta den stråsamme inhemske fabrikanten i tillfälle att fortsätta en tälan, som slutligen skall resultera seger. I tullagstiftningen skulle regeln i alla tveksamma fall vara att taga

det säkra för det osäkra. I en kommitté af detta slag skulle icke finnas spelrum för partiintresse, då dess uppgift är af rent juridisk karaktär. Allas syfte skulle vara att erhålla en inhemsk tillgång på sådana vanliga förnödenhetsartiklar, som kunna produceras under vår flagga, genom tillfälligt tullskydd, såatt konsumenten kunde tillgodoses lika väl här hemma, som om han vore hänvisad till någon annan del af jorden. När det kan bevisas, att Förenta staterna icke kan uppnå detta resultat, då men först då skulle tullskyddet upphöra och det endast bli fråga om att skaffa landet inkomst. Men med fåalets lyxartiklar, på hvilka Wilson-billen såbetydligt nedsatt tullen, skulle hvarken frihandel eller protektionism ha något att göra. På dessa skulle tullen vara mycket hög--endast för att skaffa landet inkomst. Ingen annan hänsyn skulle tagas vid påläggande af tull, ty inkomst är det eftersträfvade målet.

Men detta mål kan icke uppnås, förän de nuvarande tullarna på lyxartiklar--hvilka lämna tvätredjedelar af tullinkomsten--blifvit fördubblade. Och jag är övertygad om att sekreteraren Carlises åsikt, att Wilson-billens lägre tull på dessa artiklar skall öka konsumtionen, är ett misstag. Dennes minskning eller ökning på grund af tullen är såobetydlig, att herrar teoretici skulle häpna däröfver. Priset gäller ingenting för det rika fåalet.

Summa summarum:

- 1). Tullar skulle hufvudsakligast påläggas den slöaktiga, förmögna klassens utländska lyxartiklar, utan hänsyn till frihandel eller protektionism; endast till inkomst. Dessa lyxartiklar innefatta två tredjedelar af all tullinkomst.
- 2). Ingen inkomstskatt skulle erläggas under fredstid.
- 3). Redan stadgade industrier skulle icke ofta underkastas vådsamma förändringar, utan skulle få tid att sätta sig in i nya förhållanden. Sänkning af mer än halfva tullen på en vara på en gång är oklok och till och med farlig.
- 4). Önsesidighetspolitiken är, att döma efter hvad som blifvit gjordt, den bästa att följa för utsträckning af vår utländska handel, och bör återställas.
- 5). Premium på socker af inhemsk råvara skulle icke upphöra, ty det har icke ännu blifvit bevisadt, att tillverkningen af bet- och sorghumsocker icke till slut kan tillfredsställa landets behof.
- 6). Sådan ull, som vi icke kunna producera men behöva för blandning, skulle gåtullfri.
- 7). Alla konstsaker skulle vara tullfria, därför att de för eller senare tillfå alla offentliga institutioner.
- 8). För tulltaxan en gång fastställd, så skulle tullagstiftning endast

fåförekomma andra året efter hvarje statistisk undersökning, med undantag af ett sådant tillfälle som det nävarande, dåen brist i nationalinkomsten och sund politik nödvändiggör tullpåagor påde rikas lyxartiklar.

Sådan skulle den tulltaxa se ut, som skulle vara till fördel för den arbetande befolkningen och för alla dem, som lefva enkelt och anspråkslöst. Hvarken protektionist eller frihandlare skulle kunna kalla den sin, därför att den icke inginge i någotdera partiets intresse, utan endast som inkomst och byggd påden teori, att massans fördel befordras därigenom. Tullfrågan skulle icke höra till politiken, utan vara en blott och bart »business-question», och om tullagsstiftningen tillåes hvila i tio år, såanser jag att landet skulle snart repa sig och börja sin marsch mot den lyckliga stälning --för såvidt som tullpolitik kan påskynda denna länge efterlängtade marsch--som karakteriserade åren mellan 1880 och 1890--denna tid, som i fråga om materiellt västånd kan kallas republikens guldåder.

End of the Project Gutenberg EBook of Arbetets Herraväde, by Andrew Carnegie

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK ARBETETS HERRAVÄDE ***

This file should be named 8rbhr10.txt or 8rbhr10.zip
Corrected EDITIONS of our eBooks get a new NUMBER, 8rbhr11.txt
VERSIONS based on separate sources get new LETTER, 8rbhr10a.txt

This e-text was produced for Project Gutenberg from Project Runeberg's digital facsimile edition.

Project Gutenberg eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as Public Domain in the US unless a copyright notice is included. Thus, we usually do not keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

We are now trying to release all our eBooks one year in advance of the official release dates, leaving time for better editing. Please be encouraged to tell us about any error or corrections, even years after the official publication date.

Please note neither this listing nor its contents are final til midnight of the last day of the month of any such announcement. The official release date of all Project Gutenberg eBooks is at Midnight, Central Time, of the last day of the stated month. A preliminary version may often be posted for suggestion, comment and editing by those who wish to do so.

Most people start at our Web sites at:

<http://gutenberg.net> or

<http://promo.net/pg>

These Web sites include award-winning information about Project Gutenberg, including how to donate, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter (free!).

Those of you who want to download any eBook before announcement can get to them as follows, and just download by date. This is also a good way to get them instantly upon announcement, as the indexes our cataloguers produce obviously take a while after an announcement goes out in the Project Gutenberg Newsletter.

<http://www.ibiblio.org/gutenberg/etext03> or

<ftp://ftp.ibiblio.org/pub/docs/books/gutenberg/etext03>

Or /etext02, 01, 00, 99, 98, 97, 96, 95, 94, 93, 92, 91 or 90

Just search by the first five letters of the filename you want, as it appears in our Newsletters.

Information about Project Gutenberg (one page)

We produce about two million dollars for each hour we work. The time it takes us, a rather conservative estimate, is fifty hours to get any eBook selected, entered, proofread, edited, copyright searched and analyzed, the copyright letters written, etc. Our projected audience is one hundred million readers. If the value per text is nominally estimated at one dollar then we produce \$2 million dollars per hour in 2002 as we release over 100 new text files per month: 1240 more eBooks in 2001 for a total of 4000+ We are already on our way to trying for 2000 more eBooks in 2002 If they reach just 1-2% of the world's population then the total will reach over half a trillion eBooks given away by year's end.

The Goal of Project Gutenberg is to Give Away 1 Trillion eBooks! This is ten thousand titles each to one hundred million readers, which is only about 4% of the present number of computer users.

Here is the briefest record of our progress (* means estimated):

eBooks Year Month

1 1971 July

10 1991 January

100 1994 January

1000 1997 August

1500 1998 October

2000 1999 December

2500 2000 December

3000 2001 November
4000 2001 October/November
6000 2002 December*
9000 2003 November*
10000 2004 January*

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation has been created to secure a future for Project Gutenberg into the next millennium.

We need your donations more than ever!

As of February, 2002, contributions are being solicited from people and organizations in: Alabama, Alaska, Arkansas, Connecticut, Delaware, District of Columbia, Florida, Georgia, Hawaii, Illinois, Indiana, Iowa, Kansas, Kentucky, Louisiana, Maine, Massachusetts, Michigan, Mississippi, Missouri, Montana, Nebraska, Nevada, New Hampshire, New Jersey, New Mexico, New York, North Carolina, Ohio, Oklahoma, Oregon, Pennsylvania, Rhode Island, South Carolina, South Dakota, Tennessee, Texas, Utah, Vermont, Virginia, Washington, West Virginia, Wisconsin, and Wyoming.

We have filed in all 50 states now, but these are the only ones that have responded.

As the requirements for other states are met, additions to this list will be made and fund raising will begin in the additional states. Please feel free to ask to check the status of your state.

In answer to various questions we have received on this:

We are constantly working on finishing the paperwork to legally request donations in all 50 states. If your state is not listed and you would like to know if we have added it since the list you have, just ask.

While we cannot solicit donations from people in states where we are not yet registered, we know of no prohibition against accepting donations from donors in these states who approach us with an offer to donate.

International donations are accepted, but we don't know ANYTHING about how to make them tax-deductible, or even if they CAN be made deductible, and don't have the staff to handle it even if there are ways.

Donations by check or money order may be sent to:

Project Gutenberg Literary Archive Foundation
PMB 113
1739 University Ave.
Oxford, MS 38655-4109

Contact us if you want to arrange for a wire transfer or payment method other than by check or money order.

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation has been approved by the US Internal Revenue Service as a 501(c)(3) organization with EIN [Employee Identification Number] 64-622154. Donations are tax-deductible to the maximum extent permitted by law. As fund-raising requirements for other states are met, additions to this list will be made and fund-raising will begin in the additional states.

We need your donations more than ever!

You can get up to date donation information online at:

<http://www.gutenberg.net/donation.html>

***

If you can't reach Project Gutenberg,
you can always email directly to:

Michael S. Hart <hart@pobox.com>

Prof. Hart will answer or forward your message.

We would prefer to send you information by email.

The Legal Small Print

(Three Pages)

START**THE SMALL PRINT!**FOR PUBLIC DOMAIN EBOOKS**START

Why is this "Small Print!" statement here? You know: lawyers. They tell us you might sue us if there is something wrong with your copy of this eBook, even if you got it for free from someone other than us, and even if what's wrong is not our fault. So, among other things, this "Small Print!" statement disclaims most of our liability to you. It also tells you how you may distribute copies of this eBook if you want to.

BEFORE! YOU USE OR READ THIS EBOOK

By using or reading any part of this PROJECT GUTENBERG-tm eBook, you indicate that you understand, agree to and accept this "Small Print!" statement. If you do not, you can receive a refund of the money (if any) you paid for this eBook by sending a request within 30 days of receiving it to the person you got it from. If you received this eBook on a physical medium (such as a disk), you must return it with your request.

ABOUT PROJECT GUTENBERG-TM EBOOKS

This PROJECT GUTENBERG-tm eBook, like most PROJECT GUTENBERG-tm eBooks, is a "public domain" work distributed by Professor Michael S. Hart through the Project Gutenberg Association (the "Project"). Among other things, this means that no one owns a United States copyright on or for this work, so the Project (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth below, apply if you wish to copy and distribute this eBook under the "PROJECT GUTENBERG" trademark.

Please do not use the "PROJECT GUTENBERG" trademark to market any commercial products without permission.

To create these eBooks, the Project expends considerable efforts to identify, transcribe and proofread public domain works. Despite these efforts, the Project's eBooks and any medium they may be on may contain "Defects". Among other things, Defects may take the form of incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other eBook medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

LIMITED WARRANTY; DISCLAIMER OF DAMAGES

But for the "Right of Replacement or Refund" described below, [1] Michael Hart and the Foundation (and any other party you may receive this eBook from as a PROJECT GUTENBERG-tm eBook) disclaims all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees, and [2] YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE OR UNDER STRICT LIABILITY, OR FOR BREACH OF WARRANTY OR CONTRACT, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES, EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGES.

If you discover a Defect in this eBook within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending an explanatory note within that time to the person you received it from. If you received it on a physical medium, you must return it with your note, and such person may choose to alternatively give you a replacement copy. If you received it electronically, such person may choose to alternatively give you a second opportunity to receive it electronically.

THIS EBOOK IS OTHERWISE PROVIDED TO YOU "AS-IS". NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, ARE MADE TO YOU AS TO THE EBOOK OR ANY MEDIUM IT MAY BE ON, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR A PARTICULAR PURPOSE.

Some states do not allow disclaimers of implied warranties or the exclusion or limitation of consequential damages, so the above disclaimers and exclusions may not apply to you, and you

may have other legal rights.

INDEMNITY

You will indemnify and hold Michael Hart, the Foundation, and its trustees and agents, and any volunteers associated with the production and distribution of Project Gutenberg-tm texts harmless, from all liability, cost and expense, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following that you do or cause: [1] distribution of this eBook, [2] alteration, modification, or addition to the eBook, or [3] any Defect.

DISTRIBUTION UNDER "PROJECT GUTENBERG-tm"

You may distribute copies of this eBook electronically, or by disk, book or any other medium if you either delete this "Small Print!" and all other references to Project Gutenberg, or:

[1] Only give exact copies of it. Among other things, this requires that you do not remove, alter or modify the eBook or this "small print!" statement. You may however, if you wish, distribute this eBook in machine readable binary, compressed, mark-up, or proprietary form, including any form resulting from conversion by word processing or hypertext software, but only so long as *EITHER*:

[*] The eBook, when displayed, is clearly readable, and does *not* contain characters other than those intended by the author of the work, although tilde (~), asterisk (*) and underline (_) characters may be used to convey punctuation intended by the author, and additional characters may be used to indicate hypertext links; OR

[*] The eBook may be readily converted by the reader at no expense into plain ASCII, EBCDIC or equivalent form by the program that displays the eBook (as is the case, for instance, with most word processors); OR

[*] You provide, or agree to also provide on request at no additional cost, fee or expense, a copy of the eBook in its original plain ASCII form (or in EBCDIC or other equivalent proprietary form).

[2] Honor the eBook refund and replacement provisions of this "Small Print!" statement.

[3] Pay a trademark license fee to the Foundation of 20% of the gross profits you derive calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. If you don't derive profits, no royalty is due. Royalties are

payable to "Project Gutenberg Literary Archive Foundation"
the 60 days following each date you prepare (or were
legally required to prepare) your annual (or equivalent
periodic) tax return. Please contact us beforehand to
let us know your plans and to work out the details.

WHAT IF YOU *WANT* TO SEND MONEY EVEN IF YOU DON'T HAVE TO?

Project Gutenberg is dedicated to increasing the number of
public domain and licensed works that can be freely distributed
in machine readable form.

The Project gratefully accepts contributions of money, time,
public domain materials, or royalty free copyright licenses.

Money should be paid to the:

"Project Gutenberg Literary Archive Foundation."

If you are interested in contributing scanning equipment or
software or other items, please contact Michael Hart at:
hart@pobox.com

[Portions of this eBook's header and trailer may be reprinted only
when distributed free of all fees. Copyright (C) 2001, 2002 by
Michael S. Hart. Project Gutenberg is a TradeMark and may not be
used in any sales of Project Gutenberg eBooks or other materials be
they hardware or software or any other related product without
express permission.]

*END THE SMALL PRINT! FOR PUBLIC DOMAIN EBOOKS*Ver.02/11/02*END*

S*Ver.02/11/02*END*

other than us, and even if what's wrong is not our

fault. So, among other things, this "Small Print!" statement

disclaims most of our liability to you. It also tells you how

you may distribute copies of this eBook if you want to.

BEFORE! YOU USE OR READ THIS EBOOK

By using or reading any part of this PROJECT GUTENBERG-tm

eBook, you indicate that you understand, agree to and accept

this "Small Print!" statement. If you do not, you can receive

a refund of the money (if any) you paid for this eBook by

sending a request within 30 days of receiving it to the person you got it from. If you received this eBook on a physical medium (such as a disk), you must return it with your request.

ABOUT PROJECT GUTENBERG-TM EBOOKS

This PROJECT GUTENBERG-tm eBook, like most PROJECT GUTENBERG-tm eBooks, is a "public domain" work distributed by Professor Michael S. Hart through the Project Gutenberg Association (the "Project").

Among other things, this means that no one owns a United States copyright on or for this work, so the Project (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth below, apply if you wish to copy and distribute this eBook under the "PROJECT GUTENBERG" trademark.

Please do not use the "PROJECT GUTENBERG" trademark to market any commercial products without permission.

To create these eBooks, the Project expends considerable efforts to identify, transcribe and proofread public domain works. Despite these efforts, the Project's eBooks and any medium they may be on may contain "Defects". Among other things, Defects may take the form of incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other eBook medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

LIMITED WARRANTY; DISCLAIMER OF DAMAGES

But for the "Right of Replacement or Refund" described below,

[1] Michael Hart and the Foundation (and any other party you may

receive this eBook from as a PROJECT GUTENBERG-tm eBook) disclaims

all liability to you for damages, costs and expenses, including

legal fees, and [2] YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE OR

UNDER STRICT LIABILITY, OR FOR BREACH OF WARRANTY OR CONTRACT,

INCLUDING BUT NOT LIMITED TO INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE

OR INCIDENTAL DAMAGES, EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE

POSSIBILITY OF SUCH DAMAGES.

If you discover a Defect in this eBook within 90 days of

receiving it, you can receive a refund of the money (if any)

you paid for it by sending an explanatory note within that

time to the person you received it from. If you received it

on a physical medium, you must return it with your note, and

such person may choose to alternatively give you a replacement

copy. If you received it electronically, such person may

choose to alternatively give you a second opportunity to

receive it electronically.

THIS EBOOK IS OTHERWISE PROVIDED TO YOU "AS-IS". NO OTHER

WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, ARE MADE TO YOU AS

TO THE EBOOK OR ANY MEDIUM IT MAY BE ON, INCLUDING BUT NOT

LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR A

PARTICULAR PURPOSE.

Some states do not allow disclaimers of implied warranties or the exclusion or limitation of consequential damages, so the above disclaimers and exclusions may not apply to you, and you may have other legal rights.

INDEMNITY

You will indemnify and hold Michael Hart, the Foundation, and its trustees and agents, and any volunteers associated with the production and distribution of Project Gutenberg-tm texts harmless, from all liability, cost and expense, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following that you do or cause: [1] distribution of this eBook, [2] alteration, modification, or addition to the eBook, or [3] any Defect.

DISTRIBUTION UNDER "PROJECT GUTENBERG-tm"

You may distribute copies of this eBook electronically, or by disk, book or any other medium if you either delete this "Small Print!" and all other references to Project Gutenberg, or:

[1] Only give exact copies of it. Among other things, this requires that you do not remove, alter or modify the eBook or this "small print!" statement. You may however, if you wish, distribute this eBook in machine readable

binary, compressed, mark-up, or proprietary form,
including any form resulting from conversion by word
processing or hypertext software, but only so long as
EITHER:

[*] The eBook, when displayed, is clearly readable, and
does *not* contain characters other than those
intended by the author of the work, although tilde
(~), asterisk (*) and underline (_) characters may
be used to convey punctuation intended by the
author, and additional characters may be used to
indicate hypertext links; OR

[*] The eBook may be readily converted by the reader at
no expense into plain ASCII, EBCDIC or equivalent
form by the program that displays the eBook (as is
the case, for instance, with most word processors);
OR

[*] You provide, or agree to also provide on request at
no additional cost, fee or expense, a copy of the
eBook in its original plain ASCII form (or in EBCDIC
or other equivalent proprietary form).

[2] Honor the eBook refund and replacement provisions of this
"Small Print!" statement.

[3] Pay a trademark license fee to the Foundation of 20% of the gross profits you derive calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. If you don't derive profits, no royalty is due. Royalties are payable to "Project Gutenberg Literary Archive Foundation" the 60 days following each date you prepare (or were legally required to prepare) your annual (or equivalent periodic) tax return. Please contact us beforehand to let us know your plans and to work out the details.

WHAT IF